

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การสร้างและพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบ
ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต
ตามทัศนะของประชาชน : กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรี

โดย

นายมานพ จันทร์เทศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย

จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2542-2543

ชื่องานวิจัย : การสร้างและพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต ตามทัศนะของประชาชน : กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรี
ชื่อผู้วิจัย : นายมานพ จันทร์เทศ
ปีที่ทำการวิจัย : ปีการศึกษา 2543

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สร้างตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต ตามทัศนะของประชาชน (2) ศึกษาถึงบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในปัจจุบันและอนาคต ตามความรู้ความเข้าใจและทัศนะของประชาชน (3) ศึกษาความรู้สึกและ/หรือทัศนะของประชาชนที่คาดหวังต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต (4) ศึกษาแนวโน้มการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเพื่อส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย ตลอดจนอนาคตภาพทางการเมืองไทยในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัยประกอบไปด้วย 2 ตอน ตอนแรก ดำเนินการโดยการสร้างเครื่องมือในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยสุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอน และได้กลุ่มตัวอย่าง 5 กลุ่มตามอาชีพได้แก่ แม่บ้าน ลูกจ้าง พ่อค้า ข้าราชการ และเกษตรกร จำนวน 1,200 คนในจังหวัดเพชรบุรี ในจำนวนนี้ 80 คน ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ใช้ค่าความถี่ ร้อยละ การจัดลำดับที่ และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ตอนที่สอง เป็นการนำผลได้จากตอนแรกมาสร้างตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึก แล้วสร้างเครื่องมือในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 20 คน เพื่อพิจารณาความเห็นที่สอดคล้องต้องกันของตัวแบบตามโครงสร้าง 5 ชั้น และ 20 องค์ประกอบ นำผลที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงตัวแบบและเสนอรายงานวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจ และทัศนะต่อบทบาท และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาไม่สอดคล้องกับที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ
2. ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้สึกและ/หรือทัศนะที่คาดหวังต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคตตามที่ตนเองคาดหวังมากกว่าตามบทบาทและความรับผิดชอบที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ
3. แนวโน้มการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภามีมากขึ้น
4. ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภานั้น สามารถสร้างขึ้นได้ และมีความเห็นสอดคล้องต้องกันในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบความเป็นไปได้ของตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึก โดยที่ตัวแบบนี้จะมี 5 โครงสร้างหลัก และ 20 องค์ประกอบ โครงสร้างหลักได้แก่ (1) ชั้นเตรียมการ (2) ชั้นการพัฒนาจิตสำนึก (3) ชั้นการฝึกปฏิบัติ (4) ชั้นการประเมินหลังฝึกปฏิบัติ (5) ชั้นปรับปรุงและพัฒนา ส่วน 20 องค์ประกอบได้แก่ (1) การสร้างแนวความคิดพื้นฐานในการพัฒนาจิตสำนึก (2) การสร้างขั้นตอนการ

พัฒนาจิตสำนึก (3) การประเมินก่อนการดำเนินการ (4) ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกด้านการพึ่งตนเอง (5) ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกด้านความสนใจใฝ่รู้ (6) ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกด้านการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี (7) ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ (8) ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน (9) ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกด้านความมุ่งมั่นในการทำประโยชน์แก่สังคม (10) ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม (11) ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกด้านการตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย (12) ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกด้านความมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ (13) ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกด้านหลักธรรมในการดำเนินชีวิต (14) ขั้นการให้ความรู้ความเข้าใจ (15) ขั้นสำรวจตนเองหรือประเมินตนเอง (16) ขั้นการฝึกการคิด วิเคราะห์ วิจาร์ณ (17) ขั้นการควบคุมตนเอง (18) ขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและจิตสำนึก (19) ขั้นการประเมินหลังฝึกปฏิบัติ (20) ขั้นการปรับปรุงและพัฒนา

Research Title : The Construction and Concious Mild Development in The Role and Responsibility of The members of Parliament and Senate in The Future By Attitudes of The People : A Case Study in Petchburi Province.

Name : Mr. Manop Chutes

Academic Year : 2000

ABSTRACT

The objectives of this study were (1) to construct the concious mild development in the role and responsibility of the members of parliament and senate in the future by attitudes of the people (2) to study in the the role and responsibility of the members of parliament and senate in present and the future by the people " s knowledge, understanding and attitudes (3) to study in feeling and /or the people "s attitudes to expect with the members of parliament and senate in the future (4) to study tendency of people " s political participation for election of parliament and senate to promote and democratic cultural development all the way to Thai political future views in the future.

Methodology of this study consisted of two parts. The first part , the researcher created a tool and collecting data in the field study by multi-stage sampling. And five sampling groups were (1) housewife (2) employee (3) trader (4) government official and (5) farmer . All of five sampling groups had 1,200 persons in Petchburi province which eighty persons of all sampling were depth interviews sampling. For analysis data were frequency , percentage , ranking and content analysis. The results of first analysis were to construct the concious mild development model and created a tool for collecting data from twenty experts. The experts considered consensus from this model that had five steps and twenty elements. This results were to improve model and to report this study.

The findings of study were to

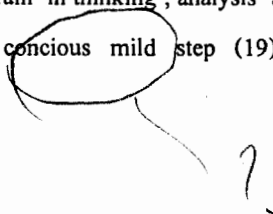
1. The people " s understanding of the legal roles and duties of the members of parliament and seanate was unconsensus.

2. The people " s feeling and attitudes expected to the members of parliament and senate in the future were more increase the legal roles and duties.

3. The tendency of people "s political participation for election the members of parliament and senate were more increase.

4. The concious mild development model of the members of parliament and senate could construct and consensus by expert group to verify the feasibility study of this model . This main structured model had five steps and twenty elements . Five steps were (1) prepared step (2) concious mind development step (3) operating step (4) post evaluation step (5) improvement and development step. And the twenty elements were (1) to construct the basic concept of concious mild development (2)

to construct the conscious mild development steps (3) pre-test before operating step (4) the conscious mild development model to rely on yourself (5) the conscious mild development model to interest in knowhow (6) the conscious mild development model for good behaved pattern (7) the conscious mild development model in love and faith professional education (8) the conscious mild development model to intend work (9) the conscious mild development model to intend the social benefits (10) the conscious mild development model for conservative and environmental development (11) the conscious mild development model to relize in Thai arts and culture (12) the conscious mild development model for economic efficiency (13) the conscious mild development model in doctrine for living (14) to get knowledge and understanding step (15) to explore or evaluate yourself step (16) to train in thinking , analysis and criticise step (17) to control yourself step (18) to reason for morals and conscious mild step (19) post evaluation (20) improvement and development.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นในการสร้างตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต ตามทัศนะของประชาชน : กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรี โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2542-2543 ซึ่งผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง อย่างไม่รู้ลืมว่างานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีก็เพราะว่าได้รับความอนุเคราะห์ จากกลุ่มตัวอย่างอาชีพ 5 กลุ่มได้แก่ แม่บ้าน ลูกจ้าง พ่อค้า ข้าราชการ และเกษตรกร จำนวนถึง 1,200 คน ในจังหวัดเพชรบุรี และจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทั้ง 20 คนที่ได้กรุณาช่วยตรวจสอบความเป็นไปได้ของตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึก รวมทั้งนักศึกษาโปรแกรมการจัดการทั่วไปภาคสมทบที่ได้ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเต็มกำลังความสามารถ

สิ่งที่ผู้วิจัยทำงานชิ้นนี้ได้สำเร็จก็เนื่องจากได้กำลังใจจากแม่นาค จันทร์เทศ และครอบครัว ได้แก่ ภรรยาคือคุณพยุศรี จันทร์เทศ บุตรสาวคือนางสาววศินี จันทร์เทศและนางสาวศิตลา จันทร์เทศ รวมทั้งบุตรชายคือเด็กชายภาณุพันธ์ จันทร์เทศ ที่ช่วยเหลือในการพิมพ์งาน ตรวจสอบฉบับ ให้กำลังใจตลอดมา และสิ่งที่ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงอีกก็คือบุคลากรและเจ้าหน้าที่ของส่วนวิจัยและพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่ได้ให้ความสะดวกและข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งนี้ อีกทั้งผู้อำนวยการศูนย์ศิลปวัฒนธรรม และคณบดีคณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏเพชรบุรี ที่เอื้อเฟื้อข้อมูลและให้กำลังใจผู้วิจัยตลอดมา

สารบัญเรื่อง

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๘
กิตติกรรมประกาศ.....	๙
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	3
สมมติฐานในการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
กลุ่มตัวอย่าง.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
จังหวัดเพชรบุรี.....	7
ทฤษฎีจิตวิทยาเชิงวิเคราะห์ของจุง.....	9
จิตสำนึกทางสังคมในมิติต่าง ๆ.....	10
การปลูกฝังจริยธรรมและ/หรือจิตสำนึก โดยทฤษฎีกระจำนิยม.....	12
ขั้นตอน ในการสร้างจิตสำนึก.....	13
การพัฒนาจิตสำนึก.....	15
พัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก.....	17
หลักและวิธีการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม.....	21
การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของคนไทย.....	23
หลักธรรมทางพุทธศาสนา.....	23
หลักธรรมระดับโลกุตตรธรรม.....	27
แนวคิดทฤษฎีระบบ.....	31
บทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาในระบบการเมืองไทย.....	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	40
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	44
กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	44
การกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้อง.....	44

การสร้างและปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	45
ระเบียบวิธีในการวิจัย	46
ขอบเขตของการวิจัย	48
วิธีดำเนินการวิจัย	48
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	50
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1	51
การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม	51
การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก	75
สรุปประเด็นการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาจิตสำนึกของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา	87
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2	88
ขั้นการสร้างตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึก	88
ขั้นการตรวจสอบตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึก โดยผู้เชี่ยวชาญ	90
การปรับปรุงและพัฒนาตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึก	91
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	92
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	๑
ภาคผนวก ก.	๒
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือในการวิจัย	๓
รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเป็นไปได้ของตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกในบทบาท และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา	๔
ภาคผนวก ข.	๕
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๖
แบบแนะนำสัมภาษณ์ในการวิจัย	๑๔
แบบตรวจสอบความเป็นไปได้ของตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึก	๑๕
ภาคผนวก ค.	๓๑
ความคิดเห็นอื่น ๆ ที่ระบุเพิ่มเติมในแบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๓๒
ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างอาชีพ	๕0
ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึก ในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา	๘๑

สารบัญตาราง

	หน้า
(ตารางที่ 1) 1 ระดับจริยธรรมและขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก.....	17
2 กลุ่มตัวอย่างตามลักษณะอาชีพจำแนกตามเพศ.....	51
3 กลุ่มตัวอย่างอาชีพจำแนกตามระดับอาชีพ.....	51
4 กลุ่มตัวอย่างอาชีพ จำแนกตามระดับการศึกษา.....	52
5 กลุ่มตัวอย่างอาชีพ จำแนกตามระดับการศึกษา.....	52
6 กลุ่มตัวอย่างอาชีพ จำแนกตามระดับรายได้.....	52
7 ปัญหาในการประกอบอาชีพ จำแนกตามกลุ่มอาชีพ.....	53
8 ปัญหาที่ต้องการให้ ส.ส. และ ส.ว.ช่วยเหลือจำแนกตามกลุ่มอาชีพ.....	54
9 ความคิดเห็นของประชาชน กรณี คุณลักษณะของส.ส. และ ส.ว.ที่ดีจำแนกตามอาชีพ.....	54
10 ความคิดเห็นของประชาชนในด้านสภาพการณ์การเมืองไทยจำแนกตามอาชีพ.....	55
11 ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับพรรคการเมืองจำแนกตามอาชีพ.....	55
12 ความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับการเลือกตั้ง โดยใช้วิธีกลุ่มอิเล็กทรอนิกส์จำแนกตามอาชีพ.....	56
13 ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการเลือกตั้งจำแนกตามอาชีพ.....	56
14 ความคิดเห็นของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งจำแนกตามอาชีพ.....	57
15 ทักษะของประชาชนต่อการส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยจำแนกตามอาชีพ.....	57
16 ทักษะของประชาชนต่อการจัดลำดับกิจกรรมแสดงการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตามอาชีพ.....	58
17 ทักษะประชาชนเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของ ส.ส./ส.ว.จำแนกตามกลุ่มอาชีพ.....	58
18 ทักษะของประชาชนเกี่ยวกับหน้าที่ที่ ส.ส / ส.ว. ควรทำเป็นพิเศษจำแนกตามอาชีพ.....	59
19 ทักษะของประชาชนต่อหน้าที่ที่ผ่านมาจาก ส.ส. และ ส.ว.จำแนกตามกลุ่มอาชีพ.....	59
20 ทักษะของประชาชนต่อการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา จำแนกตามกลุ่มอาชีพ.....	60
21 ทักษะของประชาชน กรณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา แสวงหาผลประโยชน์จากตำแหน่งที่ตนเองมีอยู่จำแนกตามกลุ่มอาชีพ.....	61
22 ทักษะประชาชนเกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาคนปัจจุบัน ว่ามีจิตสำนึกอย่างไร จำแนกตามกลุ่มอาชีพ.....	61
23 ทักษะของประชาชนเกี่ยวกับบุคคลที่มีบทบาทและอำนาจหน้าที่รับผิดชอบมาก ในการพัฒนาและส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยจำแนกตามกลุ่มอาชีพ.....	62
24 ภาพพจน์ของ ส.ส. และ ส.ว. ตามทักษะของประชาชนจำแนกตามกลุ่มอาชีพ.....	62
25 ทักษะของประชาชนเกี่ยวกับจิตสำนึกจำแนกตามอาชีพ.....	63
26 กระบวนการสร้างและพัฒนาจิตสำนึกจำแนกตามอาชีพ.....	63

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
(ตารางที่) 27 ทักษะของประชาชนเกี่ยวกับการพึ่งตนเองในภาพรวม จำแนกตามกลุ่มอาชีพ	64
28 ทักษะของประชาชน ด้านการพัฒนาจิตสำนึกด้านการพึ่งตนเอง ในรายประเด็นย่อย	64
29 ทักษะของประชาชนด้านการพัฒนาจิตสำนึกด้านการสนใจใฝ่รู้ในภาพรวม จำแนกตามกลุ่มอาชีพ	65
30 ทักษะของประชาชนด้านการพัฒนาจิตสำนึกฯ ในด้านการสนใจใฝ่รู้ ในรายประเด็นย่อย.....	65
31 ทักษะของประชาชน ด้านการพัฒนาจิตสำนึกด้านการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี จำแนกตามกลุ่มอาชีพ	66
32 ทักษะของประชาชนในการพัฒนาจิตสำนึก ด้านการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ในรายประเด็นย่อย.....	66
33 ทักษะของประชาชนเรื่องการพัฒนาจิตสำนึกด้านความรักและศรัทธาด้านวิชาชีพ จำแนกตามกลุ่มอาชีพ	67
34 ทักษะของประชาชนเรื่องการพัฒนาจิตสำนึกด้าน ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ในรายประเด็นย่อย.....	67
35 ทักษะของประชาชนเรื่องการพัฒนาจิตสำนึกด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ในภาพรวมจำแนกตามกลุ่มอาชีพ.....	68
36 ทักษะของประชาชนเรื่องการพัฒนาจิตสำนึกในด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน ในรายประเด็นย่อย.....	68
37 ทักษะของประชาชนเรื่องการพัฒนาจิตสำนึกด้านความมุ่งมั่นในการทำประ โยชน์แก่สังคม ในภาพรวมจำแนกตามกลุ่มอาชีพ.....	69
38 ทักษะของประชาชนเรื่องการพัฒนาจิตสำนึกด้านความมุ่งมั่นในการทำประ โยชน์แก่สังคม ในรายประเด็นย่อย.....	69
39 ทักษะของประชาชนเรื่องการพัฒนาจิตสำนึกด้านความตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ในภาพรวมจำแนกตามกลุ่มอาชีพ.....	70
40 ทักษะของประชาชนเรื่องการพัฒนาจิตสำนึกด้านความตระหนักในคุณค่าของ ศิลปวัฒนธรรมไทยรายประเด็นย่อย.....	70
41 ทักษะของประชาชนเรื่องการพัฒนาจิตสำนึกด้านการมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ ในภาพรวมจำแนกตามกลุ่มอาชีพ.....	71
42 ทักษะของประชาชนเรื่องการพัฒนาจิตสำนึกด้านความมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ ในรายประเด็นย่อย.....	71
43 ทักษะของประชาชนเรื่องการพัฒนาจิตสำนึกด้านอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ในภาพรวมจำแนกตามกลุ่มอาชีพ.....	72

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 44 ทิศนะของประชาชนเรื่องการพัฒนาจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม รายประเด็นย่อย.....	72
45 ทิศนะของประชาชนเรื่องการพัฒนาจิตสำนึก ด้านหลักธรรมในการดำเนินชีวิต ในภาพรวมจำแนกตามอาชีพ.....	73
46 ทิศนะของประชาชนเรื่องการพัฒนาจิตสำนึกด้านหลักธรรมในการดำเนินชีวิต ในประเด็นย่อย.....	73
47 ประเด็นที่จะใช้เป็นขั้นตอนในการสร้างจิตสำนึกตามทัศนะประชาชน จำแนกตามกลุ่มอาชีพ.....	74
48 ลำดับขั้นตอนในกระบวนการพัฒนาจิตสำนึก ฯ ตามทัศนะประชาชน จำแนกตามกลุ่มอาชีพ.....	74
49 แสดงค่าคงที่และน้ำหนักคะแนนที่จะจัดลำดับความสำคัญของขั้นตอนการพัฒนาจิตสำนึก จำแนกตามกลุ่มอาชีพ.....	86
50 คำมัชฌฐาน ฐานนิยม ผลต่างของคำมัชฌฐานกับฐานนิยมและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์.....	90

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
 1 การสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	47
2 ขั้นตอนในการวิจัย	49

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
๑ องค์ประกอบของระบบ	33
๒ กรอบแนวความคิดในการสร้างและพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา.....	89 และ ๑๗

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ปัจจุบันระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย ประชาชนจะเป็นผู้เลือกตัวแทนทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสมาชิก (ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540) เข้าไปทำหน้าที่ตัดสินใจแทนตนในการดำเนินกิจการทางการเมืองของรัฐ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนทั้งหมด โดยปกติแต่เดิมหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ การออกกฎหมาย การตรวจสอบและควบคุมการปฏิบัติงานของรัฐบาล ทำหน้าที่เป็นตัวแทนที่สะท้อนผลประโยชน์และความเดือดร้อนทุกข์ยากของประชาชน รวมทั้งการให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน ส่วนวุฒิสมาชิกก็มีหน้าที่หลักในการออกกฎหมาย ดังนั้นหากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาสามารถปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ที่กล่าวมาได้อย่างสมบูรณ์ ก็เป็นที่แน่นอนว่าระบบการเมืองจะรุดหน้าและพัฒนายิ่งขึ้น แต่ในสภาพความเป็นจริงแล้ว สมาชิกสภาทั้งสองสามารถปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวได้ค่อนข้างน้อย ยิ่งในปัจจุบันสื่อมวลชนต่างให้ฉายารัฐสภาของเราว่าเป็นสภาหลังยาว (มติชน 2543) ก็ยิ่งสะท้อนให้เห็นถึงการขาดความรับผิดชอบ ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

ในทางทฤษฎีของระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย ประชาชนจะมีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของผู้แทนที่ตนเลือกเข้าไป และเข้าใจว่าตนเองเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็เพราะหวังว่าจะได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของรัฐบาล เข้าไปมีส่วนในการกำกับหรือเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาลได้ ด้วยเหตุนี้ทัศนคติของประชาชนที่เฝ้าพิจารณาบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ ที่จะสะท้อนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและมีส่วนสำคัญในอันที่จะสร้างพื้นฐานที่มั่นคงในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมือง และระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยต่อไป

สำหรับสภาพของปัญหา(Problem Statement) เป็นที่ยอมรับกันว่าประชาชนทั้งประเทศไม่อาจสามารถใช้อำนาจและแสดงบทบาทได้โดยตรง จึงได้มอบอำนาจให้กลุ่มบุคคลจำนวนหนึ่งตัดสินใจแทนตนในการดำเนินกิจการทางการเมืองของรัฐ โดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง ซึ่งถือว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนว่าหากผู้แทนที่เลือกเข้าไปไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้แทนได้ดีแล้ว พวกเขาสามารถที่จะเปลี่ยนเอาบุคคลนั้นออกแล้วเลือกคนที่ดีเข้าไปใหม่ได้ ทั้งนี้เพราะว่าในมาตรา 47 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 กล่าวไว้ว่าบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองเพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชน และเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้นประชาชนมีความสำคัญและมีบทบาทมากที่จะทำให้กลไกต่าง ๆ ทางการเมืองทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการที่จะทำได้นั้นประชาชนจะต้องมีทัศนทางการเมือง มีความเข้าใจทางการเมือง มีความเชื่อและศรัทธาต่อระบอบประชาธิปไตย เห็นความสำคัญของการมีผู้แทน พรรคการเมือง และการเลือกตั้ง และที่สำคัญต้องเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง อาทิ การใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น

สำหรับประเทศไทย บทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา จะมีข้อจำกัด ทั้งนี้เพราะว่าอุปสรรคและปัญหาของระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้นมีหลายประการ (1) การเปลี่ยนการปกครองปี 2475 ไม่ได้เกิดจากการเรียกร้องและต่อสู้ของประชาชน แต่เป็นการเรียกร้องและปฏิบัติการของกลุ่มคนในระดับสูง (2) เนื่องจากคนกลุ่มน้อยที่ได้เข้าไปมีตำแหน่งและอำนาจทางการเมืองในระบบการเมืองไทยที่มีระบบราชการที่สามารถรักษาอำนาจและอิทธิพลทางการเมืองไว้ได้เพราะว่าสถาบันการเมืองอ่อนแอ อีกทั้งกลุ่มผลประโยชน์ หรือกลุ่มอิทธิพลอื่น ๆ ที่มีอยู่ไม่สามารถที่จะคานอำนาจของระบบราชการได้ ทำให้มีการปฏิวัติรัฐประหารบ่อยครั้ง จนเป็นผลทำให้สถาบันทางการเมืองขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ จึงดูเหมือนว่าตัวแทนของประชาชนยังไม่เกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นมาไม่นานนัก จนพอที่จะทำให้ประชาชนมีการเรียนรู้ และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในระบอบประชาธิปไตย (3) การขาดการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองที่มีความเกี่ยวข้องกับความสนใจและความกระตือรือร้นทางการเมืองของประชาชน (4) ประชาชนส่วนใหญ่ยังยึดถือระเบียบประเพณีเป็นหลักในการดำเนินชีวิตอยู่อย่างมั่นคง การเปลี่ยนแปลงในทัศนคติ ประเพณีและความ เป็นอยู่ ยังมีอยู่น้อยมาก (ไพฑูริย์ เครือแก้ว 2506:58) (5) ประชาชนคนไทยส่วนใหญ่ยังไม่สามารถแยกแยะได้ว่าอะไรเป็นการปฏิบัติแบบประชาธิปไตยและอะไรเป็นแบบเผด็จการ (พลศักดิ์ จิรไกรศิริ 2524: 40-41)

ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้ไม่แน่ใจว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจะสามารถแสดงบทบาทและอำนาจหน้าที่ที่ควรจะเป็นได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีจิตสำนึก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการออกกฎหมายต่าง ๆ การชักถามและเสนอแนะนโยบายของรัฐบาล การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน เช่น การตั้งกระทู้ถาม การเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลในกรณีที่ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน หรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของประเทศ เป็นต้น บทบาทและหน้าที่ รวมทั้งความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาดังกล่าว จารุบุตร เรื่องสุวรรณ อดีตประธานรัฐสภา ได้ให้ความเห็นไว้ว่าจะทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในทางการเมือง ต้องการมีส่วนร่วมทางการเมือง อีกทั้งเป็นการสร้างแนวทางให้ประชาชนเลือกตัวแทนที่ดีมาทำหน้าที่ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และเป็นผู้รักษาผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ (จารุบุตร เรื่องสุวรรณ 2526: 17-18) แต่เมื่อพิจารณาในทางปฏิบัติ กลไกทางรัฐสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ค่อยจะแสดงให้เห็นผลงาน หรือมีความรู้สึกรู้ว่าถ้าหากประเทศขาดสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วจะแตกต่างกันอย่างไรกับการที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จนมีผู้กล่าวกันว่าหน้าที่ของรัฐสภา รวมทั้งอำนาจในการบังคับและตรวจสอบฝ่ายบริหารของรัฐบาล กำลังจะกลายเป็นเรื่องของอุดมคติไปเสียแล้ว ฐานะของรัฐสภาในปัจจุบันคล้ายกับจะเป็นเครื่องมือของหน่วยงาน หรือองค์การใหม่ ๆ ทั้งทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจในการรับรองความถูกต้องตามกฎหมายของรัฐ ฐานะของรัฐสภาจึงมีลักษณะใกล้เคียงกับสภาตรายาง (rubber stamps council) เข้าไปทุกที (ประเสริฐ โยธีพิทักษ์ 2527:13)

อีกทั้งภาพพจน์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปัจจุบันมักเป็นไปในทางเลื่อมเสีย ดังที่ สุขุม นวลสกุล กล่าวว่ามีภาพพจน์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมักจะมีบทบาทที่ก่อให้เกิดความรู้สึกเสื่อมศรัทธาแก่ประชาชนผู้เลือกตั้ง เพราะมีพฤติกรรมไปในทางส่งเสริมผลประโยชน์ส่วนตัวหรือเฉพาะกลุ่มเป็นหลักมากกว่าที่จะคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม (สุขุม นวลสกุล 2516: 143) นอกจากนี้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางคนมักจะสร้างความเข้าใจในบทบาทของตนคลาดเคลื่อนไปจากบทบาทที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ทำให้ประชาชนมีความรู้สึกแต่เพียงว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเป็นผู้ที่จะบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชนเท่านั้น มิได้เข้าใจไปไกลถึงบทบาทในการดำเนินงานด้านนิติบัญญัติแต่ประการใด (วรสิทธิ์ โรจนพานิช 2516: 95)

ทั้งหมดที่กล่าวมาชี้ให้เห็นว่าประชาชนอาจมีทัศนคติต่อบทบาท และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาไม่สอดคล้องกับบทบาทที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และหลักการที่ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเป็นตัวแทนของประชาชน ทั้งนี้อาจเพราะข้อจำกัดในการรับรู้และทัศนคติทางการเมืองของประชาชนประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งอาจเพราะว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ยังไม่ได้แสดงบทบาทและความรับผิดชอบต่อประชาชนที่ควรจะเป็น และในบางครั้งกลับทำให้ประชาชนเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาคลาดเคลื่อน ไปถึงกับเรียกร้องให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาทำหน้าที่เกินขอบเขตในอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ ซึ่งอาจทำให้มีการเข้าไปก้าวก่ายการทำงานของฝ่ายบริหาร และส่งผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้องคอยกังวลต่อการให้บริการต่อประชาชนเพียงอย่างเดียว จนไม่มีเวลาที่จะไปทำหน้าที่ในบทบาทและความรับผิดชอบของตนตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ที่จะก่อประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติเป็นส่วนรวม จึงจำเป็นที่จะต้องมีการสร้างและพัฒนาจิตสำนึกของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา เพื่อให้สามารถที่จะทำหน้าที่ในบทบาทและความรับผิดชอบของตนได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุดังกล่าวจึงเห็นควรที่จะได้มีการทำการศึกษาเรื่องการสร้างและพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต ตามทัศนคติของประชาชนว่าควรเป็นอย่างไร แต่เนื่องจากมีข้อจำกัดทั้งในเรื่องของเวลา งบประมาณ และบุคลากร จึงไม่สามารถที่จะทำการศึกษาประชากรทั้งหมดได้ ดังนั้นจึงเลือกศึกษาเรื่องนี้เป็นการศึกษาเฉพาะ ในจังหวัดเพชรบุรี

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้คือ

1. เพื่อสร้างตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในอนาคตตามทัศนคติของประชาชน
2. เพื่อศึกษาถึงบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปัจจุบัน และอนาคต ตามความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของประชาชน
3. เพื่อศึกษาความรู้สึกและ/หรือทัศนคติของประชาชนที่คาดหวังต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต
4. เพื่อศึกษาแนวโน้มการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยตลอดจนอนาคตภาพทางการเมืองไทยในอนาคต

สมมติฐานในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้

1. ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ไม่สอดคล้องกับที่ระบุไว้ในตัวบทกฎหมาย
2. ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้สึก และ/หรือทัศนคติคาดหวังต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคตตามที่ตนเองคาดหวังมากกว่าตามบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ
3. ประชาชนที่มีสถานภาพที่ต่างกัน จะมีทัศนคติต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาแตกต่างกัน
4. แนวโน้มการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาน่าจะมีเพิ่มขึ้น
5. การสร้างตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาตามทัศนคติของประชาชนนั้นสามารถสร้างตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกดังกล่าวได้

ขอบเขตของการวิจัย

เนื่องจากการศึกษาเรื่องการสร้างและพัฒนาจิตสำนึกในบทบาท และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต ตามทัศนคติของประชาชนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาระบบการเมืองและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยของไทย ซึ่งถ้าสามารถที่จะทำการวิจัยในขอบเขตให้ทั่วประเทศได้ก็จะเป็นการดีและทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และพร้อมที่จะนำไปใช้และประยุกต์ใช้ได้อย่างกว้างขวาง แต่เนื่องจากผู้วิจัยมีข้อจำกัดในเรื่องเวลา บุคลากรและทรัพยากรอื่น ๆ ที่ทำให้จำเป็นต้องจำกัดขอบเขตการวิจัยเฉพาะประชาชนในจังหวัดเพชรบุรีเท่านั้น แต่กลุ่มประชากรก็มีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ เช่น เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ เป็นต้น นอกจากนี้ประชากรที่ทำการศึกษายังมีโอกาสที่จะได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในจังหวัดของตนได้มากขึ้นและเพียงพออีกด้วย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ประชาชนในตำบลของจังหวัดเพชรบุรี โดยสุ่มตัวอย่างมาอำเภอละ 2 ตำบล ทั้งนี้ให้ตำบลหนึ่งอยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาลและอีกตำบลหนึ่งอยู่นอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล ในแต่ละตำบลจะใช้ประชากรตัวอย่างจากอาชีพ 5 ประเภทคือ แม่บ้าน ลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง พ่อค้า ข้าราชการ และเกษตรกร โดยได้กลุ่มตัวอย่างมาจำนวน 1,200 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

จิตสำนึก (Conscious mind) หมายถึงความรู้สึกนึกคิดที่จะรับผิดชอบดีชั่วต่อสังคมและบุคคล ที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสมาชิกแสดงออก

การพัฒนาจิตสำนึก หมายถึง การทำให้ความรู้สึกนึกคิดที่จะรับผิดชอบต่อสังคม และบุคคลที่สมาชิก

มีคุณสมบัติ: ๑. ทักษะ ๒. ทักษะ ๓. ทักษะ ๔. ทักษะ ๕. ทักษะ ๖. ทักษะ ๗. ทักษะ ๘. ทักษะ ๙. ทักษะ ๑๐. ทักษะ ๑๑. ทักษะ ๑๒. ทักษะ ๑๓. ทักษะ ๑๔. ทักษะ ๑๕. ทักษะ ๑๖. ทักษะ ๑๗. ทักษะ ๑๘. ทักษะ ๑๙. ทักษะ ๒๐. ทักษะ ๒๑. ทักษะ ๒๒. ทักษะ ๒๓. ทักษะ ๒๔. ทักษะ ๒๕. ทักษะ ๒๖. ทักษะ ๒๗. ทักษะ ๒๘. ทักษะ ๒๙. ทักษะ ๓๐. ทักษะ ๓๑. ทักษะ ๓๒. ทักษะ ๓๓. ทักษะ ๓๔. ทักษะ ๓๕. ทักษะ ๓๖. ทักษะ ๓๗. ทักษะ ๓๘. ทักษะ ๓๙. ทักษะ ๔๐. ทักษะ ๔๑. ทักษะ ๔๒. ทักษะ ๔๓. ทักษะ ๔๔. ทักษะ ๔๕. ทักษะ ๔๖. ทักษะ ๔๗. ทักษะ ๔๘. ทักษะ ๔๙. ทักษะ ๕๐. ทักษะ ๕๑. ทักษะ ๕๒. ทักษะ ๕๓. ทักษะ ๕๔. ทักษะ ๕๕. ทักษะ ๕๖. ทักษะ ๕๗. ทักษะ ๕๘. ทักษะ ๕๙. ทักษะ ๖๐. ทักษะ ๖๑. ทักษะ ๖๒. ทักษะ ๖๓. ทักษะ ๖๔. ทักษะ ๖๕. ทักษะ ๖๖. ทักษะ ๖๗. ทักษะ ๖๘. ทักษะ ๖๙. ทักษะ ๗๐. ทักษะ ๗๑. ทักษะ ๗๒. ทักษะ ๗๓. ทักษะ ๗๔. ทักษะ ๗๕. ทักษะ ๗๖. ทักษะ ๗๗. ทักษะ ๗๘. ทักษะ ๗๙. ทักษะ ๘๐. ทักษะ ๘๑. ทักษะ ๘๒. ทักษะ ๘๓. ทักษะ ๘๔. ทักษะ ๘๕. ทักษะ ๘๖. ทักษะ ๘๗. ทักษะ ๘๘. ทักษะ ๘๙. ทักษะ ๙๐. ทักษะ ๙๑. ทักษะ ๙๒. ทักษะ ๙๓. ทักษะ ๙๔. ทักษะ ๙๕. ทักษะ ๙๖. ทักษะ ๙๗. ทักษะ ๙๘. ทักษะ ๙๙. ทักษะ ๑๐๐.

สภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาแสดงออกได้มีการปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยพัฒนาจิตสำนึกใน 10 ด้าน ได้แก่ การพึ่งตนเอง ความสนใจใฝ่รู้ การประพฤตินั้นเป็นแบบอย่างที่ดี ความรักและศรัทธาในอาชีพ ความมุ่งมั่นในการทำงาน ความมุ่งมั่นในการทำประโยชน์แก่สังคม การตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม และหลักธรรมในการดำเนินชีวิต

การสร้างจิตสำนึก หมายถึง ขั้นตอนหรือวิธีการที่จะทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภามีความรู้สึกรู้จักคิดที่จะรับผิดชอบต่อสังคมและบุคคลได้ดี โดยอาจมีการดำเนินการตามขั้นตอน 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ขั้นการให้ความรู้ความเข้าใจ (2) ขั้นการฝึกให้คิด วิเคราะห์และวิจารณ์ (3) ขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (4) ขั้นการสำรวจและประเมินพฤติกรรมของตนเอง และ (5) ขั้นการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง

บทบาทและความรับผิดชอบ หมายถึงการกระทำตามหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับพุทธศักราช 2540

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หมายถึงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเพชรบุรี

สมาชิกวุฒิสภา หมายถึงสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดเพชรบุรี

ทัศนะของประชาชน หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติ ความคิดเห็น ของประชาชน ในจังหวัดเพชรบุรีตามกลุ่มอาชีพ 5 อาชีพ ได้แก่ แม่บ้าน ลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง พ่อค้า ข้าราชการและเกษตรกร

ประชาชน หมายถึง ประชาชนในจังหวัดเพชรบุรีตามกลุ่มอาชีพ 5 อาชีพ ได้แก่ แม่บ้าน ลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง พ่อค้า ข้าราชการ และเกษตรกร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้ตัวแบบและทำให้ทราบถึงการสร้างและพัฒนาจิตสำนึก ในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ตามทัศนะของประชาชน อันจะส่งผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อไป รวมทั้งยังสะท้อนถึงการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่จะทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภานำไปปรับปรุงการทำงานเพื่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยและเป็นตัวอย่างที่ดีต่อไปในอนาคต
2. ทำให้ทราบถึงแนวทางหรือเหตุผลหรือเกณฑ์ในการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่เป็นตัวแทนของประชาชนนั้นควรเป็นอย่างไร และผู้แทนที่ได้รับการเลือกเข้ามานั้นจะได้ทำหน้าที่ตามที่ประชาชนเข้าใจ ซึ่งอาจจะไม่เป็นผู้แทนตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญก็ได้
3. เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการศึกษาการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของไทยในอนาคต
4. เพื่อที่จะได้เห็นแนวโน้มของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในอันที่จะส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย ตลอดจนอนาคตภาพทางการเมืองไทยในอนาคต

ผลที่ได้คาดว่าจะได้รับ

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

1. จะเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ในการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย
2. จะได้ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึก ในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา โดยพิจารณาตามความรู้และความเข้าใจของประชาชนในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ว่ามีแนวทางอย่างไร
3. จะได้เป็นตัวแบบในการเสริมสร้างและพัฒนาจิตสำนึกของการแสดงบทบาท และความรับผิดชอบต่อสมาชิกรัฐสภาไม่ว่าจะในด้านตัวบทกฎหมาย หรือในด้านความเป็นจริงที่พึงปฏิบัติต่อประชาชน
4. จะเป็นผลต่อการนำเสนอการแก้ไขกฎหมายในการเลือกตั้ง
5. จะได้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต่อไป
6. เป็นแนวทางในการศึกษาและพัฒนาตัวแบบ และกระบวนการในการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย

ทิว ๑ ทิว ๑ ๑๖๖๖๖๖ ๖

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการสร้างและพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคตตามทัศนะของประชาชน : กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรี ได้เสนอเรียงตามลำดับดังนี้

1. จังหวัดเพชรบุรี
2. ทฤษฎีจิตวิทยาเชิงจิตวิเคราะห์ของจุง (Jung's analytic Psychology Theory)
3. จิตสำนึกทางสังคมในมิติต่าง ๆ
4. การปลูกฝังจริยธรรมและ/หรือจิตสำนึกโดยทฤษฎีกระจ่างค่านิยม
5. ขั้นตอนในการสร้างจิตสำนึก
6. การพัฒนาจิตสำนึก
7. พัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก
8. หลักและวิธีการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม
9. การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของคนไทย
10. หลักธรรมทางพุทธศาสนา
11. หลักธรรมระดับโลกุตตรธรรม
12. แนวคิดทฤษฎีระบบ
13. บทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาในระบบการเมืองไทย
14. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. จังหวัดเพชรบุรี

จังหวัดเพชรบุรีสร้างขึ้นแต่ครั้งใดยังไม่มียุทธฐานยืนยันเป็นที่แน่นอน เชื่อกันว่ามีอายุเก่าแก่ตั้งแต่ครั้งอาณาจักรสุวรรณภูมิ ซึ่งมีอายุระหว่างพุทธศตวรรษที่ 5 และชื่อเมืองเพชรบุรีก็น่าจะเป็นชื่อที่พวกพราหมณ์ตั้งตามอย่างชื่อเมืองในประเทศอินเดีย (คำรัง ลักษณะวงศ์ และคณะ 2537 : 8) ปัจจุบันจังหวัดเพชรบุรีมีเนื้อที่ทั้งหมด 3,890,711.2 ไร่ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศใต้ ซึ่งหากไปโดยทางรถยนต์ตามถนนเพชรเกษม จะเป็นระยะทางประมาณ 126 กิโลเมตร หากไปทางรถไฟจะเป็นระยะทาง 167 กิโลเมตร จังหวัดเพชรบุรีมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงครามทางด้านทิศเหนือ ด้านทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทางทิศตะวันออกติดต่อกับฝั่งทะเลด้านตะวันตกของอ่าวไทย และทางทิศตะวันตกติดต่อกับเทือกเขาตะนาวศรี ซึ่งเป็นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งประเทศไทย

จังหวัดเพชรบุรีแบ่งเขตการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น 8 อำเภอ 93 ตำบล และ 644 หมู่บ้าน ส่วนการปกครองท้องถิ่น มีองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลเมืองเพชรบุรี 1 แห่ง เทศบาลตำบล 1 แห่ง และสุขาภิบาล 9 แห่ง และจากสถิติของสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2537 จังหวัดเพชรบุรีมีประชากรทั้งสิ้น 444,444 คน เป็นชาย 219,305 คน เป็นหญิงจำนวน 225,139 คน ในปี พ.ศ.2540 มีจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 290,220 คน (สำนักงานสถิติจังหวัด 2540) ในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเลือกตั้ง ความสนใจของประชาชน และการเข้าร่วมทางการเมืองภายในประเทศของประชาชนจังหวัดเพชรบุรีอาจจัดว่าอยู่ในระดับปานกลาง และมีแนวโน้มว่าประชาชนมาใช้สิทธิในการเลือกตั้งสูงขึ้น แม้จะไม่สูงมากนักก็ตาม กล่าวคือจากสถิติแสดงจำนวนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เท่ากับร้อยละ 57.39 ในปี 2529 และมาในปี 2538 สูงขึ้นเท่ากับร้อยละ 62.04 ส่วนการใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับจังหวัดและท้องถิ่นพบว่า อยู่ในระดับสูงเช่นกัน โดยเฉพาะการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลระดับสูงถึงร้อยละ 69 สำหรับประวัติศาสตร์การเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดเพชรบุรี สามารถที่จะกล่าวได้ว่าจังหวัดเพชรบุรีมีประวัติศาสตร์ในเรื่องการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พอสรุปได้ดังนี้ (ชลิต เลหาสถิตย์ 2538 : 10)

การเลือกตั้งครั้งแรกหลังจากประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ซึ่งจังหวัดเพชรบุรีนั้นประชาชนตื่นตัวทางการเมืองสูง โดยไปใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวน 32,489 คน จากจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 41,221 คน คิดเป็นร้อยละ 78.82 และได้ผู้แทนราษฎรคนแรกคือ นายแซ ยูนิพันธ์ อดีตข้าราชการกรมตำรา กระทรวงธรรมการ แต่การเลือกตั้งครั้งแรกเป็นการเลือกตั้งโดยอ้อม โดยให้ประชาชนในแต่ละหมู่บ้านเลือกตัวแทนขึ้นมา ผู้แทนหมู่บ้านก็จะไปเลือกผู้แทนตำบลอีกต่อหนึ่ง เช่นนี้ไปจนถึงระดับจังหวัด ก็จะได้ผู้แทนราษฎรมา สำหรับการเลือกตั้งครั้งที่ 2 และครั้งต่อ ๆ มา เป็นการเลือกตั้งโดยตรง และในการเลือกตั้งครั้งที่ 20 ที่ผ่านมานี้ นายธานี ยี่สาร หนึ่งในผู้ที่ได้รับเลือกเป็นผู้แทนราษฎรกล่าวว่าการเลือกตั้งครั้งนี้มีการใช้เงินกันมากมาย แต่ผลการเลือกตั้งได้พิสูจน์ออกมาแล้วว่าประชาชนตัดสินใจอย่างไร ด้านการเมืองมีจรรยาบรรณ ตั้งใจทำประโยชน์เพื่อบ้านเมืองอย่างแท้จริงแล้ว การซื้อเสียงน่าจะหมดไป (เพชรภูมิ 2538 : 11) และสำหรับการเลือกตั้งครั้งล่าสุด (ปี พ.ศ.2544 เมื่อวันที่ 6 มกราคม) ปรากฏว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อได้แก่นายพิเชษฐ สติรชวาล จากพรรคความหวังใหม่ ส่วนผู้แทนราษฎรแบบเลือกตั้งแบ่งเขตได้แก่ เขต 1 คือนายอลงกรณ์ พลบุตร พรรคประชาธิปัตย์ เขต 2 คือนายธานี ยี่สาร พรรคไทยรักไทย ส่วนเขต 3 คือ นายอภิชาติ แ่งสุภา พรรคประชาธิปัตย์เป็นผู้แทนราษฎร และปัจจุบันสมาชิกวุฒิสภาของจังหวัดเพชรบุรีได้แก่นายพิชัย ชำเพชร

ในภาพรวมอาจกล่าวได้ว่าการเลือกตั้งเกือบทุกครั้งจะมีประเด็นที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ การหยิบเอาเรื่องการซื้อสิทธิ - ขายเสียงมาพูดกันอย่างกว้างขวาง (ระพี สาคริก 2538 : 6) ซึ่งถ้าไม่มีการดำเนินการแก้ไขอย่างต่อเนื่องเร่งด่วน ก็อาจจะเกิดผลเสียต่อระบบการเมืองการปกครองของประเทศได้อย่างมหันต์ในหลายประการดังนี้ (1) การซื้อสิทธิ - ขายเสียงทำให้คนชั่วมีอำนาจ ได้ปกครองบ้านเมือง (2) ทำให้เกิดการคอร์รัปชันในลักษณะของธุรกิจการเมือง (3) ทำให้คนรวยเท่านั้นที่มีโอกาสทางการเมือง เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนมากขึ้น (4) การซื้อสิทธิ-ขายเสียงเป็นการกระทำผิดกฎหมาย ซึ่งมีโทษทั้งจำและปรับ และเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้ง (5) ทำให้ประชาชนเสื่อมศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย (6) ทำให้ผู้มีความรู้ความสามารถที่ประสงค์จะเข้ารับใช้บ้านเมืองหมกมุ่นใจ และ

หมดโอกาส รวมทั้งประชาชนจะหมดความศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และไม่เชื่อว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะแสดงบทบาทและความรับผิดชอบตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ซึ่งจะส่งผลทำให้การพัฒนาทางการเมืองและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยไม่รุดหน้าเท่าที่ควรจะเป็น

ปัจจุบันมีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นในวันที่ 4 มีนาคม 2543 ในทุกจังหวัดและในปี 2544 เมื่อวันที่ 6 มกราคม ก็มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้จะใช้บทบัญญัติในการเลือกตั้งดังกล่าวจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งจากเหตุผลดังกล่าวมาตั้งแต่ต้นทำให้เกิดความไม่แน่ใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาว่าจะเป็นอย่างไร หรือจะมีพฤติกรรมเหมือนเดิม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยของประเทศให้มีการพัฒนาและมีความมั่นคงถาวรต่อไปในอนาคต จึงเห็นว่าควรที่จะได้ศึกษาเรื่องการสร้างและพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต ตามทัศนะของประชาชน โดยเลือกกรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรี

สรุปได้ว่า ในปี พ.ศ.2540 จังหวัดเพชรบุรีมีจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 290,220 คน และเมื่อพิจารณาในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเลือกตั้ง ความสนใจของประชาชน และการเข้าร่วมทางการเมืองภายในประเทศของประชาชนจังหวัดเพชรบุรีแล้ว อาจจัดว่าอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีแนวโน้มว่าประชาชนจะมาใช้สิทธิในการเลือกตั้งสูงขึ้นในปีต่อ ๆ ไป ส่วนการใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับจังหวัดและท้องถิ่นพบว่าอยู่ในระดับสูงและการเลือกตั้งเกือบทุกครั้งจะมีประเด็นที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ การหยิบเอาเรื่องการซื้อสิทธิขายเสียงมาพูดกันอย่างกว้างขวาง ซึ่งถ้าไม่มีการดำเนินการแก้ไขอย่างต่อเนื่องเร่งด่วน ก็อาจเกิดผลเสียหายต่อระบบการเมืองการปกครองของประเทศได้อย่างมหันต์และทำให้เกิดความไม่แน่ใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาว่าจะเป็นอย่างไร หรือจะมีพฤติกรรมเหมือนเดิมหรือไม่ สิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยของประเทศให้มีการพัฒนาและมีความมั่นคงถาวรต่อไปในอนาคตอย่างไร

2. ทฤษฎีจิตวิทยาเชิงจิตวิเคราะห์ของ Jung (Jung's Analytic Psychology Theory)

แนวคิดหลักเกี่ยวกับจิตสำนึกของ Jung กล่าวว่าจิตเป็นลักษณะทั้งหมดของบุคลิกภาพ กล่าวคือรวมทั้งความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรม ซึ่งหมายถึงทั้งจิตสำนึกและจิตไร้สำนึก ที่จะป็นสิ่งนำไปให้มีการควบคุม และการปรับตัวของบุคคลให้เข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ได้กล่าวถึงเฉพาะจิตสำนึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของจิตใจซึ่งรู้ได้โดยตรงในแต่ละคน และเกิดขึ้นมาแล้วตั้งแต่เด็ก (บางทีอาจจะก่อนเกิดก็ได้) จิตสำนึกพัฒนาอย่างต่อเนื่องในชีวิตประจำวัน โดยอาศัยการทำหน้าที่ทางสมอง 4 อย่าง ได้แก่ ความคิด ความรู้สึก การรับสัมผัสและการหยั่งรู้ ทั้งนี้ไม่จำเป็นต้องใช้ทั้งสี่อย่างในสัดส่วนที่เท่ากัน อาจจะใช้อย่างหนึ่งมากกว่าอย่างอื่นก็ได้แตกต่างกันไปในแต่ละคน ซึ่งจะทำให้แต่ละคนแตกต่างกัน เช่น คนที่มีลักษณะที่ใช้ความคิดจะแตกต่างจากคนที่มีลักษณะใช้ความรู้สึก นอกจากนี้ที่ของสมองสี่อย่างนี้จะมีเจตคติสองอย่างที่กำหนดลักษณะจิตสำนึกอีกด้วยได้แก่ (1) การเปิดเผยตัว มีลักษณะมุ่งสิ่งซึ่งอยู่ภายนอกโลกแห่งวัตถุหรือสิ่งแวดล้อมทุกอย่างรอบตัวบุคคลนั้น บุคคลที่มีลักษณะเช่นนี้จะเป็นคนแสดงออก

เปิดเผย ตรงไปตรงมา ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ง่าย เข้ากับคนอื่นได้รวดเร็ว สนใจในสิ่งที่น่าสงสัย มักเสี่ยงด้วยความเชื่อมั่นอย่างไม่ระมัดระวังในสถานการณ์ที่ไม่รู้จักมาก่อน (2) การเก็บตัว เป็นคนที่สนใจในโลกของตนเองเท่านั้น ทำให้เป็นคนที่ไม่มั่นใจตนเอง คิดมาก หลบตัวออกจากธรรมชาติ อยู่คนเดียว หลีกออกจากวัตถุต่าง ๆ ไม่ค่อยจะต่อสู้กับสิ่งใดและพอใจที่จะซ่อนตัวอยู่ อย่างไรก็ตามบุคคลจะมีเจตคติไปทางใดมากกว่า ย่อมขึ้นอยู่กับระดับการมีเจตคติในเรื่องนั้น คนหนึ่ง ๆ ย่อมจะมีลักษณะเป็นคนเปิดเผยหรือก็เป็นคนเก็บตัว แต่เขาจะไม่เปิดเผยคนหรือเก็บตัวทั้งหมดแต่เพียงอย่างเดียว เราจะเรียกลักษณะพฤติกรรมแบบเป็นคนเปิดเผยตัวต่อเมื่อมีกลไกการเปิดเผยตัวมีลักษณะเด่นให้เห็นมากกว่าการเก็บตัว

กระบวนการด้านจิตสำนึกของบุคคลหนึ่ง ๆ จะทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งมีเป้าหมายเป็นผู้รู้ตนเองอย่างสมบูรณ์เท่าที่จะเป็นไปได้ หรือเรียกว่ามีความรู้สำนึกในตนเอง (Self-consciousness) ในขณะเดียวกันจึงได้กล่าวถึงองค์ประกอบของจิตสำนึกว่าจะประกอบด้วย ความรู้สึกเกี่ยวกับการรับรู้ ความจำ ความคิด และความรู้สึก ทั้งนี้ถือว่าอีโกเป็นส่วนหนึ่งของจิตใจเท่านั้น และจะเป็นตัวจัดประสบการณ์ในชีวิตประจำวันซึ่งเป็นการไม่รู้ตัวออกไป ให้เก็บไว้แต่ความรู้ตัวเท่านั้น (วสุ ชูจิตติกุล 2542 : 433-434)

สรุปได้ว่าแนวคิดหลักเกี่ยวกับจิตสำนึกของ Jung กล่าวว่าจิตเป็นลักษณะทั้งหมดของบุคลิกภาพรวมทั้งความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรม ซึ่งหมายถึงทั้งจิตสำนึกและจิตไร้สำนึก ที่จะเป็นสิ่งนำไปให้มีการควบคุม และการปรับตัวของบุคคลให้เข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อม

จิตสำนึกเป็นส่วนหนึ่งของจิตใจซึ่งรู้ได้โดยตรงในแต่ละคน และเกิดขึ้นมาแล้วตั้งแต่เด็ก (บางทีอาจจะก่อนเกิดก็ได้) จิตสำนึกพัฒนาอย่างต่อเนื่องในชีวิตประจำวันโดยอาศัยการทำหน้าที่ทางสมอง 4 อย่าง ได้แก่ ความคิด ความรู้สึก การรับสัมผัสและการหยั่งรู้ และมีเจตคติสองอย่างที่กำหนดลักษณะจิตสำนึก ได้แก่ การเปิดเผยตัวและการเก็บตัว ส่วนองค์ประกอบของจิตสำนึกประกอบด้วย ความรู้สึกเกี่ยวกับการรับรู้ ความจำ ความคิด และความรู้สึก

3. จิตสำนึกทางสังคมในมิติต่าง ๆ

Lukaes (กาญจนา แก้วเทพ 2527 : 37) ได้กล่าวว่าจิตสำนึกสามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ (1) จิตสำนึกเฉพาะหน้า เช่น ความต้องการทางเศรษฐกิจ (2) จิตสำนึกในชนชั้น เช่น จิตสำนึกทางการเมือง เป็นการมองเห็นภารกิจทางประวัติศาสตร์ของชนชั้นตน (3) จิตสำนึกทางทฤษฎี ได้แก่ การเกิดความตระหนักว่า การเปลี่ยนแปลงทั่วทั้งสังคมเป็นประโยชน์ต่อมนุษยชาติทุกหมู่เหล่า และจิตสำนึกชนิดนี้จะนำไปสู่การพัฒนาเป็นอุดมการณ์ ซึ่งเป็นความรู้สึกและความพร้อมที่จะลงมือปฏิบัติการณ์มีส่วนร่วมทั้งสังคม ไม่ว่าจะเป็นการเมือง เศรษฐกิจ หรืออื่น ๆ โดยจำแนกในหลายด้านดังนี้

1. จิตสำนึกทางเศรษฐกิจการเมือง จะมีลักษณะของการมีจิตสำนึกในพวกพ้องมากกว่าจิตสำนึกทางชนชั้น ดังนั้นการต่อสู้เพื่อหลุดพ้นจากการถูกครอบงำทางเศรษฐกิจและการเมืองของคนไทยจึงมีแนวโน้มเป็นการต่อสู้เพื่อพวกพ้องหรือเพื่อร่วมชาติมากกว่าที่จะตกเป็นเครื่องมือของชนชั้นปกครองที่มีอำนาจในทางเศรษฐกิจและการเมือง แต่การที่คนไทยจะสามารถมีจิตสำนึกร่วมกันและพากันหลุดพ้นจากการถูกครอบงำทางอุดมการณ์นั้น ไม่ใช่เรื่องง่าย

กระบวนการหลุดพ้นจากการถูกครอบงำทั้งอำนาจเงินและอำนาจทางการเมืองนั้น กำชัย ลายสมิต ได้เสนอไว้ว่าน่า จะผ่านขั้นตอน 5 ขั้นตอนดังนี้ (กำชัย ลายสมิต 2533 : 45) (1) การมีจิตสำนึกของการรวมหมู่ที่เชื่อมั่นในพลัง อำนาจของกลุ่มไม่พึ่งพา และไม่ขึ้นต่ออำนาจที่เหนือกว่า (2) การมีจิตสำนึกที่จะแสวงหาความช่วยเหลือจากผู้อำนาจ เหนือกว่าเพื่อรับความอุปถัมภ์และช่วยเหลือ (3) การมีจิตสำนึกที่จะเรียกร้องความเป็นธรรมที่ไม่ได้รับการสนองตอบ ผ่านทางกลไก และสถาบันอื่น เช่น สหภาพแรงงาน พรรคการเมือง สมาคมต่าง ๆ (4) การมีจิตสำนึกที่จะพัฒนา กลไกและสถาบันต่างๆที่เป็นตัวแทนในการเรียกร้องให้มีประสิทธิภาพและพลังมากยิ่งขึ้น (5) การมีจิตสำนึกที่ ต้องการหลุดพ้นจากพันธนาการหรือการครอบงำเชิงอำนาจจากฝ่ายที่เหนือกว่าเพื่อความเป็นอิสระด้านเศรษฐกิจการ เมืองและสังคม พ้นจากการถูกเอารัดเอาเปรียบ การพัฒนาจิตสำนึกทางการเมืองจะเกิดขึ้นภายหลังการพัฒนา จิตสำนึกทางเศรษฐกิจ

2. จิตสำนึกทางสังคมและวัฒนธรรม จิตสำนึกทางสังคมเมื่อเกิดขึ้นมาแล้ว จะต้องผลิตซ้ำอยู่เสมอเพื่อ ป้องกันการเลือนหายหรือเปลี่ยนแปลงหรือเพื่อให้จิตสำนึกมีความคงทน โดยต้องได้รับการเสริมแรงจากสถาบัน โครงสร้างหรือพิธีกรรมทางสังคม จิตสำนึกทางสังคมที่กระทำต่อโครงสร้างและสถาบันสังคมอาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะได้แก่ (1) จิตสำนึกที่มุ่งรับใช้ระบบที่เป็นอยู่ เป็นจิตสำนึกแบบล้าหลัง แสดงออกโดยการยอมรับ เคารพกรรม ถือเป็นเรื่องของโชควาสนา ยอมรับสภาพที่เป็นอยู่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขอะไรได้ ตัวใคร ตัวมัน และ (2) จิตสำนึกที่มุ่งเปลี่ยนแปลงระบบที่เป็นอยู่ เป็นจิตสำนึกแบบก้าวหน้า โดยมุ่งถึงการมีชีวิตที่ดีกว่า สังคมที่ยุติธรรมกว่า สงบสุขกว่า เช่น การเข้าร่วมกลุ่มทำประโยชน์แก่สังคม การคัดค้านสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เอารัดเอาเปรียบสังคมหรือทำให้สังคมเสื่อม เป็นต้น

3. จิตสำนึกต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ถ้ามนุษย์คิดว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมก็จะมี ความเคารพ ต่อสิ่งแวดล้อม และมีพฤติกรรมเชิงอนุรักษ์สูง หากมีความคิดว่ามนุษย์กับสิ่งแวดล้อมแยกจากกันและมนุษย์เป็นใหญ่ เหนือสิ่งแวดล้อม ย่อมจะมีพฤติกรรมทางทำลายสูง

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าจิตสำนึกมี 3 ระดับคือ (1) จิตสำนึกเฉพาะหน้า (2) จิตสำนึกในชนชั้น (3) จิตสำนึก ทางทฤษฎี มีแนวคิดว่าการเกิดความตระหนักว่า การเกิดการเปลี่ยนแปลงทั่วทั้งสังคมเป็นประโยชน์ต่อมนุษยชาติ ทุกหมู่เหล่า และจิตสำนึกเหล่านี้จะนำไปสู่การพัฒนาเป็นอุดมการณ์ โดยจิตสำนึกแบ่งออกเป็น จิตสำนึกทาง เศรษฐกิจการเมือง ซึ่งมีลักษณะของการมีจิตสำนึกในพวกพ้องมากกว่าจิตสำนึกทางชนชั้นอย่างหนึ่ง กับอีกอย่าง หนึ่งเป็นจิตสำนึกทางสังคมและวัฒนธรรมซึ่งจะมี 2 ลักษณะคืออย่างแรกเป็นจิตสำนึกที่มุ่งรับใช้ระบบที่เป็นอยู่ เป็น จิตสำนึกแบบล้าหลัง แสดงออกโดยการยอมรับเคารพกรรม ถือเป็นเรื่องของโชควาสนา ยอมรับสภาพที่เป็นอยู่ไม่ สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขอะไรได้ ตัวใครตัวมัน ส่วนอีกอย่างหนึ่งเป็นจิตสำนึกที่มุ่งเปลี่ยนแปลงระบบที่เป็นอยู่ เป็นจิตสำนึกแบบก้าวหน้า โดยมุ่งถึงการมีชีวิตที่ดีกว่า สังคมที่ยุติธรรมกว่า สงบสุขกว่า

สำหรับจิตสำนึกต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมนั้น ถ้ามนุษย์คิดว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมก็จะมี ความเคารพต่อสิ่งแวดล้อม และมีพฤติกรรมเชิงอนุรักษ์สูง

4. การปลูกฝังจริยธรรมและ/หรือจิตสำนึกโดยทฤษฎีกระจ่างค่านิยม

การกระจ่างค่านิยมเป็นทฤษฎีที่สามารถนำมาใช้ในการสร้างและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และการปลูกจิตสำนึกที่พึงประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกร่วมมือกันแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม จิตสำนึก ที่กำหนดให้ได้อย่างอิสระ อีกทั้งผู้เข้ารับการฝึกจะได้ออกมาตรวจสอบและควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ดียิ่งขึ้น

การกระจ่างค่านิยม (Value clarification) หมายถึง กระบวนการในการพัฒนาค่านิยม ที่ช่วยให้บุคคลได้เรียนรู้การตัดสินใจ การตั้งเป้าหมายและการวางแผนชีวิต ตลอดจนการพัฒนาความรู้สึกนึกคิดเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความหมาย (นาตยา ปิรันธนานนท์ 2526 : 34) ส่วนกรมสามัญได้ให้ความหมายของการกระจ่างค่านิยมว่า หมายถึง การหาทางให้แต่ละคนรู้จักตนเอง รู้จักผู้อื่น รวมความถึงรู้จักสังคมและสิ่งแวดล้อมด้วย โดยกำหนดให้บุคคลสำรวจค่านิยมของตนเอง ภายใต้งเงื่อนไขหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้ กระบวนการนี้ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างความคิดกับการกระทำ และทำให้บุคคลยอมรับความรู้สึกและความคิดของตนเอง (กรมสามัญ 2529 : 52)

การทำความกระจ่างในค่านิยม เป็นการเรียนการสอนที่ยึดถือจิตใจของผู้เรียนเป็นแกนกลาง โดยสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนได้สอบถามความรู้สึกของตนเองในเรื่องต่าง ๆ การทำความกระจ่างค่านิยมเชื่อว่าเมื่อทุกคนมีเกณฑ์มาตรฐานในการทำความกระจ่างในค่านิยมของตนเองแล้ว เขาก็สามารถทำความกระจ่างในค่านิยมของผู้อื่นได้ด้วย ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาค่านิยมในสังคมต่อไป (นาตยา ปิรันธนานนท์ 2529 : 509-510) ในขณะที่ Louis E. Rath (อ้างใน กรมสามัญศึกษา 2529 : 54) กล่าวว่า การทำความกระจ่างในค่านิยมมีหลักการที่สำคัญ 2 ประการคือ

1. การยอมรับความคิดเห็นของผู้เรียน โดยผู้สอนจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระเสรี ไม่มีการชี้นำความคิดและการกระทำต่าง ๆ
2. การใช้กระบวนการเป็นยุทธศาสตร์เพื่อทำให้เกิดความกระจ่างในค่านิยม โดยใช้วิธีจัดกิจกรรมและตั้งคำถามให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของเหตุผลและผลงานด้วยตนเอง

สำหรับการตรวจสอบการกระจ่างค่านิยม ใช้หลักเกณฑ์ในการตรวจสอบคุณลักษณะของค่านิยม 7 ประการ โดยอยู่ในการพัฒนาบุคคล 3 ด้านดังนี้ (1) ด้านสติปัญญา มีเกณฑ์การตรวจสอบ การมีโอกาสเลือกได้อย่างอิสระ การมีหลายสิ่งหลายอย่างให้เลือก การคิดและพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนเลือก (2) ด้านจิตใจ มีเกณฑ์การตรวจสอบ ได้แก่ การยอมรับและพึงพอใจในสิ่งที่เลือก การยืนยันความคิดและการอธิบายเหตุผลของการเลือก (3) ด้านการประพฤติปฏิบัติ มีเกณฑ์การตรวจสอบ ได้แก่ การแสดงพฤติกรรมทางบวกต่อสิ่งที่เลือก การประพฤติปฏิบัติซ้ำจนคิดเป็นนิสัย

ทักษะที่จำเป็นของกระบวนการกระจ่างค่านิยม ซึ่งกรมสามัญศึกษาได้เสนอไว้มีดังนี้

1. ทักษะในการแสดงความรู้สึก เป็นการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของตนเอง
2. ทักษะในการคิด วิเคราะห์ และวิพากษ์วิจารณ์
3. ทักษะในการสื่อความหมายและการแก้ปัญหา
4. ทักษะในการเลือกเพื่อตัดสินใจเลือกสิ่งต่าง ๆ

5. ทักษะในการประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความชำนาญและความสม่ำเสมอในการแสดงออกด้วยตนเอง

สรุปได้ว่าการกระจ่ายค่านิยมเป็นทฤษฎีที่สามารถนำมาใช้ในการสร้างและพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม และการปลูกจิตสำนึกที่พึงประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกร่วมมือกันแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์เรื่องคุณธรรม จริยธรรม จิตสำนึก ที่กำหนดให้ได้อย่างอิสระ อีกทั้งผู้เข้ารับการฝึกจะได้มีโอกาสตรวจสอบและควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ดียิ่งขึ้น

การกระจ่ายค่านิยม (Value clarification) หมายถึง กระบวนการในการพัฒนาค่านิยม ที่ช่วยให้บุคคลได้เรียนรู้การตัดสินใจ การตั้งเป้าหมายและการวางแผนชีวิต ตลอดจนการพัฒนาความรู้สึกนึกคิดเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความหมาย การทำความเข้าใจค่านิยมเชื่อว่าเมื่อทุกคนมีเกณฑ์มาตรฐานในการทำความเข้าใจค่านิยมของตนเองแล้ว เขาก็สามารถทำความเข้าใจค่านิยมของผู้อื่นได้ด้วย ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาค่านิยมในสังคมต่อไป การทำความเข้าใจค่านิยมมีหลักการที่สำคัญ 2 ประการคือ การยอมรับความคิดเห็นของผู้เรียนอย่างหนึ่ง ส่วนอีกอย่างหนึ่งเป็นการใช้กระบวนการเป็นยุทธศาสตร์เพื่อทำให้เกิดความกระจ่างในค่านิยม โดยใช้วิธีจัดกิจกรรมและตั้งคำถามให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของเหตุผลและผลงานด้วยตนเอง

ในเรื่องทักษะที่จำเป็นของกระบวนการกระจ่ายค่านิยม ซึ่งกรมสามัญศึกษาได้เสนอไว้มีประเด็นหลักได้แก่

1. ทักษะในการแสดงความรู้สึก เป็นการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของตนเอง
2. ทักษะในการคิด วิเคราะห์ และวิพากษ์วิจารณ์
3. ทักษะในการสื่อความหมายและการแก้ปัญหา
4. ทักษะในการเลือกเพื่อตัดสินใจเลือกสิ่งต่าง ๆ
5. ทักษะในการประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความชำนาญและความสม่ำเสมอในการแสดงออกด้วยตนเอง

5. ขั้นตอนในการสร้างจิตสำนึก

เนื่องจากจิตสำนึกเป็นเรื่องของความรู้สึกนึกคิดที่จะรับผิดชอบต่อสังคมและบุคคล ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดในการประยุกต์ทฤษฎีกระจ่ายค่านิยม การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม กระบวนการกลุ่มและการปรับพฤติกรรมมากำหนดขั้นตอนการสร้างจิตสำนึก โดยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน (ฤกษ์ชัย คุญุปการ 2539 : 306-309)

1. ขั้นที่ 1 การให้ความรู้ความเข้าใจ เป็นการให้ความรู้และกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกได้เข้าใจและตระหนักในความสำคัญของจิตสำนึก
2. ขั้นที่ 2 การคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ เป็นการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ประเด็นปัญหาที่กำหนดให้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง กว้างขวางและมีการเปรียบเทียบความรู้ และความคิดเห็นระหว่างผู้เข้ารับการฝึก โดยเชื่อว่าผู้เข้ารับการฝึกจะยอมรับและปรับตัวให้เป็นผู้มีความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมในระดับที่สูงขึ้น
3. ขั้นที่ 3 การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
4. ขั้นที่ 4 การสำรวจตนเอง เป็นการให้ผู้เข้ารับการฝึกได้ทำการประเมินพฤติกรรมของตนเอง
5. ขั้นที่ 5 การควบคุมตนเอง เป็นการกำหนดให้ผู้เข้ารับการฝึกได้กำหนดเป้าหมายของพฤติกรรม และ

ให้การเสริมแรงแก่ตนเองเป็นระยะ ๆ

สำหรับรายละเอียดของขั้นตอนในการสร้างจิตสำนึกมีดังนี้

1. ขั้นที่ 1 การให้ความรู้ความเข้าใจ

ขั้นนี้เป็นการให้ความรู้และกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกปฏิบัติได้เข้าใจและตระหนักในความสำคัญของจิตลักษณะที่เอื้อต่อความเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาในบทบาทและความรับผิดชอบของตนในแต่ละประเภทภารกิจกรรมในขั้นนี้ประกอบไปด้วยการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ด้วยตนเองและอาจมีการศึกษาเป็นกลุ่มย่อย ๆ มีการบรรยาย การแสดงบทบาทสมมติ และการดูเทปบันทึกภาพ มีการทัศนศึกษาจากตัวอย่างจริง เป็นต้น

2. ขั้น การฝึกคิด วิเคราะห์ วิจัย

ขั้นนี้จะเป็นการศึกษาประเด็นปัญหาที่กำหนดให้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ชัดเจน และลึกซึ้งอย่างกว้างขวาง และมีการเปรียบเทียบลักษณะของความรู้และความคิดเห็นระหว่างผู้เข้ารับการฝึกปฏิบัติด้วยกันโดยคาดหวังว่าผู้เข้ารับการฝึกปฏิบัติจะยอมรับความรู้และมีการปรับตัวให้เป็นผู้ที่มีความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและมีการประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมและจิตสำนึกที่ดีในระดับที่สูงขึ้น แนวกิจกรรมในขั้นนี้จะประกอบไปด้วย การซักถามการตอบคำถาม การวิเคราะห์ การอภิปรายในประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์หรือกรณีตัวอย่างที่ศึกษาโดยกำหนดมาให้ และมีการรายงานผลการอภิปรายของกลุ่มให้ผู้ร่วมฝึกปฏิบัติได้รับทราบอย่างชัดเจนและกว้างขวาง

3. ขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ขั้นนี้จะเป็นการกำหนดคำตอบของแต่ละประเด็นปัญหา ทั้งนี้ควรจะเป็นคำตอบที่แสดงเหตุผลเชิงจริยธรรมที่อาจแตกต่างกันใน 4 ระดับ ได้แก่ (1) ระดับที่ 1 ขั้นไม่มีจริยธรรมและจิตสำนึก หมายถึง คำตอบที่แสดงเหตุผลเพื่อสนองความต้องการของตนเองเป็นสำคัญอย่างเด่นชัด (2) ระดับที่ 2 ขั้นการมีจริยธรรมและจิตสำนึกก่อนเกณฑ์ หมายถึงคำตอบที่แสดงเหตุผลเพื่อหลบหลีกการถูกลงโทษและหวังรางวัลหรือสิ่งตอบแทนให้แก่ตนเอง (3) ระดับที่ 3 ขั้นการมีจริยธรรมและจิตสำนึกตามเกณฑ์ที่กำหนดหมายถึง คำตอบที่แสดงเหตุผลเพื่อให้ตนเองได้รับการยกย่องจากผู้อื่นว่าเป็นคนดีหรือเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติตามหน้าที่และบทบาททางสังคม (4) ระดับที่ 4 ขั้นการมีจริยธรรมและจิตสำนึกเหนือเกณฑ์หมายถึงคำตอบที่แสดงเหตุผลเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมในระดับอุดมคติส่วนตัวและอุดมคติสากล

ขั้นนี้ให้ผู้เข้ารับการฝึก นำความรู้ที่ผ่านการฝึกการคิด วิเคราะห์ วิจัยในขั้นที่ 2 มาเลือกคำตอบใดคำตอบหนึ่งด้วยตนเอง พร้อมกับอธิบายเหตุผลประกอบการตัดสินใจของแต่ละคน จากนั้นให้ผู้เข้ารับการฝึกแบ่งเป็นกลุ่มย่อย และให้สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนนำคำตอบของตนเองมาอภิปราย และแลกเปลี่ยนเหตุผลซึ่งกันและกัน เพื่อเลือกคำตอบและอธิบายเหตุผลของกลุ่มอีกครั้งหนึ่งและให้แต่ละกลุ่มรายงานผลการตัดสินใจและเหตุผลของกลุ่มให้กลุ่มอื่นๆ ได้ทราบด้วยอย่างทั่วถึง คำตอบที่แสดงเหตุผลเชิงจริยธรรมในแต่ละประเด็นปัญหามีเกณฑ์ในการจัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมและจิตสำนึก ใน 4 ระดับดังกล่าวข้างต้น

4. ขั้นการสำรวจตนเองหรือประเมินตนเอง

ขั้นนี้เป็นการให้ผู้เข้ารับการฝึกได้ทำการประเมินพฤติกรรมของตนเอง จากแบบประเมินตนเองที่ขณะดำเนินการฝึกได้จัดทำขึ้น ซึ่งจะครอบคลุมประเด็นการพัฒนา 10 ประเด็น ได้แก่ การพึ่งตนเอง ความสนใจใฝ่รู้ การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ความรักและศรัทธาในวิชาชีพของตน ความมุ่งมั่นในการทำงาน ความมุ่งมั่น

ในการทำประโยชน์แก่สังคม การตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย การมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม และการยึดถือหลักธรรมในการดำเนินชีวิต

5. ขั้นการควบคุมตนเอง

ขั้นนี้เป็นการกำหนดให้ผู้เข้ารับการฝึก ฝึกกำหนดเป้าหมายของพฤติกรรม และให้การเสริมแรงแก่ตัวเอง เป็นระยะ ๆ พร้อมกับจดบันทึกลงในแบบบันทึกพฤติกรรมที่คณะผู้ดำเนินการกำหนดขึ้น จากนั้นให้แต่ละคนเปิดเผยข้อมูล ความรู้สึกและประโยชน์ที่ได้รับจากการควบคุมตนเองให้สมาชิกในกลุ่มได้รับทราบ และให้ผู้เข้ารับการฝึกได้แสดงความเห็นของตนตามแนวทางการควบคุมตนเองที่ได้รับการฝึกในครั้งนี้อย่างเหมาะสมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและจิตสำนึกให้ผู้อื่นและสมาชิกได้รับทราบ

สรุปได้ว่าขั้นตอนการสร้างจิตสำนึกได้ยึดตามแนวทางหลายอย่างผสมผสานกันทั้งทฤษฎีทางจิตวิทยา ทฤษฎีกระจำนิยม กระบวนการกลุ่ม สังคมการเรียนรู้ (Social learning) ทำให้สามารถแบ่งขั้นตอนการสร้างจิตสำนึกออกเป็น 5 ขั้น

- (1) ขั้นการให้ความรู้ความเข้าใจเป็นการให้ความรู้และกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกได้เข้าใจและตระหนักในความสำคัญของจิตสำนึก
- (2) ขั้นการฝึกการคิด วิเคราะห์ วิจาร์ณ เป็นการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ประเด็นปัญหาที่กำหนดให้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง กว้างขวางและมีกรเปรียบเทียบความรู้ และความคิดเห็นระหว่างผู้เข้ารับการฝึก โดยเชื่อว่าผู้เข้ารับการฝึกจะยอมรับและปรับตัวให้เป็นผู้มีความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมในระดับที่สูงขึ้น
- (3) ขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
- (4) ขั้นการสำรวจตนเอง เป็นการให้ผู้เข้ารับการฝึกได้ทำการประเมินพฤติกรรมของตนเอง
- (5) ขั้นการควบคุมตนเอง เป็นการกำหนดให้ผู้เข้ารับการฝึกได้กำหนดเป้าหมายของพฤติกรรม

6. การพัฒนาจิตสำนึก

เมื่อนำเอาทฤษฎีกระจำนิยม การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม กระบวนการกลุ่ม การปรับพฤติกรรม กระบวนการสร้างจิตสำนึก ทฤษฎีบุคลิกภาพ มาประมวลกันเข้าก็สามารถที่จะกำหนดแนวทางในการพัฒนาจิตสำนึกได้ 11 ประเด็นใน 4 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับตนเอง

1. การพึ่งตนเอง เป็นการพัฒนาจิตสำนึกที่เกี่ยวกับ การดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายและไม่พึ่งพิง การคิดและวิเคราะห์วิจารณ์ การมีวินัยในตนเอง การยอมรับความเป็นจริงของตนเอง การพัฒนาการดำเนินชีวิตของตนเองให้สงบสุขได้
2. ความสนใจใฝ่รู้ เป็นการพัฒนาจิตสำนึกที่เกี่ยวกับ การแสวงหาความรู้ การเพิ่มพูนวิถะฐานะของตนเอง การคิดและการค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ การกระตือรือร้นในการทำงาน

3. การประพุดิตตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นการพัฒนาจิตสำนึกในเรื่อง ความเสียสละ การเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น การมีอารมณ์ขัน

กลุ่มที่ 2 การสร้างจิตสำนึกต่อวิชาชีพ

1. ความรักและความศรัทธาในวิชาชีพ ได้แก่ การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของหน่วยงาน ให้มีความสำคัญและยินดีปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ด้วยความเต็มใจ มีความเคารพและซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพของตนเอง มีความรักและเคารพเชื่อมั่นต่อเพื่อนร่วมงาน มีความเป็นกลางในการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนเอง

2. ความมุ่งมั่นในการทำงาน ได้แก่ การอุทิศเวลาในการทำงาน การตรงต่อเวลา ความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน ความมานะพยายามและอดทนต่อปัญหาอุปสรรคในการทำงาน มีการวางแผนในการทำงาน การติดตามความก้าวหน้าและความสำเร็จของการทำงาน ทำเรื่องให้ง่ายต่อความเข้าใจของคนทั่วไป

3. ความมุ่งมั่นในการทำประโยชน์แก่สังคม ได้แก่ ความเป็นพลเมืองดี การช่วยพัฒนาชุมชนและสังคม การทำงานเป็นกลุ่มเป็นคณะได้ การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ความสามารถในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ที่ดี การเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย การเข้าใจบทบาทของตนเองในสังคม

กลุ่มที่ 3 การสร้างจิตสำนึกต่อสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมไทย

1. การตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย ได้แก่ มารยาทสังคม การอนุรักษ์ส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย การรักษาสาธารณสมบัติของชุมชนและของประเทศ

2. การมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การบริโภคสินค้าและการให้บริการ การเลือกใช้ สิ่งของอย่างมีประสิทธิภาพ การวางแผนในการดำเนินชีวิตที่มีประสิทธิภาพ

3. การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การตระหนักในปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม รับผิดชอบต่อปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การป้องกันและการแก้ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

๒๔ ประเด็นรวม

กลุ่มที่ 4 จิตสำนึกต่อสังคม

1. หลักธรรมในการดำเนินชีวิต ได้แก่ หลักฆราวาสธรรม การนำหลักฆราวาสธรรมไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต การยึดทางสายกลาง

2. ชีวิตที่สงบสุข ได้แก่ หลักธรรมสันโดษโดยการนำหลักธรรมทางศาสนาไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เนื่องจากการศึกษาเรื่องจิตสำนึกนี้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมากกับเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม โดยเฉพาะหลักธรรมทางพุทธศาสนา ดังนั้นจึงได้นำเสนอเรื่องดังต่อไปนี้ (1) พัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (2) หลักและวิธีการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม (3) การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของคนไทย (4) หลักธรรมทางพุทธศาสนา เพื่อที่จะทำให้ได้แนวคิดและความเข้าใจในจิตสำนึกมากขึ้น

สรุปได้จากการศึกษากรอบแนวทางการพัฒนาจิตสำนึก จะพบว่ามียุ่ 4 กลุ่มและ 10 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) กลุ่มที่ 1 การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับตนเอง จะมี 3 องค์ประกอบคือ การพึ่งตนเอง ความสนใจใฝ่รู้ และการ

ประพัตติคนเป็นแบบอย่างที่ดี (2) กลุ่มที่ 2 การสร้างจิตสำนึกต่อวิชาชีพ มี 3 องค์ประกอบคือ ความรักและความศรัทธาในวิชาชีพ ความมุ่งมั่นในการทำงาน และความมุ่งมั่นในการทำประโยชน์แก่สังคม (3) กลุ่มที่ 3 การสร้างจิตสำนึกต่อสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมไทย มี 3 องค์ประกอบคือ การตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย การมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ และการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม (4) กลุ่มที่ 4 จิตสำนึกต่อสังคม มี 1 องค์ประกอบคือ หลักธรรมในการดำเนินชีวิตและชีวิตที่สงบสุข

7. พัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

โคลเบอร์ก กำหนดเกณฑ์การประเมินจริยธรรมของบุคคล โดยการแบ่งเป็นขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ขั้น ตามแนวคิดในการแบ่งขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาและจริยธรรมของเพียเจต์(ดวงเดือน พันธุมาวิน ม.ป.ป. : 71-73 ชัยพร วิชาวุธ 2526 : 229-235 และ Liebert 1973 : 360-368) ดังตารางที่ 1 และคำอธิบายต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงระดับจริยธรรมและขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ระดับจริยธรรม	ขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม (Preconventional level) อายุ 2-10 ปี	ขั้นที่ 1 การหลบหลีกการถูกลงโทษ หรือ การลงโทษและการเชื่อฟัง อายุ 7-10 ปี ขั้นที่ 2 การแสวงหารางวัล หรือ การสนองความต้องการ อายุ 7-10 ปี
2. ระดับตามกฎเกณฑ์สังคม (Conventional level) อายุ 10-16 ปี	ขั้นที่ 3 การทำตามสิ่งที่ผู้อื่นเห็นชอบ หรือการคาดหวังทางสังคม อายุ 10-13 ปี ขั้นที่ 4 การทำตามหน้าที่ทางสังคม หรือระบบสังคมและมโนธรรม อายุ 13-16 ปี
3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์สังคม (Postconventional level) อายุ 16 ปีขึ้นไป	ขั้นที่ 5 การทำตามค่านิยมสัญญาหรือสัญญาสังคมและสิทธิส่วนบุคคล อายุ 16 ปีขึ้นไป ขั้นที่ 6 การยึดถืออุดมคติสากล หรือจริยธรรมสากล (วัยผู้ใหญ่)

7.1 ความหมายของระดับจริยธรรม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

7.1.1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม หมายถึง ระดับการตัดสินใจซึ่งบุคคลเลือกกระทำเฉพาะพฤติกรรมที่เอื้อประโยชน์ให้กับตนเอง หรือกระทำเพื่อความพึงพอใจของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับผู้อื่น ส่วนมากเป็นพฤติกรรมของวัยเด็ก ซึ่งมีการรับรู้ และความเข้าใจในเรื่องความถูกผิด หรือความเหมาะสมของการกระทำไม่ชัดเจนเท่าที่ควร เพราะเด็กวัยนี้ไม่สามารถเปรียบเทียบเกณฑ์ของสังคมได้อย่างเป็นระบบ จริยธรรมระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม ประกอบด้วยขั้นการให้เหตุผล เชิงจริยธรรม ขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 คือ ขั้นการหลบหลีกการถูกลงโทษและขั้นการแสวงหารางวัล

7.1.2 ระดับตามกฎเกณฑ์สังคม หมายถึงระดับการตัดสินใจซึ่งบุคคลเลือกกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มและสังคม สามารถเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะเป็นสมาชิกของกลุ่มและสังคมได้ ประพฤติปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ขนบธรรมเนียมประเพณี กฎหมายและคำสอนทางศาสนาได้ รับรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น

ได้ เพราะเป็นวัยซึ่งสามารถรับรู้และเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมมากขึ้นตัดสินใจความถูกต้องของการกระทำตามกฎเกณฑ์ และค่านิยมของสังคม ได้จริยธรรมระดับตามกฎเกณฑ์สังคม ประกอบด้วยขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 3 และขั้นที่ 4 คือ ขั้นการปฏิบัติตามสิ่งที่ผู้อื่นเห็นชอบ และขั้นการทำตามหน้าที่ทางสังคม

7.1.3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์สังคม หมายถึงระดับการตัดสินใจ ซึ่งบุคคลเลือกกระทำในสิ่งที่ผ่านการไตร่ตรองด้วยเหตุผลของตนเอง ซึ่งอาจตัดสินใจกระทำตามอุดมคติหรือหลักประจำใจของตนเอง หรือกระทำเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าเหตุผลใดจะมีความสำคัญ หรือควรนำไปประพฤติปฏิบัติมากกว่ากัน ดังนั้น จริยธรรมในระดับเหนือกฎเกณฑ์สังคม จึงเหมาะสมที่จะใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินจริยธรรมของผู้ใหญ่มากกว่าเด็ก เพราะการให้เหตุผลในระดับนี้ ต้องใช้ความสามารถในการสังเกตในการควบคุมจิตใจตนเองและการวิเคราะห์วิจารณ์กฎเกณฑ์ของสังคมอย่างเที่ยงธรรม จริยธรรมในระดับเหนือกฎเกณฑ์สังคม ประกอบด้วยขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 5 และขั้นที่ 6 คือ ขั้นการทำตามคำมั่นสัญญา และขั้นการยึดถืออุดมคติสากล

7.2 ความหมายของขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การหลบหลีกการถูกลงโทษ (Obedience or Punishment or Lentation) เป็นการให้เหตุผลของเด็กอายุ 2-7 ปี ซึ่งมักจะใช้การถูกลงโทษเป็นเหตุผลในการตัดสินใจความถูกต้องของการกระทำ เช่น เด็กปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ใหญ่ หรือปฏิบัติตามกติกา เพราะต้องการไม่ให้เห็นตนเองถูกลงโทษ เป็นต้น เด็กวัยนี้จึงรับรู้และเข้าใจว่าการกระทำใดก็ตามที่ทำให้ตนไม่ถูกตำหนิหรือถูกลงโทษ การกระทำนั้นย่อมเป็นการกระทำที่มีคุณธรรมและจริยธรรม

สาเหตุที่เด็กวัยนี้ ใช้ความกลัวถูกลงโทษเป็นเหตุผลในการตัดสินใจความถูกต้องของการกระทำนั้น เนื่องจาก เด็กอายุ 2-7 ปี ยังมีประสบการณ์หรือการรับรู้ทางสังคมไม่เพียงพอ และยังไม่เข้าใจความคิดของผู้อื่นซึ่งเป็นเรื่องของนามธรรม เด็กจึงรับรู้และตัดสินใจความถูกต้องของการกระทำต่างๆ ตามสิ่งที่ปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรม

ขั้นที่ 2 การแสวงหารางวัล (Naively Egoistic Orientation) เป็นการให้เหตุผลของเด็กอายุ 7-10 ปี ซึ่งมักจะใช้การได้รับตอบสนองความต้องการของตนเอง เป็นเหตุผลในการตัดสินใจความถูกต้องของการกระทำ เช่น เด็กจะปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ใหญ่มากขึ้น ถ้าเขาคิดว่าปฏิบัติตามแล้ว เขาจะได้รับคำชมเชยหรือได้รับรางวัลเป็นสิ่งตอบแทน เด็กวัยนี้จึงรับรู้และเข้าใจว่า การกระทำใดที่ ได้รับรางวัลหรือ สิ่งตอบแทน การกระทำนั้นย่อมเป็นการกระทำที่มีคุณธรรมและจริยธรรม

สาเหตุที่เด็กวัยนี้ ใช้การได้รับการตอบสนองความต้องการของตนเอง เป็นเหตุผลในการตัดสินใจความถูกต้องของการกระทำ เนื่องจาก เด็กอายุ 7-10 ปี มีความรู้และประสบการณ์ทางสังคม เพียงพอจะรับรู้ได้ว่า แต่ละบุคคลมีความต้องการแตกต่างกัน และความขัดแย้งเกิดจากทุกคนต้องการได้รับการตอบสนองความต้องการของตนเอง เนื่องจากเด็กวัยนี้มีข้อจำกัดด้านสติปัญญา จึงตอบสนองเป็นรูปธรรมมากกว่านามธรรม

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติตามสิ่งที่ผู้อื่นเห็นชอบ (Good-Boy Orientation) เป็นการให้เหตุผลของเด็กอายุ 10-13 ปี ซึ่งการใช้การที่ตนเองได้รับการยอมรับจากผู้อื่นหรือสังคม เป็นเหตุผลในการตัดสินใจความถูกต้องของการกระทำ เช่น การตั้งใจเรียนเพื่อให้ได้รับการยกย่องจากครูและเพื่อน หรือการแต่งตัวเพื่อให้ได้รับคำชมเชย เป็นต้น เด็กวัยนี้จึงรับรู้และเข้าใจว่า การกระทำใดก็ตามที่ได้รับคำชมเชยหรือการยกย่องจากผู้อื่น การกระทำนั้นย่อมเป็นการกระทำที่

มีคุณธรรมและจริยธรรม เด็กวัยนี้จึงเป็นวัยที่ขาดความเป็นตัวของตัวเอง เพราะเขาต้องการทำให้ผู้อื่นได้รับความพึงพอใจ

สาเหตุที่เด็กวัยนี้ ใ้การได้รับการยอมรับจากผู้อื่นหรือสังคม เป็นสาเหตุในการตัดสินใจความถูกผิดของการกระทำ เนื่องจากเด็กอายุ 10-13 ปี สามารถจะเรียนรู้และเข้าใจได้ว่า การคาดหวังของผู้อื่นมีผลต่อตนเอง และรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา

ขั้นที่ 4 การปฏิบัติตามหน้าที่ทางสังคม (Authority and Social Order Maintain Orientation) เป็นการให้เหตุผลของวัยรุ่น อายุ 13-16 ปี ซึ่งมักจะยึดถือความเป็นระเบียบและกฎเกณฑ์ของสังคม เป็นเหตุผลในการตัดสินใจความถูกผิดของการกระทำ เช่น การยกย่องบุคคลที่ปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ยกย่องบุคคลที่อุทิศตนเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม และทำนุบำรุงสถาบันทางสังคมต่างๆ ดังนั้น วัยรุ่นคนใดต้องการได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรม จะต้องแสดงตนเป็นคนที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และไม่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากระเบียบและกฎเกณฑ์ของสังคม

สาเหตุที่วัยรุ่น ยึดถือความเป็นระเบียบและกฎเกณฑ์ของสังคม เป็นเหตุผลในการตัดสินใจความถูกผิดของการกระทำ เนื่องจาก ช่วงอายุ 13-16 ปี บุคคลสามารถเรียนรู้และเข้าใจความเป็นอยู่ของบุคคลในสังคมได้อย่างเป็นระบบ เช่น ทุกคนต้องรับผิดชอบต่อบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม ซึ่งจะช่วยให้สังคมเจริญก้าวหน้า และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่สงบสุข

ขั้นที่ 5 การปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา (Contractual Legalistic Orientation) เป็นการให้เหตุผลของบุคคลที่มีอายุมากกว่า 16 ปีขึ้นไป ซึ่งมักจะใช้คำมั่นสัญญา เป็นสาเหตุในการตัดสินใจความถูกผิดของการกระทำ เช่น ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามข้อตกลง การเคารพในสิทธิและค่านิยมของผู้อื่น และตัดสินใจตามหลักกฎหมายและหลักมนุษยธรรม ซึ่งเป็นการกระทำของผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมขั้นสูง

สาเหตุที่บุคคลอายุ 16 ปีขึ้นไป ยึดถือคำมั่นสัญญา เป็นเหตุผลในการตัดสินใจความถูกผิดของการกระทำ นั้น เนื่องจาก บุคคลวัยนี้มีความสามารถในการควบคุมและบังคับตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับตนเองและผู้อื่นได้ นอกจากนั้นยังเป็นวัยที่ต้องการได้รับการยกย่องว่า เป็นบุคคลที่มีตั้งใจและมีอุดมการณ์เป็นต้น

ขั้นที่ 6 การปฏิบัติตามอุดมคติสากล (Conscience or Principle Orientation) เป็นการให้เหตุผลของบุคคลที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไปหรือวัยผู้ใหญ่ ซึ่งมักจะยึดหลักการของจริยธรรมสากล เป็นเหตุผลในการตัดสินใจความถูกผิดของการกระทำ เช่น ยกย่องบุคคลที่เคารพเรื่องความเสมอภาคในสิทธิมนุษยชน ละอายใจต่อการกระทำผิด รับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง ซึ่งเป็นการประพฤติปฏิบัติของผู้ที่มีคุณธรรม และจริยธรรมอยู่ในขั้นสูงสุด

สาเหตุที่วัยผู้ใหญ่ ยึดถือหลักการของจริยธรรมสากล เป็นเหตุผลในการตัดสินใจความถูกผิดของการกระทำ เนื่องจากบุคคลที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป สามารถไตร่ตรองและตัดสินใจเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมได้ด้วยตนเอง และมีความตั้งใจที่จะประพฤติปฏิบัติตามหลักศีลธรรมมากกว่าการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม

7.3 ผลการวิจัยเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก

นาดชา ภักธแสงไทย (2524 : 151-154) สรุปผลวิจัยด้านจริยธรรมของโคลเบอร์กไว้หลายประการดังต่อไปนี้

1. ลำดับขั้นของพัฒนาการด้านจริยธรรม เป็นการผสมผสานวัฒนธรรมเพราะใช้ตัวอย่างประชากรเป็นชนชั้นกลางเพศชาย ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตเมืองในสหรัฐอเมริกา ได้หวัน เม็กซิโก และกลุ่มชนชั้นต่ำที่อาศัยอยู่ในเขตชนบท ในเตอร์กี และ มาเลเซีย การวิจัยได้ผลสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม แม้กลุ่มตัวอย่างจะแตกต่างกันในด้านวัฒนธรรม สังคมและศาสนาก็ตาม การพัฒนาการของกลุ่มตัวอย่างยังมีลำดับขั้นของการพัฒนาที่คล้ายคลึงกัน แตกต่างกันที่อัตราของการพัฒนาเท่านั้น
2. พัฒนาการทางจริยธรรมเป็นไปตามลำดับขั้นและไม่มีการข้ามขั้นหรือการพัฒนาไปสู่ขั้นที่สูงกว่าจะต้องพัฒนาการในขั้นต่ำมาก่อน
3. บุคคลมีความสามารถในการให้เหตุผล แตกต่างกันไปตามลำดับขั้นของการพัฒนา กล่าวคือ บุคคลมีระดับพัฒนาการสูงขึ้นจะสามารถให้เหตุผลได้ดียิ่งขึ้น
4. บุคคลมีอัตราในการพัฒนาด้านจริยธรรมแตกต่างกัน และเด็กมีอัตราพัฒนาการที่แตกต่างกับผู้ใหญ่ และบุคคลส่วนมากจะมีระดับพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 4 คือ ขั้นการปฏิบัติหน้าที่ทางสังคม หรือการให้เหตุผลตามหลักกฎหมายและกฎเกณฑ์ของสังคม
5. ขั้นต่างๆ ของการพัฒนาการด้านจริยธรรม ไม่ใช่ความเชื่อทางวัฒนธรรมที่เด็กเรียนรู้จากการอบรมสั่งสอน แต่เป็นขั้นพัฒนาการที่เด็กหรือวัยก่อนผู้ใหญ่ พัฒนาไปตามวุฒิภาวะทางสติปัญญา เช่น การคิดไตร่ตรองและการแก้ปัญหาด้านจริยธรรม เป็นต้น
6. การบรรลุมวุฒิภาวะ ช่วยให้บุคคลสามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งด้านศีลธรรมและจริยธรรมได้มากขึ้น กล่าวคือ บุคคลที่มีพัฒนาการตามวัยสูงขึ้น จะสามารถใช้เหตุผลในการตัดสินใจแก้ปัญหาความขัดแย้งทางศีลธรรมและจริยธรรมได้สูงขึ้นด้วย
7. ผู้ที่บรรลุมวุฒิภาวะและมีความสามารถในการตัดสินใจ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม จะเป็นผู้ที่มีความประพฤติและการปฏิบัติถูกต้องกับหลักศีลธรรมและจริยธรรม
8. ประสบการณ์ในการอภิปรายปัญหาคุณธรรมและจริยธรรม มีส่วนช่วยให้บุคคลพัฒนาทักษะในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไปสู่ขั้นที่สูงขึ้นได้

สรุปได้ว่าความหมายของระดับจริยธรรม ของโคลเบอร์กจะมี 3 ระดับคือ

- (1) ระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม หมายถึง ระดับการตัดสินใจ ซึ่งบุคคลเลือกกระทำเฉพาะพฤติกรรมที่เอื้อประโยชน์ให้กับตนเอง หรือกระทำเพื่อความพึงพอใจของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับผู้อื่น
 - (2) ระดับตามกฎเกณฑ์สังคม หมายถึงระดับการตัดสินใจซึ่งบุคคลเลือกกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มและสังคม สามารถเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะเป็นสมาชิกของกลุ่มและสังคมได้ ประพฤติปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ขนบธรรมเนียมประเพณี กฎหมายและคำสอนทางศาสนาได้ รับรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้
 - (2) ระดับเหนือกฎเกณฑ์สังคม หมายถึงระดับการตัดสินใจ ซึ่งบุคคลเลือกกระทำในสิ่งที่ผ่านการไตร่ตรองด้วยเหตุผลของตนเอง ซึ่งอาจตัดสินใจกระทำตามอุดมคติหรือหลักประจำใจของตนเอง หรือกระทำเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าเหตุผลใดจะมีความสำคัญ หรือควรนำไปประพฤติกฎปฏิบัติมากกว่ากัน
- สำหรับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นเรื่องสำคัญที่มีขั้นตอนอยู่ 5 ขั้นตอนคือ

ขั้นที่ 1 การหลบหลีกการถูกลงโทษ เป็นการให้เหตุผลของเด็กอายุ 2-7 ปี ซึ่งมักจะใช้การถูกลงโทษเป็นเหตุผลในการตัดสินใจความถูกผิดของการกระทำ

ขั้นที่ 2 การแสวงหารางวัล เป็นการให้เหตุผลของเด็กอายุ 7-10 ปี ซึ่งมักจะใช้การได้รับตอบสนองความต้องการของตนเอง เป็นเหตุผลในการตัดสินใจความถูกผิดของการกระทำ

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติตามสิ่งที่ผู้อื่นเห็นชอบเป็นการให้เหตุผลของเด็กอายุ 10-13 ปี ซึ่งการใช้การที่ตนเองได้รับการยอมรับจากผู้อื่นหรือสังคม เป็นเหตุผลในการตัดสินใจความถูกผิดของการกระทำ

ขั้นที่ 4 การปฏิบัติตามหน้าที่ทางสังคม เป็นการให้เหตุผลของวัยรุ่น อายุ 13-16 ปี ซึ่งมักจะยึดถือความเป็นระเบียบและกฎเกณฑ์ของสังคม เป็นเหตุผลในการตัดสินใจความถูกผิดของการกระทำ

ขั้นที่ 5 การปฏิบัติตามค่านิยมสามัญ เป็นการให้เหตุผลของบุคคลที่มีอายุมากกว่า 16 ปีขึ้นไป ซึ่งมักจะใช้ค่านิยมสามัญ เป็นสาเหตุในการตัดสินใจความถูกผิดของการกระทำ

8. หลักและวิธีการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม

การปลูกฝังและพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นการพัฒนามนุษย์ให้มีขีดความสามารถในการตัดสินใจความถูกผิดของพฤติกรรมสูงขึ้น โดยเลือกใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง โดยเลือกใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงหรือขั้นตามกฎเกณฑ์สังคม เป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของตนเองให้อยู่ในขั้นที่สูงขึ้น

โคลเบอร์ก (Kohlberg 1970 : 58-63) กล่าวว่า การปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรม ซึ่งใช้วิธีการอบรมสั่งสอน การประหลาดปฏิบัติเป็นแบบอย่าง หรือการฝึกฝนให้เป็นคนมีจริยธรรมในด้านต่างๆ เช่น การฝึกความรับผิดชอบ การฝึกวินัยในตนเอง เป็นวิธีการที่ไม่สามารถจะช่วยให้บุคคล มีจริยธรรมและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ เพราะผู้เข้าอบรม มักจะนำความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมที่ได้รับ ไปเป็นเกณฑ์ในการยกย่องหรือกล่าวโทษผู้อื่น มากกว่าที่จะนำความรู้ดังกล่าวไปพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมมากขึ้น ซึ่งผิดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม ดังนั้น การปลูกฝังและพัฒนาให้บุคคลมีจริยธรรมและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ จึงควรใช้วิธีกระตุ้นให้บุคคลฝึกคิดและวิเคราะห์ปัญหาจริยธรรมต่างๆ โดยเริ่มจากการสร้างความขัดแย้งหรือทำให้บุคคลเกิดความไม่พึงพอใจในเหตุผลเดิมที่มีอยู่ จากนั้น ให้อภิปราย แสดงความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่น โดยมีผู้แนะนำให้เข้าใจเหตุผลใหม่ที่มีคุณค่าสูงขึ้น (สกล เทียงแท้ 2525:29) และนำหลักและเหตุผลที่ได้รับใหม่ ไปเป็นพื้นฐานในการประเมินและตัดสินใจพฤติกรรมทางจริยธรรมของตนเองและผู้อื่นต่อไป วิธีการดังกล่าว สนับสนุนแนวคิดที่ว่าบุคคลจะตัดสินใจหรือแสดงพฤติกรรมอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับความคิดของเขา ควรหรือไม่ควรที่จะปฏิบัติในสถานการณ์นั้นๆ นอกจากนั้น ยังเป็นวิธีการพัฒนาจริยธรรมที่เน้นด้านจิตสำนึก ซึ่งเป็นพื้นฐานที่มั่นคงของพฤติกรรมจริยธรรมต่อไป

การพัฒนาจริยธรรม โดยวิธีฝึกยกระดับความสามารถในการตัดสินใจ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม หลักการที่สำคัญ คือ การกระตุ้นให้บุคคลเกิดความขัดแย้งทางความคิด ระหว่างความรู้หรือเหตุผลที่เขาเคยมีอยู่เดิมกับความรู้หรือเหตุผลที่ใคร่รับใหม่ ซึ่งอาจใช้วิธีให้เขาได้รับความคิดเป็นและเหตุผลของผู้อื่น ซึ่งแตกต่างไปจากความคิดและเหตุผลของตนเอง จากนั้น จึงชี้แนะด้วยวิธีการต่างๆ ให้บุคคลเข้าใจและรับเอาความคิดและเหตุผลที่ดีกว่า มีประโยชน์และมีคุณค่าต่อตนเองและสังคมมากกว่า ไปเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจและแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่อไป (Kohlberg 1970: 82)

ดังนั้น การฝึกยกระดับความสามารถในการตัดสินใจ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม สามารถสรุปขั้นตอนได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ ม.ป.ป. : 82) ดังต่อไปนี้

1. เสนอปัญหาจริยธรรมหรือสถานการณ์ขัดแย้งทางจริยธรรม ให้ผู้เข้าอบรมได้รับรู้และเรียนรู้
2. ให้ผู้เข้าอบรมตัดสินใจ และแสดงเหตุผลในการแก้ปัญหาจริยธรรมด้วยตนเอง
3. กระตุ้นให้ผู้เข้าอบรมเกิดความขัดแย้งทางความคิด โดยการให้รับรู้ความคิดเห็นและเหตุผลที่แตกต่างหรือแปลกใหม่
4. ชี้นำให้เกิดความกระจ่างเกี่ยวกับกับความรู้หรือเหตุผลใหม่ ซึ่งมีคุณค่าและประโยชน์ต่อตนเองและสังคม มากกว่าความรู้และเหตุผลเดิมของตน
5. ให้ผู้เข้าอบรมสรุปการตัดสินใจและการให้เหตุผลอีกครั้งหนึ่ง

นอกจากนี้ โคลเบอร์กจำแนกปัญหาจริยธรรมออกเป็น 10 ชนิด ดังต่อไปนี้ (1) ปัญหาเกี่ยวกับการลงโทษและการดำเนิน (Punishment and Biame) (2) ปัญหาเกี่ยวกับทรัพย์สินของ (Property) (3) ปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ตามบทบาท (Affiliation Roles) (4) ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมาย (Law) (5) ปัญหาเกี่ยวกับชีวิต (Life) (6) (6) ปัญหาเกี่ยวกับความจริง (Truth) (7) ปัญหาเกี่ยวกับการปกครอง (Government) (8) ปัญหาเรื่องสิทธิมนุษยชนและความเป็นธรรมในสังคม (Cevil Rights and Social Justice) (9) ปัญหาเกี่ยวกับเพศ (Sex) (10) ปัญหาเกี่ยวกับจริยธรรมและขนบธรรมเนียม (Morailty and Mores)

สรุปได้ว่าการปลูกฝังและพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นการพัฒนานุคลิกให้มีขีดความสามารถในการตัดสินใจ ความถูกต้องของพฤติกรรมสูงขึ้น โดยเลือกใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงหรือขั้นตามกฎเกณฑ์สังคม เป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของตนเองให้อยู่ในขั้นที่สูงขึ้น

การปลูกฝังและพัฒนาให้บุคคลมีจริยธรรมและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ควรใช้วิธีกระตุ้นให้บุคคลฝึกคิดและวิเคราะห์ปัญหาจริยธรรมต่างๆ โดยเริ่มจากการสร้างความขัดแย้งหรือทำให้บุคคลเกิดความไม่พึงพอใจในเหตุผลเดิมที่มีอยู่ จากนั้น ให้อภิปราย แสดงความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่น โดยมีผู้แนะนำให้เข้าใจเหตุผลใหม่ที่มีคุณค่าสูงขึ้นและนำหลักและเหตุผลที่ได้รับใหม่ไปเป็นพื้นฐานในการประเมินและตัดสินใจพฤติกรรมทางจริยธรรมของตนเองและผู้อื่นต่อไป

ขั้นตอนในการฝึกยกระดับความสามารถในการตัดสินใจ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีดังนี้

- (1) เสนอปัญหาจริยธรรมหรือสถานการณ์ขัดแย้งทางจริยธรรม ให้ผู้เข้าอบรมได้รับรู้และเรียนรู้
- (2) ให้ผู้เข้าอบรมตัดสินใจ และแสดงเหตุผลในการแก้ปัญหาจริยธรรมด้วยตนเอง
- (3) กระตุ้นให้ผู้เข้าอบรมเกิดความขัดแย้งทางความคิด โดยการให้รับรู้ความคิดเห็นและเหตุผลที่แตกต่างหรือแปลกใหม่
- (4) ชี้นำให้เกิดความกระจ่างเกี่ยวกับกับความรู้หรือเหตุผลใหม่ ซึ่งมีคุณค่าและประโยชน์ต่อตนเองและสังคม มากกว่าความรู้และเหตุผลเดิมของตน
- (5) ให้ผู้เข้าอบรมสรุปการตัดสินใจและการให้เหตุผลอีกครั้งหนึ่ง

9. การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของคนไทย

ดวงเดือน พันธุพานิช (2538: 30) สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับการวัดผลเชิงจริยธรรมของ เยาวชนและประชาชนชาวไทยว่า คนไทยอายุระหว่าง 16-60 ปี มักจะพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมไปหยุดอยู่ในขั้นที่ 3 ตามทฤษฎีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก กล่าวคือ คนไทยประมาณร้อยละ 50 พัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมไปถึงขั้นการปฏิบัติตามสิ่งที่ผู้อื่นเห็นชอบ และคนไทยอีกส่วนหนึ่งประมาณร้อยละ 30 พัฒนาไปถึงเพียงขั้นที่ 2 คือ ขั้นการกระทำเพื่อแสวงหารางวัลที่เป็นวัตถุสิ่งของ และมีคนไทยประมาณร้อยละ 20 สามารถพัฒนาไปถึงขั้นที่ 4 คือการปฏิบัติตามหน้าที่ทางสังคมหรือ การปฏิบัติตามกฎระเบียบและกฎหมายของสังคม แสดงว่า การพัฒนาทางด้านจิตใจของคนไทยเจริญได้ประมาณครึ่งหนึ่งของทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม จึงควรมีนโยบายพัฒนาจริยธรรมในวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่อย่างเร่งด่วนและจริงจังมากขึ้น

และจากการศึกษาของนักวิชาการหลายท่าน อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าคนไทยส่วนมากมีการพัฒนาการด้านเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 3 มากที่สุด และมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 2 และขั้นที่ 4 เป็นอันดับสอง

สรุปได้ว่าร้อยละ 50 ของคนไทยพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมไปถึงขั้นการปฏิบัติตามสิ่งที่ผู้อื่นเห็นชอบ ร้อยละ 30 ของคนไทยพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมไปถึงขั้นการกระทำ เพื่อแสวงหารางวัลที่เป็นวัตถุสิ่งของ และร้อยละ 20 ของคนไทยพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมไปถึงขั้นที่ 4 คือการปฏิบัติตามหน้าที่ทางสังคมหรือ การปฏิบัติตามกฎระเบียบและกฎหมายของสังคม

10. หลักธรรมทางพุทธศาสนา

10.1 เบญจศีลและเบญจธรรม

เบญจศีลหมายถึง หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติตามข้อละเว้น 5 ประการ ซึ่งบุคคลควรประพฤติปฏิบัติเพื่อป้องกันการประพฤติดี ประพฤติชั่ว และไม่เป็นผู้เบียดเบียน หรือสร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่น (สมศักดิ์ สิริสุระเวชญ์และคณะ 2538 : 267)

เบญจธรรม หมายถึง หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับข้อควรประพฤติปฏิบัติ 5 ประการ ซึ่งเป็นการสร้างบุญกุศล และทำให้ผู้ประพฤติปฏิบัติได้ชื่อว่าเป็นคนดี มีคุณธรรม งาม วาจา ใจบริสุทธิ์สะอาด การปฏิบัติตามหลักเบญจธรรมจะนำความสุขความยินดีสู่ผู้ประพฤติปฏิบัติและผู้ใกล้ชิด (สมศักดิ์ สิริสุระเวชญ์ 2538 : 272)

เบญจศีลและเบญจธรรมเป็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติในเบื้องต้นและเป็นตัวอย่างจริยธรรมแบบพุทธที่สำคัญ ที่พุทธศาสนิกชนควรยึดถือและประพฤติปฏิบัติโดยเคร่งครัด เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์หรือเป็นผู้มีมนุษยธรรม (สุวรรณ วาศิวศวรรณา 2529 : 140)

เบญจศีลและเบญจธรรมสามารถอธิบายในรูปพฤติกรรมที่ควรละเว้นและพฤติกรรมที่ควรประพฤติปฏิบัติได้ ดังตารางที่ 1 และบุคคลสามารถนำเบญจศีลและเบญจธรรมไปประพฤติปฏิบัติได้ด้วยตัวเอง และยึดเป็นเกณฑ์การประเมินคุณธรรมและจริยธรรมของผู้อื่นได้ โดยมีเกณฑ์ว่าผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามหลักเบญจศีลแต่ไม่ประพฤติปฏิบัติตามหลักเบญจธรรม ส่วนผู้ที่ไม่ประพฤติปฏิบัติทั้งหลักเบญจศีลและเบญจธรรมควรถือว่าเป็นผู้ไม่มีคุณธรรมและจริยธรรม (สุรศักดิ์ สร้อยศรี 2536 : 65 – 83 และสุวรรณ วาศิวศวรรณา 2529 : 140 – 142)

ศ.ดร.ปรีชา

สรุปได้ว่า เบื้องคิดและเบื้องธรรม เป็นข้อประพฤติปฏิบัติเบื้องต้นที่บุคคล ไม่ว่าจะป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาหรือไม่ก็ตามควรยึดถือ และนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เพื่อควบคุมตนเองให้เป็นคนมีระเบียบ มีวินัย มุ่งกระทำดี ละเว้นการทำความชั่วทั้งกาย วาจา และใจ ซึ่งเป็นเหตุนำความสุขมาสู่ตนเอง ผู้อื่นและสังคมต่อไป

10.2 กุศลกรรมบถ 10

กุศลกรรมบถ 10 หมายถึง หนทางแห่งการทำความดี 10 ประการ แบ่งออกเป็นการสุจริตหรือการทำความดีทางกาย 3 ประการ และวิสุจริตหรือการทำความดีทางวาจา 4 ประการและมโนสุจริต หรือการทำความดีทางจิตใจ หรือความคิด 3 ประการ ซึ่งจะวิเคราะห์ออกเป็นพฤติกรรมที่ควรละเว้นและพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติในการประเมิน และตัดสินคุณธรรมและจริยธรรมของผู้อื่นได้

10.3 สังคหัตถ์ 4

สังคหัตถ์ 4 หมายถึง หลักธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวใจผู้อื่น หรือประสานให้เกิดความสามัคคี 4 ประการ

10.3.1 ทาน หมายถึง การให้ การแบ่งปัน การเสียสละ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หรือการสงเคราะห์ผู้อื่น ด้วยทรัพย์สิน สิ่งของ ความรู้ตลอดจนการให้อภัย

10.3.2 ปิยวาจา หมายถึง การพูดไพเราะ อ่อนหวาน สุภาพ แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ ชักจูงให้กระทำในสิ่งที่ดีงาม มีเหตุผลเหมาะสมกับกาลเทศะซึ่งเป็นการพูดที่แสดงถึงการมีความรัก ความเข้าใจ ความปรารถนาดี และช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

10.3.3 อตถจริยา หมายถึง การประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมด้วยความจริงใจ เช่น การช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ และการปรับปรุง แก้ไขส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม

10.3.4 สมานัตตตา หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนให้เข้ากับผู้อื่นได้ด้วยดี การวางตัวเสมอต้นเสมอปลาย ไม่ถือตัว ไม่เอาเปรียบ ร่วมทุกข์ร่วมสุข และแก้ปัญหาให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน

บุคคลสามารถยึดถือสังคหัตถ์ 4 เป็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติ เพื่อสร้างความสงบสุขและความสามัคคีขึ้นในสังคม และสามารถนำไปเป็นเกณฑ์ในการประเมินและตัดสินคุณธรรมของผู้อื่นได้ โดยถือว่าผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามหลักสังคหัตถ์ 4 เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่ไม่ประพฤติปฏิบัติตามหลักสังคหัตถ์ 4

10.4 ฆราวาสธรรม 4

ฆราวาสธรรม 4 หมายถึง ธรรมที่ฆราวาสหรือผู้ครองเรือน ควรยึดถือปฏิบัติเพื่อให้การดำเนินชีวิตในครอบครัว องค์กร ชุมชน สังคมและประเทศชาติสงบสุข เจริญก้าวหน้า และมีความรักใคร่สามัคคีระหว่างกัน ฆราวาสธรรมมี 4 ประการ ซึ่งบุคคลสามารถนำไปประพฤติปฏิบัติได้ด้วยตนเอง และใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินและตัดสินคุณธรรมและจริยธรรมของผู้อื่นได้ โดยถือว่าผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามหลักฆราวาสธรรมเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่ไม่ประพฤติปฏิบัติตามหลักฆราวาสธรรมดังคำอธิบายต่อไปนี้

10.4.1 สัจจะ หมายถึง การมีความจริงใจและความเชื่อสัตย์สุจริต ในเรื่องต่าง ๆ กับทุกคนที่ติดต่อด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลในครอบครัว และเพื่อนร่วมงาน เช่น มีสัจจะและจริงใจต่อตนเอง ผู้อื่น หน้าที่การงาน คำพูด สังคม และประเทศชาติ

10.4.2 ทมะ หมายถึง การระงับข่มใจ การควบคุมตนเองไม่ให้เกิดอารมณ์ หรือความรู้สึกในด้านลบ ซึ่งเป็นสาเหตุให้บุคคลประพฤติปฏิบัติสิ่งที่ผิดและไม่ดีงาม และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาตนเอง เช่น มัวเมาในอบายมุข โกรธและเกลียดง่าย หรือในกรณีที่เกิดความไม่เข้าใจระหว่างกัน ก็ต้องรู้จักข่มใจ และทำความเข้าใจต่อกัน ให้เป็นผลสำเร็จ

10.4.3 ขันติ หมายถึง ความอดทนและอดกลั้นต่อสิ่งที่ไม่ปรารถนาต่าง ๆ เช่น การยากลำบาก ความทุกข์เวทนา ความเจ็บป่วย เจ็บแค้น และอดทนอดกลั้นต่ออำนาจของกิเลส คือ ความรัก โลภ โกรธ หลง ตลอดจนการอดทนอดกลั้นไม่ทำสิ่งที่รุนแรงซึ่งนำไปสู่การทะเลาะวิวาทระหว่างกันและกัน

10.4.4 จาคะ หมายถึง การบริจาค การแบ่งปันทรัพย์สินของ และสิ่งอื่น ๆ ของตนเองให้แก่ผู้ที่ขาดแคลน หรือตกทุกข์ได้ยาก เช่น ความรู้ ความคิด กำลังกายกำลังใจและทรัพย์สินเงินทอง ซึ่งถือเป็นการเสียสละความสุขส่วนตัว เพื่อความสุขของผู้อื่นและแสดงความเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เพื่อรักษามิตรภาพไว้ และช่วยให้ทั้งผู้ให้และผู้รับมีความสุขและความยินดีด้วยกันทั้งสองฝ่าย

10.5 สัมปยุตธรรม 7

สัมปยุตธรรม 7 หมายถึง หลักธรรมที่เป็นคุณสมบัติของคนดี 7 ประการ ดังคำอธิบายต่อไปนี้

10.5.1 การรู้จักเหตุ หมายถึง การพิจารณาได้ว่าปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้น มีสาเหตุมาจากอะไร หรือพิจารณาได้ว่าสิ่งต่าง ๆ ที่ตนจะกระทำนั้น เป็นการกระทำความคิดหรือความชั่ว การรู้จักเหตุจึงเป็นหลักธรรมที่สอนให้บุคคล มีความรอบคอบ มีการพิจารณาก่อนพูดและทำ ซึ่งการคิดพิจารณาก่อนลงมือทำ จะช่วยให้บุคคล คัดลึกลงใจกระทำแต่สิ่งที่ดี เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม

10.5.2 การรู้จักผล หมายถึง การพิจารณาได้ว่าสิ่งที่ตนจะกระทำนั้น เป็นสิ่งที่มีประโยชน์หรือมีโทษ หรือทำให้เกิดผลดีหรือผลเสียอย่างไรบ้าง ถ้าพิจารณาแล้วคาดว่าจะจะเป็นผลดี ให้ลงมือกระทำและกระทำอย่างต่อเนื่อง แต่ถ้าพิจารณาแล้วคาดว่าจะจะเป็นผลเสีย ก็ต้องลึกลงใจคิดและป้องกันไม่ให้เกิดขึ้น นอกจากการพิจารณาถึงผลรับที่จะเกิดขึ้นแล้ว ควรพิจารณาด้วยว่าความสุขหรือความทุกข์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้นมีสาเหตุหรือความเป็นมาอย่างไร การรู้จักเหตุผลจึงเป็นหลักธรรมที่สอนให้บุคคลเป็นคนช่างสังเกต สามารถวิเคราะห์และปรับปรุงตนเองได้ด้วยดี

10.5.3 การรู้จักตนเอง หมายถึง การพิจารณาตนเองได้ว่ามีความต้องการอย่างไร มีการกระทำที่เหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่ของตนเองหรือไม่ ควรแก้ไขและปรับปรุงบุคลิกภาพส่วนใดบ้าง การรู้จักตนเองจึงเป็นหลักธรรมที่สอนให้บุคคล รักและศรัทธาตนเอง มีกำลังใจที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นคนดีและมีศักยภาพมากขึ้น

10.5.4 การรู้จักประมาณ หมายถึง การพิจารณาและคัดลึกลงใจได้ด้วยตนเองว่า ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำมากน้อยเพียงใด จึงจะเหมาะสมและไม่เกิดความเสียหายต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม และสามารถทำใจให้สงบได้เมื่อสถานการณ์ไม่เอื้อให้กระทำ การรู้จักประมาณเป็นหลักธรรมที่สอนให้บุคคลมีเหตุผล ยึดถือทางสายกลาง

หรือความพอดีในการประพฤติปฏิบัติตน ไม่เคร่งครัดหรือละเอียดจนเกินความเสียหายขึ้น มีความอดทน อดกลั้น และ รอคอยโอกาสที่เหมาะสมได้

10.5.5 การรู้จักกาลเวลา หมายถึง การพิจารณาและรู้จักคุณค่าของเวลาเห็นความสำคัญของการวางแผนการทำงาน เพื่อให้สามารถใช้เวลาให้เป็นประโยชน์สูงสุดต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม ตลอดจนการรู้จักใช้จังหวะเวลาในการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมและได้ประโยชน์ เช่น การให้กำลังใจแก่ผู้ที่รู้สึกท้อแท้ใจ การไม่ตำหนิผู้อื่นต่อหน้าชุมชน การยกย่องและให้รางวัลแก่ผู้ทำความดี หรือทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นและสังคม เป็นต้น

10.5.6 การรู้จักสังคมและชุมชน หมายถึง การพิจารณาและเข้าใจธรรมชาติของสังคมหรือชุมชน ที่ตนอาศัยอยู่ เช่น เข้าใจวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี หรือความต้องการของชุมชน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตน หรือการวางตัวที่เหมาะสม การรู้จักสังคมหรือชุมชนจึงเป็นหลักธรรมที่สอนให้บุคคลเรียนรู้ และติดตามความเปลี่ยนแปลงของชุมชน มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน และช่วยเหลือพัฒนาชุมชนให้ก้าวหน้าขึ้น ซึ่งเป็นการสร้างความดีโดยการเสียสละประโยชน์ส่วนตนให้ส่วนรวม

10.5.7 การรู้จักบุคคล หมายถึง การพิจารณาและตัดสินใจได้ว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องกับตนมีแนวความคิด บุคลิกภาพและชีวิตความเป็นอยู่อย่างไร และควรจะปฏิสัมพันธ์กันอย่างไรบ้างจึงเป็นคุณมากกว่าโทษ การรู้จักบุคคลจึงเป็นหลักธรรมที่ช่วยให้ บุคคลมีวิธีการปฏิบัติที่ดีกับผู้อื่น ดังต่อไปนี้ (1) เลือกคบคนดี หลีกหนีคนชั่ว(2) เคารพคนดีมีคุณธรรม และไม่ควรเคารพคนไร้คุณธรรม (3) ไว้วางใจคนที่มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ (4) เชื่อถือคนที่พูดความจริง มีความรู้ความสามารถ ทำประโยชน์ต่อตนเองและสังคม เพราะบุคคลเหล่านี้ จะรักศักดิ์ศรีของตนเองและไม่คิดกระทำชั่ว (5) ให้ความช่วยเหลือกับคนที่ควรได้รับความช่วยเหลือโดยมุ่งหวังให้เขาสามารถช่วยเหลือตนเองได้ในอนาคต (6) ควรปฏิบัติต่อผู้อื่นให้เหมาะสมกับสถานภาพ โอกาส และสถานที่ เช่น ควรเข้มงวดกับผู้ที่ไม่มีระเบียบวินัย และชมเชยผู้ที่ตั้งใจทำความดี (7) เลือกใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

สรุปได้ว่าสำหรับหลักธรรมทางพุทธศาสนาที่นำมาเสนอได้แก่ เบญจศีลและเบญจธรรม กุศลกรรมบถ 10 สังคหัตถ์ 4 มรवासธรรม 4 และธัมมปุริสธรรม 7

เบญจศีลและเบญจธรรม เป็นข้อประพฤติปฏิบัติเบื้องต้นที่บุคคล ไม่ว่าจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาหรือไม่ก็ตามควรยึดถือ และนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เพื่อควบคุมตนเองให้เป็นคนมีระเบียบ มีวินัย มุ่งกระทำดี ละเว้นการทำความชั่วทั้งกาย วาจา และใจ ซึ่งเป็นเหตุ นำความสุข มาสู่ตนเอง ผู้อื่นและสังคมต่อไป

กุศลกรรมบถ 10 หมายถึง หนทางแห่งการทำความดี 10 ประการ แบ่งออกเป็นการสุจริตหรือการทำความดีทางกาย 3 ประการ และวิสุจริตหรือการทำความดีทางวาจา 4 ประการและมโนสุจริต หรือการทำความดีทางจิตใจ หรือความคิด 3 ประการ ซึ่งจะวิเคราะห์ออกเป็นพฤติกรรมที่ควรละเว้นและพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติในการประเมิน และตัดสินคุณธรรมและจริยธรรมของผู้อื่นได้

สังคหัตถ์ 4 หมายถึง หลักธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวใจผู้อื่น หรือประสานให้เกิดความสามัคคี 4 ประการ ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา บุคคลสามารถยึดถือสังคหัตถ์ 4 เป็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติ เพื่อสร้างความสุขและความสามัคคีขึ้นในสังคม และสามารถนำไปเป็นเกณฑ์ในการประเมินและตัดสินคุณธรรม

ของผู้อื่นได้ โดยถือว่าผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่ไม่ประพฤติปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4

มรवासธรรม 4 หมายถึง ธรรมที่มรवासหรือผู้ครองเรือน ควรยึดถือปฏิบัติเพื่อให้การดำเนินชีวิตในครอบครัว องค์กร ชุมชน สังคมและประเทศชาติสงบสุข เจริญก้าวหน้า และมีความรักใคร่สามัคคีระหว่างกัน มรवासธรรมมี 4 ประการ ได้แก่ สังจา ทมะ ขันติ จาคะ

สำหรับสัปปริสธรรม 7 หมายถึง หลักธรรมที่เป็นคุณสมบัติของคนดี 7 ประการ ได้แก่ การรู้จักเหตุ การรู้จักผล การรู้จักตนเอง การรู้จักประมาณ การรู้จักกาลเวลา การรู้จักสังคมและชุมชน และการรู้จักบุคคล

11. หลักธรรมระดับโลกุตตรธรรม

หลักธรรมระดับโลกุตตรธรรม เป็นหลักธรรมชั้นสูงซึ่งสอนให้พุทธศาสนิกชนเข้าใจปรัชญาชีวิต และการกระทำเพื่อการดับทุกข์หรือหลุดพ้นจากกิเลส อย่างไรก็ตามผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมในระดับโลกุตตรธรรมได้ จะต้องประสบความสำเร็จในการประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมในระดับโลกียธรรมก่อน เช่น การประพฤติปฏิบัติตามหลักเบญจศีลและเบญจธรรม และกุศลกรรมบถ 10 ได้เป็นผลสำเร็จก่อน จึงจะสามารถประพฤติปฏิบัติตนตามหลักมรรค 8 ซึ่งเป็นหัวข้อธรรมข้อหนึ่งในอริยสัจ 4 ได้เป็นผลสำเร็จ เพื่อให้เกิดความเข้าใจหรือการประพฤติปฏิบัติเป็นไปตามพัฒนาการทางจริยธรรมตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา จึงนำหลักธรรมอริยสัจ 4 มากล่าวก่อนเพื่อให้สามารถทำความเข้าใจ และประพฤติปฏิบัติตามมรรค 8 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเสนอหลักธรรมอื่น ๆ ในที่นี้จะได้กล่าวถึงเฉพาะ (1) อริยสัจ 4 (2) ไตรสิกขา

11.1 อริยสัจ 4

อริยสัจ 4 หมายถึง หลักธรรมที่เป็นความจริงอันประเสริฐและสำคัญมากที่สุดที่สุดในพระพุทธศาสนา เพราะหลักธรรมทั้งหมดในพระพุทธศาสนา สามารถสรุปในอริยสัจ 4 และพระพุทธเจ้าทรงใช้อริยสัจ 4 เทศนา เป็นธรรมหมวดสุดท้ายอยู่เสมอ และทำให้สาวก หรือผู้ฟังเกิดดวงตาเห็นธรรมได้ทุกครั้ง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 7 2537 : 84)

อริยสัจ 4 คือ หลักธรรมแสดงการแก้ปัญหาด้วยเหตุผล 4 ประการ ซึ่งช่วยให้ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามสามารถหลุดพ้นจากความทุกข์ หรือสามารถทำลายทิวทัศน์ที่ผิดทั้งหลายให้หมดไปได้และเปลี่ยนไปเป็นผู้ที่มีสัมมาทิฐิต่อไป (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 7 2538 : 118 – 126)

11.1.1 ทุกข์ (ทุกข์สัง) หมายถึงสภาพปัญหาซึ่งเกิดจากความไม่สบายกายและใจ เมื่อบุคคลประสบกับสิ่งไม่พึงปรารถนา เช่น เกิด แก่ เจ็บ ตาย ความผิดหวัง และความล้มเหลว เป็นต้น ทุกข์หรือปัญหาแบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ (1) สภาวะทุกข์หรือทุกข์ประจำสังขาร เช่น เกิด แก่ เจ็บและตาย (2) ปกิณณกทุกข์จร เช่น ความเศร้าโศก ความเสียใจ ความพลัดพรากจากสิ่งที่รัก ความคับแค้นใจ และความผิดหวัง (3) พิพัทธทุกข์ หรือทุกข์เนื่องนิคัย เช่น หนาว ร้อน ปวดท้อง และความไม่สะดวกสบายต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต

11.1.2 สมุทัย (สมุทัยสัง) หมายถึง สาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์หรือปัญหา ซึ่งเกิดจากตัณหา หรือความอยาก 3 ชนิด คือ (1) กามตัณหา หมายถึง ความใคร่หรือความอยากถึงที่น่าพึงพอใจ เช่น รูปสวย รสอร่อย สัมผัส

ที่นุ่มนวลและอบอุ่น ทำให้บุคคลต้องค้นหาจนเกิดทุกข์ (2) ภาวค้นหา หมายถึง ความอยากเป็นอยากมี สิ่ง que คิดว่า จะทำให้ตนมีความสุข เช่น อยากมีทรัพย์สิน สามิภรรยา เพื่อน ที่อยู่อาศัยและยศถาบรรดาศักดิ์ (3) วิภาวค้นหา หมายถึง ความอยากให้สิ่งที่ไม่ดีผ่านพ้นไป ไม่เกิดขึ้นกับตน

11.1.3 นิโรธ (นิโรธสัง) หมายถึง การดับทุกข์หรือการหมดปัญหา เช่น การดับค้นหา และความ ต้องการต่าง ๆ ซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดทุกข์หรือปัญหาให้หมดสิ้นไป

11.1.4 มรรค (อริยมรรค) หมายถึง หนทางปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ หรือทางดำเนินสู่ความดับ ทุกข์ที่ช่วยให้เป็นอริชช หรือทางที่ช่วยให้มนุษย์สามารถกำจัดหรือลดความรุนแรงของเหตุที่ทำให้มนุษย์มีความทุกข์ สามารถแก้ไขปัญหาชีวิตได้ อริยมรรคเป็นทางสายกลาง เรียกว่า (มัชฌาปฏิปท) มืองค์ประกอบ 8 ประการ ซึ่งมีเนื้อหา การประพฤติปฏิบัติ (สุมน อมรวิวัฒน์ 2528 :40-45 และประภาศรี สีหอำไพ 2531 :98-101) ดังต่อไปนี้

(1) สัมมาทิฐิ (ความเห็นชอบ) หมายถึง เจตคติ ความคิดเห็นแนวความคิด ความเชื่อและ ค่านิยมต่าง ๆ ที่ดีงาม และถูกต้องตามความเป็นจริง หรือการมองโลกในแง่ดี การเข้าใจสภาวะต่าง ๆ ตามเหตุปัจจัย สัมมาทิฐิจึงเป็นข้อธรรมนำมรรคข้ออื่น ๆ อีก 7 ข้อ

(2) สัมมาสังกัปปะ (ความดำริชอบ) หมายถึง ความดำริในทางที่ดีและถูกต้อง คิดในทาง สร้างสรรค์ เป็นประโยชน์ ไม่คิดเบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น ไม่เศร้าหมองหรือขุ่นมัว เช่น ความเสียสละ ความหวัง ดี การเป็นมิตร การช่วยเหลือเกื้อกูล การมีความคิดบริสุทธิ์ ยึดถือสังขะและธรรมะ ไม่เอนเอียงด้วยความเห็นแก่ตัว ความมักได้ ความเคียดแค้นชิงชัง การมุ้งร้าย และการคิดทำลาย

สัมมาสังกัปปะเป็นข้อธรรมที่ปลอดจากราคะ โลภะ กาม ปราศจากโทสะและการเบียด เบียน และมุ่งแสดงความเมตตากรุณา จึงเป็นข้อธรรมที่สนับสนุนข้อธรรมสัมมาทิฐิให้ดีและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

(3) สัมมาวาจา (การมีวาจาชอบ) หมายถึง การแสดงออกทางวาจาที่สุจริต ไม่ทำร้ายหรือ ทำความเสียหายให้ผู้อื่น พูดความจริง ไม่โกหกหลอกลวง ไม่ส่อเสียด ไม่ให้ร้ายป้ายสี ไม่หยาบคาย ไม่เหลวไหล ไม่ เพื่อเจือเลือนลอย แต่เป็นการพูดที่สุภาพน้อมนวล สร้างมิตรไมตรี มีเหตุผลและสร้างสรรค์ประโยชน์แก่ตนเอง ผู้อื่น และสังคม

(4) สัมมาอาชีวะ (การเลี้ยงชีพชอบ) หมายถึง การประกอบอาชีพที่สุจริตด้วยความขยัน หมั่นเพียร ไม่สร้างความเดือดร้อนและความเสียหายให้แก่ตนเอง ผู้อื่นและสังคม ไม่ประกอบอาชีพที่ส่งเสริม กามารมณ์ หรืออบายมุขต่าง ๆ เช่น โสเภณี และการพนัน ควรละเว้นจากการค้าคน ค้าเนื้อสัตว์ ค้ายาพิษ ค้าสุรายาเมา และค้าอาวุธ การประกอบอาชีพต่าง ๆ ควรระลึกรั้งความรับผิดชอบที่มีต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม สัมมาอาชีวะจึงเน้น ที่การปฏิบัติศีล คือ ละเว้นการทุจริต และเป็นการยึดถือสังขธรรม คือ จิตเป็นอริยะ หมั่นใช้ปัญญาตรวจสอบ รักษาความ ชอบธรรม คบคนดีเป็นมิตร และเลี้ยงชีพดีพอเหมาะ

(5) สัมมากัมมันตะ (การกระทำชอบ) หมายถึง การกระทำที่ดีงาม สุจริต มีการสร้าง สร้างสรรค์ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน สร้างเสริมความสัมพันธ์ที่ดีงามและความเป็นอยู่ที่สงบสุข ไม่ทำลายชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่น มีความเมตตากรุณาต่อร่างกาย และชีวิตของผู้อื่น ควรรู้จักบริจาคและทำทาน ไม่ค้ำสุรายาเมา ไม่เล่นการ พนัน หรือกระทำความผิดที่เป็นอบายมุข แต่ควรประพฤติปฏิบัติตนให้เกิดความสงบสุขแก่ตนเองและครอบครัว สัมมากัมมันตะจึงเป็นข้อธรรมที่ละเว้นจากการทุจริต ละเว้นการละเมิดศีล คือ เว้นจากการฆ่าและทำลาย เว้นจากการ ถูเอาของผู้อื่นและเว้นจากการประพฤติผิดในกาม

(6) สัมมาวายามะ (ความเพียรชอบ) หมายถึง ความเพียรและพยายามในทางที่ถึงงามและชอบธรรม กล่าวคือ ควรเพียรละเว้นและป้องกันสิ่งชั่วร้ายและอกุศลที่ยังไม่เกิดขึ้น เพียรสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามและกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น เพียรส่งเสริมและพัฒนาสิ่งที่ถึงงามและกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ให้เพิ่มพูน เจริญงอกงามยิ่ง ๆ ขึ้นไป

สัมมาวายามะ เป็นธรรมข้อแรกในสมาธิหรืออิทธิจิตตสิกขา หมายถึง ความบากบั่น ความก้าวหน้าทางใจและเพียรด้วยปัญญา ประกอบด้วย การป้องกันไม่ให้เกิดอกุศลต่าง ๆ การกำจัดอกุศลที่เกิดขึ้นแล้ว การสร้างกุศลธรรมให้เกิดขึ้น และรักษาและพัฒนากุศลธรรมที่มีอยู่ให้งอกงามขึ้น

(7) สัมมาสติ (การระลึกชอบ) หมายถึง มีสติกำกับตัว ควบคุมใจให้อยู่กับสิ่งที่เกี่ยวข้อง และต้องกระทำในขณะนั้น ระลึกได้ในสิ่งที่ต้องใช้ ในสิ่งที่ถึงงามและเป็นสิ่งที่สร้างคุณประโยชน์ ไม่หลงไหลเลื่อนลอย ไม่ปล่อยตัวปล่อยใจ ไม่ลืมสติซึ่งกำกับพฤติกรรมของร่างกาย ความรู้สึก สภาพจิตใจและความนึกคิดของตนเอง ไม่ให้อารมณ์เข้าชวนหรือขั้ว มาทำให้ตนเองขาดสติ หลงลืมและเลื่อนลอยไป

สัมมาสติเป็นธรรมข้อ 2 ในสมาธิ เป็นการพิจารณาเห็นกายในกาย เช่น การกำหนดลมหายใจเข้าออกและรู้ชัดอาการที่เป็นอยู่ การพิจารณาร่างกายโดยปฏิภูลหรือโดยธาตุ หรือการพิจารณาเวทนาในเวทนา เช่น พิจารณาสุข ทุกข์ ไม่สุข ไม่ทุกข์ และรู้ชัดตามที่เป็นอยู่ หรือการพิจารณาจิตตามที่เป็นอยู่ และการพิจารณาธรรมโดยนิวณณ ๖ ชั้น อยคนะ โภชนกัจจนถึงอริยสัจ 4 ตามความเป็นจริง

(8) สัมมาสมาธิ (สามธิชอบหรือตั้งใจชอบ) หมายถึง มีจิตตั้งมั่นในการทำงาน หรือในอารมณ์อย่างสม่ำเสมอ แน่วแน่และเป็นหนึ่งเดียว สงบไม่ฟุ้งซ่านไม่วอกแวก แต่เป็นจิตที่บริสุทธิ์ ผ่องใส นุ่มนวล ผ่อนคลาย ไม่ขุ่นมัว ไม่เครียด และไม่กระด้าง ไม่หุดหือแท้ และพร้อมที่จะทำงานที่ใช้ปัญญาให้ได้ผลดี

สัมมาสมาธิ เป็นการฝึกอบรมจิตใจขั้นลึกซึ้ง ละเอียด และประณีต ประกอบด้วยอินทรีย์ 5 คือ ศรัทธา วิริยะ สมาธิ และปัญญา และอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะและวิมังสา พัฒนาการของสามธิแบ่งออกเป็น 3 ขั้นคือสมาธิช่วงขณะ (ขณิก) สมาธิเกือบจะแน่วแน่ (อุปจาร) และสมาธิแน่วแน่ (อัปปานา)

11.2 ไตรสิกขา

หลักธรรมหรือคำสอนของพระพุทธเจ้าซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาสามารถประมวลเป็นหลักใหญ่ได้ 3 ข้อ เรียกว่า พุทธโอวาท 3 พุทธศาสนิกชนควรเรียนรู้พุทธโอวาท 3 และนำมาประพฤติปฏิบัติเพื่อความสงบสุขแก่ตนเองและสังคม คือ

1. การไม่ทำความชั่ว
2. การทำแต่ความดี
3. การทำจิตใจให้บริสุทธิ์

การใช้หลักธรรม หรือพุทธโอวาท 3 เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติเพื่อพัฒนากาย วาจา ใจ และสติปัญญาของตนเอง ให้พบกับความสุข และความเจริญก้าวหน้าในชีวิต พระพุทธศาสนาได้กำหนดระบบการศึกษาหลักธรรม หรือการฝึกตนเองไว้ 3 ประการเรียกว่า ไตรสิกขา หมายถึง สติ สมาธิ ปัญญา (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 7 2538 : 132 – 1458) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สติ หมายถึง การปฏิบัติเพื่อควบคุมกาย วาจา ใจ ให้ทำดีพูดดีและคิดดีอยู่เสมอ ไม่ประพฤติปฏิบัติ

สิ่งที่ล่วงละเมิดศีลต่าง ๆ คือ ศีล 5 ศีล 8 ศีล 10 และศีล 227 ผู้ที่ควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติได้ทั้งกาย วาจาและใจ อย่างสม่ำเสมอเป็นผู้มีจิตใจบริสุทธิ์ ปราศจากโทษและกิเลสทั้งปวง เพราะกิเลสตัณหาต่าง ๆ จะถูกกำจัดให้ลดน้อยลงหรือถูกกำจัดให้หมดไป ซึ่งมีผลให้บุคคลกระทำความดีได้สะดวกยิ่งขึ้น พุทธศาสนิกชนจึงควรฝึกฝนและพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีศีล เช่น การรักษาคำพูด การไม่เบียดเบียนผู้อื่น การไม่ลักขโมย ซึ่งเป็นการฝึกอบรมทางด้านความประพฤติ และการปฏิบัติตนให้เป็นคนดี มีระเบียบ มีวินัย มีความสุจริตทางกาย วาจา และการประกอบอาชีพ ซึ่งคุณสมบัติที่ดีเหล่านี้ จะเป็นพื้นฐานในการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่ถูกต้องและดีงามในขั้นที่สูงที่สุดขึ้น คือ สมာธิและปัญญา ต่อไป

2. สมาธิ หมายถึง การปฏิบัติเพื่อความควบคุมจิตใจของตนเองให้สงบ และไม่ฟุ้งซ่าน ตั้งใจแน่วแน่ และมั่นคงอยู่กับสิ่งที่ปฏิบัติ กระทำสิ่งต่าง ๆ โดยมีสติสัมปชัญญะคือ รู้สึกตัวอยู่เสมอว่า ตนกำลังทำอะไร และจะทำสิ่งนั้นอย่างไร ผู้ที่มีจิตใจเป็นสมาธิจะมีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ แม้จะมีอุปสรรคหรือปัญหาต่าง ๆ ก็ไม่ย่อท้อ จึงสามารถกระทำสิ่งต่าง ๆ ประสบความสำเร็จได้อย่างดีเยี่ยม สมาธิจึงเป็นการฝึกฝนและพัฒนาจิตใจ เป็นการปลูกฝังคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพ สมรรถภาพและสุขภาพของจิต เช่น การฝึกควบคุมอารมณ์โกรธ การกำหนดกิริยาอาการขณะปฏิบัติงาน หรือการฝึกสมาธิวันละ 5 – 10 นาที เป็นต้น

3. ปัญญา หมายถึง การปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้แจ้งในธรรมะ หรือ สภาพที่เป็นจริงตามธรรมชาติของสิ่งต่าง ๆ ปัญญาเกิดจากการฝึกใช้ความคิด พิจารณาและไตร่ตรองสภาพของสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นซึ่งมีอยู่เดิม เกิดเป็นความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องตามความเป็นจริง การฝึกใช้ความคิดในการพิจารณาและไตร่ตรองสิ่งต่าง ๆ ทำให้เกิดความฉลาดและรอบรู้ เพราะได้สะสมความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ไว้เป็นจำนวนมากซึ่งความรู้เหล่านี้ จะช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในการปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ได้ง่ายตลอดจนรู้เท่าทันโลกและชีวิต สามารถทำจิตใจให้บริสุทธิ์หลุดพ้นจากความยึดมั่นถือมั่นในสิ่งต่าง ๆ คับกิเลสดับทุกข์ได้ จิตเป็นอิสระ มองใสและเบิกบาน การฝึกปัญญา เช่น การคิดหาเหตุผลของความไม่สบายใจ การคิดหาข้อบกพร่องหรือสิ่งที่ควรปรับปรุงและแก้ไขของตนเอง

สรุปได้ว่าหลักธรรมระดับโลกุตตรธรรม เป็นหลักธรรมขั้นสูงซึ่งสอนให้พุทธศาสนิกชนเข้าใจปรัชญาชีวิต และการกระทำเพื่อการดับทุกข์หรือหลุดพ้นจากกิเลส โดยผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมในระดับโลกุตตรธรรมได้ จะต้องประสบความสำเร็จในการประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมในระดับโลกียธรรมก่อน เช่น การประพฤติปฏิบัติตามหลักเบญจศีลและเบญจธรรม และกุศลกรรมบถ 10 เป็นต้น ให้ได้เป็นผลสำเร็จก่อน จึงจะสามารถประพฤติปฏิบัติตนตามหลักมรรค 8 ซึ่งเป็นหัวข้อธรรมข้อหนึ่งในอริยสัจ 4 ได้เป็นผลสำเร็จ ธรรมในระดับนี้ได้ยกตัวอย่างมาเฉพาะอริยสัจ 4 และไตรสิกขา

อริยสัจ 4 หมายถึง หลักธรรมที่เป็นความจริงอันประเสริฐและสำคัญมากที่สุดในการพระพุทธศาสนา อริยสัจ 4 คือ หลักธรรมแสดงการแก้ปัญหาด้วยเหตุผล 4 ประการ ซึ่งช่วยให้ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตาม สามารถหลุดพ้นจากความทุกข์ หรือสามารถทำลายทิฐิที่ผิดทั้งหลายให้หมดไปได้และเปลี่ยนไปเป็นผู้ที่มีสัมมาทิฐิต่อไป โดยประกอบไปด้วย ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค

ไตรสิกขา ได้แก่หลักธรรมหรือคำสอนของพระพุทธเจ้าซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาสามารถประมวลเป็นหลักใหญ่ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา

12. แนวคิดทฤษฎีระบบ

แนวคิด ทฤษฎีระบบ ได้มีนักวิชาการได้ทำการศึกษาค้นคว้าในรายละเอียดต่างๆ ดังนี้

12.1 ความหมายของระบบมีผู้ให้ความหมายของระบบในลักษณะต่างๆกันดังนี้ คือ

ฮอลและฟาเกิน(Holl & Fagen, 1956) ได้ให้ความหมายว่าเป็น กลุ่มองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม

เบอร์ตาเลนฟี (Bertalanffy, 1968) ได้ให้ความหมายว่าเป็น องค์ประกอบของส่วนต่างๆ ที่มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

บัคเลย์ (Buckley, 1968) ได้ให้ความหมายว่า เป็นกลุ่มองค์ประกอบที่รวมตัวกันมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันกับส่วนต่างๆ ร่วมกับสภาพแวดล้อม เพื่อก่อให้เกิดการรวมตัวกันในส่วนต่างๆทั้งหมด

ชโรด และวอยซ์ (Chrode & Voich, 1974) ได้ให้ความหมายว่าเป็นกลุ่มที่ประกอบขึ้นด้วยส่วนประกอบต่างๆ ที่มีลักษณะสัมพันธ์ เก่าแก่เกี่ยวกับ ส่วนประกอบเหล่านั้นต่างทำหน้าที่ของตนอย่างอิสระร่วมกัน ในสภาพแวดล้อมที่สลับซับซ้อน โดยที่ต่างมีจุดหมายของการทำหน้าที่อยู่กับวัตถุประสงค์ร่วมกันของทุกส่วนประกอบ

สมิธ สุพรรณรัตน์ (2527) ได้ให้ความหมายว่าเกี่ยวกับระบบว่าเป็น โครงสร้างหรือเค้าโครงที่คิดขึ้นซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ต่างๆ ที่สัมพันธ์กับการดำเนินการและอยู่ในลักษณะรวมกันเป็นหน่วยเดียว เพื่อบรรลุถึงผลลัพธ์ที่คาดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล

สนามจิตร สุคนธ์ทรัพย์ (2530) ได้ให้ความหมายของระบบ คือ กลุ่มขององค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ และมีผลกระทบซึ่งกันและกัน ร่วมกันทำหน้าที่ เพื่อให้ภารกิจของระบบบรรลุวัตถุประสงค์

จากความคิดเห็นของนักวิชาการต่างๆ สามารถ สรุปความหมายของระบบได้ดังนี้ คือ ระบบ หมายถึง องค์ประกอบต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยขึ้นต่อกันและกัน มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน มีเป้าหมายร่วมกัน เพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ โดยองค์ประกอบต่าง ๆ นั้นจะรวมกันเป็นระบบ ซึ่งจะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป

12.1.1 องค์ประกอบของระบบ ซึ่งหมายถึงภารกิจหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ประกอบกันขึ้นเพื่อให้ระบบสามารถดำเนินไปจนบรรลุผลสำเร็จ โดยมีผู้ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับเรื่ององค์ประกอบของระบบไว้ดังนี้

สมิธ (Smith, 1982) ได้เสนอองค์ประกอบของระบบไว้ดังนี้ คือ (1) ป้อนข้อมูลเข้า (Inputs) หมายถึงวัสดุ แหล่งข้อมูล วัตถุดิบต่างๆ ที่จะนำเข้าไปในระบบ (2) กระบวนการ (Process) หมายถึง ขั้นตอนต่างๆ ในการทำงานของระบบเป็นการจัดการกระทำกับตัวป้อนข้อมูลเข้า (3) ผลผลิต (Outputs) หมายถึง ผลที่ได้จากการจัดการกระทำของกระบวนการในระบบก่อให้เกิดผลผลิตขึ้น (4) ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) หมายถึง ข้อมูลที่จะนำไปปรับปรุงเสนอแนะให้มีการแก้ไขหรือพัฒนาในด้านป้อนข้อมูลเข้า และกระบวนการ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น (5) สภาพแวดล้อม (Environment) ซึ่งมีผลกระทบต่อระบบไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี สังคม การเมือง สภาพภูมิศาสตร์ สภาพการสนองตอบต่อสิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้เกิดผลกระทบต่อระบบ ซึ่งจำเป็นจะต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วน

โชเคอร์ และ คณะ (Schoderbek et ai., 1990) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของ

ระบบที่สำคัญๆ ดังนี้คือ (1) ป้อนเข้า (Input) หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่เริ่มเข้าไปในระบบ เพื่อให้ระบบเกิดการดำเนินงานขึ้น โดยมีองค์ประกอบย่อย ๆ คือ บุคลากร วัสดุ ป้อนพลังงาน ข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินการในระบบ (2) กระบวนการ (Process) หมายถึง ขั้นตอนที่จะทำให้ป้อนเข้าต่างๆ ไปสู่ผลผลิต ซึ่งเปรียบเสมือนเครื่องจักรที่เดินเครื่องอยู่ และให้ผลผลิตออกมาตามที่ต้องการเป็นกระบวนการจัดการกระทำกับป้อนเข้า เพื่อให้ได้ผลผลิตตามที่ต้องการ (3) ผลผลิต (Output) หมายถึง ผลที่ได้จากกระบวนการจัดการกระทำกับป้อนเข้าต่างๆ ซึ่งอาจจะเป็นวัสดุ สิ่งของต่างๆ การให้บริการข่าวสารข้อมูลต่าง และผลผลิตสามารถนำมาเป็นป้อนเข้าของอีกระบบหนึ่ง ซึ่งมีการเชื่อมโยงติดต่อกัน (4) ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) หมายถึง ข้อมูลที่ได้จากผลผลิต เพื่อที่จะนำไปปรับปรุงองค์ประกอบของป้อนเข้าและกระบวนการ เพื่อให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงผลผลิตให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น (5) สภาพแวดล้อม (Environment) หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่ทั้งภายในและภายนอกของระบบ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบเป็นอย่างมาก สามารถชักนำให้ระบบดำเนินไปได้โดยดีหรือวัตถุประสงค์ หรือทำให้ระบบนั้นไม่สามารถก้าวเดินไปได้เกิดความล้มเหลวขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมของระบบ

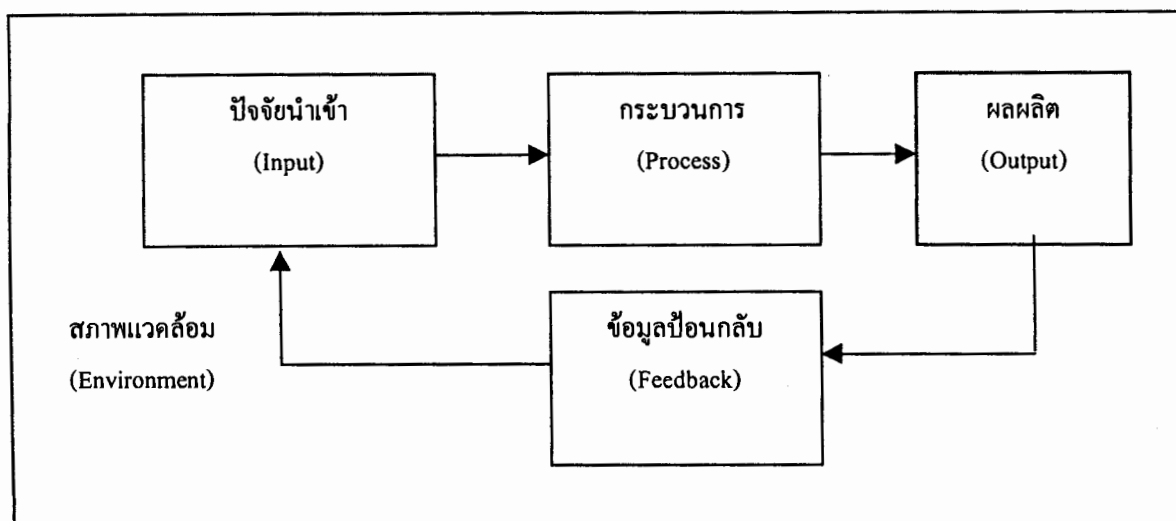
ลูเนนเบิร์กและออสไตน์ (Lunenburg & Ornstein, 1991)

ได้ให้แนวคิดของ

องค์ประกอบของระบบไว้ 5 ประการ คือ (1) ป้อนเข้า (Inputs) หมายถึง องค์ประกอบของระบบในด้านของวัสดุ อุปกรณ์ กำลังคน ป้อนต่างๆ เพื่อใช้ในการผลิต (2) กระบวนการส่งต่อ (Transformation Process) ซึ่งเป็นการนำเอาองค์ประกอบต่างๆ ในป้อนเข้าไปดำเนินการด้วยวิธีการขั้นตอนต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของระบบนั้น ๆ ซึ่งในระบบของโรงเรียนก็จะมีระบบการเรียนการสอน (3) ผลผลิต (Output) ซึ่งประกอบไปด้วย ผลผลิตขององค์การ ซึ่งเกิดจากระบบและการรับใช้ในด้านต่างๆ ซึ่งในระบบการเรียนการสอน ผลผลิต คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พฤติกรรมต่างๆ ของนักเรียนที่แสดงออกมา (4) ข้อมูลป้อนกลับ(Feedback) เป็นการให้ข้อมูล ซึ่งเป็นผลมาจากผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อช่วยองค์การให้มีการปรับปรุงพัฒนาทางด้านป้อนเข้าและกระบวนการให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น (5) สภาพแวดล้อม (Environment) เป็นสภาพของบรรยากาศทั่วไปขององค์การนั้นๆ ซึ่งก็จะมีผลกระทบต่อระบบด้วย เช่น สภาพของสังคม เศรษฐกิจการเมือง

ดังนั้นจากความคิดของนักวิชาการที่ศึกษาในเรื่องของระบบสามารถสรุป องค์ประกอบที่สำคัญๆ ได้ 5 ประการ คือ ป้อนเข้า(Input) กระบวนการ(Process) ผลผลิต(Output) ข้อมูลป้อนกลับ(Feedback) และสภาพแวดล้อม(Environment) ดังปรากฏในแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 แสดงองค์ประกอบของระบบ

ที่มา : Schoderbeck et al., Management Systems : Concept Consideration. Boston, MA : Richard D. Irwin, Inc, 1990, p.22.

จากแผนภูมิที่ 1 สามารถอธิบายองค์ประกอบของระบบได้ดังนี้

ปัจจัยนำเข้า (Input) เป็นทรัพยากรหรือสิ่งจำเป็นเพื่อนำเข้าสู่ระบบและก่อให้เกิดการทำงานทรัพยากรนี้อยู่ในรูปแบบต่างๆ แล้วแต่ประเภทของระบบ เช่น ในระบบการผลิต ปัจจัยนำเข้า(Input) อาจจะประกอบด้วย ทรัพยากร บุคลากร เครื่องจักร วัตถุดิบ เช่น ทุน อาคารสถานที่ ในระบบการศึกษา ปัจจัยนำเข้า(Input) อาจจะประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูอาจารย์ นักเรียน วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ หลักสูตร ฯลฯ

กระบวนการ (Process) เป็นการทำหน้าที่แปรสภาพหรือประมวลผล เพื่อแปรสภาพให้ไปเป็นผลผลิต (Output) กระบวนการก็มีลักษณะที่แตกต่างกันแล้วแต่ประเภทของระบบ เช่น ระบบการผลิต กระบวนการ(Process) ก็คือ กรรมวิธีหรือวิธีการในการผลิตสินค้า วิธีการจัดลำดับการผลิต การวางแผนในกระบวนการผลิต ในระบบการศึกษาในส่วนของกระบวนการ ก็คือ กระบวนการเรียนการสอน การจัดชั้นเรียน วิธีการทดสอบ การวัดผล ประเมินผลการเรียน

ผลผลิต (Output) เป็นสิ่งที่ต้องการจากระบบ ซึ่งจะเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของระบบ ผลผลิตมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามประเภทของระบบ ในระบบการผลิต ผลผลิตที่ต้องการของระบบอาจจะเป็นสินค้าชนิดต่างๆ ในปริมาณ เวลา และคุณภาพที่ต้องการในระบบการศึกษาผลผลิตที่ต้องการคือ นักเรียนที่จบการศึกษาออกไป โดยมีความรู้ ความสามารถครบถ้วนตามที่หลักสูตรได้กำหนด

ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) เป็นส่วนที่ใช้ในการควบคุมในการทำงานของกระบวนการเพื่อให้การทำงานจากระบบบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ข้อมูลป้อนกลับจะชี้ให้เห็นถึงส่วนที่ดี และข้อบกพร่องของการทำงานในระบบหรือชี้ให้เห็นถึงคุณภาพของการทำงานในระบบข้อมูลป้อนกลับจะช่วยควบคุม คุณภาพให้ตรงกับสภาพที่คาดหวังไว้ ซึ่งจะเป็นการนำไปสู่การปรับปรุงปัจจัยนำเข้า หรือกระบวนการ เพื่อให้ได้มาซึ่งคุณภาพตามที่ต้องการ แต่ใน

ส่วนของการศึกษาข้อมูลป้อนกลับอาจจะเป็นข้อมูลทางด้านผลการปฏิบัติงานของครู ผลการเรียนของนักเรียน เมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนจะเห็นความแตกต่างกัน อาจจะไปทางด้านบวก หรือ ด้านลบ ซึ่งจะเป็นการช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถพัฒนาโรงเรียนและบุคลากรที่อยู่ในโรงเรียนไปในทิศทางที่ถูกต้อง

สภาพแวดล้อม (Environment) เป็นสภาพที่ทั่วๆ ไปขององค์การ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องบรรยากาศขององค์การ สภาพของสถานที่ตั้ง ชุมชนที่องค์การนั้นตั้งอยู่ ในเรื่องสภาพแวดล้อมของระบบที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา จะหมายถึง สถานที่ตั้งของโรงเรียน สภาพบรรยากาศของโรงเรียนสภาพความสัมพันธ์ของบุคลากรทั้งหมดภายในโรงเรียน และ ผู้มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในองค์การนั้นๆ

สามารถสรุปได้ว่า ระบบ หมายถึง องค์ประกอบต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยขึ้นต่อกันและกัน มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน มีเป้าหมายร่วมกันเพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ โดยองค์ประกอบต่าง ๆ นั้นจะรวมกันเป็นระบบ ซึ่งจะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป องค์ประกอบของระบบมีดังนี้ (1) ปัจจัยนำเข้า (Input) (2) กระบวนการ (Process) (3) ผลผลิต (Output) (4) ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) และ (5) สภาพแวดล้อม (Environment)

13. บทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาในระบบการเมืองไทย

13.1 บทนำ

อริสโตเติล ได้เคยกล่าวไว้ในหนังสือชื่อ “การเมือง”(Politics)ของเขาว่ามนุษย์ซึ่งเป็นสัตว์สังคม(social animal) มีภาษาพูดเป็นสื่อกลางในการอยู่ร่วมกันในสังคมนี้โดยธรรมชาติแล้วเป็นสัตว์การเมืองด้วย(political animal) กล่าวคือ เป็นสัตว์ที่ต้องการมีการปกครอง และโดยเหตุที่มนุษย์ในแต่ละสังคมมีความแตกต่างกันในฐานะ อาชีพ และเกียรติภูมิ จึงทำให้มีความต้องการรูปการปกครองที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้น เมื่อมนุษย์ในสังคมจำเป็นต้องมีการปกครอง จึงต้องมีการแบ่งมนุษย์ในสังคมออกเป็น 2 ฝ่าย คือผู้ปกครองฝ่ายหนึ่ง ซึ่งได้แก่ นักการเมืองกับผู้อยู่ใต้ปกครอง อีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งได้แก่ประชาชน เพราะฉะนั้นการเมืองจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองและประชาชนตลอดเวลา กล่าวคือ เมื่อนักการเมืองซึ่งหมายถึงผู้ที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมืองโดยตรงในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติการเมือง(political actor)นั้น ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง การกระทำนั้นจะต้องมีผลต่อประชาชนโดยทั่วไป ไม่ทางตรงก็ทางอ้อมอยู่เสมอ เช่น ประชาชนอาจได้รับความเดือดร้อน หากนักการเมืองไม่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบหรือเบียดบังผลประโยชน์ของประชาชน ถือเอาอำนาจหน้าที่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ไม่ว่าประชาชนจะมีความสนใจหรือไม่สนใจต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งหรือไม่ก็ตาม ไม่ว่านักการเมืองนั้นจะเป็นผู้มาจากการเลือกตั้งหรือการแต่งตั้งก็ตาม นักการเมืองซึ่งสามารถเป็นผู้ใช้ “อำนาจทางการเมือง”ซึ่งหมายถึง อำนาจในการดำเนินการปกครองประเทศ ก็อาจจะใช้อำนาจนั้น ไปในทางที่ไม่อำนวยประโยชน์สุขแก่ประชาชนก็เป็นได้

13.2 ลักษณะเด่นของรัฐสภาไทยในปัจจุบัน

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของรัฐสภาไทยในปัจจุบัน ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจะเน้นลักษณะเด่นๆซึ่งได้แก่มาตรการต่างๆที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ เช่น

- (1) การให้มีทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา และเป็นไปโดยการเลือกตั้ง

(2) การกำหนดให้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสัดส่วนมากพอที่จะควบคุมการออกเสียงลงคะแนนในรัฐสภา คือ สมาชิกวุฒิสภาซึ่งราษฎรเลือกตั้งจำนวนสองร้อยคนและสภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวนห้าร้อยคน โดยมาจากแบบบัญชีรายชื่อจำนวนหนึ่งร้อยคนและแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวนสี่ร้อยคน

(3) การกำหนดให้สมาชิกภาพของวุฒิสภามีระยะยาวกว่าสมาชิกภาพสภาผู้แทนราษฎร คือคราวละ 6 ปี

(4) กำหนดให้บุคคลจะเป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรในขณะเดียวกันมิได้

(5) วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

(6) ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรี ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ได้

(7) ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภาเป็นรองประธานรัฐสภา

(8) กำหนดให้นายกรัฐมนตรีต้องเป็นผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง และเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองที่มีที่นั่งในสภาผู้แทนมากที่สุด หรือได้รับเสียงข้างมากในสภา

13.3 อำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ในทางทฤษฎีรัฐสภาในประเทศประชาธิปไตยแบบรัฐสภานั้นทรงอำนาจสูงสุดในรัฐเพราะถือว่าเป็นตัวแทนเจตน์เจานของประชาชนโดยตรง จอห์น ล็อก(John Locke) ได้ให้ทัศนะในข้อเขียนของเขาชื่อ “An Essay Concerning The True Original, Extent, and End of Civil Government” ว่า “สภานิติบัญญัติที่มาจาก การเลือกของประชาชนมีอำนาจออกกฎหมายที่ประชาชนทุกคนมีหน้าที่ต้องเชื่อฟัง อย่างไรก็ตาม ล็อกเห็นว่าความมีอำนาจสูงสุดของสมาชิกสภาผู้แทนนั้นมีข้อจำกัด 4 ประการ คือ

(1) ไม่อาจใช้อำนาจได้ตามอำเภอใจแต่ต้องใช้ตามเจตนารมณ์ของประชาชน เพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ส่วนรวม

(2) จำต้องใช้อำนาจนี้เพื่อให้เกิดและรักษาไว้ซึ่งความยุติธรรม โดยต้องใช้ออกมาในรูปของกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจนและกำหนดตัวผู้ตีความกฎหมายไว้

(3) อำนาจนี้จะนำไปซึ่งสิทธิในทรัพย์สินของราษฎรคนหนึ่งคนใดโดยปราศจากการยินยอมของบุคคลนั้นไม่ได้

(4) อำนาจนี้จะโอนแก่ผู้ใดหรือองค์การใดไม่ได้ โดยปราศจากการยินยอมเห็นชอบด้วยของราษฎร ผู้เป็นเจ้าของ

อำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ อำนาจหน้าที่ ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ ประการหนึ่ง กับอำนาจหน้าที่ในฐานะที่เป็นสถาบันทางการเมืองอีกประการหนึ่ง

13.4 อำนาจหน้าที่ที่กำหนดอยู่ในรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญได้บัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้หลายประการ ดังนี้

หน้าที่ในการออกกฎหมาย พิจารณาและให้ความเห็นชอบ หรือไม่เห็นชอบกับร่างกฎหมายที่เสนอต่อรัฐสภารัฐธรรมนูญ พ.ศ.2521 มาตรา 125 กำหนดว่าร่างพระราชบัญญัติจะเสนอ ก็แต่โดยคณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร... และมาตรา 76 กำหนดว่า ร่างพระราชบัญญัติจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ สมาชิกสภาผู้แทนจึงสามารถที่จะ

ควบคุมและเสนอแนะฝ่ายบริหารให้ออกกฎหมายที่ถูกต้องตรงตามนโยบายของรัฐบาล โดยเฉพาะร่างพระราชบัญญัติที่สำคัญ เช่น ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี กฎหมายเกี่ยวกับการเงิน ที่ประชุมสภาจะพิจารณากฎหมาย เป็นขั้นตอน 3 ขั้นตอน ซึ่งเรียกว่าพิจารณา 3 วาระ การพิจารณาในวาระที่ 1 เป็นการพิจารณาหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติว่าสมควรรับหลักการหรือไม่ ถ้ารับหลักการแล้วก็จะส่งให้คณะกรรมการพิจารณาของสภาพิจารณารายละเอียด ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง เนื้อความตลอดถึงชื่อร่างพระราชบัญญัติได้ตามที่เห็นสมควร ขั้นตอนนี้สมาชิกจะเสนอความเห็นเพื่อเปลี่ยนแปลงเนื้อความในร่างพระราชบัญญัตินั้นได้ เรียกว่าการ เสนอคำแปรญัตติเมื่อพิจารณาเรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการที่รับมอบหมายก็จะนำรายงานของคณะกรรมการเสนอต่อที่ประชุมสภา ที่ประชุมสภาที่จะพิจารณาในวาระที่ 3 โดยพิจารณาจนคิดว่าเห็นชอบที่จะส่งให้วุฒิสภาพิจารณาต่อไป

การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินซึ่งอาจกระทำได้โดย

(2.1) การแถลงนโยบายก่อนเข้ารับบริหารราชการแผ่นดิน ของคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มาตรา 151 บัญญัติว่า คณะรัฐมนตรีที่จะเข้ารับบริหารแผ่นดินต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาโดยไม่มีการลงมติความไว้วางใจ

(2.2) การตั้งกระทู้ถาม เป็นการควบคุมรัฐบาลโดยรัฐสภา กล่าวคือ ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ใดเห็นว่ารัฐบาลบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นก็ จะตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องที่สงสัยหรือมีปัญหาขึ้น เพื่อให้รัฐมนตรีชี้แจงและนำข้อคิดของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นไปปฏิบัติ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนใหญ่ชอบ ควบคุมรัฐบาลโดยวิธีตั้งกระทู้ถาม เพราะเป็นเรื่องที่สามารถใช้ผลงานของตนให้เป็นที่ปรากฏแก่ประชาชนและเป็นวิธีที่สามารถทำได้โดยง่าย ไม่มีขั้นตอนที่ยุ่งยากเหมือนการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

(2.3) การเปิดอภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ ในญัตตินั้นจะต้องระบุกระทรวงที่ประสงค์จะขอเปิดอภิปราย พร้อมทั้งระบุประเด็นต่างๆ ที่เห็นว่ารัฐมนตรีปฏิบัติหน้าที่ไม่ถูกต้องจนไม่น่าไว้วางใจด้วย ในการเปิดอภิปรายทั่วไปนี้ เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซักถามเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน และคณะรัฐมนตรีไม่สามารถแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็น ไม่เป็นที่พอใจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอาจลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะได้ และถ้าสภาผู้แทนราษฎรมิได้ไว้วางใจด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎรแล้วจะมีผลให้รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีนั้นพ้นตำแหน่ง

(2.4) การให้ความเห็นชอบ การให้ความเห็นชอบในการปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภาและให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติ การควบคุมการเงินของฝ่ายบริหาร โดยการอนุมัติงบประมาณรายจ่ายโดยพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ในทางปฏิบัติที่ผ่านมาถ้าร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายไม่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา คณะรัฐบาลก็ต้องลาออกจากตำแหน่ง

ส่วนการตีความได้แก่ การตีความรัฐธรรมนูญ การตีความข้อบังคับ การประชุมสภา รวมถึง การพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 194 บัญญัติว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะกระทำได้ก็แต่โดยหลักเกณฑ์

และวิธีการดังต่อไปนี้ (1) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรีหรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร ญัตติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะกระทำได้เมื่อพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นสังกัดมีมติให้เสนอได้ (2) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม และให้รัฐสภาพิจารณาเป็น 3 วาระ...ร่างรัฐธรรมนูญที่เสนอต่อรัฐสภา สภาผู้แทนเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบความสำคัญจึงอยู่ที่ว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ เมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจพิจารณาจึงเท่ากับเป็นผู้ควบคุมระบบการปกครองของประเทศมิให้แก้ไขไปในทางที่ผิดหน้าที่

13.5 อำนาจสถาบันทางการเมือง

บทบาทและหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรที่กระทำในฐานะเป็นสถาบันทางการเมืองนั้นจะมีกว้างขวางมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับวิวัฒนาการของระบบการเมืองของแต่ละประเทศเป็นสำคัญ บทบาทและหน้าที่อาจพิจารณาได้ดังนี้

(1) เป็นผู้ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนเข้าใจปัญหาต่างๆของประเทศ ตลอดจนนโยบายของรัฐบาล โดยพยายามชักจูงให้ประชาชนสนใจการเมืองเพื่อรักษาและพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองให้ดีขึ้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชน โดยการพูดคุยเล่าให้ประชาชนฟังถึงหลักเกณฑ์ของการดำเนินการทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยเมื่อมีโอกาสอำนวย

(2) เลือกสรรบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่น เลือกนายกรัฐมนตรีและการแต่งตั้งคณะกรรมการต่างๆของสภา เป็นต้น บทบาทนี้จะกระตุ้นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้มีความรู้ดีว่าเป็นผู้แทนของปวงชนในการที่จะรักษาผลประโยชน์ของชาติและประชาชนอย่างแท้จริง และรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมาตรา 139 ได้ให้อำนาจแก่คณะกรรมการ ไว้ดังนี้ (1) กระทำกิจการเรื่องใดๆตามที่สถานการณ์มอบหมายแล้วรายงานต่อสภา(2) พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใดๆที่สภามอบหมายแล้วรายงานต่อสภา

นอกจากนั้นคณะกรรมการยังมีอำนาจเรียกเอกสารจากบุคคลใดๆหรือเรียกบุคคลใดๆมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในกิจการที่ทำ สภาผู้แทนราษฎรสามารถใช้อำนาจการสอบสวนของคณะกรรมการในการที่จะสอบสวนเหตุการณ์หรือสิ่งๆที่ทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนทั้งในสมัยประชุม และนอกสมัยประชุม และยังใช้อำนาจเรียกข้าราชการผู้เกี่ยวข้องมาสอบสวนด้วย

(3) อำนาจหน้าที่ที่จะรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและสะท้อนความทุกข์ยากของประชาชน ให้ฝ่ายบริหารและฝ่ายต่างๆได้รับรู้ และดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง เป็นการช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดทางการเมือง

(4) หน้าที่ในการเป็นจุดศูนย์กลางของการแสดงออกซึ่งผลประโยชน์ของกลุ่มต่างๆอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎร นอกจากอำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ยังมีนักรัฐศาสตร์อีกหลายท่านให้ความเห็นในแง่มุมที่แตกต่างกันไป อาทิเช่น จอห์น สจีวิต มิลล์ มีความเห็นว่า สภาผู้แทนราษฎรจะต้องเป็นสภาที่ติดตามและควบคุมการทำงานของรัฐบาล จึงจะถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยสมบูรณ์ การควบคุมดังกล่าวอาจจะเป็นในรูปแบบของคณะกรรมการดำเนินการเรื่องเดือดร้อนของประชาชนและสภารับฟังความคิดเห็น

(5) การตรวจสอบ กลั่นกรอง และอำนวยความสะดวก ลาพาลอมบรา ได้จำแนกหน้าที่และบทบาทของ

สถาบันนิติบัญญัติไว้หลายประการ ซึ่งหลายประเทศได้นำมาใช้ เช่น อังกฤษ อเมริกา อินเดีย เป็นต้น ซึ่งบางส่วนน่าจะได้นำเอามาปรับใช้ได้เหมาะสมกับสภาพของสังคมไทยและบางส่วนของที่เขากล่าวถึง ยังไม่เกิดขึ้นในประเทศไทยเลย ดังนี้

(5.1)หน้าที่ในการออกกฎหมาย ลาพาลอมบารา กล่าวว่าปัจจุบันสภาพของสถาบันนิติบัญญัติมีลักษณะไม่เคลื่อนไหว หรืออาจกล่าวได้ว่าไม่สามารถทำหน้าที่ในการออกกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีอิสระ สาเหตุเป็นเพราะความสลับซับซ้อนของปัญหาและความต้องการของสังคมที่มีมากขึ้น และการเพิ่มขึ้นของจำนวนพรรคการเมือง สรุปว่า ความล้มเหลวของสถาบันนิติบัญญัติในการปรับตัวให้เข้ากับเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงในสภาพสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมเป็นเพราะสถาบันนิติบัญญัติไม่มีความมั่นคงในการที่จะเป็นตัวแทนที่มีคุณภาพประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งคือ อำนาจในการถ่วงดุลย์กับฝ่ายบริหาร

(5.2)หน้าที่ในการเป็นตัวแทน แนวความคิดเกี่ยวกับการเป็นตัวแทน ลาพาลอมบารา กล่าวว่าป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาสถาบันนิติบัญญัติ อาจพิจารณาได้ออกเป็น 3 ด้าน กล่าวคือ (1) ในด้านสังคมวิทยา ตัวแทน หมายถึง การแสดงออกซึ่งผลประโยชน์ของประชาชนซึ่งได้รับมอบอำนาจให้ดำเนินการแทนเป็นกระเจงกา สะท้อนความต้องการหรือความคิดเห็นของผู้เลือกตั้ง และตัวแทน ในความหมายนี้ไม่จำเป็นต้องหมายถึงตัวแทนที่มาจาก การเลือกตั้งตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ (2) ด้านการเมือง การเป็นตัวแทนโดยผ่านการเลือกตั้งหมายความว่าประชาชนจะเป็นผู้ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตัวแทนของตนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนในสภา การเลือกตั้งจึงถือว่าเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้ตัวแทนมีความหมายในทางการเมืองและจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ (1) ประชาชนจะต้องให้ความยินยอมแก่ตัวแทนในการปกครองประชาชน (2) ตัวแทนต้องเป็นคนมาจากชุมชนนั้น (3) ตัวแทนจะต้องรับผิดชอบผู้ที่เลือกตน

นอกจากนั้น ระบบตัวแทนในทางการเมืองยังต้องประกอบด้วยเงื่อนไขเหล่านี้ คือ (1) ประชาชนมีอิสระในการเลือกผู้แทนของเขา (2) ผู้ปกครองจะต้องรับผิดชอบต่อประชาชนที่เลือกเข้าไป (3) ผู้แทนซึ่งได้รับมอบอำนาจจากประชาชนจะเป็นผู้ตรวจสอบการทำงานของผู้ปกครอง (4) ประชาชนรู้สึกว่าเขาเป็นผู้แสดงความคิดเห็นอย่างแท้จริง (5) ประชาชนให้ความยินยอมผู้ปกครองในการตัดสินใจ (6) ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (7) ผู้ปกครอง ประกอบด้วยตัวแทนแต่ละคนที่จะเข้ามาปกครอง

สรุปได้ว่าสาระสำคัญของการเป็นตัวแทนทางการเมืองอาจพิจารณาได้จากความสัมพันธ์ระหว่างผู้แทนกับประชาชนผู้เลือกตั้ง หรือระหว่างสภาผู้แทนราษฎรกับประชาชนในชุมชนนั้น พิจารณาจากคุณสมบัติของผู้แทนราษฎรในระบบการเมืองไม่ได้หมายถึงการจัดการ การแลกเปลี่ยน หรือบุคลิกลักษณะของบุคคลเท่านั้น แต่จะต้องหมายถึงการทำหน้าที่ร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง และพิจารณาด้านความมั่นคง การเป็นตัวแทนในความหมายนี้หมายถึงการร่วมมือกันของกลุ่มต่างๆ ในการใช้อำนาจทางการเมือง ดังนั้น การเป็นตัวแทนในความหมายนี้จึงอาจจะไม่ครอบคลุมถึงการเป็นตัวแทนในเรื่องต่อไปนี้ อาทิ เพศ อายุ เชื้อชาติ ศาสนา การศึกษา อาชีพ และชนชั้นทางสังคม สรุปได้ว่า ปัญหาการเป็นตัวแทนอยู่ที่ว่าประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองหรือไม่ ถ้าคำตอบเฉพาะประชาชนบางกลุ่มหรือทุกกลุ่ม ในสังคมได้รับการตอบสนองแล้ว หน้าที่ในการเป็นตัวแทนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ถือได้ว่ามีความสำคัญมากกว่าหน้าที่ในการออกกฎหมาย (3) หน้าที่ในการแสดงออกซึ่งความต้องการที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์และข้อเสนอแนะแนวทางนโยบายหน้าที่นี้มีความเกี่ยวเนื่องกับหน้าที่ในการเป็นตัวแทน กล่าว

คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีหน้าที่ในการเป็นตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ แต่ปัญหาอยู่ที่ว่าผลประโยชน์มักจะอยู่บนพื้นฐานของความขัดแย้งและสภาพของสังคมและการเมืองยากที่จะหลีกเลี่ยง ดังนั้น ในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การกล่าวว่าทำเพื่อประโยชน์ของประชาชน อาจเป็นเพียงข้ออ้างเท่านั้น โดยความเป็นจริงพวกเขาอาจจะทำเพื่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และการให้คำมั่นสัญญาแก่ประชาชนบ่อยครั้งจึงเป็นเพียงการกล่าวอ้างที่ไม่มีผลในทางปฏิบัติ ทำให้ข้ออ้างนี้คือคุณค่าลงไป

(6) การให้การศึกษาศึกษาและความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน สถาบันนิติบัญญัติก็เป็นหนึ่งในสถาบันอื่นๆ เช่น ครอบครัว โรงเรียน วัด ฯลฯ ที่ทำหน้าที่ให้ความรู้แก่ประชาชนในสังคม แต่เป็นการให้ความรู้ที่แคบเข้ามา คือการเรียนรู้ในทางการเมืองและการให้การศึกษาด้านการเมืองแก่ประชาชนให้เรียนรู้เกี่ยวกับระบบการเมือง ลากาลอมบารา ได้สรุปไว้ดังนี้

(6.1) ความสำคัญของการเป็นตัวแทนประชาชนโดยรวม สร้างความชอบธรรม ให้กับบทบาทของผู้แทนในการสร้างความรู้สึกร่วมกันอันหนึ่งอันเดียวกันของประชาชนในสังคม ซึ่งความแตกต่างกันทั้งในด้านวัฒนธรรมและผลประโยชน์ ทำให้ทุกคนรู้สึกถึงความเป็นผู้แทนของพวกเขาทุกคน

(6.2) ในทำนองเดียวกัน สถาบันนิติบัญญัติก็สร้างความชอบธรรมแก่ฝ่ายบริหารในการปกครอง จะเห็นได้ว่า ในการรัฐประหาร ทันทีที่มีผู้นำใหม่ขึ้นมาปกครอง ความจำเป็นเร่งด่วนที่สำคัญเพื่อให้เกิดความชอบธรรมในการปกครอง ก็คือการให้มีสถาบันนิติบัญญัติและสถาบันนิติบัญญัติจะเป็นผู้ร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ทำให้ประชาชนเข้าใจว่าพวกเขาไม่ได้ถูกละทิ้งหรืออำนาจเผด็จการของฝ่ายบริหาร

(6.3) สถาบันนิติบัญญัติเป็นที่รวมของตัวแทนจากเขตต่าง ๆ และกลุ่มผลประโยชน์ที่แตกต่างกันในประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้แทนเหล่านี้ ทำให้ปัญหาต่างๆ ในสังคมคลี่คลายลง ประชาชนมีความเข้าใจในจุดเดียวกัน ทำให้สังคมไม่แตกแยก

13.6 สถาบันนิติบัญญัติ เป็นเวทีในการแสดงออกและฝึกหัดการทำหน้าที่ออกกฎหมาย โดยความสำคัญดังกล่าว ข้อมส่งผลกระทบต่อบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการให้การศึกษาด้านการเมืองแก่ประชาชน เช่น ออกกฎหมาย การเป็นตัวแทนของกลุ่ม ผลประโยชน์ การเป็นสื่อกลางระหว่างรัฐบาลกับประชาชน ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับประชาชนในกระบวนการทางการเมือง และมีหน้าที่ทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในระบบทางการเมือง และเรื่องราวต่างๆทางการเมืองมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในหลายประเทศ การที่ข่าวสารทางการเมืองและสื่อมวลชนถูกควบคุมจากรัฐบาล หรือการที่สถาบันนิติบัญญัติมีบทบาทอันจำกัด ตลอดจนฝ่ายบริหารมีอำนาจมากกว่า ทำให้บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการให้การศึกษาศึกษาและความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนประสบกับอุปสรรคอยู่มาก

13.7 หน้าที่ในการตรวจสอบ กลั่นกรองและอำนวยความสะดวก

บทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็คือ บทบาทในฐานะคณะกรรมการ ทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร อาจจะสามารถกล่าวได้ว่าบทบาทในการตรวจสอบฝ่ายบริหารของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนี้ทำให้รัฐบาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องระมัดระวังและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่และการกระทำของตน ไม่ให้กระทบกระเทือนต่อผลประโยชน์ของสังคมหรือก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชน

นอกจากนั้นบทบาทของคณะกรรมการยังทำหน้าที่ในการช่วยเหลือ หรือให้คำแนะนำแก่สมาชิกสภา

ผู้แทนราษฎรที่เกี่ยวกับการออกกฎหมาย หรือตามปัญหาต่าง ๆ แก่รัฐบาล หรือเจ้าหน้าที่ในเรื่องที่เกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชน นอกจากนั้นยังทำหน้าที่ศึกษาและติดตามเรื่องราวปัญหาต่างๆทางการเมือง อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศชาติและประชาชนด้วย

อย่างไรก็ตาม การเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในแง่มุมต่างๆ กัน โดยเฉพาะข้อคิดเห็นของลาพารอมบารา จะช่วยให้การมองพฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือบทบาทที่เป็นจริงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระบบการเมืองไทยชัดเจนยิ่งขึ้น

13.8 ผลสะท้อนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภา

เมื่อพิจารณาถึงโครงสร้างอำนาจหน้าที่ ตลอดจนวิวัฒนาการของสถาบันผู้แทนราษฎรไทยที่ผ่านมา จะเห็นว่า ขอบเขตของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยังมีค่อนข้างจำกัดและไม่สอดคล้องกับหลักการของการเป็นฝ่ายนิติบัญญัติเท่าที่ควร โดยหลักการแล้วหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรคือการออกกฎหมายและควบคุมฝ่ายบริหารกล่าวคือในด้านนิติบัญญัติหรือการออกกฎหมายซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่หลัก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยังไม่สามารถเสนอกฎหมาย จากการริเริ่มของฝ่ายผู้แทนราษฎรเอง กฎหมายส่วนใหญ่เป็นการริเริ่มและเสนอโดยฝ่ายบริหารหรือข้าราชการประจำ นอกจากนั้นบทบาทในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร หรือคณะรัฐมนตรีไม่ค่อยประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร แทนที่จะเป็นการควบคุมในด้านนโยบายกลับเป็นการควบคุมในรายละเอียดปลีกย่อยของการบริหารงาน เช่น การวิ่งเต้น โยกย้าย แต่งตั้งข้าราชการ เป็นต้น บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเช่นนี้ อาจก่อให้เกิดความเข้าใจและทัศนคติของประชาชนที่มีต่อภาพพจน์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปในทางที่ไม่สอดคล้องกับบทบาทและหน้าที่ที่ควรจะเป็น

สรุปได้ว่าอำนาจหน้าที่ของ ส.ส. และ ส.ว.ที่กำหนดอยู่ในรัฐธรรมนูญในปัจจุบันได้แก่ (1) หน้าที่ในการออกกฎหมาย พิจารณาและให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับกฎหมาย (2) การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และ (3) หน้าที่ในการตรวจสอบ กลั่นกรองและอำนวยความสะดวก

14. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Literature Review)

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ปรากฏว่ามีผู้ที่สนใจทำการศึกษาเรื่องจิตสำนึกกันน้อย ที่มีได้แก่ เรื่องจิตสำนึกทางสังคมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล โดย กนิษฐา นิทัศน์พัฒนาและคณะ จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อเดือนสิงหาคม 2541 โดยใช้กรอบความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อโครงสร้างทางสังคมในประเด็นทางเศรษฐกิจการเมือง (การแบ่งงานกันทำ การครอบครองปัจจัยการผลิต ลำดับชั้นและการใช้โครงสร้างอำนาจ) ประเด็นทางสังคมวัฒนธรรม (รูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคม วิธีชีวิตความเป็นอยู่ ธรรมเนียมประเพณีและพิธีกรรม) และประเด็นเกี่ยวกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อม (มลพิษต่างๆ และโรคและความเจ็บป่วย)

ในปี พ.ศ. 2540 นางสาวศรีเพ็ญ ช่วงโรตง ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในทศวรรษหน้า โดยใช้เทคนิคเดลฟาย ในการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 4 กลุ่ม ประกอบด้วย

ด้วย กลุ่มนักการเมือง กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มนักปกครอง และกลุ่มสมาชิกร่างรัฐธรรมนูญที่เลือกแบบเจาะจง กลุ่มละ 7 คน รวม 28 คน ตอบแบบสอบถาม 3 รอบ ผลการวิจัยปรากฏว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (1) ด้านคุณลักษณะส่วนตัว ได้แก่ บุคลิกภาพดี วาจาสุภาพ ไม่ก้าวร้าว มีสติจะพูดจริงทำจริง สุขุมรอบคอบ มีมนุษยสัมพันธ์ดี วางตัวเป็นกันเองกับประชาชน มีท่าที่เป็นมิตร สนใจและเอาใจใส่ในความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกิจกรรมของสังคม มีการประพฤติตนเป็นที่น่าเชื่อถือทั้งการกระทำและคำพูด มีความหนักแน่นในสิ่งที่ถูกต้อง มีความสำนึกที่จะทำงานต่อสังคม มีความรับผิดชอบสูง มีวินัยในตนเอง ตรงต่อเวลา ไม่เอาใจเอาเปรียบผู้อื่น (2) คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม ควรมีความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม เสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีสติในการพิจารณาพิเคราะห์เรื่องราวต่าง ๆ อย่างละเอียดรอบคอบ มีความมุ่งมั่นที่จะยกระดับในเรื่องของสิทธิมนุษยชน ให้ทุกคนอยู่ร่วมกันด้วยความเสมอภาค รักษาจิตสำนึกให้ถูกต้องและชอบธรรมอยู่เสมอ (3) คุณลักษณะด้านภูมิหลัง มีการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป มีประสบการณ์ทางการเมืองมาก่อน มีการดำเนินชีวิตที่โปร่งใส เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตเป็นหลักและมีคุณธรรม ไม่เป็นผู้มีอิทธิพล และมีสัญชาติไทย (4) คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถ มีวิจรรณญาณในการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง กล้าตัดสินใจ กล้ารับผิดชอบ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความคิดในเชิงรุก และมีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมาย รัฐศาสตร์และด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามทัศนะของประชาชนนั้นมีการศึกษากันมาพอสมควร โดยมีความแตกต่างกันไปตามกลุ่มตัวอย่าง และพื้นที่ที่ศึกษาดังจะได้กล่าวถึงโดยสังเขปดังนี้

ในปี พ.ศ.2508 ร.อ.ไพฑูรย์ ดิคง ทำการวิจัยเรื่องกำเนิดการปกครองระบบรัฐสภาในประเทศไทย ผลการศึกษานี้ให้เห็นว่าอำนาจการปกครองและการบริหารประเทศตกอยู่ในกำมือของกลุ่มบุคคลคณะเดียว แทนที่จะปล่อยให้ประชาชนส่วนใหญ่ อีกทั้งผู้วิจัยยังเสนอความคิดเห็นว่า การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่พิทักษ์สิทธิเสรีภาพและความยุติธรรมของมนุษย์ ส่งเสริมประชาชนที่รู้จักรับผิดชอบในการปกครองตนเอง จึงควรที่จะส่งเสริมให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นจะศึกษาทำความเข้าใจกับการปกครองระบบรัฐสภา รู้จักหน้าที่ รับผิดชอบต่อ รู้จักใช้สิทธิและหวงแหนสิทธิ

และในปี พ.ศ.2517 วงศ์ เลิศไพศาล ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องวัฒนธรรมทางการเมือง โดยศึกษาเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของนิสิตปีสุดท้าย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีต่อฐานะและบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบว่านิสิตมีความคิดเห็นต่อบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดำรงตำแหน่งระหว่างปี 2512-2514 อย่างไร ผลการศึกษาพบว่านิสิตมีความรู้เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่สูงมากนัก ขาดความเชื่อมั่นศรัทธาในความสามารถของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนใหญ่มักปฏิบัติงานเกินขอบเขตอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของตน ผู้วิจัยยังให้ความเห็นว่าขนาดนิสิตที่มีการศึกษาสูงยังขาดความเชื่อมั่นในตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แล้วประชาชนธรรมดาจะขาดความเชื่อมั่นมากขนาดไหน

มาในปี พ.ศ.2520 วิจารณ์ ปราโมช ณ อุชชา ได้ทำการศึกษาเรื่องทัศนคติทางการเมือง ความรู้ความเข้าใจและความสนใจในการเลือกตั้งของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษากลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนในเขตอาคารสงเคราะห์ทุ่งมหาเมฆ แฟลตประชาสงเคราะห์และมหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่าภาพพจน์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสายตาของประชาชนทั่วไปตกต่ำ กล่าวคืออัตราส่วนของผู้ที่เห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทำหน้าที่ไม่ดีมาก ๆ มีค่าน้ำหนักถึงร้อยละ 47 ส่วนผู้ที่คิดว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทำหน้าที่ดีมากและดีมีเพียงร้อยละ 4.2 เท่านั้น และในปีเดียวกัน นกมล ศรีสุข ได้ทำการศึกษาเรื่องบทบาทของรัฐสภาไทย พ.ศ.2518 โดยศึกษาด้านการรวมกลุ่มพรรคและความขัดแย้ง ซึ่งวิเคราะห์จากเอกสาร ผลการศึกษาพบว่าการรวมกลุ่มกันจัดตั้งรัฐบาลของพรรคการเมืองและการขัดแย้งกันเป็นเรื่องของการขัดกันในระดับบุคคลและผลประโยชน์ส่วนบุคคลมากกว่า เป็นเรื่องการขัดแย้งกันทางด้านนโยบาย

มาในปี พ.ศ.2521 สมเกียรติ ส่งสัมพันธ์ ทำการศึกษาเรื่องทัศนคติของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 4 เมษายน 2519 โดยศึกษาเฉพาะกรณี อ.กบินทร์บุรี จ.ปราจีนบุรี ซึ่งทำการสุ่มตัวอย่างประชากรจำนวน 5 ตำบลรวม 257 คน ผลการวิจัยพบว่าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตยระดับปานกลาง และไม่เข้าใจในรายละเอียดมากนัก ไปใช้สิทธิเลือกตั้งกันน้อยเพราะมีความรู้เกี่ยวกับการปกครองน้อย ขาดการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองน้อย

สำหรับ ชัยวัฒน์ รัฐจร ได้ศึกษาเรื่องความเข้าใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ศึกษาเฉพาะกรณี อ.เมือง ชลบุรี ในปี พ.ศ.2522 โดยสุ่มตัวอย่างประชากรในเขต 3 ตำบล ที่มีความเจริญมาก เจริญปานกลาง และเจริญน้อยตามลำดับ การศึกษาพบว่าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยค่อนข้างต่ำ นอกจากนี้ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองและมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ และเพศชายมีความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง

ปี พ.ศ.2529 สุนันท์ อังเกิดโชค ทำการวิจัยเรื่องความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยสุ่มตัวอย่างประชากรจาก 3 ตำบลในเขตอำเภอเมืองจังหวัดฉะเชิงเทรา ใช้เครื่องมือวิจัยแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า (1) ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจต่อบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย โดยประชาชนรู้แต่เพียงว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีหน้าที่เป็นตัวแทนสะท้อนผลประโยชน์และความเดือดร้อนแทนคุณ แต่มิได้เข้าใจไกลไปถึงบทบาทหน้าที่และกระบวนการทางด้านนิติบัญญัติ ซึ่งได้แก่ การออกกฎหมาย และการตรวจสอบควบคุมการปฏิบัติงานของรัฐบาลเป็นสำคัญ (2) ประชาชนส่วนใหญ่เลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามความคาดหวังของตนเองมากกว่าที่จะเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบาทที่กำหนดไว้ กล่าวคือ ประชาชนจะเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยพิจารณาจากพรรคและตัวบุคคลละกัน ในจำนวนที่ใกล้เคียงกับการเลือกตัวบุคคล และมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยคำนึงถึงพรรคเป็นสำคัญ

ณรงค์ ไชยวงศ์ ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2531 ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่ได้ร่วมรัฐบาล โดยพบว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่ได้ร่วมรัฐบาลในการควบคุมรัฐบาลอย่างได้ผลดีมาก โดยเฉพาะในการเปิดอภิปรายทั่วไป ส่วนบทบาทที่เด่นอีกประการหนึ่งคือ การเสนอร่างพระราชบัญญัติ พระราชกำหนด นอกจากนี้ยังพบว่าโครงสร้างของระบบการเมืองไทย การที่ได้นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้ง และคณะรัฐมนตรีมีความสามารถและประสิทธิภาพในการดำเนินงานและพัฒนาประชาธิปไตยเป็นอย่างมาก

และมาเมื่อปี พ.ศ.2539 ร.ต.ท.ทวีโชค พรหมมาลี ทำการวิจัยเรื่องความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อบทบาทสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครซึ่งใช้ตัวแปรอาชีพและการศึกษาเป็นเครื่องมือตรวจสอบความแตกต่าง พบว่ามีเพียงตัวแปรด้านอาชีพเท่านั้นที่ทำให้ประชาชนมีทัศนคติต่อบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่างกัน และยังพบอีกว่าประชาชนมีความคาดหวังในบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสูงกว่าที่ระบุไว้ในกฎหมาย

ในปี พ.ศ.2541 รัตนาวรรณ รุณภัย และคณะ จากภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตรมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ทำการศึกษาจิตสำนึกของนิสิตนักศึกษาที่มีต่อภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน และวิทยาเขตกำแพงแสน จำนวน 744 ราย โดยทำการสุ่มแบบแบ่งเป็นชั้นหรือพวก เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่าจิตสำนึกของนิสิตที่มีต่อภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ในภาพรวมนิสิตมีลักษณะผสมผสานของความคิดจิตสำนึกในแบบเสรีนิยม และอนุรักษ์นิยม นิสิตที่แตกต่างกันในเรื่องเพศ การเข้าร่วมกิจกรรม การรับข้อมูลข่าวสาร ชั้นปี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ภูมิภาคที่พักอาศัย อาชีพบิดามารดาและการนับถือศาสนา จะมีจิตสำนึกที่มีต่อภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองไม่แตกต่างกัน ยกเว้นนิสิตที่เรียนต่างวิทยาเขตและต่างคณะ จะมีจิตสำนึกที่มีต่อภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองแตกต่างกัน โดยนิสิตวิทยาเขตกำแพงแสนมีจิตสำนึกค่อนข้างไปในทางเสรีนิยมมากกว่านิสิตจากวิทยาเขตบางเขน ในด้านคณะพบว่านิสิตที่เรียนในคณะวิทยาศาสตร์มีจิตสำนึกเสรีนิยมมากที่สุด ซึ่งแตกต่างจากคณะวนศาสตร์ บริหารธุรกิจ สังคมศาสตร์ สัตวแพทย์ วิศวกรรมศาสตร์ และคณะเกษตร ซึ่งมีลักษณะเสรีนิยมน้อยกว่าตามลำดับ

สรุปได้ว่าวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ตรงกับเรื่องจิตสำนึกของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภานั้นมีอยู่ไม่มากนัก ที่ทำกันเป็นส่วนใหญ่ในเรื่องเกี่ยวกับจิตสำนึกจะทำการศึกษากับนิสิตนักศึกษาโดยเฉพาะงานวิจัยของกนิษฐา นิตศน์พัฒนาและคณะ กับงานวิจัยของ รัตนาวรรณ รุณภัยและคณะ ส่วนงานวิจัยของบุคคลอื่นจะสนใจศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน บทบาทของรัฐสภา ทัศนคติทางการเมือง ความรู้ความเข้าใจในการเลือกตั้ง วัฒนธรรมทางการเมือง เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นอาจสรุปได้ว่าการศึกษาวิจัยเรื่องจิตสำนึกยังมีอยู่น้อย โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องการสร้างและพัฒนาจิตสำนึกในบทบาท และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามทัศนะของประชาชน : กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรี เป็นการศึกษาวิจัยที่เน้นเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปริมาณซึ่งเป็นที่นิยมของนักสังคมศาสตร์ในการแสวงหาความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ โดยละเอียดทางสังคมโดยทั่วไป การดำเนินการวิจัยจะได้นำเสนอดังนี้ คือ

1. กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้อง
3. การสร้างและปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. ระเบียบวิธีในการวิจัย
5. ขอบเขตการวิจัย
6. วิธีในการดำเนินการวิจัย

กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรในการวิจัยนี้ได้แก่ ประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีทั้งหมด 8 อำเภอคืออำเภอเมือง เพชรบุรี อำเภอบ้านลาด อำเภอบ้านแหลม อำเภอเขาย้อย อำเภอชะอำ อำเภอท่ายาง อำเภอหนองหญ้าปล้อง และอำเภอแก่งกระจาน จำแนกตามกลุ่มอาชีพ 5 กลุ่ม ได้แก่ แม่บ้าน ลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง พ่อค้า ข้าราชการ และเกษตรกรซึ่งถือเป็นประชากรเป้าหมาย และการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ใช้วิธีการออกแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,120 คนและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่าง 80 คน โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย เป็นผู้ลงไปดำเนินการด้วยตนเอง วิธีเลือกสัมภาษณ์เชิงลึกใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากกลุ่มประชากร ซึ่งได้กำหนดไว้แล้วใน 5 กลุ่มอาชีพ ๆ ละ 1 คนต่อหนึ่งตำบล ตามหลักการสุ่มตัวอย่างตามโควต้า ดังวิธีดังกล่าวนี้ อาจถือได้ว่าเป็นตัวแทนของประชากรที่ทำการศึกษาได้อย่างเท่าเทียมกัน

การกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตสำนึกในบทบาท และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ได้กำหนดตัวแปรดังนี้

1. ตัวแปรตาม ได้แก่ การสร้างและพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา
2. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้และเขตที่อยู่อาศัย ตัวแปรอิสระดังกล่าว ได้กำหนดเกณฑ์ในการวัดเพื่อให้สามารถวัดได้ในชั้นปฏิบัติการดังนี้

บอกวิธี สุ่ม หรืออะไรก็ได้คือเจต เป็นสิ่ง
ที่บอก + หมู่บ้าน + ด.วิ.วัด
มี Frame
หรืออะไร
อะไร

ผล ๕

- (1) เพศ แบ่งเป็น ชายและหญิง
- (2) อายุ คือ อายุจริง แบ่งเป็น 3 ช่วง คือ
 1. ต่ำกว่า 25 ปี ถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีอายุน้อย
 2. 26-45 ปี ถือได้ว่าเป็นกลุ่มผู้มีอายุอยู่ในระดับปานกลาง
 3. 46-65 ปี ถือได้ว่าเป็นกลุ่มผู้มีอายุมาก
 4. 66 ปีขึ้นไป ถือได้ว่าเป็นกลุ่มผู้มีอายุมากที่สุด
- (3) อาชีพ แบ่งเป็น 5 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ แม่บ้าน ลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง พ่อค้า ข้าราชการ และเกษตรกร
- (4) ระดับการศึกษา แบ่งเป็น (1) ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า (2) มัธยมศึกษา (3) อาชีวศึกษาและอนุปริญญา (4) ปริญญาตรี (5) สูงกว่าปริญญาตรี
- (5) รายได้ ได้แก่ รายได้รวมต่อเดือน แบ่งเป็น (1) รายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท (2) 3,001-10,000 บาท (3) 10,000 บาทขึ้นไป
- (6) เขตที่อยู่อาศัย แบ่งเป็น (1) ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล (2) นอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล

การสร้างและปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผสมผสานกับแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเอง ลักษณะคำถามมีทั้งแบบคำถามเปิด ส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึก จะมีแนวคำถามตามโครงสร้างกำกับ พร้อมกับบันทึกข้อความและบันทึกเทปที่ได้จากผู้ให้สัมภาษณ์เอง

สำหรับคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (ดูในภาคผนวก ข.) จะเป็นคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยได้นำไปทดลองใช้สัมภาษณ์กลุ่มบุคคลตามอาชีพ 5 กลุ่ม ได้แก่ แม่บ้าน ลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง พ่อค้า ข้าราชการและเกษตรกร กลุ่มละ 2 คนใน 4 ตำบลซึ่งไม่ใช่เป็นตำบลตัวอย่าง แต่มีลักษณะของประชากรเหมือนหรือคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ ตำบลนอกจอก (อำเภอท่ายาง) ตำบลท่าแร่ (อำเภอบ้านแหลม) ตำบลสามพระยา (อำเภอชะอำ) และตำบลหนองปลาไหล (อำเภอเขาชัย) เพื่อตรวจสอบในด้านการใช้ภาษา เครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดและมีอะไรเป็นปัญหาบ้างและขอประเด็นคำถามตามเนื้อหา แล้วนำผลการทดลองมาปรับปรุงข้อความและภาษาที่ใช้ให้เหมาะสม จากนั้นก็นำข้อความไปใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อไป

ส่วนเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถาม ได้นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา 6 ท่านได้พิจารณาตรวจสอบและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการใช้ภาษาอีก 1 ท่านตรวจสอบในเบื้องต้น จากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงใหม่ แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มบุคคลตามอาชีพ 5 กลุ่ม ได้แก่ แม่บ้าน ลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง พ่อค้า ข้าราชการและเกษตรกร กลุ่มละ 3 คนใน 4 ตำบลซึ่งไม่ใช่เป็นตำบลตัวอย่าง แต่มีลักษณะของประชากรเหมือนหรือคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ ตำบลมาบปลาเค้า (อำเภอท่ายาง) ตำบลหนองกะป๋อ (อำเภอบ้านลาด) ตำบลไร่ส้ม (อำเภอเมืองเพชรบุรี) และตำบลสองพี่น้อง (ตำบลแก่งกระจาน) จากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขทั้งในจำนวนข้อ ลักษณะของคำถาม เวลาที่ใช้ สำนวนภาษาที่ใช้ แล้วนำแบบสอบถามไปสร้างขึ้นใหม่ พร้อมลงรหัสเพื่อที่จะใช้กับเครื่องคำนวณต่อไปหลังจากปรับปรุงแล้ว จากนั้นนำแบบสอบถามไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป (ดูแบบสอบถามที่ภาคผนวก ข.)

เขต กบ ๖๐

นอกจากนี้ยังมีเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบความเป็นไปได้ของตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา โดยผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบตัวแบบนี้จะเป็นคำถามปลายเปิด มีระดับการประเมินค่า 4 ระดับ และมีคำถามปลายปิดประกอบด้วย เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยให้ครอบคลุมตัวแบบฯที่ได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลภาคสนามทั้งจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก จากนั้นนำมาหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.9189 แล้วจึงนำเครื่องมือนี้ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ

ระเบียบวิธีในการวิจัย

1. แบบแผนในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงบรรยาย โดยมีสมมติฐานดังนี้

- (1) ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจและทัศนคติต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ไม่สอดคล้องกับที่ระบุไว้ในตัวบทกฎหมาย
- (2) ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้สึก และ/หรือทัศนคติที่คาดหวังต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาในอนาคตตามที่ตนเองคาดหวังมากกว่าตามบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ
- (3) ประชาชนที่มีสถานภาพที่ต่างกัน จะมีทัศนคติต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาแตกต่างกัน
- (4) แนวโน้มการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาน่าจะมีเพิ่มขึ้น
- (5) การสร้างและพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา ตามทัศนคติของประชาชนนั้นสามารถสร้างและพัฒนาได้

2. ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง

สำหรับประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอน โดยในขั้นต้นใช้วิธีสุ่มตัวอย่างง่ายให้ได้ตำบลตัวอย่างมา 2 ตำบลในแต่ละอำเภอ ซึ่งจะได้ตำบลตัวอย่างทั้งหมด 16 ตำบล โดยให้หนึ่งตำบลเป็นตำบลที่อยู่ในเขตเมืองหรือเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล นอกจากนั้นมี 1 ตำบลให้เป็นตำบลที่อยู่ในเขตชนบท ในแต่ละตำบลตัวอย่างให้สุ่มตัวอย่างตามโควตา (Quota sampling) ของอาชีพเป็น 5 กลุ่มได้แก่ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง กลุ่มพ่อค้า กลุ่มข้าราชการ และกลุ่มเกษตรกร โดยให้ได้กลุ่มละ 15 คน (สุ่มอย่างง่าย) (และ 1 คนในจำนวน 15 คนจะใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก) ดังนั้นในแต่ละตำบลจะมีกลุ่มตัวอย่าง 75 คน รวมทั้งหมด 16 ตำบล ก็จะได้ประชากรตัวอย่างมา 1,200 คน (80 คนจะเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก) จากประชากรทั้งหมดในจังหวัดเพชรบุรี ทั้งนี้จะอยู่ในหลักเกณฑ์ที่ว่าแต่ละหน่วยประชากรมีโอกาสที่จะถูกเลือกได้เท่า ๆ กัน และทุกหน่วยมีโอกาสผสมหรือรวมกลุ่มตามจำนวนที่กำหนดไว้ โดยผู้วิจัยอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้เป็นหลักประกันว่าจะได้ตัวแทนประชากรที่แท้จริง ดังแผนภาพที่ 1 ดังนี้

ท

10
เพช 1000000 - ก.วิ. พ. 49

ดังที่ 44 นอก 9189

ออกแบบสื่อ

แผนภาพที่ 1 แสดงการสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นที่ 1 สุ่มอย่างง่าย	ขั้นที่ 1 สุ่มอย่างง่ายและได้ตำบลตัวอย่างมา 2 ตำบล ในแต่ละอำเภอ(มี 8 อำเภอ) รวม 16 ตำบล
ขั้นที่ 2 สุ่มแบบ โกวต้า	ขั้นที่ 2 ในแต่ละตำบลตัวอย่าง สุ่มตาม โกวต้าอาชีพ 5 อาชีพ
ขั้นที่ 3 สุ่มอย่างง่าย	ขั้นที่ 3 ในแต่ละกลุ่มอาชีพ สุ่มตัวอย่างอย่างง่ายมาอาชีพละ 15 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดตำบลละ 75 คน และทั้งจังหวัดได้ 1,200คน(ในจำนวนนี้ 80 คน นำมาสัมภาษณ์เชิงลึก)

3. หน่วยวิเคราะห์ ได้แก่ตำบล 16 ตำบลในจังหวัดเพชรบุรี

4. ตัวแปร ในการศึกษานี้มีตัวแปรที่ศึกษาคงนี้

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา และเขตที่อยู่อาศัย ตัวแปรตาม ได้แก่ การสร้างตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ตามทัศนคติของประชาชน

5. วิธีการเก็บข้อมูล

เนื่องจากประเภทของข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นข้อมูลแบบผสมผสาน ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่มาจากแหล่งที่เป็นเอกสารต่าง ๆ และแหล่งข้อมูลบุคคล

5.1 แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ได้แก่ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่วิจัย รายงานต่าง ๆ ข้อมูลที่เป็นสถิติ บทความ วารสารทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ทั้งนี้จะเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกและวิเคราะห์เอกสาร

5.2 แหล่งข้อมูลบุคคล ก็คือกลุ่มตัวอย่างประชากร 1,200 คน ตามกลุ่มอาชีพในแต่ละตำบล ตัวอย่างของทุกอำเภอในจังหวัดเพชรบุรี โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เฉพาะกลุ่มตัวอย่างประชากรที่จะสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (indepth interview) จะสุ่มอย่างง่ายมาตำบลตัวอย่างละ 5 คนให้ได้ครบทั้ง 5 กลุ่มอาชีพ ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างประชากร 1,200 คน ก็จะมีจำนวน 80 คนที่ถูกสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ส่วนที่เหลืออีก 1,120 ตัวอย่างจะใช้แบบสอบถาม

วิธีเก็บข้อมูลจะมีดังนี้

(1) ข้อมูลที่เป็นเอกสาร จะเก็บข้อมูลด้วยตนเอง รวมทั้งการวิเคราะห์เอกสารด้วย

(2) ข้อมูลบุคคล

(2.1) ที่ใช้เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จะให้ผู้ช่วยนักวิจัยซึ่งได้รับการฝึกมาโดยเฉพาะในการทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นผู้ทำการสัมภาษณ์ร่วมกันกับผู้วิจัย

(2.2) ที่เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ก็จะให้พนักงานเก็บรวบรวมข้อมูลและตัวผู้วิจัยร่วมกันไป ทอดแบบสอบถามด้วยตนเองให้ครบทุกตำบลตัวอย่าง และเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

6. วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล จะดำเนินการดังนี้

6.1 ข้อมูลที่เป็นเอกสาร จะวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นหลัก

6.2 ข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จะวิเคราะห์เนื้อหาเป็นหลัก

6.3 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจะวิเคราะห์โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรม SPSS

คำนวณอัตราส่วนร้อยละ และแจกแจงความถี่หรือจัดข้อมูลในรูปตาราง(ในกรณีที่เป็นตัวแปรเดียว) หากเป็นตัวแปรมากกว่าสองตัวขึ้นไปจะจัดให้อยู่ในรูปของตารางไขว้ สำหรับข้อมูลที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจะนำมาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

ขอบเขตของการวิจัย

เนื่องจากการศึกษา เรื่องการสร้างและพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต ตามทัศนะของประชาชนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาระบบการเมืองและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยของไทย ซึ่งถ้าสามารถที่จะทำการวิจัยในขอบเขตให้ทั่วประเทศได้ก็จะเป็นการดีและทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และพร้อมที่จะนำไปใช้และประยุกต์ใช้ได้อย่างกว้างขวาง แต่เนื่องจากผู้วิจัยมีข้อจำกัดในเรื่องเวลา บุคลากรและทรัพยากรอื่น ๆ ที่ทำให้จำเป็นต้องจำกัดขอบเขตการวิจัยเฉพาะประชาชนในจังหวัดเพชรบุรีเท่านั้น แต่กลุ่มประชากรก็มีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ เช่น เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ เป็นต้น นอกจากนั้นประชากรที่ทำการศึกษายังมีโอกาสที่จะได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในจังหวัดของตนได้มากขึ้นและเพียงพออีกด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยจะดำเนินการวิจัยไปตามขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาและการเตรียมการขั้นต้น ซึ่งจะได้ผลออกมา 2 ประการคือ กรอบแนวคิดในการวิจัย และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ทั้งนี้กรอบแนวคิดในการวิจัยจะได้มาจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่วิจัย รวมทั้งเอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ส่วนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ก็จะเริ่มจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเครื่องมือวิจัย และตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่เหมาะสม จากนั้นก็จะออกแบบและสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย และแหล่งข้อมูล นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบด้านเนื้อหา แล้วนำเครื่องมือไปทดลองใช้และหาค่าความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จากนั้นนำเครื่องมือที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขและใช้เก็บข้อมูลภาคสนามต่อไป จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อสร้างตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกในบทบาท และความรับผิดชอบต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา แล้วนำตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกมาให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเป็นไปได้อีกครั้งหนึ่ง ก่อนที่จะนำเสนอผลการวิจัย โดยสรุปขั้นตอนการวิจัยจะเป็นไปตามแผนภาพที่ 2 ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงขั้นตอนในการวิจัย

ปัจจัยนำเข้า	กระบวนการ	ผลผลิต
เอกสารตำรา รายงานการวิจัย วารสารต่าง ๆ ตัวแบบเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ภาคสนาม	ขั้นที่ 1 การศึกษาเอกสารต่าง ๆ ใน การกำหนดกรอบการวิจัย <ul style="list-style-type: none"> - ศึกษาการพัฒนาจิตสำนึก - บทบาทและความรับผิดชอบของ สมาชิกรัฐสภา - สร้างเครื่องมือ - กำหนดกรอบการวิจัย 	1) กรอบแนวคิดในการวิจัย 2) แนวการสร้างเครื่องมือ
เครื่องมือในการวิจัย	ขั้นที่ 2 การศึกษาภาคสนาม <ul style="list-style-type: none"> - กำหนดตัวแปร - กำหนดหน่วยวิเคราะห์ - สุ่มตัวอย่าง/เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ 	สภาพจิตสำนึกในบทบาท/ ความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐ สภา
ข้อมูลการพัฒนาจิตสำนึกในบทบาท/ความ รับผิดชอบของ ส.ส. และ ส.ว. จากประชาชน	ขั้นที่ 3 นำข้อมูลจากประชาชนมา สร้างตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึก ๓ ของ ส.ส. และ ส.ว.	ได้ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึก ดังกล่าวขึ้นต้น
ต้นร่างตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึก ๓	ขั้นที่ 4 ตรวจสอบความเป็นไปได้ของ ตัวแบบในขั้นต้นโดยผู้เชี่ยวชาญ	ข้อมูลที่เป็นข้อเสนอแนะแนว คิดเกี่ยวกับตัวแบบที่ได้จากผู้ เชี่ยวชาญ
ข้อมูลที่เป็นข้อเสนอแนะ/แนวคิดเกี่ยวกับตัว แบบการพัฒนาจิตสำนึก ๓ จากกลุ่มผู้เชี่ยว ชาญ	ขั้นที่ 5 ปรับปรุง/พัฒนาตัวแบบ <ul style="list-style-type: none"> - เสนอตัวแบบที่สมบูรณ์ - สรุปรายงานการวิจัย 	รายงานการวิจัยที่สมบูรณ์

๓๑ กรอบแนวคิดในกรณี

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยในบทที่ 3 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์และรายงานผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาภาคสนาม จากการทอดแบบสอบถามไปตามกลุ่มอาชีพ 5 กลุ่ม ได้แก่ แม่บ้าน ลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง พ่อค้า ข้าราชการ และเกษตรกร โดยจะรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามทัศนะของประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต
2. ผลการสังเคราะห์ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต ตามทัศนะของประชาชน
3. ผลการตรวจสอบความเป็นไปได้ของตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 20 ท่าน
4. การนำเสนอตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต

ในการรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะยึดตามกรอบของวัตถุประสงค์ในการวิจัย แนวของแบบสอบถามและแบบแนวสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นหลัก และการวิเคราะห์ข้อมูลจะดำเนินการ 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลจะประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งมี 4 ตอน ได้แก่ (1) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง (2) ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้ง พรรคการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง (3) บทบาท ความรับผิดชอบ อำนาจ หน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (4) การสร้างตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา 2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมุ่งเน้นประเด็นในการสร้างจิตสำนึกว่าควรจะทำอะไรบ้าง มีขั้นตอนอย่างไร

ตอนที่ 2 จะนำเอาผลการวิเคราะห์จากข้อมูลตอนที่ 1 ทั้งสองส่วนมาสร้างตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามทัศนะของประชาชน แล้วนำตัวแบบที่สร้างขึ้นมาสร้างเครื่องมือเพื่อให้นักวิจัยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 20 คน ได้พิจารณาตรวจสอบความเป็นไปได้ ผลจากการได้ข้อมูลจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญก็จะนำมาหาค่าความสอดคล้องต้องกันของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทั้งในรายชื่อและในภาพรวม จากนั้นก็นำข้อคิดเห็นและผลการวิเคราะห์มาปรับตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกฯ ให้ดีและเหมาะสมมากยิ่งขึ้นแล้วจึงเสนอผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

1.1 การวิเคราะห์สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง มีดังนี้

Y/O อาชีพ
เกษตกร

ตารางที่ 2 แสดงกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะอาชีพ จำแนกตามเพศ

เพศ/อาชีพ	แม่บ้าน	ลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง	พ่อค้า	ข้าราชการ	รวม	ร้อยละ
ชาย	-	111	116	115	452	40.36
หญิง	224	113	108	109	668	59.64
รวม	224	224	224	224	1120	100.00

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,120 คน เมื่อจำแนกตามเพศและอาชีพที่ทำแล้ว จะพบว่า เป็นเพศชายถึง 452 คน คิดเป็นร้อยละ 40.36 และเป็นเพศหญิงจำนวน 668 คิดเป็นร้อยละ 59.64

และเมื่อพิจารณา กลุ่มตัวอย่างตามระดับอาชีพ ได้แก่ แม่บ้าน ลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง พ่อค้า ข้าราชการและเกษตรกร กับ/ระดับอายุ การศึกษา รายได้ และเขตที่อยู่อาศัยแล้วจะพบว่า

1. พิจารณาในกรณีตามระดับอายุ (ตามตารางที่ 3) พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26-45 ปี มากที่สุด ถึง 565 คน (คิดเป็นร้อยละ 50.45) รองลงมาได้แก่ อายุระหว่าง 46-65 ปี จำนวน 332 คน (คิดเป็นร้อยละ 29.64)

2. พิจารณาในกรณีตามระดับการศึกษา (ตามตารางที่ 4) จะพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ถึง 444 คน (คิดเป็นร้อยละ 25.36) มีข้อที่สังเกตว่า แม่บ้านจำนวน 1 คนที่มีการศึกษาสูง ปริญญาตรี และมีเกษตรกรถึง 6 คน ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีด้วย

3. พิจารณาในกรณีตามระดับรายได้ (ตามตารางที่ 5) พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ระหว่าง 3,001-10,000 บาท ถึง 725 คน (คิดเป็นร้อยละ 64.73) รองลงมาได้แก่ รายได้ ต่ำกว่า 3,000 บาทถึง 233 คน (คิดเป็นร้อยละ 20.80)

4. พิจารณาในกรณีตามเขตที่อยู่อาศัย (ตามตารางที่ 6) จะพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีเขตที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลเท่า ๆ กัน คือ จำนวน 560 คน

ตารางที่ 3 แสดงกลุ่มตัวอย่างอาชีพ จำแนกตามระดับอาชีพ

อาชีพ	อายุ				รวม
	ต่ำกว่า 25 ปี	26-45 ปี	46-65 ปี	66 ปีขึ้นไป	
1. แม่บ้าน	35	101	69	19	224
2. ลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง	57	104	55	8	224
3. พ่อค้า	34	115	67	8	224
4. ข้าราชการ	8	158	53	5	224
5. เกษตรกร	30	87	88	19	224
รวม	164	565	332	59	1120
ร้อยละ	14.64	50.45	29.64	5.27	100.00

กรณีเกษตรกร ไม่ค่อย สอดคล้อง กับ ข้อ 9
ตาราง 3 ที่ 3 อาชีพ ในหลัก แต่กรณีไม่ได้ สอดคล้อง

ตารางที่ 4 แสดงกลุ่มตัวอย่างอาชีพ จำแนกตามระดับการศึกษา

อาชีพ	ระดับการศึกษา					รวม
	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อาชีวศึกษา	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี	
1. แม่บ้าน	119	66	25	13	1	224
2. ลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง	88	69	41	26	-	224
3. พ่อค้า	96	67	41	20	-	224
4. ข้าราชการ	2	25	41	150	6	224
5. เกษตรกร	137	57	21	7	-	224
รวม	444	284	169	216	7	1,120
ร้อยละ	39.64	25.36	15.09	19.28	0.63	100

ตารางที่ 5 แสดงกลุ่มตัวอย่างอาชีพ จำแนกตามระดับรายได้

อาชีพ	ระดับรายได้				รวม
	ต่ำกว่า 3,000 บาท	3,001-10,000	สูงกว่า 10,000		
1. แม่บ้าน	77	141	6		224
2. ลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง	66	152	6		224
3. พ่อค้า	32	162	30		224
4. ข้าราชการ	2	113	109		224
5. เกษตรกร	56	157	11		224
รวม	233	725	162		1,120
ร้อยละ	20.80	64.73	14.47		100

ตารางที่ 6 แสดงกลุ่มตัวอย่างอาชีพ จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

อาชีพ	เขตที่อยู่อาศัย			รวม
	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล		
1. แม่บ้าน	112	112		224
2. ลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง	112	112		224
3. พ่อค้า	112	112		224
4. ข้าราชการ	112	112		224
5. เกษตรกร	112	112		224
รวม	560	560		1,120
ร้อยละ	50	50		100

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างอาชีพในประเด็นต่าง ๆ

1. ปัญหาในการประกอบอาชีพ มีดังนี้

ตารางที่ 7 แสดงปัญหาในการประกอบอาชีพ จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

อาชีพ	ปัญหาในการประกอบอาชีพ							
	ค่าครองชีพสูง	พืชผลตกต่ำ	จากเจ้าหน้าที่รัฐบาล	รายได้ไม่พอ	การปฏิบัติของคนนอก	ปัญหาส่วนตัว	ตามทัศนะไม่ทัน	ไม่มีปัญหา
1. แม่บ้าน	154	121	59	171	36	32	43	12
2. ลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง	174	82	28	184	40	40	31	3
3. พ่อค้า	157	107	48	136	24	24	32	14
4. ข้าราชการ	134	36	18	120	15	78	28	15
5. เกษตรกร	139	170	41	161	17	25	26	4
รวม	758	516	194	772	132	199	160	48
ร้อยละ	67.68	46.07	17.32	68.93	11.78	17.77	14.29	
ลำดับที่	2	3	5	1	7	4	6	

จากตารางที่ 7 จะเห็นได้ว่าปัญหาในการประกอบอาชีพส่วนใหญ่ ที่มีมากที่สุด ได้แก่ ปัญหารายได้ไม่พอกับรายจ่าย รองลงมาได้แก่ ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำทำให้ค่าครองชีพสูง และปัญหาพืชผลราคาตกต่ำ ตามลำดับ เพราะเมื่อพิจารณาตามอาชีพ จะพบว่า ปัญหารายได้ไม่พอกับรายจ่ายได้แก่ อาชีพ ลูกจ้าง หรือผู้รับจ้างมีมากที่สุด รองลงมาได้แก่ แม่บ้าน ส่วนที่มีปัญหาน้อยในเรื่องนี้ ได้แก่ ข้าราชการ

2. ปัญหาที่ต้องการให้ ส.ส. และ ส.ว. ช่วยเหลือ มีดังนี้

จากตารางที่ 8 จะพบว่า ปัญหาของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี ตามกลุ่มตัวอย่างไว้ 5 อาชีพนั้น มีความต้องการให้ ส.ส. และ ส.ว. ช่วยเหลือในเรื่อง ราคาสินค้าแพงมากที่สุดถึงร้อยละ 66.34 รองลงมาได้แก่ ปัญหาค่าครองชีพสูง (ร้อยละ 58.48) ปัญหาเรื่องสาธารณสุขโรคและสาธารณสุขการ (ร้อยละ 48.21) ปัญหาราคาพืชผลตกต่ำ (ร้อยละ 48.04) ปัญหาหนี้สิน (ร้อยละ 36.52) ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (ร้อยละ 28.21) ปัญหาที่ดินทำกิน (ร้อยละ 18.57) และปัญหาการศึกษา (ร้อยละ 5.98) ตามลำดับ

ตารางที่ 8 แสดงปัญหาที่ต้องการให้ ส.ส. และ ส.ว. ช่วยเหลือ จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

อาชีพ	ปัญหาที่ต้องการให้ ส.ส. และ ส.ว. ช่วยเหลือ							
	ค่าครองชีพ	ราคาพืชผลตกต่ำ	หนี้สิน	สาธารณูปโภค/สาธารณูปการ	ราคาสินค้าแพง	ที่ดินทำกิน	คดีความ	ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
1. แม่บ้าน	140	118	79	103	159	60	17	68
2. ลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง	141	95	102	121	174	52	15	58
3. พ่อค้า	123	104	89	111	137	37	13	77
4. ข้าราชการ	153	46	47	113	123	13	12	71
5. เกษตรกร	98	175	92	92	150	46	10	42
รวม	655	538	409	540	743	208	67	316
ร้อยละ	58.48	48.04	36.52	48.21	66.34	18.57	5.98	28.21
ลำดับที่	2	4	5	3	1	7	8	6

3. ประชาชนคิดว่า ส.ส. และ ส.ว. ที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

ตารางที่ 9 แสดงความคิดเห็นของประชาชน กรณีคุณลักษณะของ ส.ส. และ ส.ว. ที่ดี จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	ส.ส. - ส.ว. ที่ดีควรมีลักษณะใดบ้าง					
	ซื่อสัตย์ มีคุณธรรม เป็นคนดี	มีความรู้ทางวิชาการดี	ฐานะดี	รับผิดชอบต่อสังคม	รู้ปัญหา เข้าถึงประชาชน	เสียสละ มีอุดมการณ์
1. แม่บ้าน	197	98	45	122	160	153
2. ลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง	208	109	48	142	183	152
3. พ่อค้า	196	132	80	149	164	178
4. ข้าราชการ	190	116	52	117	143	164
5. เกษตรกร	193	102	33	104	164	159
รวม	984	557	258	634	814	806
ร้อยละ	87.85	49.73	23.04	56.60	72.67	71.96

สิ่งที่ประชาชนคิดว่า ส.ส. และ ส.ว. ที่ดีควรมีคุณลักษณะอย่างไรวนนั้น จะพบว่า จากตารางที่ 9 สิ่งที่มาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่ดีควรมีคุณลักษณะเรียงตามลำดับดังนี้ อันดับแรก ได้แก่ ซื่อสัตย์ มีคุณธรรม เป็นคนดี ถึงร้อยละ 87.85 รองลงมาได้แก่ รู้ปัญหา รักษาคำมั่น เข้าถึงประชาชน (ร้อยละ 72.67) เสียสละมีอุดมการณ์ (ร้อยละ 71.96) รับผิดชอบต่อสังคม (ร้อยละ 56.60) มีความรู้ทางวิชาการ (ร้อยละ 49.73) และอันดับสุดท้าย ได้แก่ ฐานะทางบ้านดี (ร้อยละ 23.04) ตามลำดับ

4. ความคิดเห็นของประชาชนในด้านสภาพการณ์การเมืองไทยเป็นอย่างไร มีดังนี้

ตารางที่ 10 แสดงความคิดเห็นของประชาชนในด้านสภาพการณ์การเมืองไทย จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	สภาพการณ์การเมืองไทย						
	แก่งแย่งอำนาจ	ไม่ปรับปรุ้คน	นักการเมืองหาผลประโยชน์	นักการเมืองยังไม่มีอุดมการณ์	ยังไม่เป็นประชาธิปไตย	การเมืองไม่มั่นคง	พัฒนาดีขึ้น
1. แม่บ้าน	167	78	129	61	85	77	49
2. ลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง	167	79	157	72	85	84	34
3. พ่อค้า	185	62	146	49	88	65	33
4. ข้าราชการ	158	55	149	65	87	78	44
5. เกษตรกร	158	67	134	45	67	56	40
รวม	835	341	715	292	412	360	200
ร้อยละ	74.55	30.45	63.84	26.07	36.78	32.14	17.86
ลำดับที่	1	5	2	6	3	4	7

ตามตารางที่ 10 จะเห็นได้ว่าประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการณ์การเมืองไทยไว้ดังนี้ กล่าวคือ คิดว่ามีการแก่งแย่งอำนาจกันมากที่สุดเป็นอันดับ 1 ถึงร้อยละ 74.55 รองลงมาได้แก่ นักการเมืองแสวงหาผลประโยชน์ , ยังไม่เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง เสถียรภาพทางการเมืองไม่มั่นคง ยังไม่ปรับปรุงกฎหมายเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง นักการเมืองยังไม่มีอุดมการณ์ตามลำดับ และมีเพียงร้อยละ 17.86 เท่านั้นที่คิดว่าสภาพการณ์การเมืองไทยพัฒนาดีขึ้นกว่าแต่ก่อนมากโดยเฉพาะสิทธิเสรีภาพของประชาชน

5. ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับพรรคการเมือง และการเลือกตั้ง

ตารางที่ 11 แสดงความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับพรรคการเมือง จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับพรรคการเมือง				
	พรรคการเมืองมีมากไป	ไม่มีอุดมการณ์	เห็นแก่ตนและพวก	วุ่นวายทะเลาะกัน	นโยบายดีแต่ทำไม่ได้
1. แม่บ้าน	92	81	132	156	106
2. ลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง	91	74	148	148	122
3. พ่อค้า	102	65	137	131	110
4. ข้าราชการ	113	60	124	114	100
5. เกษตรกร	82	55	146	116	103
รวม	480	335	687	665	541
ร้อยละ	42.86	29.91	61.34	59.38	48.30
ลำดับที่	4	5	1	2	3

มอธึมคตารว ดอบตอบ ล้มลือค มอ สทอ
 อธึมคดอบ แล่วลือค ตคคคตารว มอ สทอ ลือตารว
 มกอบ แล่วลือคธึมค วอได้ลือคจือคปอระมคค

ตารางที่ 12 แสดงความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับการเลือกตั้ง โดยใช้วิธีการสุ่มอเลททรอนิกส์ จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการเลือกตั้งโดยใช้วิธีการสุ่มอเลททรอนิกส์					
	โก่งคะแนนลดลง	โก่งคะแนนมากขึ้น	เศรษฐกิจ ยังไม่ดี	ประกาศ ผลเร็วขึ้น	ลงทุน มาก	ไม่ตอบ
1. แม่บ้าน	39	100	21	36	13	7
2. ลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง	55	81	37	21	14	9
3. พ่อค้า	49	66	32	43	25	6
4. ข้าราชการ	45	87	35	23	22	6
5. เกษตรกร	60	65	37	37	13	4
รวม	248	399	162	160	87	32
ร้อยละ	22.14	35.63	14.46	14.29	7.77	2.86
ลำดับที่	2	1	3	4	5	6

จากตารางที่ 12
 สำหรับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับพรรคการเมือง และความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับพรรคการเมือง และการเลือกตั้งด้วยวิธีการสุ่มอเลททรอนิกส์ มีดังนี้ ในกรณีเกี่ยวกับพรรคการเมือง ประชาชนมีความคิดเห็นว่าเป็นพรรคการเมืองที่เห็นแก่ตนและพวกเป็นจำนวนมากถึงร้อยละ 61.34 รองลงมาได้แก่ วุ่นวาย ทะเลาะกัน มีนโยบายดีแต่ทำไม่ได้ พรรคการเมืองมีมากเกินไป และไม่มีอุดมการณ์ ตามลำดับ ส่วนกรณีการเลือกตั้งโดยใช้วิธีการสุ่มอเลททรอนิกส์ ประชาชนมีความคิดเห็นว่าจะทำให้มีการโก่งคะแนนกันมากขึ้น สูงถึงร้อยละ 35.63 ที่มีความเห็นว่าจะทำให้ประกาศผลเร็วขึ้นมีเพียงร้อยละ 14.29 เท่านั้น

ตารางที่ 13 แสดงความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการเลือกตั้ง จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	ส.ว. ต้องสังกัดพรรคการเมือง				ส.ว. อยู่ในตำแหน่งกี่ปี				มีเลือกตั้ง ส.ส. 2 แบบ		
	ทราบ	น่าจะไม่ต้องสังกัด	ไม่แน่ใจ	ไม่รู้เลย	4 ปี	6 ปี	ไม่ทราบ	ไม่ตอบ	ทราบ	ไม่ทราบ	ไม่ตอบ
1. แม่บ้าน	91	46	48	39	110	60	49	5	162	57	3
2. ลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง	98	59	35	32	99	72	50	2	179	37	8
3. พ่อค้า	101	38	57	28	104	69	48	1	173	46	5
4. ข้าราชการ	106	37	70	11	83	124	16	1	209	6	9
5. เกษตรกร	79	55	58	32	79	56	86	2	165	57	2
รวม	475	235	268	142	475	381	249	13	888	203	27
ร้อยละ	42.41	20.98	23.93	12.68	42.41	34.02	22.23	1.16	79.29	18.13	2.41
ลำดับที่	1	3	2	4	1	2	3	4	1	2	3

ทั้งนี้ Table กว้าง 3 ครอบคลุม cell 11 ช่อง
 ไม่ครอบคลุมทั้งหมด + คิด ร้อยละ คำนวณ
 ฐานคือ 25

และเมื่อมาพิจารณาตารางที่ 13 พบว่า ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งดังนี้

1. รู้ว่า ส.ว. ต้องสังกัดพรรคการเมือง ซึ่งขัดต่อเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญที่ ส.ว. ไม่ต้องสังกัดพรรคการเมือง แต่ประชาชนคิดว่า ส.ส. ต้องสังกัดพรรคการเมือง
2. ประชาชนยังเข้าใจคลาดเคลื่อนว่า ส.ว. สังกัดอยู่ในตำแหน่งวาระ 4 ปี
3. ประชาชนส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 79.29 ทราบดีว่าการเลือกตั้งจะมี ส.ส. 2 แบบ

6. ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งอย่างไร

จากตารางที่ 14 ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง โดยการ ไปเลือกตั้ง เป็นอันดับที่ 1 รองลงมา ได้แก่ การสังเกตการเลือกตั้ง การตรวจสอบการเลือกตั้ง และเป็นคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามลำดับ

ตารางที่ 14 แสดงความคิดเห็นของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	ทัศนคติของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง					
	เป็นสมาชิกพรรค	ไปเลือกตั้ง	ตรวจสอบการเลือกตั้ง	สังเกตการเลือกตั้ง	เป็นคณะกรรมการการเลือกตั้ง	มีส่วนในการจัดการเลือกตั้ง
1. แม่บ้าน	33	182	65	95	68	66
2. ลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง	28	198	73	128	48	58
3. พ่อค้า	37	203	70	91	36	28
4. ข้าราชการ	35	184	89	78	60	45
5. เกษตรกร	28	190	59	82	50	31
รวม	161	957	356	474	262	228
ร้อยละ	14.38	85.45	31.79	42.32	23.39	20.36
ลำดับที่	6	1	3	2	4	5

ตารางที่ 15 แสดงทัศนคติของประชาชนต่อการส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	ทัศนคติของประชาชนต่อการส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย			
	ไปเลือกตั้ง	เป็นอาสาสมัคร	ให้ข้อมูลการซื้อเสียง	รณรงค์การเลือกตั้ง
1. แม่บ้าน	186	79	100	120
2. ลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง	208	80	130	136
3. พ่อค้า	197	65	115	107
4. ข้าราชการ	185	79	103	123
5. เกษตรกร	194	48	80	97
รวม	970	351	528	583
ร้อยละ	86.61	31.34	47.14	52.05
ลำดับที่	1	4	3	2

ตารางที่ 16 แสดงทัศนคติของประชาชนต่อการจัดลำดับกิจกรรมแสดงการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	การจัดลำดับกิจกรรมแสดงการมีส่วนร่วมทางการเมืองจำแนกตามอาชีพ											
	รณรงค์การเลือกตั้ง		ไปเลือกตั้ง		ติดต่อพบปะกับ ส.ส./ส.ว.		ร่วมมือจัดตั้งองค์กร		เดินขบวน/ประท้วง		ใช้ความรุนแรง	
	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
1. แม่บ้าน	78	100	127	77	11	19	8	17	2	5	8	1
2. ลูกจ้าง	91	109	104	74	16	22	11	8	2	6	2	-
3. พ่อค้า	63	119	132	57	11	24	13	13	1	3	1	2
4. ข้าราชการ	85	94	105	85	18	22	13	19	3	1	3	1
5. เกษตรกร	67	120	127	69	14	15	7	8	7	8	2	1
รวม	384	542	595	362	70	102	52	65	15	23	16	5
%	34.3	48.4	53.1	32.3	6.3	9.1	4.6	5.8	1.3	2.1	1.4	0.5
ลำดับที่	2		1		3		4		6		5	

๑๖๓๕/๒๑

สำหรับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยตามทัศนคติของประชาชน เมื่อพิจารณาจากตารางที่ 15 จะปรากฏว่า ประชาชนจะไปเลือกตั้งมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การช่วยรณรงค์การเลือกตั้ง การให้ข้อมูลหรือเบาะแสในการซื้อสิทธิขายเสียง และร่วมสมัครเป็นอาสาสมัครสังเกตการณ์เลือกตั้ง ตามลำดับ

ส่วนการจัดลำดับกิจกรรมแสดงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยดูจากตารางที่ 16 ปรากฏว่าประชาชนจะไปเลือกตั้งเป็นอันดับแรก อันดับที่สองคือช่วยกันรณรงค์การเลือกตั้ง และการติดต่อพบปะกับ ส.ส./ ส.ว. และการร่วมมือจัดตั้งองค์กร จะมาเป็นอันดับ 3 ทั้งนี้ประชาชนจะไม่ชอบใช้วิธีการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยเดินขบวน/ประท้วงหรือการใช้ความรุนแรง

7. ประเด็นเกี่ยวกับหน้าที่ที่ ส.ส./ส.ว. ไม่ค่อยได้ทำ

ตารางที่ 17 แสดงทัศนคติประชาชนเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของ ส.ส./ส.ว. จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

อาชีพ	ส.ส./ส.ว. ไม่ค่อยได้ทำหน้าที่อะไร					
	ออกกฎหมาย	ปากเสียงประชาชน	ให้ความรู้ทางการเมือง	ตรวจสอบรัฐบาล	เสนอแนะนโยบาย	เยี่ยมเยียนประชาชน
1. แม่บ้าน	53	125	88	78	57	127
2. ลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง	50	111	103	60	65	152
3. พ่อค้า	47	122	87	49	36	127
4. ข้าราชการ	54	112	86	63	39	115
5. เกษตรกร	34	116	69	54	54	105
รวม	238	586	433	304	251	626
ร้อยละ	21.25	52.32	38.66	27.14	22.41	55.89
ลำดับที่	6	2	3	4	5	1

จากตารางที่ 17 แสดงว่าความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของ ส.ส. / ส.ว. ที่ไม่ค่อยได้ทำมากที่สุด ได้แก่ การเยี่ยมชมประชาชน รองลงมาได้แก่ การเป็นปากเสียงประชาชน การให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน การตรวจสอบรัฐบาล, การเสนอแนวนโยบาย และการออกกฎหมายตามลำดับ

แต่เมื่อพิจารณาตารางที่ 18 หน้าที่ที่ ส.ส. และ ส.ว. ควรทำเป็นพิเศษได้แก่อะไร ที่ควรทำมากที่สุดได้แก่ การรักษาผลประโยชน์ของประชาชน รองลงมาได้แก่ เป็นปากเสียงให้ประชาชน พัฒนาท้องถิ่น พิจารณาการว่างงาน ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน ตามลำดับ *ร้อยละ 63.30*

ตารางที่ 18 แสดงทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับหน้าที่ที่ ส.ส. / ส.ว. ควรทำเป็นพิเศษ จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	หน้าที่ที่ ส.ส. และ ส.ว. ควรทำเป็นพิเศษ								
	ปากเสียงประชาชน	ให้ความรู้ทางการเมือง	ตั้งกระทู้	เป็นฝ่ายบริหาร	พัฒนาท้องถิ่น	รักษาผลประโยชน์	ออกกฎหมาย	อภิปรายไม่ไว้วางใจ	ดูการว่างงาน
1. แม่บ้าน	115	93	56	42	118	136	32	44	114
2. ลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง	121	98	36	38	136	145	34	38	124
3. พ่อค้า	130	86	21	21	113	140	24	29	114
4. ข้าราชการ	127	74	38	23	99	147	46	30	72
5. เกษตรกร	117	62	26	22	104	141	15	24	92
รวม	610	413	177	146	570	709	151	165	516
ร้อยละ	54.46	36.87	15.80	13.04	50.89	63.30	13.48	14.73	46.07
ลำดับที่	2	5	6	9	3	1	8	7	4

8. ในทัศนคติของประชาชน คิดว่าที่ผ่านมา ส.ส. และ ส.ว. ทำหน้าที่ด้านใดมาก

ตารางที่ 19 แสดงทัศนคติของประชาชนต่อหน้าที่ที่ผ่านมาของ ส.ส. และ ส.ว. จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

อาชีพ	ที่ผ่านมา ส.ส. ทำหน้าที่ด้านใดบ้าง			
	พัฒนาท้องถิ่น	การออกกฎหมาย	เป็นปากเป็นเสียงแทนประชาชน	ควบคุมรัฐบาล
1. แม่บ้าน	127	43	92	65
2. ลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง	99	67	93	50
3. พ่อค้า	123	50	82	50
4. ข้าราชการ	123	44	87	65
5. เกษตรกร	120	53	89	41
รวม	529	257	443	271
ร้อยละ	47.23	22.95	39.55	24.20
ลำดับที่	1	4	2	3

จากตารางที่ 19 จะพบว่าในทัศนะประชาชนแล้ว ส.ส.และ ส.ว. ที่ทำหน้าที่ที่ผ่านมาในด้านที่มากที่สุด ได้แก่ การพัฒนาท้องถิ่น รองลงมาได้แก่ การเป็นปากเป็นเสียงแทนประชาชน ควบคุมรัฐบาลและการออกกฎหมาย ตามลำดับ

9. ความคิดเห็นของประชาชนต่อการทำงานของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

เมื่อพิจารณาจากตารางที่ 20 จะพบว่าประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานของ ส.ส./ส.ว. มีดังนี้ อันดับ 1 ได้แก่ พัฒนาท้องถิ่นน้อย อันดับที่ 2 ไม่พอใจเพราะไม่ค่อยมีผลงาน อันดับที่ 3 ยังช่วยเหลือประชาชนเฉพาะในเขตของตนหรือพวกพ้องของตนเองมากกว่า และทำหน้าที่ไม่สมกับตำแหน่ง อันดับที่ 5 ไม่มีจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบ อันดับที่ 6 คนที่เลือกไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา มีประชาชนเพียงร้อยละ 17.59 ที่พอใจเพราะทำให้ท้องถิ่นเจริญเพราะได้ทำการช่วยเหลือประชาชนมาโดยตลอด

ตารางที่ 20 แสดงทัศนะของประชาชนต่อการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

อาชีพ	ทัศนะของประชาชนต่อการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา						
	ไม่มีผลงาน	ไม่มีจิตสำนึก	ทำให้ท้องถิ่นเจริญ	ไม่สมกับตำแหน่ง	คนที่เลือกไม่ได้เป็น	พัฒนาท้องถิ่นน้อย	ช่วยเหลือเฉพาะพวกพ้อง
1. แม่บ้าน	99	86	45	84	35	110	84
2. ลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง	87	75	44	80	45	124	85
3. พ่อค้า	106	81	30	83	42	115	85
4. ข้าราชการ	81	70	36	73	30	99	98
5. เกษตรกร	100	77	42	83	49	96	51
รวม	473	389	197	403	201	544	403
ร้อยละ	42.23	34.73	17.59	35.98	17.95	48.57	35.98
ลำดับที่	2	5	7	3	6	1	3

10. ทัศนะของประชาชนกรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาแสวงหาผลประโยชน์จากตำแหน่งที่ตนเองมีอยู่

เมื่อพิจารณาจากตารางที่ 21 พบว่าทัศนะของประชาชนต่อประเด็นนี้ที่มากที่สุดอันดับแรก ได้แก่ เป็นเรื่องที่ไม่สมควรและทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง คิดเป็นร้อยละ 65.98

ตารางที่ 21 แสดงทัศนคติของประชาชน กรณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา แสวงหาผลประโยชน์จากตำแหน่งที่ตนเองมีอยู่ จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

อาชีพ	ถ้า ส.ส/ส.ว. แสวงหาผลประโยชน์จากตำแหน่ง ประชาชนคิดเห็นอย่างไร				
	ไม่สมควร เสียชื่อเสียง	อย่าให้มาก เกิน ไป	ให้โอกาส กลับตัวใหม่	เป็นเรื่อง ปกติ	ไม่ควรทำเลย
1. แม่บ้าน	152	61	31	35	123
2. ลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง	163	75	51	30	135
3. พ่อค้า	136	55	29	37	125
4. ข้าราชการ	146	39	28	34	126
5. เกษตรกร	142	53	24	38	128
รวม	739	283	163	174	637
ร้อยละ	65.98	25.27	14.55	15.54	56.88
ลำดับที่	1	3	5	4	2

11. ทัศนคติของประชาชนต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา คนปัจจุบันว่ามีจิตสำนึกเป็นอย่างไร

จากตารางที่ 22 จะเห็นได้ว่าประชาชนมีความคิดเห็นมากที่สุดเป็นอันดับแรกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ควรมีความรับผิดชอบให้มากกว่านี้ อันดับที่ 2 คิดเห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา มีจิตสำนึกที่ตีเวลาหาเสียง แต่ไม่เคยเห็นปฏิบัติกันเลย อันดับที่ 3 ควรพัฒนาจิตสำนึกให้มากขึ้น นอกจากนั้นยังมีประชาชนคิดเป็นร้อยละ 30.71 ที่เห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีจิตสำนึกคืออยู่แล้ว

ตารางที่ 22 แสดงทัศนคติประชาชนเกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาคคนปัจจุบันว่ามีจิตสำนึกเป็นอย่างไร จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

อาชีพ	ทัศนคติของประชาชนว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาคคนปัจจุบันเป็นอย่างไร					
	มีจิตสำนึกคือ อยู่แล้ว	ควรพัฒนา จิตสำนึก	ควรมีความ รับผิดชอบ	ไม่จริงใจ	ยังไม่มี จิตสำนึกคือพอ	มีจิตสำนึก เมื่อหาเสียง
1. แม่บ้าน	76	79	96	44	51	115
2. ลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง	71	81	110	36	40	92
3. พ่อค้า	84	95	110	15	43	82
4. ข้าราชการ	50	60	106	45	34	97
5. เกษตรกร	63	88	109	39	39	98
รวม	344	403	531	179	207	484
ร้อยละ	30.71	35.98	47.41	15.98	18.48	43.21
ลำดับที่	4	3	1	6	5	2

12. ทักษะของประชาชนเกี่ยวกับบุคคลที่มีบทบาทและอำนาจหน้าที่รับผิดชอบมากในการพัฒนาและส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย

ตารางที่ 23 แสดงทักษะของประชาชนเกี่ยวกับบุคคลที่มีบทบาทและอำนาจหน้าที่รับผิดชอบมากในการพัฒนาและส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

อาชีพ	บุคคลหรือองค์กรที่มีบทบาทและอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย ตามทัศนะประชาชน																	
	ประชาชน			ส.ส./ส.ว.			สถาบันการศึกษา			สถาบันศาสนา			พรรคการเมือง			รัฐบาล		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
1. แม่บ้าน	91	29	26	11	43	59	50	44	33	5	24	52	10	54	33	54	27	18
2. ลูกจ้าง	83	40	29	21	44	57	39	50	49	15	20	26	15	39	33	41	23	25
3. พ่อค้า	91	41	13	19	51	65	24	51	67	16	8	24	8	48	29	59	20	26
4. ข้าราชการ	90	42	25	23	31	68	33	75	33	9	11	45	17	42	25	46	13	22
5. เกษตรกร	114	32	21	23	49	46	29	62	35	2	17	49	14	42	39	43	24	31
รวม	469	184	114	97	218	295	175	282	217	47	80	196	64	225	159	243	107	122
ลำดับที่	1			4			3			6			5			2		

จากตารางที่ 23 จะเห็นว่าประชาชนคิดเห็นว่า บุคคลที่มีบทบาทและอำนาจหน้าที่รับผิดชอบมากในการพัฒนาและส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย อันดับแรก ได้แก่ จากประชาชน อันดับสองคือจากรัฐบาล อันดับสามคือสถาบันการศึกษา อันดับที่ดีที่สุดได้แก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา อันดับที่ย่ำคือ พรรคการเมือง และอันดับสุดท้ายได้แก่ สถาบันศาสนา

13. ทักษะของประชาชนเกี่ยวกับภาพพจน์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

ตารางที่ 24 แสดงภาพพจน์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามทัศนะของประชาชน จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

อาชีพ	ภาพพจน์ของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามทัศนะของประชาชน				
	คอร์รัปชัน	ขาดคุณธรรม	เบ่งและวางอำนาจ	เห็นแก่พวก	ไม่มีจิตสำนึก
1. แม่บ้าน	150	118	104	134	104
2. ลูกจ้าง	143	108	104	138	103
3. นายจ้าง	154	81	79	137	97
4. ข้าราชการ	137	117	71	132	109
5. เกษตรกร	145	107	95	129	91
รวม	729	531	453	670	504
%	65.09	47.41	40.45	59.82	45.00
ลำดับที่	1	3	5	2	4

จากตารางที่ 24 แสดงให้เห็นว่าในทัศนะของประชาชนจะมองภาพพจน์ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ว่ามีการคอร์รัปชันเป็นอันดับที่ 1 รองลงมาได้แก่ เห็นแก่พวกพ้องมากกว่าประชาชนขาดคุณธรรมและจริยธรรม ไม่มีจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบ ชอบเบ่งวางอำนาจ หยิ่ง ตามลำดับ

โดยที่ลำดับ "ร้อยละ" เหล่านี้ตรงกับที่พอ

14. ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับจิตสำนึก

ตารางที่ 25 แสดงทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับจิตสำนึก จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	ทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับคำว่าจิตสำนึก				
	สภาวะจิตที่ตื่นตัว	ระบบความคิด	ความรู้สึกรู้จักคิด	การรู้สึกตัว	การกระทำที่รู้สึกตัว
1. แม่บ้าน	36	49	66	36	25
2. ลูกจ้าง	21	32	100	40	24
3. พ่อค้า	35	31	130 ⁽³⁾	30	15
4. พนักงาน	21	46	97	30	15
5. เกษตรกร	20	51	100	34	15
รวม	133	209	466	170	94
%	11.88	18.66	41.61	15.18	8.39
ลำดับที่	4	2	1	3	5

ตารางที่ 25 จะพบว่าทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับคำว่าจิตสำนึก ประชาชนเข้าใจว่าความรู้สึกรู้จักคิดที่จะรับผิดชอบต่อสังคมและบุคคลมาเป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ ระบบความคิด ที่ตัดสินใจกระทำสิ่งใด ๆ โดยรู้ตัว การรู้สึกตัวว่าควรทำสิ่งใดหรือไม่ สภาวะจิตที่ตื่นตัว และการกระทำที่รู้สึกตัวอยู่เสมอ ตามลำดับ

15. ทัศนคติของประชาชนในเรื่องกระบวนการสร้างและพัฒนาจิตสำนึก

ตารางที่ 26 แสดงกระบวนการสร้างและพัฒนาจิตสำนึก จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	กระบวนการสร้างและพัฒนาจิตสำนึกตามทัศนคติของประชาชน			
	ทำซ้ำ ๆ	ให้รางวัลหรือลงโทษ	ชี้ให้เห็นถึงบาปบุญคุณโทษ	มีแบบอย่างที่ดี
1. แม่บ้าน	94	69	88	142
2. ลูกจ้าง	84	79	125	133
3. พ่อค้า	81	74	103	128
4. ข้าราชการ	70	46	107	147
5. เกษตรกร	96	61	117	109
รวม	425	329	540	659
%	37.95	29.38	48.21	58.84
ลำดับที่	3	4	2	1

ตารางที่ 26 จะเห็นได้ว่าทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับ เรื่องกระบวนการสร้างและพัฒนาจิตสำนึกจะเน้น ควรมีแบบอย่างที่ดีให้กระทำตาม มากที่สุด รองลงมาได้แก่ การชี้ให้เห็นถึงบาปบุญคุณโทษ การทำซ้ำ ๆ และปฏิบัติบ่อย ๆ และต้องมีการให้รางวัลหรือลงโทษแล้วแต่กรณี ตามลำดับ

16. ประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาจิตสำนึกในด้านต่างๆ ตามทัศนะของประชาชน มีดังต่อไปนี้

16.1 การพึ่งตนเอง

ตารางที่ 27 แสดงทัศนะของประชาชนเกี่ยวกับการพึ่งตนเองในภาพรวม จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

อาชีพ	การพัฒนาจิตสำนึกในการพึ่งตนเอง						รวม
	ไม่ต้องการพัฒนา	ให้มีการพัฒนาน้อยที่สุด	ให้มีการพัฒนาน้อย	ให้มีการพัฒนา	ให้มีการพัฒนามากที่สุด	ไม่ตอบ	
1.แม่บ้าน	24	3	15	66	116	-	224
2.ลูกจ้าง	3	14	24	78	94	11	224
3.พ่อค้า	2	7	17	87	108	3	224
4.ข้าราชการ	4	3	25	52	108	32	224
5.เกษตรกร	3	10	25	81	94	11	224
รวม	36	37	106	364	520	57	1120
%	3.2	3.3	9.5	32.5	46.4	5.1	100
ลำดับที่	6	5	3	2	1	4	

จากตารางที่ 27 ในภาพรวมประชาชนคิดเห็นว่า การพัฒนาจิตสำนึกของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ควรจะพัฒนาเรื่องการพึ่งตนเองมากที่สุด ถึงร้อยละ 46.4

16.2 การพึ่งตนเอง ในรายละเอียดของประเด็นย่อย ตามทัศนะของประชาชนมีดังนี้

ตารางที่ 28 แสดงทัศนะของประชาชน ด้านการพัฒนาจิตสำนึกด้านการพึ่งตนเอง ในรายประเด็นย่อย

อาชีพ	ทัศนะของประชาชนในการพัฒนาจิตสำนึก ด้านการพึ่งตนเอง						
	ไม่พึ่งเพื่อ	คิด/วิเคราะห์	มีวินัยในตนเอง	ยอมรับความเป็นจริง	พัฒนาตนเองได้	การแก้ปัญหา	ความเชื่อและค่านิยม
1.แม่บ้าน	93	98	97	84	80	89	84
2.ลูกจ้าง	88	109	102	98	94	87	76
3.พ่อค้า	113	104	108	119	114	94	95
4.ข้าราชการ	91	98	76	65	86	109	80
5.เกษตรกร	83	105	107	103	89	95	70
รวม	473	514	490	467	463	474	405
%	42.2	45.9	43.8	41.7	41.3	42.3	36.2
ลำดับที่	4	1	2	5	6	3	7

จากตารางที่ 28 แสดงให้เห็นว่าในการพัฒนาจิตสำนึกด้านการพึ่งตนเอง ประชาชนมีความเห็นว่าควรพัฒนาในประเด็นย่อย ๆ เรียงตามลำดับมากไปหาน้อยได้แก่ (1) การฝึกคิด วิเคราะห์ วิจักษ์ (2) มีวินัยในตนเอง (3) ความสามารถในการแก้ปัญหา (4) การดำเนินชีวิตเรียบง่าย ไม่พึ่งเพื่อ เป็นสำคัญ

16.3 ความสนใจใฝ่รู้

ตารางที่ 29 แสดงทัศนคติของประชาชนด้านการพัฒนาจิตสำนึกด้านการสนใจใฝ่รู้ในภาพรวมจำแนกตามกลุ่มอาชีพ

อาชีพ	การพัฒนาจิตสำนึกด้านการพัฒนาจิตสำนึก ด้านการสนใจใฝ่รู้						รวม
	ไม่ต้องการพัฒนา	ให้มีการพัฒนาน้อยที่สุด	ให้มีการพัฒนาน้อย	ให้มีการพัฒนาปานกลาง	ให้มีการพัฒนาที่มาก	ไม่ตอบ	
1.แม่บ้าน	16	3	23	75	107	-	224
2.ลูกจ้าง	-	15	21	97	82	9	224
3.พ่อค้า	-	5	15	98	103	3	224
4.ข้าราชการ	2	8	26	74	84	30	224
5.เกษตรกร	5	14	22	83	89	11	224
รวม	23	45	107	427	465	53	1120
%	2.1	4.0	9.6	38.1	41.5	4.7	100
ลำดับที่	6	5	3	2	1	4	

จากตารางที่ 29 แสดงว่าประชาชนต้องการให้มีการพัฒนาจิตสำนึกของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในเรื่อง ความสนใจใฝ่รู้มากที่สุด ถึงร้อยละ 41.5

16.4 ความสนใจใฝ่รู้ในรายละเอียดของประเด็นย่อย ตามทัศนคติของประชาชนมีดังนี้

ตารางที่ 30 แสดงทัศนคติของประชาชนด้านการพัฒนาจิตสำนึกฯ ในด้านการสนใจใฝ่รู้ ในรายประเด็นย่อย

อาชีพ	ทัศนคติของประชาชนด้านการพัฒนาจิตสำนึกการสนใจใฝ่รู้				
	การแสวงหาความรู้เสมอ	การเพิ่มพูนวิถะฐาน	กระตือรือร้นในการทำงาน	มีการทำงานวิจัย	ร่วมประชุม อภิปราย แสดงความคิดเห็น
1.แม่บ้าน	94	95	106	68	88
2.ลูกจ้าง	89	88	78	76	92
3.พ่อค้า	88	90	100	92	87
4.ข้าราชการ	89	94	113	83	82
5.เกษตรกร	85	69	90	86	69
รวม	445	436	487	405	418
%	39.7	38.9	43.5	36.2	37.3
ลำดับที่	2	3	1	5	4

จากตารางที่ 30 จะพบว่าในเรื่องความสนใจใฝ่รู้ด้านต่าง ๆ ตามทัศนคติของประชาชน ต้องการพัฒนาจิตสำนึกด้านนี้ในประเด็นย่อย ๆ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ (1) กระตือรือร้นในการทำงาน (2) การแสวงหาความรู้เสมอ (3) การเพิ่มพูนวิถะฐาน (4) การร่วมประชุมอภิปรายแสดงความคิดเห็นและ (5) มีการทำงานวิจัย

16.5 การประพุดิตนเป็นแบบอย่างที่ดี

ตารางที่ 31 แสดงทัศนะของประชาชน ด้านการพัฒนาดิจิทัลด้านการประพุดิตนเป็นแบบอย่างที่ดี
จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

อาชีพ	การพัฒนาดิจิทัลสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาด้านการประพุดิตนเป็นแบบอย่างที่ดี						รวม
	ไม่ต้องการพัฒนา	ให้มีการพัฒนาน้อยที่สุด	ให้มีการพัฒนาน้อย	ให้มีการพัฒนา	ให้มีการพัฒนามากที่สุด	ไม่ตอบ	
1.แม่บ้าน	16	3	16	76	119	-	224
2.ลูกจ้าง	1	13	21	78	102	9	224
3.พ่อค้า	-	4	20	75	122	3	224
4.ข้าราชการ	2	5	22	49	115	31	224
5.เกษตรกร	7	2	32	69	103	10	224
รวม	26	27	111	341	561	53	1120
%	2.4	24	10.0	30.5	50.0	4.7	100
ลำดับที่	6	5	3	2	1	4	

จากตารางที่ 31 แสดงว่าประชาชนมีความเห็นว่าต้องพัฒนาดิจิทัลมากที่สุดในด้านการประพุดิตนเป็นแบบอย่างที่ดี ถึงร้อยละ 50.00

16.6 การประพุดิตนเป็นแบบอย่างที่ดีในรายละเอียดของประเด็นย่อย ตามทัศนะของประชาชนมีดังนี้

ตารางที่ 32 แสดงทัศนะของประชาชนในการพัฒนาดิจิทัลด้านการประพุดิตนเป็นแบบอย่างที่ดีในรายประเด็นย่อย

อาชีพ	ทัศนะของประชาชนในการพัฒนาดิจิทัลด้านการประพุดิตนเป็นแบบอย่างที่ดี						
	ความเสียดสี	การเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น	การควบคุมอารมณ์ของตนเอง	การระมัดระวังบาปบุญคุณโทษ	มีสติและจริงใจ	ความเป็นกลางในการแสดงความคิดเห็น	ร่วมทุกข์สุขและแก้ปัญหา
1.แม่บ้าน	106	99	89	102	122	107	97
2.ลูกจ้าง	98	100	98	105	124	100	66
3.พ่อค้า	104	97	101	91	126	102	104
4.ข้าราชการ	113	98	80	104	132	97	113
5.เกษตรกร	98	89	90	71	115	90	101
รวม	519	483	458	473	619	496	481
%	46.3	43.1	40.9	42.2	55.3	44.3	42.9
ลำดับที่	2	4	7	6	1	3	5

จากตารางที่ 32 จะพบว่าตามทัศนะของประชาชนการพัฒนาดิจิทัลในด้านการประพุดิตนเป็นแบบอย่างที่ดี ประชาชนต้องการให้มีการพัฒนาที่สุดในประเด็นย่อยต่อไปนี้เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย (1) การมีสติและจริงใจ (2) ความเสียดสี (3) มีความเป็นกลางในการแสดงความคิดเห็น (4) การเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น(5) การร่วมทุกข์ร่วมสุขและแก้ปัญหาหาร่วมกันกับประชาชน (6) การระมัดระวังบาปบุญคุณโทษ และ (7) การควบคุมอารมณ์ของตนเอง

16.7 ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ

ตารางที่ 33 แสดงทัศนคติของประชาชนเรื่องการพัฒนาจิตสำนึกด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ
จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

อาชีพ	การพัฒนาจิตสำนึกของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ						รวม
	ไม่ต้องการพัฒนา	ให้มีการพัฒนาน้อยที่สุด	ให้มีการพัฒนาน้อย	ให้มีการพัฒนา	ให้มีการพัฒนา	ไม่ตอบ	
1.แม่บ้าน	11	4	26	79	102	-	224
2.ลูกจ้าง	1	11	34	86	81	11	224
3.พ่อค้า	-	5	25	90	99	3	224
4.ข้าราชการ	1	5	32	64	93	29	224
5.เกษตรกร	5	9	30	89	80	11	224
รวม	18	34	147	408	455	54	1120
%	2.1	3.0	13.1	36.4	40.6	4.8	100
ลำดับที่	6	5	3	2	1	4	

จากตารางที่ 33 แสดงให้เห็นว่าทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาจิตสำนึกด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพนั้น ต้องการให้มีการพัฒนามากที่สุด ถึงร้อยละ 40.6

16.8 ความรักและศรัทธาในวิชาชีพในรายละเอียดของประเด็นย่อยตามทัศนคติของประชาชน

มีดังนี้

ตารางที่ 34 แสดงทัศนคติของประชาชนเรื่องการพัฒนาจิตสำนึกด้าน ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ
ในรายประเด็นย่อย

อาชีพ	ทัศนคติของประชาชนในการพัฒนาจิตสำนึก ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ			
	การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์	เคารพและชื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ	สนับสนุนและประกอบอาชีพสุจริต	รับผิดชอบต่อหน้าที่
1.แม่บ้าน	109	101	110	111
2.ลูกจ้าง	100	90	98	107
3.พ่อค้า	99	97	119	126
4.ข้าราชการ	67	127	117	135
5.เกษตรกร	91	111	107	114
รวม	466	526	551	593
%	41.6	47.0	49.2	52.9
ลำดับที่	4	3	2	1

จากตารางที่ 34 แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาจิตสำนึก ในด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพของ ประชาชนมีความเห็นว่าควรมีการพัฒนาในประเด็นย่อย ๆ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ (1) ความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ (2) สนับสนุนและประกอบอาชีพสุจริต (3) การเคารพและชื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ และ (4) การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์

16.9 ความมุ่งมั่นในการทำงาน

ตารางที่ 35 แสดงทัศนคติของประชาชนเรื่องการพัฒนาจิตสำนึกด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพในภาพรวม
จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

อาชีพ	การพัฒนาจิตสำนึกของ ศ.ศ. และ ศ.ว. ด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน ตามทัศนคติของประชาชน						รวม
	ไม่ต้องการพัฒนา	ให้มีการพัฒนาน้อยที่สุด	ให้มีการพัฒนาน้อย	ให้มีการพัฒนามาก	ให้มีการพัฒนามากที่สุด	ไม่ตอบ	
1.แม่บ้าน	13	3	20	70	118	-	224
2.ลูกจ้าง	-	8	28	82	95	11	224
3.พ่อค้า	1	5	23	73	120	2	224
4.ข้าราชการ	1	5	24	63	102	29	224
5.เกษตรกร	6	7	30	67	103	11	224
รวม	21	28	125	355	538	53	1,120
%	1.9	2.5	11.2	31.7	48.0	4.7	
ลำดับที่	6	5	3	2	1	4	

จากตารางที่ 35 แสดงให้เห็นว่าทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาจิตสำนึกในด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน ต้องการให้มีการพัฒนามากที่สุด ถึงร้อยละ 48.0

16.10 ความมุ่งมั่นในการทำงาน ในรายละเอียดของประเด็นย่อย ตามทัศนคติของประชาชน

มีดังนี้

ตารางที่ 36 แสดงทัศนคติของประชาชนเรื่องการพัฒนาจิตสำนึกในด้านความมุ่งมั่นในการทำงานในรายประเด็นย่อย

อาชีพ	อุทิศเวลาในการทำงาน	การตรงต่อเวลา	ขยันในการทำงาน	อดทนต่ออุปสรรค	มีการวางแผนในการทำงาน	ติดตามความก้าวหน้าของงาน	ซื่อสัตย์ทำงาน	มีสมาธิในการทำงาน	มีทักษะในกระบวนการทำงาน
1.แม่บ้าน	101	99	105	95	91	80	90	88	89
2.ลูกจ้าง	95	85	90	83	77	88	105	104	98
3.พ่อค้า	113	107	119	105	108	97	104	91	104
4.ข้าราชการ	78	106	101	80	89	100	119	93	78
5.เกษตรกร	75	100	86	92	91	77	113	81	70
รวม	462	497	501	455	456	442	531	457	439
%	41.3	44.4	44.7	40.6	40.7	39.5	47.4	40.8	39.2
ลำดับที่	7	3	2	6	5	8	1	4	9

จากตารางที่ 36 แสดงให้เห็นว่าในการพัฒนาจิตสำนึกด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน ประชาชนมีทัศนคติว่า ควรมีการพัฒนาในประเด็นย่อย ๆ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ (1) ซื่อสัตย์ทำงาน (2) ขยันหมั่นเพียรในการทำงาน (3) ตรงต่อเวลา (4) มีสมาธิในการทำงาน (5) มีการวางแผนในการทำงาน (6) อดทนต่อปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ (7) อุทิศเวลาในการทำงาน (8) ติดตามความก้าวหน้าและความสำเร็จของงาน และ(9) มีทักษะในกระบวนการทำงาน

16.11 ความมุ่งมั่นในการทำประโยชน์แก่สังคม

ตารางที่ 37 แสดงทัศนคติของประชาชนเรื่องการพัฒนาจิตสำนึกด้านความมุ่งมั่นในการทำประโยชน์แก่สังคม
ในภาพรวม จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

อาชีพ	การพัฒนาจิตสำนึกของ ส.ส. และ ส.ว. ด้านความมุ่งมั่นในการทำประโยชน์แก่สังคม						รวม
	ไม่ต้องการพัฒนา	ให้มีการพัฒนาน้อยที่สุด	ให้มีการพัฒนาน้อย	ให้มีการพัฒนา	ให้มีการพัฒนามากที่สุด	ไม่ตอบ	
1.แม่บ้าน	12	4	33	73	102	-	224
2.ลูกจ้าง	-	5	23	94	93	9	224
3.พ่อค้า	-	4	21	84	112	3	224
4.ข้าราชการ	3	7	28	65	91	30	224
5.เกษตรกร	6	7	25	73	102	11	224
รวม	21	27	130	389	500	53	1,120
%	2.0	2.4	11.6	34.7	44.6	4.7	100
ลำดับที่	6	5	3	2	1	4	

จากตารางที่ 37 แสดงว่าประชาชนต้องการให้มีการพัฒนาจิตสำนึกด้านความมุ่งมั่นในการทำประโยชน์แก่สังคมมากที่สุด ถึงร้อยละ 44.6

16.12 ความมุ่งมั่นในการทำประโยชน์แก่สังคม ในรายละเอียดประเด็นย่อย ตามทัศนคติของประชาชน มีดังนี้

ตารางที่ 38 แสดงทัศนคติของประชาชนเรื่องการพัฒนาจิตสำนึกด้านความมุ่งมั่นในการทำประโยชน์แก่สังคม
ในรายประเด็นย่อย

อาชีพ	ทัศนคติของประชาชนในการพัฒนาจิตสำนึกของ ส.ส. และ ส.ว. ด้านความมุ่งมั่นในการทำประโยชน์แก่สังคม						
	ความเป็นพลเมืองดี	พัฒนาชุมชนเน้นทำงานกลุ่ม	เป็นผู้นำผู้ตามที่ดี	สื่อสารดีและมีมนุษยสัมพันธ์	เลื่อมใสประชาธิปไตย	เข้าใจบทบาทตนเองในสังคม	ช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก
1.แม่บ้าน	95	99	92	87	92	93	97
2.ลูกจ้าง	94	94	89	88	96	97	107
3.พ่อค้า	121	99	88	85	87	103	109
4.ข้าราชการ	94	80	90	92	73	76	87
5.เกษตรกร	86	67	80	107	72	75	113
รวม	490	439	439	459	420	44	513
%	43.8	39.2	39.2	41.0	37.5	39.6	45.8
ลำดับที่	2	5	5	2	7	4	1

จากตารางที่ 38 แสดงให้เห็นว่าในการพัฒนาจิตสำนึกด้านความมุ่งมั่นในการทำประโยชน์แก่สังคมประชาชนมีความเห็นว่าควรพัฒนาในประเด็นย่อย ๆ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ (1) ช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก (2) ความเป็นพลเมืองดี (3) สื่อสารดีและมีมนุษยสัมพันธ์ (4) เข้าใจบทบาทของตนเองในสังคม (5) ช่วยพัฒนาชุมชนและสังคม เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม (6) เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี และ (7) เลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย

16.13 ทัศนคติในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย

ตารางที่ 39 แสดงทัศนคติของประชาชนเรื่องการพัฒนาจิตสำนึกด้านความตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ในภาพรวมจำแนกตามกลุ่มอาชีพ

อาชีพ	การพัฒนาจิตสำนึกของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาด้านตระหนัก ในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย						รวม
	ไม่ต้องการ พัฒนา	ให้มีการพัฒนา น้อยที่สุด	ให้มีการ พัฒนาน้อย	ให้มีการ พัฒนามาก	ให้มีการพัฒนา มากที่สุด	ไม่ตอบ	
1.แม่บ้าน	11	3	29	79	102	-	224
2.ลูกจ้าง	3	11	30	93	78	9	224
3.พ่อค้า	1	10	18	105	86	4	224
4.ข้าราชการ	2	11	37	81	64	29	224
5.เกษตรกร	6	11	38	97	58	13	224
รวม	23	46	152	455	388	55	1120
%	2.2	4.1	13.6	40.6	34.6	4.9	100
ลำดับที่	6	5	3	1	2	4	

จากตารางที่ 39 แสดงว่าประชาชนต้องการพัฒนาจิตสำนึกในด้านความตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทยมากที่สุด ถึงร้อยละ 40.6

16.14 ความตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย ในรายละเอียดของประเด็นย่อย ดังนี้

ตารางที่ 40 แสดงทัศนคติของประชาชนเรื่องการพัฒนาจิตสำนึกด้านความตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทยในรายประเด็นย่อย

อาชีพ	ทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาจิตสำนึกของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ด้านความตระหนักในคุณค่าศิลปวัฒนธรรม		
	มารยาททางสังคม	การอนุรักษ์และเผยแพร่ ศิลปวัฒนธรรมไทย	การรักษาสาธารณสุขสมบัติ ของชุมชนและประเทศ
1.แม่บ้าน	102	89	85
2.ลูกจ้าง	88	96	98
3.พ่อค้า	94	94	84
4.ข้าราชการ	98	87	67
5.เกษตรกร	81	81	59
รวม	463	447	393
%	41.3	40.0	35.1
ลำดับที่	1	2	3

จากตารางที่ 40 แสดงให้เห็นว่าในการพัฒนาจิตสำนึกในด้านการตระหนักในคุณค่าศิลปวัฒนธรรมไทย ประชาชนมีทัศนคติว่า ควรมีการพัฒนาในประเด็นย่อย ๆ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ (1) มารยาททางสังคม (2) การอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย และ (3) การรักษาสาธารณสุขสมบัติของชุมชนและประเทศ

16.15 ความมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ

ตารางที่ 41 แสดงทัศนคติของประชาชนเรื่องการพัฒนาจิตสำนึกด้านการมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ
ในภาพรวม จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

อาชีพ	การพัฒนาจิตสำนึกของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาด้านการมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ						รวม
	ไม่ต้องการพัฒนา	ให้มีการพัฒนาน้อยที่สุด	ให้มีการพัฒนาน้อย	ให้มีการพัฒนามาก	ให้มีการพัฒนามากที่สุด	ไม่ตอบ	
1. แม่บ้าน	-	15	46	85	77	-	224
2. ลูกจ้าง	-	16	41	98	69	-	224
3. พ่อค้า	4	8	43	84	81	4	224
4. ข้าราชการ	2	15	49	67	86	5	224
5. เกษตรกร	4	13	62	59	74	12	224
รวม	11	67	241	393	387	21	1,120
ร้อยละ	0.9	6.0	21.5	35.1	34.6	1.9	100
ลำดับที่	6	4	3	1	2	5	

จากตารางที่ 41 แสดงว่าประชาชนต้องการให้มีการพัฒนาจิตสำนึกในด้านความมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจมาก ถึงร้อยละ 35.1

16.16 ความมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ ในประเด็นย่อย ตามทัศนคติของประชาชนดังนี้

ตารางที่ 42 แสดงทัศนคติของประชาชนเรื่องการพัฒนาจิตสำนึกด้านความมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจในรายประเด็นย่อย

อาชีพ	ทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาจิตสำนึกของส.ส. และ ส.ว. ด้านการมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ					
	การใช้จ่าย อย่างประหยัด	รณรงค์และเลือก ใช้สินค้าไทย	รู้จักวางแผนใน การดำเนินชีวิต	ต่อต้านนายทุนต่างชาติ ที่เอารัดเอาเปรียบ	ส่งเสริมระบบ สหกรณ์	ส่งเสริมการใช้ เศรษฐกิจพอเพียง
1. แม่บ้าน	126	88	91	77	89	121
2. ลูกจ้าง	84	79	103	83	94	87
3. พ่อค้า	90	97	88	99	98	94
4. ข้าราชการ	98	99	87	94	77	107
5. เกษตรกร	69	70	88	73	70	104
รวม	467	433	457	426	428	513
ร้อยละ	41.7	38.7	40.8	38.0	38.2	45.8
ลำดับที่	2	4	3	6	5	1

จากตารางที่ 42 แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาจิตสำนึกในด้านความมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจประชาชนมีทัศนคติว่า ควรมีการพัฒนาในด้านประเด็นย่อย ๆ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ (1) การส่งเสริมและใช้เศรษฐกิจพอเพียง (2) การใช้จ่ายอย่างประหยัด (3) รู้จักวางแผนในการดำเนินชีวิต (4) การรณรงค์และเลือกใช้สินค้าไทย (5) การส่งเสริมระบบสหกรณ์ และ (6) การต่อต้านนายทุนต่างชาติที่เอารัดเอาเปรียบ

16.17 การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 43 แสดงทัศนคติของประชาชนเรื่องการพัฒนาจิตสำนึกด้านอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

ในภาพรวม จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

อาชีพ	การพัฒนาจิตสำนึกของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม						รวม
	ไม่ต้องการพัฒนา	ให้มีการพัฒนาน้อยที่สุด	ให้มีการพัฒนาน้อย	ให้มีการพัฒนามาก	ให้มีการพัฒนามากที่สุด	ไม่ตอบ	
1. แม่บ้าน	12	4	28	72	106	2	224
2. ลูกจ้าง	-	7	22	94	96	9	224
3. พ่อค้า	-	3	18	87	111	5	224
4. ข้าราชการ	1	2	35	62	96	28	224
5. เกษตรกร	8	9	40	73	83	11	224
รวม	21	25	143	388	488	55	1120
ร้อยละ	1.9	2.2	12.8	34.6	43.6	4.9	100
ลำดับที่	6	5	3	2	1	4	

จากตารางที่ 43 แสดงว่าประชาชนต้องการให้มีการพัฒนาจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมมากที่สุด ถึงร้อยละ 43.6

16.18 การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม รายประเด็นย่อย ตามทัศนคติของประชาชนมีดังนี้

ตารางที่ 44 แสดงทัศนคติของประชาชนเรื่องการพัฒนาจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมรายประเด็นย่อย

อาชีพ	ทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาจิตสำนึกของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม		
	ตระหนักในปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	ความรับผิดชอบต่อปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	ป้องกันและแก้ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
1. แม่บ้าน	98	90	100
2. ลูกจ้าง	99	110	76
3. พ่อค้า	103	100	86
4. ข้าราชการ	74	80	98
5. เกษตรกร	91	88	93
รวม	465	468	453
ร้อยละ	41.5	41.8	40.4
ลำดับที่	2	1	3

จากตารางที่ 44 แสดงให้เห็นว่าในการพัฒนาจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ประชาชนมีทัศนคติว่าควรมีการพัฒนาในประเด็นย่อย ๆ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ (1) ความรับผิดชอบต่อปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (2) ตระหนักในปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และ (3) ป้องกันและแก้ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

16.19 หลักธรรมในการดำเนินชีวิต

ตารางที่ 45 แสดงทัศนคติของประชาชนเรื่องการพัฒนาจิตสำนึกด้านหลักธรรมในการดำเนินชีวิตในภาพรวม
จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	การพัฒนาจิตสำนึกของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ด้านการมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ						รวม
	ไม่ต้องการพัฒนา	ให้มีการพัฒนาน้อยที่สุด	ให้มีการพัฒนาน้อย	ให้มีการพัฒนา	ให้มีการพัฒนา	ไม่ตอบ	
1. แม่บ้าน	12	6	29	75	101	1	224
2. ลูกจ้าง	3	7	45	87	72	10	224
3. พ่อค้า	-	8	32	90	89	5	224
4. ข้าราชการ	1	7	51	75	61	29	224
5. เกษตรกร	8	23	38	76	68	11	224
รวม	24	51	195	403	391	56	1120
ร้อยละ	2.1	4.6	17.4	36.0	34.9	5.0	100
ลำดับที่	6	5	3	1	2	4	

จากตารางที่ 45 แสดงให้เห็นว่าประชาชนต้องการให้มีการพัฒนาจิตสำนึกในด้านหลักธรรมในการดำเนินชีวิต อยู่ในระดับมาก ถึงร้อยละ 36.0

16.20 หลักธรรมในการดำเนินชีวิต ในประเด็นย่อย ตามทัศนคติของประชาชนมีดังนี้

ตารางที่ 46 แสดงทัศนคติของประชาชนเรื่องการพัฒนาจิตสำนึกด้านหลักธรรมในการดำเนินชีวิต ในประเด็นย่อย

อาชีพ	ทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาจิตสำนึกของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ด้านหลักธรรมในการดำเนินชีวิต		
	สันโดษ	หลักพรวาธรรม	สังฆธรรม
1. แม่บ้าน	100	87	85
2. ลูกจ้าง	92	99	93
3. พ่อค้า	94	91	92
4. ข้าราชการ	88	93	88
5. เกษตรกร	63	84	86
รวม	437	454	444
ร้อยละ	39.0	40.5	39.6
ลำดับที่	3	1	2

จากตารางที่ 46 แสดงให้เห็นว่าในการพัฒนาจิตสำนึกในด้านหลักธรรมในการดำเนินชีวิต ประชาชนมีทัศนคติว่าควรมีการพัฒนาในประเด็นย่อย ๆ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ในด้าน (1) พรวาธรรม (2) สังฆธรรม และ (3) สันโดษ

ตารางที่ 47 แสดงประเด็นที่จะใช้เป็นขั้นตอนในการสร้างจิตสำนึกตามทัศนคติประชาชนจำแนกตามกลุ่มอาชีพ

อาชีพ	ขั้นการให้ความรู้ความเข้าใจ	ขั้นการฝึกการคิดวิเคราะห์วิจารณ์	ขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ขั้นการสำรวจตนเองเพื่อประเมินผล	ขั้นการควบคุมตนเอง
1. แม่บ้าน	210	197	191	197	201
2. ลูกจ้าง	206	205	196	198	194
3. พ่อค้า	215	208	202	203	209
4. ข้าราชการ	202	201	191	206	210
5. เกษตรกร	202	194	180	203	202
รวม	1,035	1,005	960	1,007	1,016
ร้อยละ	92.41	89.73	85.71	89.91	90.71
ลำดับที่	1	4	5	3	2

จากตารางที่ 47 จะพบว่าประชาชนตามกลุ่มอาชีพต้องการให้ประเด็นที่จะเป็นขั้นตอนในการสร้างจิตสำนึกได้แก่ 1. ขั้นการให้ความรู้ความเข้าใจ 2. ขั้นการควบคุมตนเอง 3. ขั้นการสำรวจตนเองเพื่อประเมินผล 4. ขั้นการฝึกการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ 5. ขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ตารางที่ 48 แสดงลำดับขั้นตอนในกระบวนการพัฒนาจิตสำนึก ๗ ตามทัศนคติประชาชนจำแนกตามกลุ่มอาชีพ

อาชีพ	ขั้นการให้ความรู้ความเข้าใจ		ขั้นการฝึกการคิดวิเคราะห์วิจารณ์		ขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม		ขั้นการสำรวจตนเองเพื่อประเมินผล		ขั้นการควบคุมตนเอง	
	ลำดับที่ 1	ลำดับที่ 2	ลำดับที่ 1	ลำดับที่ 2	ลำดับที่ 1	ลำดับที่ 2	ลำดับที่ 1	ลำดับที่ 2	ลำดับที่ 1	ลำดับที่ 2
1. แม่บ้าน	107	45	33	76	23	41	44	32	22	30
2. ลูกจ้าง	84	62	45	70	24	38	44	29	26	25
3. พ่อค้า	100	60	39	80	17	28	29	42	37	12
4. ข้าราชการ	89	53	38	74	16	35	50	31	31	33
5. เกษตรกร	81	63	39	59	12	31	65	37	29	35
รวม	461	283	194	359	92	173	232	171	145	135
ร้อยละ	41.16		17.32		32.05		20.71		12.95	
ลำดับที่	1		3		5		2		4	

จากตารางที่ 48 จะพบว่าลำดับขั้นตอนในกระบวนการพัฒนาจิตสำนึกตามทัศนคติของประชาชนเรียงตามลำดับก่อน/หลัง ดังนี้ 1. ขั้นการให้ความรู้ความเข้าใจ 2. ขั้นการสำรวจตนเองเพื่อประเมินผล 3. ขั้นการฝึกการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ 4. ขั้นการควบคุมตนเอง 5. ขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

มีข้อสงสัยคือ หรือตารางใดบ้าง ที่ test
สมมติว่าคนที่ ๑ คือ 1 รวม 5 ข้อ ๑ ในที่ 4

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

จากการสัมภาษณ์ประชาชนมา 5 กลุ่มอาชีพ จำนวน 80 คน สามารถวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

2.1 แนวทางการพัฒนาจิตสำนึกของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ใน 10 ประเด็น โดยแยกวิเคราะห์ตามกลุ่มอาชีพ 5 อาชีพ ได้แก่ แม่บ้าน ลูกจ้าง พ่อค้า ข้าราชการ และเกษตรกรดังต่อไปนี้

กลุ่มแม่บ้าน

(1) การพึ่งตนเอง

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ทำงานโดยไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทน มีความมั่นคงให้ความช่วยเหลือเมื่อประชาชนเดือดร้อน ควรใช้ความรู้ความสามารถของตนเองเป็นที่พึ่ง ควรมีความคิดเป็นของตนเอง และแยกแยะได้ถึงสิ่งที่ควรและไม่ควรทำ ควรทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองก่อนที่จะพึ่งพาผู้อื่น เช่น เมื่อเกิดปัญหาในการทำงานควรรหาทางแก้ปัญหาด้วยตนเองก่อน หากไม่สามารถแก้ปัญหาได้จึงค่อยให้ผู้อื่นช่วย ตำแหน่ง ส.ส. และ ส.ว. ที่ได้มาควรได้มาจากความสามารถของตนเองไม่ใช่การซื้อเสียง

(2) ความสนใจใฝ่รู้

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรศึกษาเกี่ยวกับอาชีพที่สามารถนำมาให้ผู้ดกงานนำมาปฏิบัติได้ มีความสนใจและกระตือรือร้นในการใฝ่หาความรู้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาควรรู้จักชุมชนที่ตนเองรับผิดชอบอยู่เป็นอย่างดี ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และหาหนทางในการแก้ไขปัญหานั้น ๆ ไม่จำเป็นต้องมีการศึกษาสูง แต่ทุกอย่างที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาใฝ่เรียนใฝ่รู้ ต้องสามารถนำมาพัฒนาชุมชนได้ ควรใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการช่วยค้นหาความรู้ต่าง ๆ ควรมีความสนใจใฝ่เรียนใฝ่รู้ในทุก ๆ ด้าน และพยายามหาความรู้ และข้อมูลข่าวสารเพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา ต้องเป็นผู้ที่ทันโลกทันเหตุการณ์ ควรสนใจปัญหาที่เกิดขึ้นกับบ้านเมือง แม้ว่าปัญหานั้นจะไม่เกี่ยวกับตนเองหรือเกี่ยวกับชุมชนที่ตนรับผิดชอบ ควรสนใจฟังความคิดเห็นของประชาชน ไม่ควรฟัง ความคิดของตนเองเป็นหลัก ควรสนใจแก้ปัญหาทุกข์ - สุข ของประชาชน

(3) การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ควรพูดจริง ทำจริง และสิ่งที่ทำต้องมีความถูกต้อง มีความมุ่งมั่นในการขจัดความยากลำบากของราษฎร ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี กระทำสิ่งที่ดี รู้จักพัฒนาจิตใจ ประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อประชาชนทั้งต่อหน้าและลับหลัง ควรช่วยเหลือประชาชนอย่างเต็มที่ อย่างไม่เห็นแก่ความยากลำบาก มีความรับผิดชอบสูงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในปัจจุบันยังมีความประพฤติไม่ดีเท่าที่ควร

(4) ความรักและความศรัทธาในอาชีพ

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรมีความรักและความศรัทธาในอาชีพนี้อย่างจริงจัง โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน มีความซื่อสัตย์ สุจริต ไม่คอร์รัปชัน ทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด และมีความรับผิดชอบ มีความจริงใจต่ออาชีพ และสำนึกรู้ตัวอยู่ตลอดเวลาว่ากำลังทำอะไร

(5) ความมุ่งมั่นในการทำงาน

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรมีความมุ่งมั่นในการทำสิ่งที่ดีเพื่อประชาชน เช่น ทำประโยชน์แก่สังคม ควรปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ตามที่ได้รับมอบหมาย ควรตั้งใจทำงาน มีการวางแผนและเรียง

ลำดับปัญหาที่ควรแก้ ก่อน - หลัง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ไม่ล้มเลิกการแก้ปัญหากลางคัน พยายามทำให้ดีที่สุด มีความขยันหมั่นเพียรและทำงานอย่างจริงจัง ควรมุ่งมั่นทำงาน ให้เหมือนกับสิ่งที่ได้พูดไว้ตอนหาเสียง

(6) ความมุ่งมั่นในการทำประโยชน์แก่สังคม

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ให้ความสำคัญกับประชาชนก่อนตนเอง ควรหาเวลาเพื่อพบปะพูดคุยกับประชาชน ทำให้ราษฎรหายจากความยากลำบาก สิ่งใดที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมควรปฏิบัติเป็นอันดับแรก ควรเสนอตัวเข้ารับใช้สังคม โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เช่น ช่วยเหลือกิจการงานบุญ งานกุศล

(7) การตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรดูแลรักษาอารามให้มีสภาพดีดังเดิม ควรรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามไว้ ควรเป็นตัวอย่างที่ดีต่อประชาชนในด้านวัฒนธรรมไทย ควรอุดหนุนสินค้าไทย และใช้ของไทย ควรอนุรักษ์ ส่งเสริม และสนับสนุน ศิลปวัฒนธรรมไทย ไม่ควรรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาปฏิบัติตามจนหมด ควรอนุรักษ์ด้วยการแต่งกายโดยใช้ผ้าไทย เพื่อให้เป็นตัวอย่างที่ดี ควรอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

(8) ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ประหยัด ใช้จ่ายอย่างถูกวิธี เลือกใช้สินค้าไทย นิยมไทย ควรจัดการประชุมที่ทำเนียบ ไม่ควรจัดประชุมแบบสัจจกร เพราะเป็นการเปลืองงบประมาณ

(9) อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรช่วยกันดูแล และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ควรณรงค์ให้ช่วยกันปลูกต้นไม้ ควรพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นกว่านี้ ปฏิบัติตัวเป็นผู้นำ หรือเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชน ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

(10) หลักธรรมในการดำเนินชีวิต

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ใช้หลักพระพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิต ทำวันนี้ให้ดีที่สุด ความสำเร็จ ความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเอง และผู้อื่น ควรทำความดี ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ควรพึ่งพาตนเองก่อน

กลุ่มลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง

(1) การพึ่งตนเอง

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ในการปฏิบัติงานใด ๆ ควรใช้ความรู้ความสามารถและสติปัญญาของตนเอง ควรดูแลตนเองให้ได้เสียก่อนที่จะไปทำหน้าที่เป็นตัวแทนของผู้อื่น เช่น การขับรถไปทำงานเอง ไม่จำเป็นต้องมีรถตำรวจนำหน้าขบวน ควรพึ่งพาตนเองก่อนที่จะไปพึ่งพาผู้อื่น ควรทำงานด้วยความมุ่งมั่น และยึดมั่นในอุดมการณ์ หรือแผนงานที่ได้วางเอาไว้ ควรทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โดยไม่มีการแบ่งพรรค - พวก ควรให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาพัฒนาการพึ่งพาตนเอง โดยจัดให้มีการอบรมและทำการลงพื้นที่ที่ตนเองคิดจะลงสมัครรับเลือกตั้ง เมื่อจบการอบรมแล้วควรมีการประเมินผลการอบรม ถ้าผู้ใดไม่ผ่านการอบรมก็ไม่อนุญาตให้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

(2) ความสนใจใฝ่รู้

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ การศึกษาถึงหน้าที่และความรับผิดชอบที่ตนเองปฏิบัติอยู่ให้ดี ควรมีการศึกษาสูง ควรมีความใฝ่เรียนใฝ่รู้อยู่ตลอดเวลา ควรแสวงหาข้อมูล ข่าวสาร ข้อมูลทั้งในประเทศและต่างประเทศให้ทันเหตุการณ์เพื่อนำมาพัฒนาประเทศ ควรศึกษาวิชาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำมาพัฒนาบ้านเมือง

(3) การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาควรมีความซื่อสัตย์สุจริต โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองก่อนเป็นอันดับแรก ปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับการเป็นผู้นำ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาครอบครัว และคนรอบข้าง ต้องมีความประพฤติดีและไม่ทำผิดกฎหมาย ควรประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี เช่น เป็นคนเสมอต้นเสมอปลาย การทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด

(4) ความรักและความศรัทธาในวิชาชีพ

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาควรมีความรัก ความชอบ ความซื่อสัตย์ มีความรู้ความเข้าใจในอาชีพนักการเมืองที่ตนทำอยู่ รวมทั้งควรมีจรรยาบรรณในการทำงาน การแสดงความรัก และความศรัทธาในวิชาชีพ สามารถแสดงออกได้ โดยการทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด

(5) ความมุ่งมั่นในการทำงาน

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรมีจิตสำนึก ความมุ่งมั่นตั้งใจทำงานให้บรรลุเป้าหมายและจุดประสงค์ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ ประชาชน ในเขตความรับผิดชอบของตน ควรปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีกว่าเดิม ไม่ควรเห็นแก่ประโยชน์ของตนและพวกพ้อง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในปัจจุบันมีความมุ่งมั่นในการทำงานไม่ดีเท่าที่ควร ดังเห็นได้จากประชาชนที่มีความเดือดร้อน ยังไม่ได้รับความช่วยเหลือเท่าที่อย่าง ที่ควรจะเป็น ควรทำหน้าที่เป็นผู้แทนและเป็นปากเสียงให้กับประชาชนให้ดีที่สุด เพื่อไม่ให้ประชาชนที่เลือกท่านเข้าไปผิดหวัง ควรตั้งใจทำงานให้มีผลงานให้ประชาชนเห็น

(6) ความมุ่งมั่นในการทำประโยชน์แก่สังคม

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ เริ่มจากตนเองก่อน ทำสิ่งที่ดีและถูกต้อง เพื่อประโยชน์ส่วนรวมไม่ใช่ประโยชน์ส่วนตน ควรทำการสร้างถนนทางเข้าหมู่บ้านและติดไฟตามถนน

(7) การตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทยและไม่ควรนำวัฒนธรรมตะวันตกมาใช้ในประเทศมากเกินไป การอนุรักษ์ไม่ควรทำเพื่อภาพพจน์ของตนเอง ควรส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยโดยการหาโอกาสเผยแพร่ความเป็นไทยให้ชาวต่างชาติรู้จัก ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมไทย เช่น การช่วยกันบูรณะวัดใหญ่สุวรรณาราม

(8) การมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือยจนเกินไป เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน เลือกใช้สินค้าไทยเพื่อเป็นการส่งเสริมภูมิปัญญาไทย เช่น การแต่งชุดที่ทำจากผ้าไหมไทย ส่งเสริมและรณรงค์ให้ประชาชนมีค่านิยมที่ดีในการใช้สินค้าไทย กินของไทย ใช้ของไทย เที่ยวเมืองไทย ส่งเสริมให้มีการส่งออกสินค้าไทยไปขายยังต่างประเทศให้มาก

(9) การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ เริ่มจากที่บ้าน ปลูกฝังตนเอง และลูกหลานให้รักธรรมชาติ อนุรักษ์ และพัฒนาหมู่บ้านต่าง ๆ ที่ตนเองรับผิดชอบอยู่ รักษาสภาพแวดล้อมที่ดีอยู่แล้วให้คงอยู่ตลอดไป ไม่ให้ถูกทำลาย ควรเห็นสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด

(10) หลักธรรมในการดำเนินชีวิต

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ยึดหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า อริยสัจ 4 เบญจศีล เบญจธรรม ซื่อสัตย์สุจริต

กลุ่มพ่อค้า

(1) การพึ่งตนเอง

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ในการทำงานต่าง ๆ ควรทำด้วยตนเอง ใช้สติปัญญาและความรู้ของตนเองที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดต่อประชาชนและประเทศชาติ ต้องมีการพัฒนาและปลูกฝังและพัฒนาตนเองให้พึ่งตนเอง ในการทำสิ่งใด ๆ ควรลองทำให้เห็นผลด้วยตนเองก่อน ต้องมีการเตรียมพร้อมอยู่เสมอ พร้อมทั้งจะรับปัญหาต่าง ๆ ไม่ควรหันไปพึ่งคนอื่นก่อน ควรจะคิดและถามตนเองก่อน สมมติว่าประชาชนมีเรื่องเดือดร้อนมากก็ควรถามตัวเองก่อนว่าจะแก้ปัญหาได้ไหม ถ้าไม่ได้ค่อยปรึกษาผู้อื่น

(2) ความสนใจใฝ่รู้

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ สนใจหาข้อมูลและหมั่นทำการบ้านให้มาก ๆ ควรรู้ข่าวสารทั้งในและต่างประเทศ การปกครองและพัฒนาประเทศ รู้ถึงวิธีการเข้าถึงประชาชน ควรสนใจหน้าที่การงานให้มากกว่านี้ อยากรับชมรับความคิดเห็นของผู้อื่นให้มากกว่านี้ ต้องขวนขวายหรืออาศัยแนวทางผู้นำท้องถิ่นหรือจากต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ให้ ส.ส. และ ส.ว. เป็นผู้ใฝ่รู้อยู่ตลอดเวลาก้าวทันตามเทคโนโลยีสมัยใหม่ พึงแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ทันกาลตามเทคโนโลยี การศึกษาคณะธรรม ควรจะสำรวจข้อมูลความเป็นอยู่ของประชาชนเพื่อจะได้นำมาแก้ไขต่อไป

(3) การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรยึดบุคคลในสังคมเป็นแบบอย่างและแนวทางในการปฏิบัติตน เช่น นายชวน หลีกภัย เป็นแบบอย่างในการให้ความช่วยเหลือประชาชน ควรวางตัวและทำตัวให้เหมาะสมกับฐานะ อยู่ในศีลธรรมอันดีงามไม่คดโกง ทำแต่สิ่งที่ดีให้ผู้อื่นนับถือยกย่อง ส่วนการกระทำบางอย่าง เช่น การทะเลาะกันของ ส.ส. และ ส.ว. บางท่าน คิดว่าเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีและต้องมีการปรับปรุง

(4) ความรักและความศรัทธาในวิชาชีพ

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรมีความรู้ในอาชีพนั้น อยากรู้ในหน้าที่ของเขา ควรทำงานให้สมกับงานที่ทำ อยากรู้นึกถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองให้มากกว่านี้ ต้องเข้าใจพื้นฐานของวิชาชีพนั้นที่ จะทำเป็นอย่างไรจะได้เป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ดี ต้องมีความซื่อสัตย์ในอาชีพที่ทำ ไม่คอร์รัปชัน พึ่งทำงานด้วยใจรัก มีความรักในอาชีพที่เราทำ ควรประกอบอาชีพอย่างสุจริต ไม่มีการคดโกง

(5) ความมุ่งมั่นในการทำงาน

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ มีจุดมุ่งหมายในการทำงาน ตั้งใจทำงานให้ดีที่สุด ตั้งใจทำงาน มุ่งมั่น ขยัน ควรทำงานให้สมกับงานที่ทำ เห็นผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นที่ตั้ง ตั้งใจทำงานของเราให้เกิดประ

สิทธิผล ต้องรักอาชีพที่ทำ พึ่งทำงานให้สำเร็จให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ มีความตั้งใจ ความขยันหมั่นเพียร ควรจะตั้งใจทำงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมาให้ดีที่สุด

(6) ความมุ่งมั่นในการทำประโยชน์แก่สังคม

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรจะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมให้มาก ไม่ควรเอาโรคเอาเปรียบกับประชาชน ควรลงพื้นที่ไปและแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของประชาชนให้ได้มากกว่านี้ และต้องรวดเร็วทันเหตุการณ์ ขึ้นอยู่กับกลไกของตนเองเพื่อประโยชน์ส่วนรวม การสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม

(7) การตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรรู้จักถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทยให้มากยิ่งขึ้นและอนุรักษ์ไว้ ควรรักษาประเพณีไว้ ควรลดการใช้ของนอก ต้องอนุรักษ์ให้มีความสำคัญกับศิลปวัฒนธรรมไทย เป็นคนรักชาติ ทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อประเทศชาติ ควรรักษาเอาไว้เพื่อให้ลูกหลานต่อไป ไม่ควรนำเอาค่านิยมของต่างชาติเข้ามาใช้

(8) การมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ การประหยัด การเลือกใช้สินค้าไทย ควรมีการส่งเสริมให้ใช้สินค้าไทยให้มาก ๆ อยากให้เขาช่วยเน้นกลุ่มแม่บ้านสตรี รู้จักใช้ของไทยให้มาก ๆ รู้จักคอยในเรื่องการใช้จ่ายมากขึ้น ต้องปลูกฝังหรือเป็นแบบอย่างในการรักชาติไทย ต้องตระหนักอยู่เสมอว่าเราเป็นคนไทยต้องรักไทย รักประเทศชาติ การเลือกใช้สินค้าไทยโดยไม่ต้องนำของนอกเข้ามาในประเทศไทย ควรมีการรณรงค์ให้ใช้สินค้าไทย ดังคำขวัญที่ว่า กินของไทย ใช้ของไทย เทียวเมืองไทย

(9) การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ให้ช่วยดูแลรักษาธรรมชาติให้คงเดิมไว้ โดยไม่ให้มีการตัดไม้ทำลายป่า ควรเริ่มพัฒนาแม่น้ำเพชรบุรีมากขึ้น ดูแลสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ควรอนุรักษ์ต้นไม้ไว้ ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และส่งเสริมทรัพยากรธรรมชาติ ปลูกฝังให้เป็นคนที่รักธรรมชาติ เป็นคนสร้างมากกว่าที่จะเป็นคนทำลาย ต้องรักและหวงแหนในบ้านเกิด ให้มีการออกกฎหมายที่รัดกุมมากกว่านี้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของคนในบ้านเมือง เพราะปัจจุบันประชาชนบางส่วนก็ยังไม่รู้จักรักษาสิ่งแวดล้อม

(10) หลักธรรมในการดำเนินชีวิต

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ใช้หลักอริยสัจ 4 ควรมีเวลาไปทำบุญหรือเข้าวัด ถือศีล 5 พยายามทำสิ่งไหนต้องมุ่งมั่นทำให้สำเร็จ ยึดหลักสังคหวัตถุ 4 เบญจศีล เบญจธรรม มีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ยึดศีล 5 เป็นแนวปฏิบัติ

กลุ่มข้าราชการ

(1) การพึ่งตนเอง

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ทำงานดี โดยไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ควรร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่ม ควรทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด ควรลงพื้นที่ด้วยตนเอง และทำความเข้าใจกับประชาชนด้วยตนเองมากกว่าอาศัยหัวหน้า ควรศึกษาจุดอ่อนและจุดแข็งของชุมชน ควรทำความดีไม่ซ้ำซ้อน

(2) ความสนใจใฝ่รู้

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรดูแลปัญหาเรื่องยาเสพติดเป็นพิเศษ เพราะเห็นว่ายาเสพติดเป็นสิ่งที่ทำลายอนาคตของชาติ ควรร่วมใจกันทำงานเพื่อประชาชน ไม่ควรเกี่ยงให้เป็นหน้าที่ของคนใดคนหนึ่งในการ

แก้ปัญหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาควรมีการศึกษาสูงและควรเรียนจบทางด้านการพัฒนาบ้านเมือง เพื่อให้ตรงกับหน้าที่การงานที่ต้องรับผิดชอบ ควรมีความสนใจใฝ่เรียนรู้ในทุกด้าน ค้นหาข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ เพื่อให้ทันเหตุการณ์ด้วยการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ต่าง ๆ

(3) การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรประพฤติตนตามบุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ดี เช่น ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ คุณชวน หลีกภัย ควรทำอย่างที่พูดหาเสียงไว้ให้ได้ ควรทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่ ชาวชนและประชาชน ควรเป็นผู้ประพฤติดีงาม ทั้งกาย วาจา ใจ เช่น ไม่พูดคำไม่สุภาพ ไม่พูดโกหก และใช้ภาษาไทยให้เหมาะสม ควร ละ - ลด - เลิก อบายมุขทุกประเภท

(4) ความรักและความศรัทธาในวิชาชีพ

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาควรรักและศรัทธาในอาชีพ ไม่คิดคดโกงในหน้าที่การงาน ควรมุ่งมั่นในการทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนให้สมศักดิ์ศรีและเสียสละในทุก ๆ ด้าน ทำงานในหน้าที่ให้เกิดผลดีมากที่สุด ควรกล้าแสดงออกและเปิดเผยการทำงานที่ไม่ถูกต้องของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่ทำผิด ต้องมีความซื่อสัตย์ ไม่ซื่อเสียด

(5) ความมุ่งมั่นในการทำงาน

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรพัฒนาบ้านเมือง ไม่ควรฝักใฝ่อำนาจและอิทธิพล ควรทำงานโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน และควรปฏิบัติหน้าที่ให้เหมาะสมกับตำแหน่ง ควรอุทิศตนให้เป็นคนของประชาชน ด้วยการเสียสละกำลังทรัพย์ กำลังกาย กำลังสติปัญญา เพื่อพัฒนาท้องถิ่น และประเทศไทย ควรใช้วิชาความรู้ที่เล่าเรียนมาในการพัฒนาประเทศและในการทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ควรทำตนให้ประชาชนรัก ควรปฏิบัติงานให้มีผลงานปรากฏแก่สาธารณชน

(6) ความมุ่งมั่นในการทำประโยชน์แก่สังคม

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรร่วมมือกันพัฒนาจังหวัดเพชรบุรีให้ดีขึ้น ไม่ควรเห็นแก่ตัว ควรเห็นแก่บ้านเมืองเป็นสำคัญ ช่วยกันต่อต้านยาเสพติด ควรพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเจริญ เช่น ช่วยขุดคลอง ทำถนน ควรแบ่งเวลาเพื่อพูดคุยกับประชาชนบ้าง ควรเป็นผู้ดำเนินการทำประโยชน์ให้แก่สังคม ด้วยการเสียสละในทุก ๆ ด้าน ควรทำประโยชน์ให้แก่เด็ก และสตรี เช่น ปลูกศาลา และสนามเด็กเล่นให้แก่ ชาวชน ควรช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส โดยทำเป็นหน้าที่อย่างจริงจัง ออกกฎหมายและปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม

(7) การตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย เช่น บูรณะวัดเก่าและอารามหลวงให้มีสภาพดี ควรเปิดโรงเรียนสอนดนตรีไทยเพื่อให้เด็กรุ่นหลังเรียนรู้ เป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมไทยอย่างจริงจัง ควรใช้ของไทย กินของไทย และช่วยเผยแพร่วัฒนธรรมไทย แต่งกายด้วยชุดที่ทำจากผ้าไทย ควรพูดและใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ไม่ควรใช้ภาษาอังกฤษปนภาษาไทย ควรอนุรักษ์วัฒนธรรมเก่าแก่ เช่น ไทยทรงดำ เอาไว้

(8) การมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ประหยัด เลือกใช้สินค้าไทย โดยมุ่งเน้นกลุ่มหมู่บ้านที่มีการจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง ควรมีการตั้งกลุ่มให้แก่หมู่บ้าน เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ควรสร้างค่านิยมให้คนไทยรู้จักใช้ของไทย และเก็บภาษีสินค้าฟุ่มเฟือย ใช้สื่อแนะนำการใช้ของไทย ประชาสัมพันธ์ให้คนไทยใช้ของไทย รมรงค์ให้มีการใช้ผ้าไทย ด้วยการใช้สื่อประชาสัมพันธ์และใส่ให้เห็นเป็นตัวอย่าง

(9) การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรช่วยพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น ควบคุมเกี่ยวกับของเสียที่โรงงานปล่อยออกมาทำลายสิ่งแวดล้อมให้แยะลง ควรสร้างสวนสุขภาพหรือสถานที่นั่งเล่นเพื่อการพักผ่อน ควรมีการพัฒนาทำความสะอาดสถานที่สาธารณะบ่อย ๆ ควรจัดทำแผนพัฒนาสิ่งแวดล้อม และหาสิ่งต่าง ๆ มาทดแทนสิ่งที่กำลังจะหมดไป ควรเป็นสมาชิกหรือองค์กรเอกชนทางด้านกรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมช่วยกันอนุรักษ์ป่าซึ่งเป็นที่อยู่ของช้าง

(10) หลักธรรมในการดำเนินชีวิต

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิต เช่น อริยสัจ 4 ศีล 5 พรหมวิหาร 4 ทิฐิทำดี เศรษฐกิจพอเพียง มีศีลธรรมในใจ มุ่งมั่นในการทำงาน รู้จักเสียสละและรับใช้สังคม มีศีลธรรมและจริยธรรม

กลุ่มเกษตรกร

(1) การพึ่งตนเอง

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาควรทำทุกสิ่งทุกอย่างด้วยตนเอง ควรช่วยเหลือความเดือดร้อนของชาวบ้าน ใช้ความรู้ของตนเองที่มีอยู่อย่างเต็มความสามารถและเต็มใจให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ควรใช้ความรู้ความสามารถให้ดีที่สุดไม่ควรพึ่งแต่ความคิดของผู้อื่น แต่ในกรณีที่เป็นความคิดของชาวบ้านก็ควรจะนำมาปรับปรุงและประยุกต์ใช้ ไม่ควรทำตัวแบบไม่ยุบสภาไม่เข้าหาประชาชนไม่ทุจริตในหน้าที่การงาน ต้องมีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่ว่าจะคิดจะทำสิ่งใด ๆ ต้องใช้ความสามารถของตนเองเป็นหลัก ต้องอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง มีการช่วยเหลือตนเอง เช่น การทำงานด้วยตนเอง ไม่ใช่แต่ลูกน้องให้ทำงานให้

(2) ความสนใจใฝ่รู้

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรสนใจเอาใจใส่ชาวบ้าน ช่วยพัฒนาหมู่บ้าน ควรสนใจประชาชนมากกว่านี้ ควรช่วยเหลือและสนใจประชาชน ความสนใจใฝ่รู้เป็นสิ่งจำเป็นมากที่สุดเพราะถ้าไม่มีความรู้ก็ทำงานต่าง ๆ ไม่ได้ ควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากที่ตนเองมีอยู่อย่างสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะป็นงานหรือไม่ใช่งานของตนเองก็ตาม ต้องตามเทคโนโลยีให้ทัน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่คิดจะต้องเป็นผู้ใฝ่รู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อที่จะนำความรู้ดังกล่าวมาพัฒนาประเทศ ควรสนใจประชาชนว่ากินคืออยู่ดีหรือไม่ สนใจหาข้อมูลและทำการบ้านที่ได้รับมาว่าจะปฏิบัติอย่างไรและแก้ไขตรงไหนบ้าง

(3) การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ไม่พบว่ามีใครเป็นแบบอย่างที่ดีเลย นักการเมืองบางคนมีพฤติกรรมที่ไม่ดี เช่น มีการทะเลาะวิวาทกันในสภาทั้ง ๆ ที่เป็นญาติพี่น้องกัน หรือ กรณีที่สมาชิกวุฒิสภากระทำชำเราเด็กเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำเพราะจะเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีให้แก่ชาวบ้าน คิดว่าไม่เป็นแบบอย่างที่ดี ต้องมีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ทำแต่สิ่งดี ๆ ทั้งต่อหน้าและลับหลังประชาชน เพื่อให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นและยกย่องว่าเป็นคนดี การแสดงนโยบายอะไรออกมาควรทำให้ได้ ต้องคิดทั้งกาย วาจา ใจ มีความรับผิดชอบสูง พูคว่าอย่างไรน่าจะทำอย่างนั้น ประพฤติตนให้อยู่ในศีลธรรมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ประชาชน

(4) ความรักและความศรัทธาในวิชาชีพ

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรศึกษาวิชาชีพของตนให้ถ่องแท้ ยึดมั่นในอาชีพของตนเองที่ทำอยู่ในขณะนั้น ในด้านความรักและความศรัทธาในตัวเองสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจะมีตอน

ก่อนเลือกตั้งและเมื่อเลือกตั้งไปแล้วความรักและความศรัทธาก็จะค่อย ๆ หดหายไป อย่าทำตัวให้ชาวบ้านรักเฉพาะก่อนเลือกตั้ง ควรจะทำให้ชาวบ้านรักตลอดไป สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาทำหน้าที่แทนประชาชนทั้งประเทศก็ควรทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด ไม่คอยแต่หวังผลประโยชน์ ต้องมีจรรยาบรรณของนักการเมืองที่ดี ต้องทำงานด้วยความตั้งใจ ต้องทำงานด้วยใจรัก ให้ทำงานมีหลักแหล่ง ต้องมีความรู้ในอาชีพนั้น ๆ และรู้ถึงปัญหาในชุมชนนั้นเป็นอย่างดี

(5) ความมุ่งมั่นในการทำงาน

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ต้องมีความมุ่งมั่นในการทำงานเพิ่มขึ้นจากเดิม เพราะปัจจุบันไม่มีให้เห็น ต้องขยันทำงานที่ได้รับมอบหมาย ทำอย่างจริงจัง มุ่งมั่นให้สำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ทุก ๆ ด้าน เพื่อให้งานเรียบร้อยและราบรื่น ควรจะมาพัฒนาหมู่บ้านหรือพัฒนาชาวบ้าน ต้องทำงานให้บรรลุตามนโยบายที่วางไว้ ทำงานด้วยความสุจริต ขอมรับปัญหาแล้วนำมาแก้ไข ตั้งใจทำงานมีความขยันหมั่นเพียร ต้องตั้งใจทำงานซื่อสัตย์สุจริต

(6) ความมุ่งมั่นในการทำประโยชน์แก่สังคม

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ การทำประโยชน์ให้แก่สังคมยังไม่เป็นที่เด่นชัด ต้องทำงานให้ตรงเวลา ควรช่วยเหลือและสนับสนุนเมื่อประชาชนได้รับความเดือดร้อน ประชาชนไม่ต้องการแค่ความเจริญหรือวัตถุเท่านั้น แต่ต้องการให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาดูแลความเป็นอยู่หรือพูดคุยพบปะกับชาวบ้านมากกว่า ต้องเสียสละเวลาส่วนตัว พึงเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก หรือออกพบปะลงพื้นที่ ถามความทุกข์ - สุข ของประชาชนบ้าง ช่วยเหลืองานของชุมชนเมื่อมีโอกาส พัฒนาหมู่บ้านให้มีความเจริญมากขึ้นกว่าเดิม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ให้มองส่วนรวมมาก่อนสิ่งอื่นใด

(7) การตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ยังไม่มีการรณรงค์ด้านศิลปวัฒนธรรมไทยอย่างจริงจัง ควรอนุรักษ์ของเก่าแก่เอาไว้ให้คนรุ่นหลังได้ดู ส่งเสริมและตระหนักในศิลปวัฒนธรรมเพื่อให้คงอยู่คู่ความเป็นไทย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาบางท่านที่ทำเพื่อจะ ได้รับผลตอบแทนควรทำทุกอย่างด้วยความบริสุทธิ์ใจ ต้องมีจิตสำนึก รักชาติ รักไทย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาพึงสำนึกอยู่เสมอว่าเราเป็นคนไทย ดังนั้นต้องมองค่าของศิลปวัฒนธรรมไทยและเผยแพร่ให้ชาวต่างชาติได้รับรู้ ควรมีการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยนี้ไว้ให้ดีและมีการส่งเสริมให้ปฏิบัติ

(8) การมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ อยากให้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาช่วยกันใช้สินค้าไทยให้มาก ๆ ไม่นิยมแต่สินค้าที่มาจากต่างประเทศ ใช้จ่ายควรพิจารณาจ่ายสินค้าที่ควรซื้อก่อน ทำตัวเองให้เป็นผู้ นำในการประหยัดคอคอมใช้จ่ายอย่างจำกัดและคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือยหรือหรูหราจนเกินไป ใช้แต่สินค้าที่ผลิตในประเทศไทย ต้องการให้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาหันกลับมาใช้หรือกินของไทยบ้าง เช่น การกินข้าวกับน้ำพริกปลาทุ และไม่ควรไปยึดติดกับของที่มาจากต่างประเทศเท่านั้น ต้องกิน ใช้ เทียวในเมืองไทย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาควรทำตัวให้เป็นแบบอย่างกับประชาชน กินของไทย ใช้ของไทย ควรส่งเสริมให้ใช้สินค้าไทยและควรมีวิทยากรแนะนำให้ความรู้แก่ชุมชนนั้น ๆ

(9) การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ อยากให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาดูแลเกี่ยวกับการตัดไม้ทำลายป่า และออกกฎหมายเรื่องการนำช้างเข้ามาเดินในเมืองเพราะช้างควรอยู่ในป่า ควรมีการปลูกต้นไม้ไว้

ริมถนนเพื่อจะได้ดูร่มรื่น คอยสอดส่องดูแลเรื่องป่าชายเลน เรื่องการตัดไม้ทำลายป่า การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ต้องมาจากเด็ก ๆ ให้ชาวบ้านรวมกลุ่มกันแล้วคนฟุ้งป่า ป่าฟุ้งคน สิ่งแวดล้อมทำให้ดีขึ้นแต่ในหมู่บ้าน ศ.ศ. และ ศ.ว. ฟุ้งเป็นแม่แบบในการอนุรักษ์และพัฒนาสร้างหรือเขียนโครงการต่าง ๆ ที่เป็นการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ยังไม่เห็นมีเลข ควรจะดูแลสิ่งแวดล้อมและมีการอธิบายให้ประชาชนเข้าใจในสิ่งแวดล้อมมากกว่านี้ ว่าสิ่งแวดล้อมมีประโยชน์กับคนอย่างไร โดยไม่ให้มีการตัดไม้ทำลายป่า

(10) หลักธรรมในการดำเนินชีวิต

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรใช้พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ยึดมั่นในหลักจริยธรรมและความซื่อสัตย์เพื่อให้ชีวิตมีความสุขและประสบความสำเร็จในชีวิต ควรยึดหลักทางสายกลางในการดำรงชีวิตเนื่องจากปัจจุบันเศรษฐกิจตกต่ำ คนเป็นที่พึ่งแห่งตน ควรยึดธรรมะเป็น หลักธรรมในการดำเนินชีวิตจะเป็นสิ่งที่ดีที่สุด ควรทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุดโดยยึดหลักธรรม เช่น พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 หลักอริยสัจ 4 ศีล 5 เป็นต้น เมื่อทำหน้าที่ของตนเองอย่างสุดความสามารถแล้วก็จะเกิดความสุขตามมา

2.2 ประเด็น และขั้นตอนในการสร้างจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา จากการวิเคราะห์การสัมภาษณ์เชิงลึกสามารถสรุปสาระในเนื้อหา โดยพิจารณาจากกลุ่มตัวอย่าง 5 อาชีพดังนี้

กลุ่มแม่บ้าน

- (1) ควรเป็นคนดีรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ในคำพูดของตน
- (2) ขยัน ซื่อสัตย์ในการทำงาน
- (3) ปลุกฝังให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีความรัก ความอยากช่วยเหลือประชาชน
- (4) รับผิดชอบต่อหน้าที่ให้ดีที่สุด
- (5) ซื่อสัตย์สุจริต มองเห็นความเดือดร้อนของประชาชน
- (6) รับผิดชอบ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ปฏิบัติตามความสามารถ
- (7) สร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนและสังคม ส่งเสริมความรู้ด้านการเมืองให้แก่ประชาชนอย่างเข้าใจ รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นตัวแทนของประชาชน ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ควรมุ่งเน้นผลประโยชน์ของประชาชนเป็นอันดับแรก
- (8) มีความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติตนให้ดีเหมือนตอนที่หาเสียงเอาไว้

กลุ่มลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง

- (1) สุจริต ขยัน ซื่อสัตย์ ใส่ใจประชาชน
- (2) ความซื่อสัตย์ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่จะกระทำสิ่งใหม่ ๆ
- (3) ควรรู้จักทำงานในหน้าที่ให้สมกับตำแหน่ง
- (4) กระทำการใด ๆ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ทำสิ่งที่ได้สัญญากับประชาชนไว้ ไม่คอร์รัปชัน
- (5) อยากให้มีสำนึกที่ดีต่อหน้าที่ และทำประโยชน์ให้กับส่วนรวมมาก ๆ
- (6) คิดก่อนการกระทำ
- (7) ต้องทำตามที่ได้ว่าไว้ในนโยบาย
- (8) ซื่อสัตย์ต่อตนเอง
- (9) ต้องอบรมเพื่อให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่

กลุ่มพ่อค้า

- (1) ขยันและซื่อสัตย์ในหน้าที่การงาน
- (2) เน้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นพิเศษ
- (3) อยากให้มีความรับผิดชอบในหน้าที่มากกว่าเดิม
- (4) ไม่คอรัปชั่น ทำหน้าที่ที่ตนเองได้รับให้ดีที่สุด เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน มีความสามัคคี
- (5) เริ่มสร้างจิตสำนึกโดยเริ่มจากการที่ประชาชนเลือก ส.ส. และ ส.ว.เข้าไป ควรเลือกคนดี
- (6) ขอมอบรับในสิ่งที่เป็นอย่างจริง ควรรับผิดชอบร่วมกันทั้งฝ่ายค้าน และรัฐบาล
- (7) การสร้างจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของ ส.ส. และ ส.ว. ประเด็นความรู้และจริยธรรม
- (8) ควรมาพัฒนาแก้ไขความเดือดร้อนในเขตที่ตนรับผิดชอบอยู่
- (9) ควรมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ นำไปประพฤติกให้สอดคล้องกับตัวเอง

กลุ่มข้าราชการ

- (1) มีความขยัน ซื่อสัตย์ในหน้าที่การงานที่ตนเองรับผิดชอบอยู่
- (2) การพัฒนาจิตสำนึกควรเริ่มจากการควบคุมตัวเองก่อน
- (3) ส.ส. และ ส.ว. ช่วยกันพัฒนาในสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ขึ้นมา
- (4) มีความรับผิดชอบ พูดยุติธรรม ไม่คดโกงใคร
- (5) ต้องทำวิทยากรในการผลิตที่ใหม่ ๆ มาให้ประชาชน มาให้ประชาชน พร้อมทั้งอบรมในวิธีการใช้ที่ถูกต้อง ในด้านการอาชีพ ต้องทำตัวเป็นผู้ประหยัด ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย
- (6) ขยัน ซื่อสัตย์ ไม่โกงกิน
- (7) เสียสละ เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ไม่เอาเปรียบเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน มีความยุติธรรม
- (8) รู้จักหน้าที่ของตนเอง ปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุด ปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างที่ดี
- (9) มีความซื่อสัตย์ ขยันและอดทน

กลุ่มเกษตรกร

- (1) ขยัน ซื่อสัตย์ อดทนทำหน้าที่ให้ดีที่สุด
- (2) ควรมีความคิดเป็นของตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อให้มากกว่านี้
- (3) มีความมุ่งมั่นที่จะทำประโยชน์ต่าง ๆ ให้กับสังคมและประเทศชาติ ทำในสิ่งที่ถูกต้อง
- (4) ยึดมั่นในอาชีพของตน มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ สุจริต เทียงธรรม วางให้เป็นกลาง
- (5) ต้องมีการวางแผนการทำงาน กำหนดวัตถุประสงค์ของงานที่ทำ ต้องตรวจสอบและประเมินผลงานที่ทำอยู่ตลอดเวลา
- (6) มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรู้ความสามารถ ต้องรู้ถึงปัญหาในชุมชนนั้น ต้องตั้งใจทำงานและพัฒนาชุมชนนั้น ๆ

2.3 สำหรับขั้นตอนในการพัฒนาจิตสำนึก เมื่อนำคำให้สัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่าง 5 อาชีพ มาวิเคราะห์ จะปรากฏว่าขั้นตอนในการพัฒนาจิตสำนึกฯ เป็นไปดังนี้ โดยพิจารณาแยกตามกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มแม่บ้าน ได้เสนอขั้นตอนในการพัฒนาจิตสำนึกของ ส.ส. และ ส.ว. ไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องนั้น

- ขั้นที่ 2 ขั้นการควบคุมตนเอง
- ขั้นที่ 3 ขั้นฝึกการคิด การวิเคราะห์และวิจารณ์
- ขั้นที่ 4 ขั้นการสำรวจตนเองหรือประเมินตนเอง
- ขั้นที่ 5 ขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

กลุ่มลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง ได้เสนอขั้นตอนในการพัฒนาจิตสำนึกของ ส.ส. และ ส.ว. ไว้ดังนี้

- ขั้นที่ 1 ขั้นการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องนั้น
- ขั้นที่ 2 ขั้นการควบคุมตนเอง
- ขั้นที่ 3 ขั้นการสำรวจตนเองหรือประเมินตนเอง
- ขั้นที่ 4 ขั้นฝึกการคิด การวิเคราะห์และวิจารณ์
- ขั้นที่ 5 ขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

กลุ่มพ่อค้า ได้เสนอขั้นตอนในการพัฒนาจิตสำนึกของ ส.ส. และ ส.ว. ไว้ดังนี้

- ขั้นที่ 1 ขั้นการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องนั้น
- ขั้นที่ 2 ขั้นฝึกการคิด การวิเคราะห์และวิจารณ์
- ขั้นที่ 3 ขั้นการสำรวจตนเองหรือประเมินตนเอง
- ขั้นที่ 4 ขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
- ขั้นที่ 5 ขั้นการควบคุมตนเอง

กลุ่มข้าราชการ ได้เสนอขั้นตอนในการพัฒนาจิตสำนึกของ ส.ส. และ ส.ว. ไว้ดังนี้

- ขั้นที่ 1 ขั้นการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องนั้น
- ขั้นที่ 2 ขั้นฝึกการคิด การวิเคราะห์และวิจารณ์
- ขั้นที่ 3 ขั้นการควบคุมตนเอง
- ขั้นที่ 4 ขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
- ขั้นที่ 5 ขั้นการสำรวจตนเองหรือประเมินตนเอง

กลุ่มเกษตรกร ได้เสนอขั้นตอนในการพัฒนาจิตสำนึกของ ส.ส. และ ส.ว. ไว้ดังนี้

- ขั้นที่ 1 ขั้นการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องนั้น
- ขั้นที่ 2 ขั้นฝึกการคิด การวิเคราะห์และวิจารณ์
- ขั้นที่ 3 ขั้นการสำรวจตนเองหรือประเมินตนเอง
- ขั้นที่ 4 ขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
- ขั้นที่ 5 ขั้นการควบคุมตนเอง

จากขั้นตอนในการพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่เสนอโดยประชาชนกลุ่มตัวอย่าง 5 อาชีพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มลูกจ้าง กลุ่มพ่อค้า กลุ่มข้าราชการ และกลุ่มเกษตรกร ผู้วิจัยได้มาทำการวิเคราะห์ขั้นตอนเหล่านั้นว่าจะจัดลำดับอย่างไร โดยให้ขั้นแต่ละขั้นที่กลุ่มอาชีพเสนอมีค่าคะแนนไปตามลำดับกล่าวคือ ถ้าเสนอให้ขั้นตอนใดอยู่อันดับหนึ่งก็จะใช้ตัวคูณ 5 อันดับสองใช้ตัวคูณ 4 อันดับสามใช้ตัวคูณ 3 อันดับสี่ใช้ตัวคูณ 2 และอันดับห้าใช้ตัวคูณ 1 โดยเอาตัวคูณเหล่านี้ไปคูณกับความถี่ของแต่ละขั้นตอนการพิจารณาจิตสำนึกที่ประชาชนกลุ่มอาชีพเสนอไว้ เช่นหากกลุ่มแม่บ้าน(ซึ่งสัมภาษณ์ทั้งหมด 2 คนต่ออำเภอ รวม 16 คน) เสนอขั้นตอนการพัฒนาจิตสำนึกใน

ขั้นการใช้ความรู้ความเข้าใจ โดยมีค่าความถี่ของลำดับที่ 1=5 ลำดับที่ 2=4 ลำดับที่ 3=1 เป็นต้น ก็จะใช้ตัวคูณเข้าไปคูณตามที่กำหนด ดังนั้นขั้นการให้ความรู้ความเข้าใจที่เสนอมาเป็นอันดับ 1 จะมีคะแนนรวม = ค่าคงที่ $\times 5$ (ตัวคูณ) ก็จะเท่ากับ $5 \times 5 = 25$ คะแนน ซึ่งจะได้เสนอด้วยตารางที่ 49 ดังนี้

ตารางที่ 49 แสดงค่าคงที่และน้ำหนักคะแนนที่จะจัดลำดับความสำคัญของขั้นตอนการพัฒนาจิตสำนึก
จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

ขั้นตอนในการพัฒนา จิตสำนึกของ ส.ส.และ ส.ว.	ลำดับที่	กลุ่มอาชีพ					รวม	ลำดับที่
		แม่บ้าน	ลูกจ้าง	พ่อค้า	ข้าราชการ	เกษตรกร		
1. ขั้นการให้ความรู้ ความเข้าใจ	1	25	20	25	20	35	125	1
	2	16	12	12	16	8	64	
	3	3	9	9	-	-	21	
	4	-	-	-	-	-	-	
	5	1	1	-	-	-	4	
2. ขั้นการฝึกการคิด วิเคราะห์วิจารณ์	1	15	10	25	20	5	75	2
	2	8	8	12	8	12	48	
	3	9	9	6	12	6	42	
	4	4	6	1	-	2	13	
	5	-	1	-	-	-	1	
3. ขั้นการให้เหตุผล เชิงจริยธรรม	1	-	-	10	5	-	15	5
	2	8	-	4	4	12	28	
	3	12	9	6	15	9	51	
	4	6	6	10	6	2	30	
	5	2	5	-	-	2	9	
4. ขั้นการสำรวจตนเอง เพื่อประเมินผล	1	-	15	10	5	5	35	4
	2	12	8	20	4	-	44	
	3	-	6	3	3	6	18	
	4	4	6	4	10	8	32	
	5	5	1	1	2	2	11	
5. ขั้นการควบคุมตนเอง	1	20	20	10	5	-	55	3
	2	4	12	4	8	4	32	
	3	6	-	-	3	6	15	
	4	6	4	-	6	4	20	
	5	2	3	7	4	4	20	

แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวมตามความคิดเห็นของกลุ่มอาชีพทั้ง 5 อาชีพ ปรากฏว่าขั้นตอนในการพัฒนา
จิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเป็นดังนี้

1. ขั้นที่ 1 ขั้นการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องนั้น
2. ขั้นที่ 2 ขั้นฝึกการคิด การวิเคราะห์และวิจารณ์
3. ขั้นที่ 3 ขั้นการควบคุมตนเอง
4. ขั้นที่ 4 ขั้นการสำรวจตนเองหรือประเมินตนเอง
5. ขั้นที่ 5 ขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

สรุปประเด็นการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาจิตสำนึกของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก รวม 1,200 คน พบว่าประเด็นที่ประชาชนมีทัศนคติว่าควรมีการพัฒนาจิตสำนึกในระดับมากที่สุด ได้แก่ การพึ่งตนเอง ความสนใจใฝ่รู้ การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ความมุ่งมั่นในการทำงาน ความมุ่งมั่นในการทำประโยชน์แก่สังคม การอนุรักษ์และพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนประเด็นที่ควรมีการพัฒนาในระดับมากที่สุด ได้แก่ การตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย ความมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ และหลักธรรมในการดำเนินชีวิต

อนึ่งประเด็นที่ประชาชนมีความเห็นว่า ควรมีการพัฒนาที่สุกสุกนั้น จะมีรายละเอียดย่อย ๆ ดังต่อไปนี้

1. การพึ่งตนเอง มีประเด็นย่อยที่ควรพัฒนามากที่สุดคือ การรู้จักคิดและวิเคราะห์ รองลงมาคือ การมีวินัยในตนเอง และความสามารถในการแก้ปัญหา
 2. ความสนใจใฝ่รู้ มีประเด็นย่อยที่ควรพัฒนามากที่สุดคือ การกระตือรือร้นในการทำงาน รองลงมาคือ การแสวงหาความรู้อยู่เสมอ และการเพิ่มพูนวิถะฐานะ
 3. การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีประเด็นย่อยที่ควรพัฒนามากที่สุดคือ การมีสำนึก และจริงจัง รองลงมาคือ ความเสียสละ ความเป็นกลางในการแสดงความคิดเห็น
 4. ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ มีประเด็นย่อยที่ควรพัฒนามากที่สุดคือ ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่รองลงมาคือ สนับสนุนและประกอบอาชีพสุจริต และเคารพและซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ
 5. ความมุ่งมั่นในการทำงาน มีประเด็นย่อยที่ควรพัฒนามากที่สุดคือ พยายามทำจริง รองลงมาได้แก่ ขยันหมั่นเพียรในการทำงาน และการตรงต่อเวลา
 6. ความมุ่งมั่นในการทำประโยชน์แก่สังคม มีประเด็นย่อยที่ควรพัฒนามากที่สุดคือ ช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก รองลงมาคือ ความเป็นพลเมืองดี และสื่อสารดี และมีมนุษยสัมพันธ์
 7. การอนุรักษ์และพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม มีประเด็นย่อยที่ควรพัฒนามากที่สุดคือ ความรับผิดชอบต่อนโยบายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม รองลงมาคือ ตระหนักในปัญหาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม และป้องกันและแก้ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
- ส่วนประเด็นที่ประชาชนมีความเห็นว่าควรมีการพัฒนาที่มาก มีรายละเอียดย่อย ๆ ดังนี้
1. การตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย มีประเด็นย่อยที่ควรพัฒนามากคือ มารยาททางสังคม รองลงมาได้แก่ การอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย และการรักษาสาธารณสมบัติของชุมชนและประเทศ
 2. การมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ มีประเด็นย่อยที่ควรพัฒนามากคือ ส่งเสริมและใช้เศรษฐกิจพอเพียง รองลงมาคือ การใช้จ่ายอย่างประหยัด และรู้จักวางแผนในการดำเนินชีวิต
 3. หลักธรรมในการดำเนินชีวิตมีประเด็นย่อยที่ควรพัฒนามากที่สุดคือหลักนราชาธรรม รองลงมาคือ สัจธรรม และสันโดษ

กล่าวโดยสรุปจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าในการพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต ตามทัศนะของประชาชน ควรจะมีการพัฒนาให้มากที่สุดในระยะนี้ การรู้จักคิดและวิเคราะห์ การกระตือรือร้นในการทำงาน การมีสังขะธรรมและจริงใจ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ พุดจริงทำจริง ช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก และความรับผิดชอบต่อปัญหาทรัพยากรและเศรษฐกิจพอเพียงและหลักธรรมาภิบาล

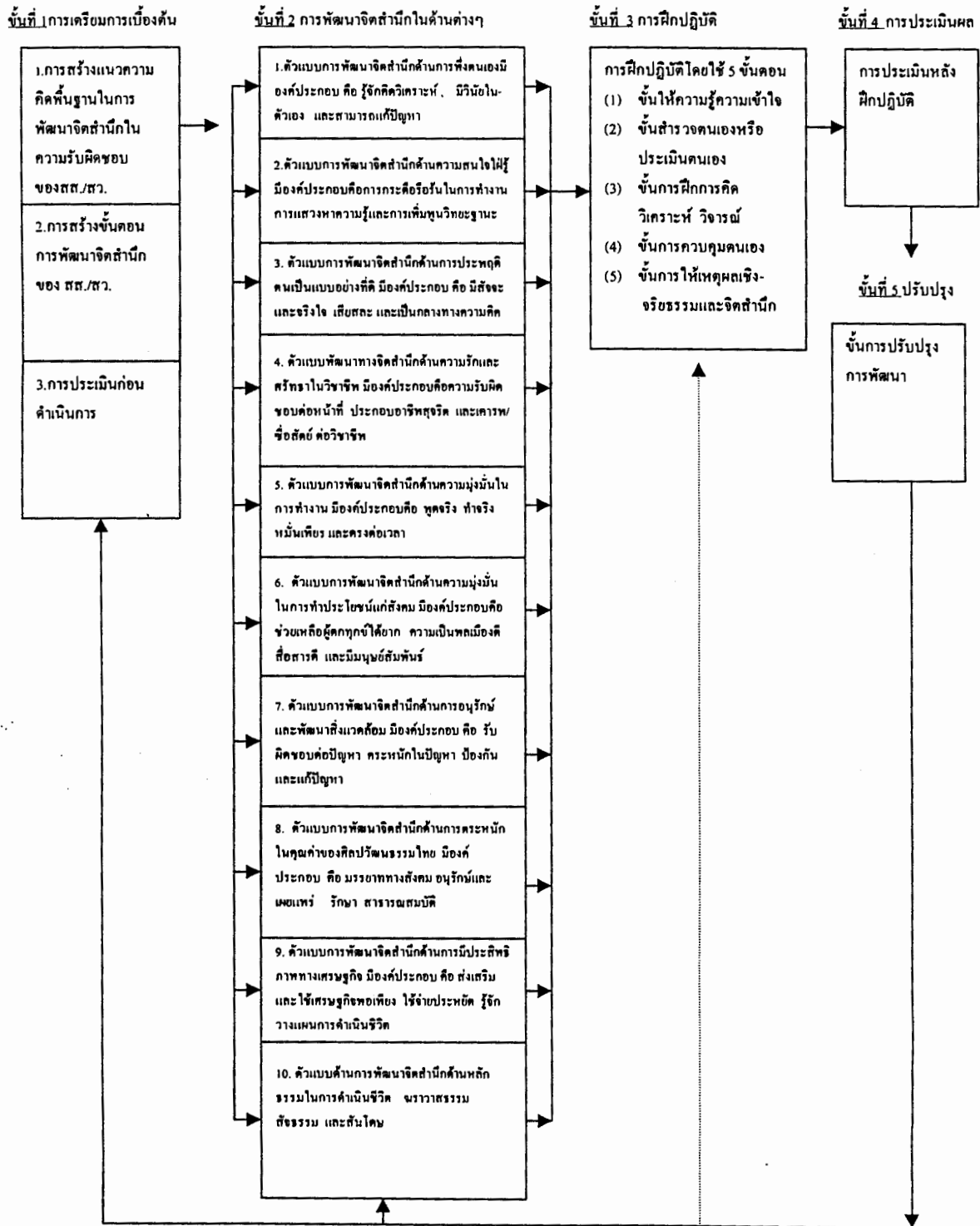
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2

1. ขั้นตอนการสร้างตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึก

เมื่อนำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนต้นที่ 1 ทั้งที่ได้จากการวิเคราะห์แบบสอบถามและการวิเคราะห์การสัมภาษณ์เชิงลึกมาสร้างตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา โดยอาศัยกรอบของทฤษฎีระบบ ปรากฏว่าตัวแบบในการพัฒนาจิตสำนึก จะประกอบไปด้วย โครงสร้างหลัก 5 ขั้นตอน และมี 20 องค์ประกอบ กล่าวคือ โครงสร้างหลักได้แก่ (1) ขั้นตอนการเตรียมการเบื้องต้น (2) ขั้นตอนการพัฒนาจิตสำนึกในด้านต่าง ๆ 10 ด้าน (3) ขั้นตอนฝึกปฏิบัติ (4) ขั้นตอนประเมินผลการปฏิบัติ (5) ขั้นตอนปรับปรุงการพัฒนาจิตสำนึกฯ โดยมีการดำเนินงานตรวจสอบข้อมูลและผลถ่ายโยงกันทุกขั้นตอน ส่วนองค์ประกอบทั้งหมดในตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกฯ ประกอบไปด้วย (1) การสร้างแนวความคิดพื้นฐานในการพัฒนาจิตสำนึกฯ (2) การสร้างขั้นตอนในการพัฒนาจิตสำนึกในแต่ละด้าน (3) การประเมินผู้เข้ารับการศึกษาฝึกปฏิบัติก่อนดำเนินการ (4) ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกด้านการพึ่งตนเอง (5) ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกด้านความสนใจใฝ่รู้ (6) ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกด้านการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี (7) ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ (8) ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน (9) ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกด้านความมุ่งมั่นในการทำประโยชน์แก่สังคม (10) ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม (11) ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกด้านการตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม (12) ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกด้านความมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ (13) ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกด้านหลักธรรมในการดำเนินชีวิต (14) ขั้นตอนให้ความรู้ความเข้าใจ (15) ขั้นตอนสำรวจตนเองหรือประเมินตนเอง (16) ขั้นตอนฝึกการคิด วิเคราะห์ และวิจารณ์ (17) ขั้นตอนควบคุมตนเอง (18) ขั้นตอนให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (19) การประเมินหลังฝึกปฏิบัติ (20) การปรับปรุงการพัฒนาจิตสำนึกฯ

ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกฯดังกล่าวจะเป็นไปดังแผนภูมิดังนี้

แผนภูมิที่ 2 แสดงกรอบแนวคิดหลักในการสร้างและพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

2. ขั้นตอนการตรวจสอบตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกฯ โดยผู้เชี่ยวชาญ

เมื่อสร้างตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกในขั้นต้นได้แล้วได้นำโครงสร้างและองค์ประกอบของตัวแบบมาสร้างเครื่องมือเพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ของตัวแบบแล้วนำตัวแบบไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 20 คน (ดูรายนามผู้เชี่ยวชาญในภาคผนวก) จากนั้นนำผลที่ได้จากการเก็บข้อมูลการตรวจสอบตัวแบบดังกล่าวมาวิเคราะห์โดยใช้ค่ามัธยฐาน ฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ผลปรากฏดังตารางที่ 50

ตารางที่ 50 แสดงค่ามัธยฐาน ฐานนิยม ผลต่างของค่ามัธยฐานกับฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

ข้อความที่	ค่ามัธยฐาน	ฐานนิยม	ผลต่างระหว่างค่ามัธยฐานกับฐานนิยม	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์
1	3	3	0	0.25
1.1	3	3	0	0.25
1.2	3	3	0	0.00
1.3	3	3	0	0.00
1.4	3	3	0	1.00
1.5	3	3	0	0.25
2	3	3	0	1.00
3	3	3	0	1.00
4	3	3	0	0.25
5	3	3	0	0.25
6	3	3	0	1.00
7	3	3	0	1.00
8	3	3	0	1.00
9	3	3	0	0.00
10	3	3	0	0.00
11	3	3	0	0.00
12	3	3	0	0.00
13	3	3	0	0.25
14	3	3	0	0.25
15	3	3	0	0.00
16	3	3	0	0.00
17	3	3	0	0.00
18	3	3	0	0.00

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ ได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาค่าสถิติดังกล่าว ไว้ดังนี้

1. ค่ามัธยฐาน
 - 1.1 ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.6 ขึ้นไป แสดงว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันมากที่สุด
 - 1.2 ค่ามัธยฐานระหว่าง 3.5 - 2.6 แสดงว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันมาก
 - 1.3 ค่ามัธยฐานระหว่าง 2.5 - 1.6 แสดงว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันน้อย
 - 1.4 ค่ามัธยฐานต่ำกว่า 1.5 แสดงว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันน้อยที่สุด
2. ค่าผลต่างระหว่างค่ามัธยฐานกับค่าฐานนิยม เพื่อตรวจสอบว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันหรือไม่ โดยพิจารณาค่าผลต่างดังกล่าวไม่เกิน 0.50 แสดงว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน
3. ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ค่านี้ใช้พิจารณาความเห็นที่สอดคล้องกันของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ กรณีที่ในแต่ละรายชื่อยามีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่มากกว่าหรือเท่ากับ 1.00 แสดงว่าแสดงว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันมากที่สุด

จากตารางแสดงค่ามัธยฐาน ฐานนิยม จะพบว่าไม่มีค่าผลต่างระหว่างค่ามัธยฐานกับค่าฐานนิยมเลย แสดงว่าแสดงว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันที่สุดในทุกรายชื่อ และเมื่อมาพิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ก็ปรากฏว่ามีค่าไม่เกิน 1.00 ทั้งหมด ก็แสดงว่าแสดงว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันทุกรายชื่อ

สรุปได้ว่าจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ปรากฏว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันมากที่สุดในทุกประเด็น ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้าง 5 ชั้น และองค์ประกอบทั้งหมด 20 องค์ประกอบ จะมีบางรายชื่อยที่มีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์อยู่ที่ 1.00 พอคิด ได้แก่ (1) องค์ประกอบที่ 5 คือ ขั้นตอนประเมินหลังฝึกปฏิบัติ (2) องค์ประกอบที่ 7 คือการจัดลำดับตามโครงสร้าง (3) องค์ประกอบที่ 8 คือรายละเอียดในขั้นเตรียมการ (4) องค์ประกอบที่ 11 คือ รายละเอียดในขั้นประเมินหลังดำเนินการ (5) องค์ประกอบที่ 12 คือ รายละเอียดในขั้นการปรับปรุงการพัฒนา (6) องค์ประกอบที่ 13 คือ การนำตัวแบบนี้ไปใช้ในการพัฒนาจิตสำนึกของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา โดยภาพรวมทั้ง 5 ชั้นตอน ซึ่งทั้ง 6 ประเด็นนี้อาจต้องไปพิจารณาในข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญอีกครั้งหนึ่ง

3. การปรับปรุงและพัฒนาตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกฯ

ในการปรับปรุงพัฒนาตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกฯนี้ จะทำการปรับปรุงใน 6 ประเด็น ได้แก่ (1) ขั้นตอนประเมินหลังฝึกปฏิบัติ (2) การจัดลำดับตามโครงสร้าง (3) รายละเอียดในขั้นเตรียมการ (4) รายละเอียดในขั้นประเมินหลังดำเนินการ (5) รายละเอียดในขั้นการปรับปรุงการพัฒนา (6) การนำตัวแบบนี้ไปใช้ในการพัฒนาจิตสำนึกของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา โดยภาพรวมทั้ง 5 ชั้นตอน โดยจะพิจารณาทั้งในหลักการทางทฤษฎีและการปฏิบัติที่เป็นไปได้ ซึ่งอาจจะดำเนินการในหลายส่วน เช่น การออกกฎหมาย การกระตุ้นโดยพรรคการเมือง การสร้างแบบอย่างที่ดีให้เห็นอย่างจริงจัง เป็นต้น

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญคือ การมุ่งเพื่อที่จะสร้างตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต ตามทัศนะของประชาชน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ประชากรของจังหวัดเพชรบุรีใน 5 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ แม่บ้าน ลูกจ้าง หรือผู้รับจ้าง พ่อค้า ข้าราชการ และเกษตรกร จำนวน 1,200 คนซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 อย่างคือ (1) แบบสอบถามปลายเปิด สำหรับกลุ่มตัวอย่าง 5 อาชีพดังกล่าวจำนวน 1,120 คน แบบสอบถามมีทั้งหมด 5 ตอน (2) แบบแนวร่วมสัมภาษณ์เชิงลึก สำหรับกลุ่มตัวอย่าง 5 อาชีพ จำนวน 80 คน แนวร่วมสัมภาษณ์มีทั้งหมด 11 ข้อ (3) แบบตรวจสอบความเป็นไปได้ของตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกฯ สำหรับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 20 คน แบบตรวจสอบความเป็นไปได้นี้สร้างตามกรอบของตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกฯ เป็นการประเมินค่า 4 ระดับใน 23 ข้อกระทง

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอนใหญ่คือ ขั้นตอนแรกจะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ทั้งการใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งใช้เวลาประมาณ 7 เดือน เมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์แล้ว ก็จะสังเคราะห์ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกขึ้นมาโดยอาศัยกรอบแนวคิดทฤษฎีระบบ ขั้นที่สอง เป็นการนำตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกฯ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเป็นไปได้ โดยพิจารณาความคิดเห็นที่สอดคล้องต้องกันของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในแต่ละรายข้อกระทง เมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์แล้วก็จะนำไปสู่การปรับปรุงตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกฯ เพื่อเสนอรายงานการวิจัยต่อไป

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ในการสรุปผลและอภิปรายการวิจัยครั้งนี้จะพิจารณาไปตามกรอบของวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. บทบาทและความรับผิดชอบต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในปัจจุบันและอนาคตตามความรู้ ความเข้าใจและทัศนะของประชาชน

ประชาชนใน 5 กลุ่มอาชีพมีความเห็นว่า หน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่ไม่ค่อยได้ทำมากที่สุดคือ การเยี่ยมเยียนประชาชนถึงร้อยละ 55.89 รองลงมาได้แก่ การเป็นปากเสียงของประชาชน การให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน การตรวจสอบรัฐบาล การเสนอแนะนโยบายและการออก

สรุปผล และ อภิปรายผล การวิจัย
ฉบับที่ 2

กฎหมายตามลำดับ ส่วนหน้าที่ที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาควรทำเป็นพิเศษมากที่สุดในการเห็นของประชาชน ได้แก่ การรักษาผลประโยชน์ของประชาชน รองลงมาได้แก่ เป็นปากเป็นเสียงให้ประชาชนพัฒนาท้องถิ่น พิจารณาการว่างงานและให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนตามลำดับ นอกจากนี้ในทัศนะของประชาชนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาควรทำหน้าที่ใดเป็นพิเศษปรากฏว่าการตั้งกระทู้มีเพียงร้อยละ 15.50 การออกกฎหมายเพียงร้อยละ 13.48 ส่วนการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลมีเพียงร้อยละ 7 แสดงให้เห็นว่าประชาชนได้พิจารณาเห็นแล้วว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาไม่ค่อยได้ออกไปเยี่ยมเยียนประชาชน และสิ่งที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาควรทำเป็นพิเศษ ประชาชนเห็นว่าน่าจะเป็นเรื่องการรักษาผลประโยชน์ของประชาชน

ในขณะที่เดียวกันเมื่อพิจารณาในประเด็นว่าที่ผ่านมาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาทำหน้าที่ด้านใดบ้างปรากฏว่าในความคิดเห็นของประชาชนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาทำหน้าที่การพัฒนาท้องถิ่นมากที่สุดถึงร้อยละ 47.23 รองลงมาได้แก่การเป็นปากเป็นเสียงแก่ประชาชน เพียงร้อยละ 24.20 คิดว่าทำหน้าที่ควบคุมรัฐบาลและมีเพียงร้อยละ 22.95 ทำหน้าที่ในการออกกฎหมาย ในประเด็นการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ปรากฏว่าประชาชนมีความเห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภายังทำงานพัฒนาท้องถิ่นน้อยเกินไป ไม่ค่อยมีผลงานและมีการช่วยเหลือประชาชนเฉพาะในเขตของตนหรือพวกพ้องของตนเองมากกว่า

อาจสรุปได้ว่าการศึกษาครั้งนี้ประชาชนส่วนใหญ่ยังเข้าใจบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคตและในปัจจุบันไม่ตรงกับอำนาจหน้าที่ที่กำหนดอยู่ในรัฐธรรมนูญที่ให้วุฒิสภามีอำนาจในการตรวจสอบเป็นหน้าที่หลัก ส่วนอำนาจในการตรากฎหมายเป็นหน้าที่รอง และให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทำหน้าที่ตราพระราชบัญญัติ และควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินมากและสมบูรณ์

ในทางเดียวกันเมื่อมาพิจารณาการสัมภาษณ์เชิงลึกประชาชน 5 กลุ่มอาชีพแล้วปรากฏสอดคล้องกับความเห็นข้างบน(จากแบบสอบถาม)กล่าวคือ หน้าที่ที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาไม่ค่อยได้ทำคือ ดูแลเรื่องการว่างงาน ความเดือดร้อนของประชาชน ความทุกข์ยากและการขาดรายได้ซึ่งทั้งหมดก็เป็นเรื่องการรักษาผลประโยชน์ของประชาชนนั่นเอง สำหรับประเด็นที่กล่าวถึงว่าที่ผ่านมาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาทำหน้าที่ด้านใดมาก ผลปรากฏว่าประชาชนคิดว่าไม่ค่อยได้ทำอะไรเพราะยังไม่เห็นผลงาน

ด้วยเหตุนี้เรื่องบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในปัจจุบันและอนาคตตามทัศนะของประชาชนก็ยังไม่สอดคล้องกับที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

2. ความรู้สึกและ/หรือทัศนะของประชาชนที่คาดหวังต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องนี้จะประกอบด้วยคำถาม 3 คำถาม คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่ดีควรมีคุณลักษณะใดบ้าง ปัญหาที่ต้องการให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาช่วยเหลือเป็นอย่างไร และปัจจุบันท่านคิดว่าภาพพจน์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเป็นอย่างไร

ประชาชนคาดหวังว่า ต้องการให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาช่วยเหลือในเรื่องราคาสินค้าแพงมากที่สุดถึงร้อยละ 66.34 รองลงมาได้แก่ปัญหาค่าครองชีพสูงถึงร้อยละ 66.34 สาธารณูปโภคและ

สาธารณูปการ ปัญหาราคาพืชผลตกต่ำ ปัญหาหนี้สิน ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน(เพียงร้อยละ 28.21) ปัญหาที่ดินทำกิน (ร้อยละ 18.57) และปัญหาคหิความ(ร้อยละ 5.98 เท่านั้น)

สิ่งที่ประชาชนคาดหวังว่าคุณลักษณะของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่ดีควรมีลักษณะอันดับแรก คือ ซื่อสัตย์ มีคุณธรรมเป็นคนดี รองลงมาได้แก่ ู้ปัญหา รักษาความมั่นคง เข้าถึงประชาชน เสียสละ มีอุดมการณ์ รับผิดชอบต่อสังคม มีความรู้ทางวิชาการ และฐานะดี(เพียงร้อยละ 23.04)

ส่วนภาพพจน์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาประชาชนคิดเห็นว่ามีกรคอร์รัปชันเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ เห็นแก่พวกพ้องมากกว่าประชาชน ขาดคุณธรรมและจริยธรรม ไม่มีจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบต่อสังคม ขอบแบ่ง วางอำนาจ หยิ่ง ตามลำดับ

แสดงว่าความรู้สึกรักของประชาชนที่คาดหวังต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาไม่ค่อยดีนัก และประชาชนอยากได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่มีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม เป็นคนดีมากที่สุดถึงร้อยละ 87.85 และต้องการให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาช่วยเหลือในด้านราคาสินค้าที่แพงขึ้น ซึ่งประชาชนคาดหวังมากแต่อาจแสดงบทบาทและความรับผิดชอบต่อสังคมไม่สอดคล้องกับสิ่งที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้องทำตามรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสภาพปัญหาในเรื่องคอร์รัปชันกำลังขยายตัวและหาทางป้องกันยาก และปัจจุบันประชาชนคิดว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคอร์รัปชันกันมากจึงทำให้สิ่งที่คาดหวังไม่เป็นไปตามจริง ไม่ตรงกับที่รัฐธรรมนูญกำหนด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาลงทุนในการเลือกตั้งก็จำเป็นจะต้องถอนทุนคืนเมื่อได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาแล้วจึงทำให้มีการคอร์รัปชันกันมาก

แต่อย่างไรก็ตามทำให้เราได้ทราบว่าคุณลักษณะที่ประชาชนมีความคาดหวังต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาไว้มาก ซึ่งเมื่อพิจารณาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ส่วนใหญ่จะเห็นว่าต้องการให้ทำอย่างไรไปหาเสียงอยากให้อายุในด้านลดค่าครองชีพ และอยากให้ดูแลประชาชนของตนเอง ต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ดังนั้นในการเลือกตั้งครั้งหน้าอาจมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้องมีการตื่นตัวและปรับบุคลิกใหม่ในการเลือกตั้งครั้งต่อไป

3. แนวโน้มการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย ตลอดจนอนาคตทางการเมืองไทยในอนาคต

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกกับประชากร 80 คน ในจังหวัดเพชรบุรี ปรากฏว่ามีส่วนร่วมในการเลือกตั้งอย่างไร พบว่าโดยทั่วไปเลือกตั้งมากที่สุดถึงร้อยละ 85.45 รองลงมาได้แก่การสังเกตการเลือกตั้ง (ร้อยละ 42.32) เข้าไปมีส่วนตรวจสอบการเลือกตั้ง ส่วนการมีส่วนร่วมในการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองมีเพียงร้อยละ 14.38 เท่านั้น และในการส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 86.61 ไปเลือกตั้ง รองลงมาคือ ช่วยรณรงค์การเลือกตั้ง ให้ข้อมูลเบาะแสการซื้อสิทธิ - ขายเสียงถึงร้อยละ 47.14

สำหรับการจัดลำดับกิจกรรมแสดงการมีส่วนร่วมทางการเมืองในทัศนะของประชาชน พบว่า ไปเลือกตั้งถึงร้อยละ 53.1 รองลงมาได้แก่ไปช่วยรณรงค์เลือกตั้งร้อยละ 34.3 คิดต่อพบปะกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเพียงร้อยละ 6.3 ในขณะที่เดียวกันประชาชนจะไม่ชอบใช้วิธีการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการเดินขบวน/ประท้วงหรือการใช้ความรุนแรง

ในเบื้องต้นอาจสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะเน้นเรื่องการไปเลือกตั้ง โดยอาจให้การศึกษาและความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน ทั้งบุคคลหรือองค์กรที่มีบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบใน

การพัฒนาและส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยอันดับแรกก็คือ ภาคประชาชน รองลงมาได้แก่ภาครัฐบาล สถาบันการศึกษา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พรรคการเมือง และอันดับสุดท้ายได้แก่สถาบันศาสนา ทั้งเป็นภาคประชาชนจะเป็นภาคที่เป็นฐานคะแนนเสียงให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจึงควรมีบทบาทความรับผิดชอบในการพัฒนาและส่งเสริมประชาธิปไตยมากที่สุด ซึ่งหากประชาชนไม่เข้าใจในเรื่องเหล่านี้อย่างแท้จริงแล้ว ประชาชนอาจเข้าสู่วงจรของการซื้อสิทธิ์ - ขายเสียงมากขึ้น

สำหรับอนาคตทางการเมืองไทยในอนาคตนั้นประชาชนมีความคิดเห็นว่าสภาพการณ์เมืองไทยจะยังคงเป็นเรื่องการแก่งแย่งอำนาจกันอยู่สูงถึงร้อยละ 74.55 รองลงมาได้แก่ นักการเมืองแสวงหาผลประโยชน์(ร้อยละ 63.84) ยังไม่เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง (ร้อยละ 36.78) เสถียรภาพทางการเมืองไม่มั่นคง (ร้อยละ 32.14) แต่ก็มีถึงร้อยละ 17.86 ที่บอกว่าจะพัฒนาดีขึ้นกว่าแต่ก่อนมากโดยเฉพาะสิทธิเสรีภาพของประชาชน ในขณะที่ประชาชนมีความคิดเห็นในด้านพรรคการเมืองว่าเป็นพรรคการเมืองที่เห็นแก่ตนและพวกมากถึงร้อยละ 61.34 รองลงมาได้แก่ รุนววย ทะเลาะกัน มีนโยบายดีแต่ทำไม่ได้ พรรคการเมืองมีมากเกินไปและไม่มีอุดมการณ์ตามลำดับ ส่วนกรณีการเลือกตั้งในอนาคตที่จะใช้การกดปุ่มอิเล็กทรอนิกส์ปรากฏว่าประชาชนเห็นว่าน่าจะทำให้มีการโกงคะแนนกันมากขึ้นสูงถึงร้อยละ 35.63 แต่ที่เห็นว่าน่าจะทำให้ประกาศผลเร็วขึ้นมีเพียงร้อยละ 14.29 เท่านั้น

อาจสรุปได้ว่าแนวโน้มการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภานั้นประชาชนยังคงจะเน้นการไปเลือกตั้งสูงทั้งในด้านการมีส่วนร่วมและการจัดลำดับกิจกรรมแสดงการมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่จะยังคงไม่ใช้การกดปุ่มอิเล็กทรอนิกส์แทนการกาบัตรในการเลือกตั้งเพราะว่าอาจจะมีการโกงกันมากขึ้น เนื่องจากในระบบอิเล็กทรอนิกส์หากหาผู้ชำนาญด้านนี้มากก็อาจมีการปรับตัวเลขกันได้อย่างง่ายดายจึงควรระมัดระวัง ส่วนอนาคตทางการเมืองของไทยก็ยังคงมีการแก่งแย่งอำนาจกันสูงอยู่อาจเป็นเพราะว่ามีการแสวงหาผลประโยชน์

4. การสร้างตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคตตามทัศนะประชาชน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาคนปัจจุบันที่เป็นอยู่ (ที่มีการเลือกในเขตจังหวัดเพชรบุรี) ควรมีความรับผิดชอบให้มากกว่านี้ (คิดเป็นร้อยละ 47.41) รองลงมาได้แก่ มีจิตสำนึกที่ดีเวลาหาเสียง แต่ไม่เคยเห็นปฏิบัติกันเลย ควรพัฒนาจิตสำนึกให้มากขึ้น แต่ก็มีประชาชนร้อยละ 30.71 ที่มีความเห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีจิตสำนึกที่ดีอยู่แล้ว ในขณะที่ทัศนะของประชาชนเกี่ยวกับคำว่าจิตสำนึกนั้น ประชาชนเข้าใจว่าก็คือความรู้สึกรู้สึกดีที่ทีจะรับผิดชอบต่อสังคมและบุคคลนั่นเอง (คิดเป็นร้อยละ 41.61) ทั้งนี้มีประชาชนถึงร้อยละ 58.84 ที่เห็นว่ากระบวนการสร้างและพัฒนาจิตสำนึกจะเน้นการมีแบบอย่างที่ดีให้กระทำตามมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การชี้ให้เห็นถึงบาปบุญคุณโทษ การกระทำซ้ำ ๆ และปฏิบัติบ่อย ๆ และต้องมีการให้รางวัลเพื่อการลงโทษ แล้วแต่กรณีตามลำดับ

สำหรับประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาจิตสำนึกนั้นประชาชนมีความคิดเห็นว่าควรจะพัฒนาในด้านต่อไปนี้ให้มาก

1. การพึ่งตนเอง มีประเด็นต่อไปนี้เรียงตามลำดับมากไปหาน้อยได้แก่ (1) การฝึกการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ (2) การมีวินัยในตนเอง (3) ความสามารถในการแก้ปัญหา (4) การดำเนินชีวิตเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ เป็นสำคัญ

2. ด้านความสนใจใฝ่รู้ โดยมีประเด็นที่จะต้องพัฒนาในประเด็นย่อย ๆ ดังนี้ (1) กระตือรือร้นในการทำงาน (2) การแสวงหาความรู้อยู่เสมอ (3) การเพิ่มพูนวิद्यฐานะ (4) การร่วมประชุมอภิปรายแสดงความคิดเห็น และ (5) ควรมึการทำงานวิจัยให้มากขึ้น

3. ด้านการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี โดยมีประเด็นที่จะต้องพัฒนาในประเด็นย่อย ๆ ดังนี้ (1) การมีสติและจริงใจ (2) ความเสียสละ (3) มีความเป็นกลางในการแสดงความคิดเห็น และ(4) การเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น

4. ด้านความรักและศรัทธาด้านวิชาชีพ โดยมีประเด็นที่จะต้องพัฒนาในประเด็นย่อย ๆ ดังนี้ (1) ความรับผิดชอบหน้าที่ (2) สนับสนุนและประกอบอาชีพสุจริต (3) การเคารพและซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ และ(4) การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์

5. ด้านการพัฒนาจิตสำนึกด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน โดยมีประเด็นที่จะต้องพัฒนาในประเด็นย่อย ๆ ดังนี้ (1) พุดจริง ทำจริง (2) ขยันหมั่นเพียรในการทำงาน (3) ตรงต่อเวลา และ(4) มีสมาธิในการทำงาน

6. ด้านการพัฒนาจิตสำนึกด้านความมุ่งมั่นในการทำประโยชน์แก่สังคม โดยมีประเด็นที่จะต้องพัฒนาในประเด็นย่อย ๆ ดังนี้ (1) ช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก (2) ความเป็นพลเมืองดี (3) สื่อสารดีและมีมนุษยสัมพันธ์ (4) เข้าใจบทบาทของตนเองในสังคม และ(5) ช่วยพัฒนาชุมชนและสังคม เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม

7. การพัฒนาจิตสำนึกในด้านการตระหนักในคุณค่าศิลปวัฒนธรรมไทย โดยมีประเด็นที่จะต้องพัฒนาในประเด็นย่อย ๆ ดังนี้ (1) มารยาททางสังคม (2) การอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย และ (3) การรักษาสถาธนะสมบัติของชุมชนและประเทศ

8. การพัฒนาจิตสำนึกในด้านความมีประสิทธิภพทางเศรษฐกิจ โดยมีประเด็นที่จะต้องพัฒนาในประเด็นย่อย ๆ ดังนี้ (1) การส่งเสริมและใช้เศรษฐกิจพอเพียง (2) การใช้จ่ายอย่างประหยัด (3) รู้จักวางแผนในการดำเนินชีวิต (4) การรณรงค์และเลือกใช้สินค้าไทย

9. การพัฒนาจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยมีประเด็นที่จะต้องพัฒนาในประเด็นย่อย ๆ ดังนี้ (1) ความรับผิดชอบต่อปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (2) ตระหนักในปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และ (3) ป้องกันและแก้ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

10. การพัฒนาจิตสำนึกในด้านหลักธรรมในการดำเนินชีวิต โดยมีประเด็นที่จะต้องพัฒนาในประเด็นย่อย ๆ ดังนี้ (1) ฆราวาสธรรม (2) สัจธรรม และ (3) สันโดษ

จากประเด็นในการพัฒนาจิตสำนึกนั้นจะเห็นได้ว่าทุกข้อจะสอดคล้องกับแนวคิดที่ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบแล้วสอดคล้องต้องกัน โดยจะต้องทำอย่างต่อเนื่องและกลุ่มผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าควรกระทำตั้งแต่เด็ก ๆ ซึ่งไปสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีจิตวิทยาเชิงวิเคราะห์ของจุงท์กล่าวว่า จิตสำนึกเกิดขึ้นมาตั้งแต่เด็กและพัฒนาอย่างต่อเนื่องในชีวิตประจำวัน และองค์ประกอบของจิตสำนึก ได้แก่ การรับรู้ ความจำ ความคิด และความรูสึก แต่ต้องปฏิบัติอย่างจริงจังโดยกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกร่วมมือกันแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม จิตสำนึก ที่กำหนดให้ได้อย่างอิสระ และควรต้องมีแบบอย่างความประพฤติ ด้านการพัฒนาจิตสำนึกให้ดู (ที่มีอยู่ในสังคม) และสอดคล้องกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา ไม่ว่าจะเป็นเบญจศีลเบญจธรรม ฆราวาสธรรม หรือเกี่ยวกับไตรสิกขา สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะต้องสอดรับกันอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ อีกทั้งมีการฝึกปฏิบัติที่ถูกต้องอย่างเอาจริงเอาจังต่อไป

ขอเสนอแนะก่อน 97
แล้วรีบเสนอแนะ เมื่อ 97
มีบันทึก & 980118
ข้อเสนอแนะ
รวม

ข้อเสนอแนะ

สำหรับข้อเสนอแนะจะแบ่งเป็น 2 หัวข้อคือ ข้อเสนอแนะในการนำตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกไปใช้ กับข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ข้อเสนอแนะในการนำตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกไปใช้

ประเด็นในการที่จะนำเอาตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกไปใช้ ควรต้องพิจารณาในประเด็นสำคัญต่อไปนี้

1.1 ควรต้องนำเอาตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกนี้ไปใช้ทดลองกับบุคลากรที่เป็นนักการเมืองในระดับท้องถิ่นก่อน ว่าผลที่ได้เป็นอย่างไรและมีโครงสร้างหรือองค์ประกอบใดที่ต้องมีการแก้ไขปรับปรุงแล้วจึงนำตัวแบบที่ได้ทำการพัฒนาแล้วนี้ไปทดลองใช้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา โดยผ่านทางพรรคการเมืองหรือประสานงานไปยังสถาบันพระปกเกล้า

1.2 ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกที่ได้ในครั้งนี้มีประเด็นที่ต้องเตรียมการก่อนคือ (1) ขั้นตอนเตรียมการในเรื่องการประเมินก่อนดำเนินการ ซึ่งเป็นเรื่องยากที่จะต้องหาทางให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภารับการทดสอบก่อนว่าขณะนี้การพัฒนาจิตสำนึกเป็นอย่างไร อยู่ในระดับไหน ซึ่งจะมีเรื่องการทำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำที่จะต้องประเมินและรูปแบบ วิธีการที่จะประเมิน และความร่วมมือในการที่จะได้รับการทดสอบ (2) ตัวแบบการพัฒนาทั้ง 10 ตัวแบบนี้อาจมากเกินไปหรือไม่ หากได้มีการวิเคราะห์ตัวประกอบอีกครั้งหนึ่งเพื่อหาตัวแบบที่ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาจิตสำนึก ซึ่งอาจมีไม่มากนัก แต่ต้องเข้าใจว่านี่คือตัวแบบที่ประชาชนช่วยกันคิดขึ้น ตามความเข้าใจและความต้องการของเขา (ดูอาจจะเป็นอุคมคติเกินไปก็ได้) (3) ขั้นตอนการฝึกปฏิบัติ จะต้องหาวิทยวิธีในการดำเนินให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกิจกรรมที่จะใช้ในการดำเนินการให้ผู้เข้ารับการฝึกรู้สึกสนุกและอยากเข้าไปสู่ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกที่ต้องการ รวมทั้งขั้นตอนที่ประชาชนเรียงลำดับมาให้นั้นอาจต้องมาพิจารณาดูให้สอดคล้องกันในแต่ละขั้นตอน (4) การประเมินหลังฝึกปฏิบัติ ต้องมีแบบการประเมินทั้งที่ผู้เข้ารับการฝึกไม่ทราบว่าจะถูกประเมิน และที่ทราบว่าขณะนี้ถูกประเมิน มิฉะนั้นอาจได้ค่าการประเมินที่ไม่ตรงกับสิ่งที่ต้องการประเมิน (5) การปรับปรุงตัวแบบ อาจทำให้ได้ตัวแบบที่หลากหลายขึ้น ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับบริบทและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รวมทั้งเงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นการปรับตัวแบบจำเป็นต้องทำบ่อย ๆ เพื่อให้ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกมีความสอดคล้องต้องกันกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งต้องฟังความคิดเห็นของทุกฝ่ายเพื่อนำข้อมูลมาปรับและพัฒนาตัวแบบต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ถ้าหากมีการนำตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึก มาให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลุ่มอื่นได้ตรวจสอบดู อาจได้ข้อมูลใหม่ ๆ ที่จะมาพัฒนาความเป็นไปได้ในการพัฒนาตัวแบบนี้

2.2 ควรจะต้องมีการวิจัยในเรื่องการสร้างแบบและหลักสูตรการฝึกอบรมการพัฒนาจิตสำนึก

2.3 ในขั้นการปฏิบัติควรจะได้มีการวิจัยเชิงทดลองว่าขั้นในการฝึกปฏิบัติที่เหมาะสมควรจะมีขั้นตอนอะไรบ้างและเป็นอย่างไร

2.4 ในขั้นตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึก ควรจะได้มีการทำวิจัยเฉพาะเรื่องในแต่ละตัวแบบว่ามีองค์ประกอบอะไร มากน้อยหรือไม่ อย่างไร

2.5 ควรมีการวิจัยการสร้างแบบประเมินก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติ

2.6 ควรมีการจัดสัมมนาในระดับชาติ ที่จะกำหนดยุทธศาสตร์ที่จะให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

และสมาชิกวุฒิสภาต้องเข้ารับการฝึกในการพัฒนาจิตสำนึก ซึ่งอาจจะต้องเกี่ยวข้องกับกรออกกฎหมาย หรือ การขอความร่วมมือกับองค์กรที่เกี่ยวข้องให้ช่วยดำเนินการ

2.7 ควรต้องดำเนินการเป็นวาระการประมุขระดับชาติ และต้องทำอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะ ผู้นำทุกระดับต้องทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาจิตสำนึกต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กมล สมวิเชียร. "ประชาธิปไตยกับสังคมไทย" ใน วรรณไวทยากร, พระนคร : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2514.
- กระมล ทองธรรมชาติ. การเมืองการปกครอง. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2513.
- โกสินทร์ วงศ์สุรวัฒน์. ความเป็นมาของการปกครองในระบบรัฐสภาและระบบรัฐสภาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2518.
- จรรยา สุภาพ. หลักรัฐศาสตร์ฉบับพิศดาร : แนวทฤษฎีและประยุกต์. พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2523.
- จันทง สายโสภณ. บทบาทของรัฐสภาในกระบวนการงบประมาณ. เอกสารการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เล่ม 7, 2515.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. อุดมการณ์ทางการเมือง. กรุงเทพฯ : ดวงดีการพิมพ์, 2523.
- ไชย ฌ พล. การสร้างจิตสำนึกสากล. กรุงเทพมหานคร : เคสดี ไทย , 2540.
- จิตยา สุวรรณชญ และกองวิจัยประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน. พัฒนาการ : ความคาดหวังบทบาทของพัฒนากร และกรมการพัฒนาหมู่บ้าน และเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอ. พระนคร : บรรณกิจ, 2510.
- ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. จิตวิทยาการเมือง. กรุงเทพฯ : แพร์พิทยา, 2527.
- นพมาศ ชีรวัดิน. จิตวิทยาสังคมกับชีวิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2539.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น , 2535.
- บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธิ. ระเบียบการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล, 252
- บุญเรียง ขจรศิลป์. วิธีวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2539.
- ปรมะ สดะเวทิน. หลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์ , 2526.
- พงศ์เพ็ญ ศกุนตาทักษ์. หลักรัฐธรรมนูญและสถาบันทางการเมือง. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, พลศักดิ์ จิร ไกรศิริ. วัฒนธรรมทางการเมืองไทย, กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2524
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. ข่าวสารทางการเมืองของคนไทย. รายงานวิจัยเสนอต่อคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2527.
- ไพฑูริย์ เครือแก้ว. ลักษณะสังคมไทยและหลักการพัฒนาชุมชน. พระนคร : เกื้อกูล, 2507.
- พิทยา สายหู, ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ปัจจุบันและอนาคตของสังคมไทย. กรุงเทพฯ : อักษรสัมพันธ์, 2514.
- พิทยา สายหู. ความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกของสังคม, กรุงเทพฯ : พิมพ์, 2518.
- มาลี ศรีเพชรภูมิ. ปรัชญาเบื้องต้น. เพชรบุรี : คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สหวิทยาลัยทวารวดี เพชรบุรี , 2532.
- เมธา สุกบรรพดี. ประชาธิปไตยและหน้าที่ของผู้แทนราษฎร. ฝ่ายวิชาการ กลุ่มกิจกรรมนักศึกษา คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2517.

- ฤกษ์ชัย คุณูปการ. หลักการและทฤษฎีการปลูกฝังจริยธรรม. โครงการตำราวิชาการราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ
ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม, 2539
- วิเชียร เกตุสิงห์. สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, มปป.
- วิเชียร เกตุสิงห์. หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช,
2530.
- วิสุทธิ โปธิแทน. ประชาธิปไตย: แนวความคิดและคัวแบบประเทศประชาธิปไตยใจอุดมคติ. กรุงเทพฯ :-
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.
- วิสุทธิ โปธิแทน. อะไรนะ.....ประชาธิปไตย? กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2538.
- วินัส พิชาณิชย์ และ สมจิต วัฒนาชยากุล. สถิติสำหรับนักสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย-
ธรรมศาสตร์ , 2532.
- ศิริชัย กาญจนวาสิ , สุวิมล ตีรกานันท์ และ ศิริเดช สุชีวะ. การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS/PC
สำหรับงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2540.
- ศิริชัย พงษ์วิชัย. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- เสกสรร ประเสริฐกุล. สำนักพลเมือง. กรุงเทพฯ : มูลนิธิการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม , 2542.
- สุขุม นวลสกุล และคณะ. การเมืองการปกครองของไทย. กทม. : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2516.
- อarang สุทธาศาสตร์. ปฏิบัติการวิจัยสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2527.
- อมร รักษาสัตย์. และ ชัดติยา กรรณสูตร. ทฤษฎีและแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ. พระนคร :-
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2508.
- อมร รักษาสัตย์. ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. กรุงเทพมหานคร : สมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อ
ประชาชน, 2543.
- อานนท์ อากาภิรม. สังคมวิทยา, กรุงเทพฯ : แพร่วิทยา, 2516.

วารสาร

- กระมล ทองธรรมชาติ. “การเมืองคืออะไร ”. วารสารสังคมศาสตร์ ฉบับที่ 3(กรกฎาคม, 2515), หน้า 107 – 108.
- จารุบุตร เรื่องสุวรรณ. “บทบาทของรัฐสภาต่อความมั่นคงทางการเมือง” รัฐสภาสารฉบับที่ 6 (มิถุนายน, 2526),
หน้า 17-18.
- ชัยอนันต์ สมุทวนิช. ปัญหาการแก้ไขรัฐธรรมนูญและประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์,
2526, หน้า 42.
- ทินพันธ์ นาคะตะ. “ประชาธิปไตย ปัจจัยเอื้ออำนวยและการสร้างจิตใจ”. วารสารธรรมศาสตร์ เล่มที่ 2 (กันยายน,
2517), หน้า 2-21.
- ประเสริฐ โยธีพิทักษ์. “รัฐสภาที่ระบอบประชาธิปไตย” วารสารสังคมศาสตร์ ฉบับที่ 3 กรกฎาคม, 2516),
หน้า 7.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. “กรอบการมองพฤติกรรมทางการเมือง”. วารสารสังคมศาสตร์ ฉบับที่ 1 (มกราคม –
มีนาคม , 2523) , หน้า 96-97
- ลิขิต ธีระเวคิน. “การเมืองไทยกับประชาธิปไตย”. รัฐศาสตร์สาร (มีนาคม – เมษายน, 2516).

วิสุทธิ โทธิแทน. “ความคิดเกี่ยวกับการให้ความรู้ในทางการเมือง เพื่อการมีส่วนร่วมในทางการเมืองที่มี-
ประสิทธิภาพในประเทศไทย”. รัฐศาสตร์ 3 (สิงหาคม, 2519), หน้า 42.

วิทยานิพนธ์และงานวิจัย

กนิษฐา นิตน์พัฒนา และคณะ. จิตสำนึกทางสังคมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา. มหาวิทยาลัยมหิดล,
2541.

รัตนวรรณ รุณภัย และคณะ. การศึกษาจิตสำนึกของนิสิตนักศึกษาที่มีต่อภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคมและ
การเมือง. ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2541.

วรสิทธิ์ โรจนพานิช. “การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผลสะท้อนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎร” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2516.

วิภากรณ์ ปราโมช ณ อุชยา. “การศึกษาเรื่องทัศนคติทางการเมือง ความรู้ความเข้าใจและความสนใจในการเลือก
ตั้งของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในเขตกรุงเทพมหานคร วันที่ 4 เมษายน
2519” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.

วิทยา คู่วิรัตน์. การพัฒนากระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนคาทอลิกอัครสังฆมณฑล
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาบริหารการ
ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539

วงศ์ เลิศไพศาล. “วัฒนธรรมทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับความคิดเห็นของนิสิตปีสุดท้ายของจุฬาฯ
ที่มีฐานะและบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต ภาควิชาการ
ปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.

สุนันท์ อังเกิดโชค. “ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของประชาชนที่บทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎร ” วิทยานิพนธ์ภาควิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

ภาษาอังกฤษ

Almond, Gabriel A. and Verba .Sideny. The Cultuer : Political Attitudes and Democracy in Five Nations.
Boston : Little Brown, 1965.

Almond, Gabriel A. and Powell, Bingham G.. Comparative politics : A Development Approach. Boston : Little
Brown and Company, 1966.

Almond, Gabriel A .. “Comparative Political System”. Bolitics Benavior : A Reader in Theory and Research,
ed. Heinz Eulan, Samuel J. Elderveld and Moris Janowitz Glencoe. Illinois : Free Press, 1965.

Barker, Ernest Sir (ed.) . Social Contrast. Essays by Locke, Hume, Brown, 1969.

La Palombara, Joseph. Politin Within Nations. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice – Hall, 1973.

Lane, Robert E. Political Ideology : Why the American Man Believes What He Does. New York : Frees,
Press, 1962.

- Lipset Seymour, M. The First New Nation. New York : Basic Books, 1923.
- Milbrath, Lester, Political Participation : How and Why do People Get Involved In Politics. Chicago : Rand McNally College Publishing, Co., 1965.
- Nakata, Thinapan. The Problem of Democracy in Thailand : A Study Of Political Culture and Socialization of College Students. Bangkok Praepitiaya, 1975.
- Pye, Lucian, W. and Verba, Sidney (eds.) Political Culture and Political Development. Princeton : Princeton University Press, 1965.
- Pye, Lucian W. Political Personality and Nation Building : Burma's Search for Identity. New Haven : Yale University Press, 1966.
- Rush, Micheal and Althot, Phillip. Introduction to Political Sociology. London : Western PRINTING Services, Press, 1971.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

1. รายงานผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือในการวิจัย
2. รายงานผู้เชี่ยวชาญในการตรวจความเป็นไปได้ของตัวแบบ
การพัฒนาจิตสำนึกฯ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ
ในการตรวจเครื่องมือในการวิจัย

1. อาจารย์ดำรง ลักษณะวงศ์	อดีตอาจารย์ประจำสถาบันราชภัฏเพชรบุรี
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลือชา ธรรมวินัยสถิตย์	กรรมการสภาประจำสถาบันราชภัฏเพชรบุรี
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนันท์ อุคมเวช	ผู้อำนวยการศูนย์ศิลปวัฒนธรรม
สถาบันราชภัฏเพชรบุรี
4. อาจารย์นพพล สำเภางเงิน	อาจารย์ประจำโรงเรียนเบญจมเทพอุทิศ เพชรบุรี
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์มณู อุคมเวช	รองผู้อำนวยการศูนย์ศิลปวัฒนธรรม
สถาบันราชภัฏเพชรบุรี
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กอบกุล วิศิษฎ์สรศักดิ์	เลขานุการศูนย์ศิลปวัฒนธรรม
สถาบันราชภัฏเพชรบุรี
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภมร พราหมณ์แก้ว	อาจารย์ประจำสถาบันราชภัฏเพชรบุรี

**รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ
ความเป็นไปได้ของตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบ
ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต**

ลำดับที่และรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	ตำแหน่ง/หน้าที่
1. ศาสตราจารย์ ดร. เฉลียว นูรีภักดี	ประธาน โปรแกรมยุทธศาสตร์การพัฒนา
2. อาจารย์ล้อม เพ็งแก้ว	บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏเพชรบุรี
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชูศรี หลีกเพชร	ข้าราชการบำนาญ และที่ปรึกษาศูนย์ศิลปวัฒนธรรม
4. ดร. สุมาลี พงศ์ดิยะไพบูลย์	สถาบันราชภัฏเพชรบุรี
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มนุ อุคมเวช	อาจารย์ประจำโปรแกรมจิตวิทยา สถาบันราชภัฏเพชรบุรี
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ลีธชา ธรรมวินัยสถิตย์	คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏเพชรบุรี
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กอบกุล วิศิษฎ์สรศักดิ์	รองผู้อำนวยการศูนย์ศิลปวัฒนธรรม
8. อาจารย์ป้อม กิมวังตะโก	สถาบันราชภัฏเพชรบุรี
9. อาจารย์สิทธิชัย ดีวัน	กรรมการสภาประจำสถาบันราชภัฏเพชรบุรี
10. นายชิน จำเพชร	เลขานุการศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเพชรบุรี
11. นายจรูญ สีสุกใส	กรรมการสภาประจำสถาบันราชภัฏเพชรบุรี
12. นายศักดิ์สิทธิ์ วิบูลศิลป์โสภณ	อดีตผู้อำนวยการเขตการเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดเพชรบุรี
13. นายการุณย์ เรืองนภาพงษ์	ผู้เชี่ยวชาญประจำตัวสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดเพชรบุรี
14. นายจำรัส พิรัมย์พราย	ผู้อำนวยการการเลือกตั้ง จังหวัดเพชรบุรี
15. นายยุทธนา เมืองเล็ก	อดีตกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเพชรบุรี
16. นายสุพล วงศ์เลขา	อดีตปลัดอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี
17. คบคำรววันชัย นกเล็ก	องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบุรี
18. นายเลียบ นกน่วม	องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบุรี
19. นายเสี่ยม ชุ่มน้อย	องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบุรี
20. นายชำนาญ อิ่มสะอาด	สถานีตำรวจ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี
	ข้าราชการบำนาญและอดีตกรรมการจัดการเลือกตั้ง
	จังหวัดเพชรบุรี
	ข้าราชการบำนาญจังหวัดเพชรบุรี
	อดีตผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขต 3 จังหวัดเพชรบุรี

ภาคผนวก ข.

1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่าง 1,120 คน
2. แนวนำสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่าง 80 คน
3. แบบตรวจสอบความเป็นไปได้ของตัวแบบการพัฒนาคิดสำนึกฯ
จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 20 คน

หมายเลข.....

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การสร้างและพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของ
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในภาคตามทัศนะของประชาชน
: กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรี

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงหรือใกล้เคียงกับความคิดเห็นของท่าน
หรือเพิ่มเติมข้อความใหม่ตามความคิดเห็นของท่าน

1. เพศ () ชาย () หญิง
2. อายุของท่าน () ต่ำกว่า 25 ปี () 26-45 ปี
() 46-65 ปี () 66 ปีขึ้นไป
3. อาชีพที่ทำ () แม่บ้าน () ลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง
() พ่อค้า/ค้าขาย () ข้าราชการ () เกษตรกร
4. ระดับการศึกษา () ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า () มัธยมศึกษา
() อาชีวศึกษาหรืออนุปริญญา () ปริญญาตรี () สูงกว่าปริญญาตรี
5. รายได้ต่อเดือน () ต่ำกว่า 3,000 บาท () 3,001-10,000 บาท () สูงกว่า 10,000 บาท
6. เขตที่อยู่อาศัย () ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล () นอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล
7. ปัญหาในการประกอบอาชีพของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
() เศรษฐกิจตกต่ำทำให้ค่าครองชีพสูง () รายได้ไม่พอกับรายจ่าย
() พืชผลราคาตกต่ำและขายไม่ได้ราคา () เป็นปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติของตน
() ปัญหาการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ () ปัญหาส่วนตัว เช่น การทำงาน การเล่นพวก
เช่น ถูกเก็บภาษีย้อนหลัง ถูกตำรวจจับ ขึ้นตอนในระบบราชการมากเกินไป เป็นต้น
และไม่ได้รับความเป็นธรรมถูกไล่ที่ () ตามการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีไม่ทัน
เป็นต้น () ไม่มีปัญหา
() อื่นๆ โปรดระบุ.....
8. ปัญหาสำคัญของท่านที่ต้องการให้ ส.ส.และ ส.ว.ช่วยเหลือ มีปัญหาใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
() ค่าครองชีพ () ราคาสินค้าแพง
() ราคาพืชผลตกต่ำ () ที่ดินทำกิน
() หนี้สิน () គคឹความ
() สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เช่น ถนน () ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ เป็นต้น
() อื่นๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้ง พรรคการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงหรือใกล้เคียงกับความคิดเห็นของท่าน หรือเพิ่มเติมข้อความใหม่ตามความคิดเห็นของท่าน

9. ในความคิดเห็นของท่าน ส.ส.และ ส.ว. ที่ดีควรมีคุณลักษณะอะไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () ซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรมและเป็นคนดี () รู้ปัญหา รักษาความมั่นใจสัญญา เข้าถึงประชาชน
- () มีความรู้ความสามารถทางวิชาการอย่างดี () เสียสละ มีอุดมการณ์ ตั้งใจทำงานเพื่อประชาชน
- () มีฐานะทางเศรษฐกิจดี () เป็นผู้รับฟังความคิดเห็นต่อสังคม
- () อื่นๆ โปรดระบุ.....
10. ท่านทราบหรือไม่ว่าสภาพการณ์การเมืองไทยเป็นอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () เป็นเรื่องการแก่งแย่งอำนาจกัน () ยังไม่เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง
- () ยังไม่ปรับปรุงกฎหมายเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง () เสถียรภาพทางการเมืองไม่มั่นคง
- () นักการเมืองแสวงหาผลประโยชน์ () พัฒนาการดีขึ้นกว่าแต่ก่อนมากโดยเฉพาะ
- () นักการเมืองยังไม่มีอุดมการณ์ สิทธิเสรีภาพของประชาชน
- () อื่นๆ โปรดระบุ.....
11. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับพรรคการเมืองของไทย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () มีพรรคการเมืองมากเกินไป () วุ่นวาย คนในพรรคทะเลาะและแก่งแย่งกัน
- () ไม่มีอุดมการณ์ () นโยบายดี แต่ทำไม่ค้อยได้
- () เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและพวกเดียวกัน () อื่น ๆ โปรดระบุ.....
12. ท่านทราบหรือไม่ว่า ส.ว. (สมาชิกวุฒิสภา) ต้องสังกัดพรรคการเมือง (ตอบได้เพียงข้อเดียว)
- () ทราบ () ไม่แน่ใจ
- () น่าจะไม่ต้องสังกัดพรรคการเมือง () ไม่รู้เลย
13. ส.ว. (สมาชิกวุฒิสภา) อยู่ในตำแหน่งคราวละกี่ปี (ตอบได้เพียงข้อเดียว)
- () 4 ปี () 6 ปี () ไม่ทราบ
14. การเลือกตั้งในปัจจุบัน ท่านทราบหรือไม่ว่ามี 2 แบบคือ แบบบัญชีรายชื่อหรือปาร์ตี้ลิสต์ กับแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง
- () ทราบ () ไม่ทราบ
15. ท่านจงระบุชื่อ ส.ส. ของจังหวัดเพชรบุรีแบบแบ่งเขตเลือกตั้งว่ามีใครบ้าง
- 1.....
- 2.....
- 3.....
16. ในอนาคต การเลือกตั้งอาจใช้วิธีการป้อนอิเล็กทรอนิกส์ แทนการกาบัตร ท่านเห็นด้วยหรือไม่(ตอบได้เพียง 1 ข้อ)
- () เห็นด้วยเพราะจะทำให้การโงกคะแนนลดลง() เห็นด้วยเพราะทำให้การประกาศผลเร็วขึ้น
- () ไม่เห็นด้วยเพราะอาจมีการโงกกันมากขึ้นได้() ไม่เห็นด้วยเพราะต้องลงทุนสูงมาก
- () ยังไม่เห็นด้วยขณะนี้เพราะประเทศยังมีเศรษฐกิจไม่ดี
- () อื่นๆ โปรดระบุ.....

17. ในความคิดเห็นของท่าน ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง
 - () ไปสังเกตการณ์เลือกตั้ง
 - () ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง
 - () สมัครเป็นคณะกรรมการการเลือกตั้ง
 - () เข้าไปมีส่วนตรวจสอบการเลือกตั้ง
 - () เข้าไปมีส่วนในการจัดการเลือกตั้ง
 - () อื่นๆ โปรดระบุ.....
18. ท่านคิดว่าจะมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () ไปเลือกตั้ง
 - () ให้ข้อมูล เบาะแสการซื้อขายเสียง
 - () ร่วมสมัครเป็นอาสาสมัครสังเกตการณ์การเลือกตั้ง
 - () ช่วยรณรงค์การเลือกตั้ง
 - () อื่นๆ โปรดระบุ.....
19. จงเรียงลำดับกิจกรรมที่ท่านจะแสดงการมีส่วนร่วมทางการเมือง จากที่สำคัญที่สุดคือเลข 1 ไปจนถึงลำดับที่สำคัญน้อยที่สุดคือเลข 6 (โดยใส่เลขลำดับที่ต้องการหลังข้อความแต่ละข้อ)

กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง	ลำดับที่
• รณรงค์การเลือกตั้ง.....	
• ไปเลือกตั้ง.....	
• ติดต่อพบปะกับ ส.ส./ส.ว.....	
• ร่วมมือจัดตั้งองค์กร เช่น องค์กรทางการเมือง.....	
• เดินขบวนหรือประท้วงอย่างสันติ.....	
• ใช้ความรุนแรง เช่น ทำลายทรัพย์สิน เป็นต้น.....	

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาท ความรับผิดชอบ อำนาจและหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา
คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงหรือใกล้เคียงกับความคิดเห็นของท่าน หรือเพิ่มเติมข้อความใหม่ตามความคิดเห็นของท่าน

20. หน้าที่ซึ่ง ส.ส.และ ส.ว. ไม่ค่อยได้ทำ ได้แก่อะไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () การออกกฎหมาย
 - () ควบคุมและตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล
 - () เป็นปากเสียงของประชาชน
 - () การให้การศึกษาและความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน
 - () การเสนอแนะนโยบาย
 - () ออกเยี่ยมเยียนดูแลทุกข์สุขของประชาชน
 - () อื่นๆ โปรดระบุ.....
21. ส.ส. และ ส.ว. ควรทำหน้าที่ใดเป็นพิเศษมากกว่าที่กำหนดไว้บ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () เป็นปากเสียงของประชาชน
 - () รักษาผลประโยชน์ของประชาชน
 - () ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน
 - () ออกกฎหมาย
 - () ดูแลเรื่องการว่างงาน
 - () อภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล
 - () ตั้งกระทู้ในสภา
 - () เป็นฝ่ายบริหารประเทศ
 - () ดูแล พัฒนา ช่วยเหลือท้องถิ่นโดยเฉพาะเรื่องไฟฟ้า ประปา ถนน สระน้ำ หรือสะพานเข้าหมู่บ้าน
 - () อื่นๆ โปรดระบุ.....

22. เท่าที่ผ่านมา ท่านคิดว่า ส.ส. ทำหน้าที่ด้านใดมาก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () พัฒนาท้องถิ่น () เป็นปากเสียงรับฟังความเดือดร้อนของประชาชน
 () การออกกฎหมาย () ควบคุมรัฐบาล
 () อื่นๆ โปรดระบุ.....

23. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการทำงานของ ส.ส.และ ส.ว. (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () ไม่พอใจเพราะไม่มีผลงาน () ทำหน้าที่ไม่สมกับตำแหน่ง
 () ไม่มีจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบ () คนที่เลือกไม่ได้เป็น ส.ส./ส.ว.
 () พอลงเพราะทำให้ท้องถิ่นเจริญ เพราะได้ทำการ () ยังทำงานพัฒนาท้องถิ่นน้อยเกินไป
 ช่วยเหลือประชาชนมาโดยตลอด () ยังช่วยเหลือประชาชนเฉพาะในเขตของตน
 () อื่น ๆ โปรดระบุ..... หรือพวกพ้องของตนเองมากกว่า

24. หากว่า ส.ส. และ/หรือ ส.ว. แสวงหาผลประโยชน์จากตำแหน่งที่ตนเองมีอยู่ ท่านคิดเห็นอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () เป็นเรื่องที่ไม่สมควรและทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง () เป็นเรื่องปกติ ใคร ๆ ก็ทำกันทั้งนั้น
 () อาจมีบ้างแต่อย่าให้มากเกินไป () ไม่ควรทำเลย น่าจะเลิกพฤติกรรมแบบนี้
 () น่าจะให้โอกาสกลับตัวใหม่
 () อื่นๆ โปรดระบุ.....

25. ส.ส. และ ส.ว. คนปัจจุบัน(ของจังหวัดเพชรบุรี)ที่เป็นอยู่นี้ ท่านคิดว่ามีจิตสำนึกเป็นอย่างไรในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () มีจิตสำนึกที่ดีอยู่แล้ว () ยังไม่มีจิตสำนึกที่ดี
 () ควรพัฒนาจิตสำนึกให้มากขึ้น () เห็นมีจิตสำนึกที่ดีเวลาหาเสียง
 () ควรมีความรับผิดชอบต่อให้มากกว่านี้ แต่ไม่เคยเห็นปฏิบัติกันเลย
 () ไม่จริงใจ
 () อื่นๆ โปรดระบุ.....

26. กลุ่มบุคคลต่อไปนี้ใครมีบทบาทและอำนาจหน้าที่รับผิดชอบมากในการพัฒนาและส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย (กรุณาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ถ้ามากที่สุดก็ใส่เลข 1 รองลงไปก็ใส่เลข 2,3,4,5 ลงหลังข้อความแต่ละข้อ)

กลุ่มคน/บุคคล	ลำดับที่
● ประชาชน.....
● ส.ส.และ ส.ว.....
● สถาบันการศึกษา.....
● สถาบันทางศาสนา.....
● พรรคการเมือง.....
● รัฐบาล.....
● อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามทัศนะของประชาชน

27. ปัจจุบันท่านคิดว่าภาพพจน์ของ ส.ส.และ ส.ว.เป็นอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () คอร์รัปชันกันมาก () เห็นแก่พวกพ้องมากกว่าประชาชน
() ขาดคุณธรรมและจริยธรรม () ไม่มีจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบ
() เบ่ง วางอำนาจ หยิ่ง
() อื่น ๆ โปรดระบุ.....

28. คำว่า จิตสำนึก ท่านเข้าใจว่าอย่างไร (ตอบได้เพียง 1 ข้อ)

- () สภาวะจิตที่ตื่นตัว () การรู้สึกตัวว่าควรจะทำสิ่งใดหรือไม่
() ระบบความคิด ที่ตัดสินใจกระทำสิ่งใด โดยรู้ตัว () การกระทำที่รู้ตัวอยู่เสมอ
() ความรู้สึกนึกคิดที่จะรับผิดชอบต่อสังคมและบุคคล
() อื่น ๆ โปรดระบุ.....

29. กระบวนการสร้างและพัฒนาจิตสำนึกควรทำอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () ทำซ้ำ ๆ และปฏิบัติบ่อย ๆ () ต้องชี้ให้เห็นถึงบาปบุญคุณโทษ
() ต้องมีการให้รางวัลหรือลงโทษแล้วแต่กรณี () ควรมีแบบอย่างที่ดีให้กระทำตาม
() อื่น ๆ โปรดระบุ.....

คำชี้แจง ในข้อ 30 ให้ท่านพิจารณาว่าระดับในการพัฒนาจิตสำนึกในแต่ละข้อหรือแต่ละประเด็นจะอยู่ในระดับใด ก็ให้ท่านวงกลมล้อมรอบตัวเลขที่ตรงกับระดับการตัดสินใจของท่าน

- 4 หมายถึง ต้องการให้มีการพัฒนาในประเด็นนั้นมากที่สุด
3 หมายถึง ต้องการให้มีการพัฒนาในประเด็นนั้นมาก
2 หมายถึง ต้องการให้มีการพัฒนาในประเด็นนั้นน้อย
1 หมายถึง ต้องการให้มีการพัฒนาในประเด็นนั้นน้อยที่สุด
0 หมายถึง ไม่ต้องการให้มีการพัฒนาในประเด็นนั้นเลย

30 . ถ้าจะพัฒนาจิตสำนึกในด้านบทบาทและความรับผิดชอบของ ส.ส. และ ส.ว. ให้มีคุณภาพ ท่านควรจะพัฒนาในเรื่องนั้น ในระดับใด

จิตสำนึกที่ควรได้รับการพัฒนา	ระดับการพัฒนา				
	4	3	2	1	0
(1) การพึ่งตนเอง.....	4	3	2	1	0
1.1 การดำเนินชีวิตเรียบง่าย ไม่พึ่งเพื่อ.....	4	3	2	1	0
1.2 รู้จักคิดและวิเคราะห์.....	4	3	2	1	0
1.3 มีวินัยในตนเอง.....	4	3	2	1	0
1.4 ยอมรับความเป็นจริงของตนเอง.....	4	3	2	1	0
1.5 สามารถพัฒนาตนเองได้.....	4	3	2	1	0
1.6 ความสามารถในการแก้ปัญหา.....	4	3	2	1	0
1.7 ความเชื่อและค่านิยมต่าง ๆ ที่ดีงาม.....	4	3	2	1	0

จิตสำนึกที่ควรได้รับการพัฒนา	ระดับการพัฒนา				
	4	3	2	1	0
(3) การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี.....	4	3	2	1	0
3.1 ความเสียสละ.....	4	3	2	1	0
3.2 การเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น.....	4	3	2	1	0
3.3 การควบคุมอารมณ์ของตนเอง.....	4	3	2	1	0
3.4 การละอายต่อบาปบุญคุณโทษ.....	4	3	2	1	0
3.5 มีสัจจะและจริงใจ.....	4	3	2	1	0
3.6 ีความเป็นกลางในการแสดงความคิดเห็น.....	4	3	2	1	0
3.7 ร่วมทุกข์ร่วมสุขและแก้ปัญหาร่วมกันกับประชาชน.....	4	3	2	1	0
4) ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ.....	4	3	2	1	0
4.1 การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์.....	4	3	2	1	0
4.2 เคารพและซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ.....	4	3	2	1	0
4.3 สนับสนุนและประกอบอาชีพสุจริต.....	4	3	2	1	0
4.4 รับผิดชอบต่อหน้าที่.....	4	3	2	1	0
5) ความมุ่งมั่นในการทำงาน.....	4	3	2	1	0
5.1 อุทิศเวลาในการทำงาน.....	4	3	2	1	0
5.2 การตรงต่อเวลา.....	4	3	2	1	0
5.3 ขยันหมั่นเพียรในการทำงาน.....	4	3	2	1	0
5.4 อดทนต่อปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ.....	4	3	2	1	0
5.5 มีการวางแผนการทำงาน.....	4	3	2	1	0
5.6 ติดตามความก้าวหน้าและความสำเร็จของงาน.....	4	3	2	1	0
5.7 พுகจริงทำจริง.....	4	3	2	1	0
5.8 มีสมาธิในการทำงาน.....	4	3	2	1	0
5.9 มีทักษะในกระบวนการทำงาน.....	4	3	2	1	0
(6) ความมุ่งมั่นในการทำประโยชน์แก่สังคม.....	4	3	2	1	0
6.1 ความเป็นพลเมืองดี.....	4	3	2	1	0
6.2 ช่วยพัฒนาชุมชนและสังคม เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม.....	4	3	2	1	0
6.3 เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี.....	4	3	2	1	0
6.4 สื่อสารดีและมีมนุษยสัมพันธ์.....	4	3	2	1	0
6.5 เลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย.....	4	3	2	1	0
6.6 เข้าใจบทบาทของตนเองในสังคม.....	4	3	2	1	0
6.7 ช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก.....	4	3	2	1	0

จิตสำนึกที่ควรได้รับการพัฒนา	ระดับการพัฒนา				
	4	3	2	1	0
(7) ตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย.....	4	3	2	1	0
7.1 มารยาทสังคม.....	4	3	2	1	0
7.2 การอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปะ/วัฒนธรรมไทย.....	4	3	2	1	0
7.3 รักษาสาธารณสมบัติของชุมชน.....	4	3	2	1	0
8) การมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ.....	4	3	2	1	0
8.1 การใช้จ่ายอย่างประหยัด.....	4	3	2	1	0
8.2 รณรงค์และเลือกใช้สินค้าไทย.....	4	3	2	1	0
8.3 รู้จักการวางแผนในการดำเนินชีวิต.....	4	3	2	1	0
8.4 ต่อต้านนายทุนต่างชาติที่เอารัดเอาเปรียบ.....	4	3	2	1	0
8.5 ส่งเสริมระบบสหกรณ์.....	4	3	2	1	0
8.6 ส่งเสริมและใช้เศรษฐกิจพอเพียง.....	4	3	2	1	0
(9) การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม.....	4	3	2	1	0
9.1 การตระหนักในปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม.....	4	3	2	1	0
9.2 ความรับผิดชอบต่อปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม.....	4	3	2	1	0
9.3 ป้องกันและแก้ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม.....	4	3	2	1	0
(10) หลักธรรมในการดำเนินชีวิต.....	4	3	2	1	0
10.1 สันโดษ.....	4	3	2	1	0
10.2 หลักพรวาชาธรรม.....	4	3	2	1	0
10.3 สัจธรรม.....	4	3	2	1	0
10.4 อื่น ๆ โปรดระบุ.....	4	3	2	1	0

31. จิตสำนึกในบทบาทหน้าที่/ความรับผิดชอบของ ส.ส. และ ส.ว. ควรมีกระบวนการสร้างจิตสำนึกอย่างไร
คำชี้แจง ให้ท่านพิจารณาว่าข้อประเด็นต่อไปนี้ เป็นข้อประเด็นที่จะใช้เป็นขั้นตอนในการสร้างจิตสำนึกหรือไม่
โดยให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในช่องแสดงความคิดเห็น

ประเด็นที่จะเป็นขั้นตอนในการสร้างจิตสำนึก	ใช่	ไม่ใช่
1. ขั้นการให้ความรู้ความเข้าใจ.....		
2. ขั้นการฝึกการคิด วิเคราะห์ วิจัย.....		
3. ขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม.....		
4. ขั้นการสำรวจตนหรือประเมินตนเอง.....		
5. ขั้นการควบคุมตนเอง.....		
6. อื่น ๆ โปรดระบุ.....		

32. โปรดเรียงลำดับกระบวนการในการสร้างจิตสำนึก จากที่สำคัญมากที่สุดให้ใส่เลข 1 ไปจนถึงที่สำคัญน้อยที่สุดให้ใส่เลข 5 ลงด้านหลังข้อความที่ท่านพิจารณาแต่ละข้อ

ขั้นตอนในการสร้างจิตสำนึก	ลำดับที่
● ขั้นการให้ความรู้ความเข้าใจ.....
● ขั้นฝึกการคิด วิเคราะห์ วิจัย.....
● ขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม.....
● ขั้นการสำรวจตนเองหรือประเมินตนเอง.....
● ขั้นการควบคุมตนเอง.....

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

33. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

ขอบคุณมาก

แบบแนวนำสัมภาษณ์

เรื่องการสร้างและพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ตามทัศนะของประชาชน : กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรี

แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก

1. ปัจจุบันสภาพการเมืองในบ้านเราเป็นอย่างไร โดยเฉพาะบทบาทและพฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา
2. ท่านคาดหวังอะไรบ้างกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา หรือท่านคิดว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาน่าจะทำอะไรให้กับท่านหรือชุมชนของท่านบ้าง
3. ปัจจุบันสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในเรื่องอะไรบ้าง และในอนาคตท่านคิดว่าบทบาทและความรับผิดชอบเหล่านั้นควรจะเป็นอย่างไร มีสิ่งใดบ้างที่ควรจะต้องเปลี่ยนแปลง
4. ท่านคิดว่าในปัจจุบันและอนาคต ประชาชนควรจะมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไร โดยเฉพาะการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเพื่อที่จะส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย
5. ปัจจุบันภาพพจน์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเป็นอย่างไร และท่านเข้าใจว่าอย่างไรเมื่อมีคนพูดถึงจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา
6. ท่านเข้าใจว่า **จิตสำนึก** หมายถึงอะไร เราจะพัฒนาจิตสำนึกของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาอย่างไร โดยเฉพาะในเรื่องบทบาทและความรับผิดชอบ
7. ท่านลองเสนอแนวทางการพัฒนาจิตสำนึกของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ในประเด็นต่อไปนี้ว่าจะพัฒนาอย่างไร (1) การพึ่งตนเอง (2) ความสนใจใฝ่รู้ (3) การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี (4) ความรักและความศรัทธาในวิชาชีพ (5) ความมุ่งมั่นในการทำงาน (6) ความมุ่งมั่นในการทำประโยชน์แก่สังคม (7) การตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย (8) ความมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ เช่น การประหยัด การเลือกใช้สินค้าไทย เป็นต้น (9) การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม (10) หลักธรรมในการดำเนินชีวิต
8. ในความคิดเห็นของท่าน การสร้างจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ควรมีประเด็นใดบ้าง และมีขั้นตอนอะไรบ้าง และเป็นอย่างไร
9. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ถ้าขั้นตอนในการพัฒนาจิตสำนึกจะประกอบไปด้วย (1) ขั้นการให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น (2) ขั้นการฝึกคิด การวิเคราะห์และวิจารณ์ (3) ขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (4) ขั้นการสำรวจตนเองหรือประเมินตนเอง (5) ขั้นการควบคุมตนเอง ขั้นตอนเหล่านี้จะเริ่มจากขั้นไหนก่อน และท่านจะเพิ่มเติมหรือเน้นขั้นตอนไหนเป็นพิเศษหรือไม่อย่างไร
10. ท่านคิดว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่ดี ควรมีคุณสมบัติใดบ้าง
11. ท่านมีความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่น ๆ อะไรบ้างที่เกี่ยวกับเรื่องการสร้างและพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต

**แบบตรวจสอบความเป็นไปได้ของตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึก
ในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ
สมาชิกวุฒิสภาในอนาคต ตามทัศนะของประชาชน
กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรี**

แบบตรวจสอบความเป็นไปได้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นสรุปผลความคิดเห็นของประชาชน 5 กลุ่มอาชีพ ในการสร้างตัวแบบ
การพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ
สมาชิกวุฒิสภา

ตอนที่ 2 เป็นแบบตรวจสอบความเป็นไปได้ของตัวแบบฯ จากความคิดเห็นของ
ผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 1

สรุปผลความคิดเห็นของประชาชน 5 กลุ่มอาชีพในจังหวัดเพชรบุรี ในการสร้างตัวแบบ การพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิก วุฒิสภาในอนาคต

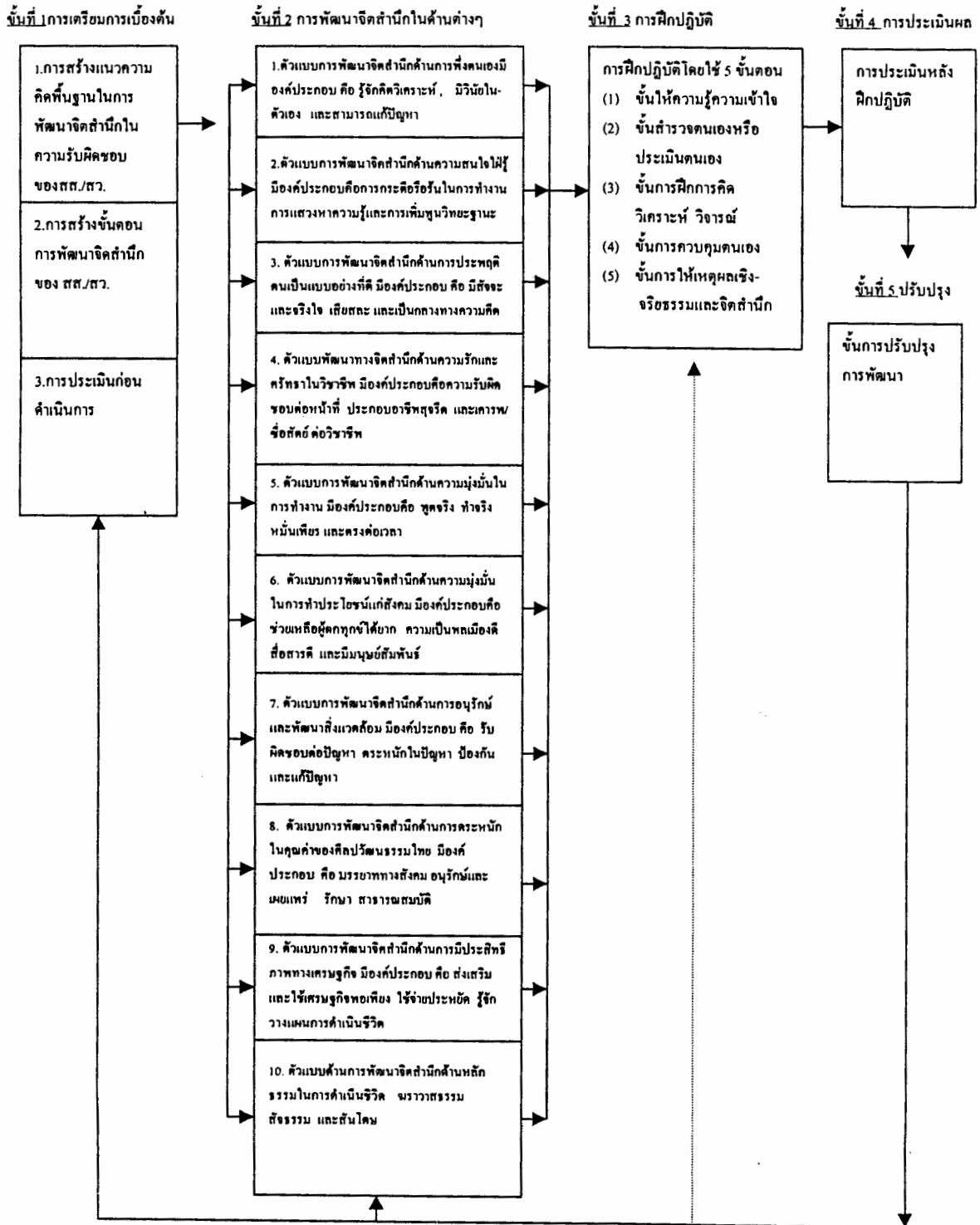
1. ความเบื้องต้น

งานวิจัยนี้คือเรื่องการสร้างแนวพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต ตามที่คณะของประชาชน กรณีศึกษา จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อสร้างตัวแบบของการพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและ ความรับผิดชอบสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ตามที่คณะของประชาชน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนของจังหวัดเพชรบุรี โดยสุ่มตัวอย่างมาอำเภอละ 2 ตำบล ทั้งนี้ให้ ตำบลหนึ่งอยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล และอีกตำบลหนึ่งอยู่นอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล ในแต่ละตำบลจะมีประชากรตัวอย่างจาก 5 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ แม่บ้าน ลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง พ่อค้า ข้าราชการ และเกษตรกร จำนวน 1,200 คน โดยรวบรวมข้อมูลทั้งการใช้แบบสอบถาม และการ สัมภาษณ์เชิงลึก ทั้งนี้จิตสำนึกจะหมายถึงความรู้สึกนึกคิดที่จะรับผิดชอบชั่วดี ต่อสังคมและบุคคล

2. กระบวนการวิจัย มี 2 ตอน ตอนแรกจะเป็นการวิเคราะห์และสังเคราะห์การสร้าง ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกจากข้อมูลภาคสนามโดยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึก ตอนที่ 2 จะนำข้อสรุปจากตอนที่ 1 มาให้ผู้เชี่ยวชาญลงความเห็น แล้วจึงมาปรับปรุงและพัฒนา ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกต่อไป

3. ผลสรุปของตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึก ตามความเห็นประชาชน เป็นไปตาม แผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 2 แสดงกรอบแนวคิดหลักในการสร้างและพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

จากแผนภูมิ แนวคิดหลักในการสร้างและพัฒนาจิตสำนึกของ ศส. และ สว. ซึ่งจะประกอบด้วยโครงสร้างหลัก 5 ตอน และ 20 องค์ประกอบย่อย ทั้งนี้เป็นแนวคิดหลักที่ได้มาจาก 2 ส่วน คือกรอบแนวคิดเชิงระบบและทัศนคติของประชาชน เมื่อนำความคิดเห็นหรือทัศนคติของประชาชน 5 กลุ่มอาชีพ จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ทั้งที่ได้จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก จากประชากรตัวอย่าง 1,200 คน แล้วนำความคิดเห็นทั้งหมดมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) ผลปรากฏตามแผนภูมิดังกล่าวและมีรายละเอียดประกอบดังนี้

1. ตัวแบบในการสร้างและพัฒนาจิตสำนึกของ ศ.ส./ส.ว โดยภาพรวมจะมี 5 ชั้น ได้แก่

1.1 ขั้นเตรียมการเบื้องต้น ซึ่งจะมี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่

1.1.1 การสร้างแนวความคิดพื้นฐานในการพัฒนาจิตสำนึก ใน บทบาทและความรับผิดชอบของ ศ.ส. และ ส.ว.

1.1.2 การสร้างขั้นตอนในการพัฒนาจิตสำนึกของ ศ.ส. และ ส.ว. ซึ่งจะมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการให้ความรู้ความเข้าใจ ขั้นสำรวจตนเอง หรือประเมินตนเอง ขั้นการศึกษาวิเคราะห์ วิจัยขั้น การควบคุมงาน และขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและจิตสำนึก

1.1.3 การประเมินผู้เข้ารับการศึกษาฝึกก่อนดำเนินการ โดยใช้แบบประเมินที่คณะผู้ดำเนินการจัดทำขึ้น

1.2 ขั้นการพัฒนาจิตสำนึก ขั้นนี้จะนำเอาผลของการประเมินก่อนดำเนินการ (ข้อ 1.1.3) มาจัดกลุ่มผู้เข้ารับการศึกษาฝึกปฏิบัติว่าจะเข้าสู่ตัวแบบการศึกษาฝึกใด ซึ่งต้องฝึกทั้งหมด ทั้งนี้ ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกจะมี 10 ตัวแบบ แต่ละตัวแบบจะมี 3 องค์ประกอบ

1.2.1 ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกด้านการพึ่งตนเอง ซึ่งจะมี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การรู้จักคิด วิเคราะห์ การมีวินัยในตนเอง และความสามารถในการแก้ปัญหาได้

1.2.2 ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกด้านความสนใจใฝ่รู้ จะมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การกระตือรือร้นในการทำงาน การแสวงหาความรู้ และการเพิ่มพูนวิพละฐานะ

1.2.3 ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึก ด้านการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความมีสติจะและความจริงใจ ความเสียสละ และความเป็นกลางทางความคิดเห็น

1.2.4 ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึก ด้านความรัก และศรัทธาในวิชาชีพ จะมีองค์ประกอบ ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบอาชีพสุจริต เคารพและซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ

1.2.5 ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน จะ
มีองค์ประกอบ ได้แก่ พุคจริง ทำจริง หมั่นเพียร และตรงต่อเวลา

1.2.6 ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึก ด้านความมุ่งมั่นในการทำ
ประโยชน์แก่สังคม จะมีส่วนประกอบ ได้แก่ ช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก ความเป็นพลเมืองดี
สื่อสารดีและมีมนุษยสัมพันธ์

1.2.7 ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึก ด้านการอนุรักษ์และพัฒนา
สิ่งแวดล้อม จะมีส่วนประกอบ ได้แก่ มีความรับผิดชอบต่อนโยบายราชการและสิ่งแวดล้อม ความ
ตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม และการป้องกันและการแก้ปัญหาราชการและสิ่งแวดล้อม

1.2.8 ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึก ด้านการตระหนักในคุณค่าของ
ศิลปวัฒนธรรมไทย มีองค์ประกอบ ได้แก่ มารยาททางสังคม การอนุรักษ์และเผยแพร่
ศิลปวัฒนธรรมไทย และการรักษาทรัพย์สินสมบัติของชาติ

1.2.9 ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึก ด้านการมีประสิทธิภาพทาง
เศรษฐกิจ ซึ่งมีส่วนประกอบ ได้แก่ ส่งเสริมและใช้เศรษฐกิจแบบพอเพียง มีการใช้จ่ายอย่างประหยัด
และรู้จักวางแผนการดำเนินชีวิต

1.2.10 ตัวแบบการพัฒนาจิตสำนึกด้านหลักธรรมในการดำเนินชีวิต
มีองค์ประกอบ ได้แก่ หลักธรรมาธรรม สัจธรรม และสันโดษ

1.3 ขั้นการฝึกปฏิบัติ โดยประชาชนมีความคิดเห็นว่าควรจะดำเนินการฝึก
ปฏิบัติใน 5 ขั้นตอน ตามลำดับดังนี้

- 1.3.1 ขั้นการให้ความรู้ความเข้าใจ
- 1.3.2 ขั้นสำรวจตนเองหรือประเมินตนเอง
- 1.3.3 ขั้นการฝึกการคิดวิเคราะห์ วิจัย
- 1.3.4 ขั้นการควบคุมตนเอง
- 1.3.5 ขั้นการใช้เหตุผลใช้จริยธรรมและจิตสำนึก

สำหรับขั้นตอนในการสร้างจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
และวุฒิสมาชิกทั้ง 5 ขั้นตอนนั้น เป็นการการวิเคราะห์จากทฤษฎีและประยุกต์ทฤษฎีกระจำนิยม
การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม กระบวนการกลุ่มและการปรับพฤติกรรม สามารถที่จะมากำหนดขั้น
ตอนในการสร้างจิตสำนึกขึ้นใหม่โดยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นที่ 1 การให้ความรู้ความเข้าใจ

ขั้นนี้เป็นการให้ความรู้และกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกปฏิบัติได้เข้าใจและตระหนักในความ
สำคัญของจิตลักษณะที่เอื้อต่อความเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาในบทบาทและความ
รับผิดชอบของตนในแต่ละประเภทการณ กิจกรรมในขั้นนี้ประกอบไปด้วยการศึกษาเอกสาร

ต่าง ๆ ด้วยตนเองและอาจมีการศึกษาเป็นกลุ่มย่อย ๆ มีการบรรยาย การแสดงบทบาทสมมติ และการดูเทปบันทึกภาพ มีการทัศนศึกษาจากตัวอย่างจริง เป็นต้น

2. ชั้น การฝึกคิด วิเคราะห์ วิจัย

ชั้นนี้จะเป็นการศึกษาประเด็นปัญหาที่กำหนดให้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ชัดเจนและลึกซึ้งอย่างกว้างขวาง และมีการเปรียบเทียบลักษณะของความรู้และความคิดเห็นระหว่างผู้เข้ารับการฝึกปฏิบัติด้วยกัน โดยคาดหวังว่าผู้เข้ารับการฝึกปฏิบัติจะยอมรับความรู้และมีการปรับตัวให้เป็นผู้ที่มีความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และมีการประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมและจิตสำนึกที่ดีในระดับที่สูงขึ้น แนวกิจกรรมในชั้นนี้จะประกอบไปด้วย การซักถามการตอบคำถาม การวิเคราะห์ การอภิปรายในประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์หรือกรณีตัวอย่างที่ศึกษาโดยกำหนดมาให้ และมีการรายงานผลการอภิปรายของกลุ่มให้ผู้ร่วมฝึกปฏิบัติได้รับทราบอย่างชัดเจนและกว้างขวาง

3. ชั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ชั้นนี้จะเป็นการกำหนดคำตอบของแต่ละประเด็นปัญหา ทั้งนี้ควรจะเป็นคำตอบที่แสดงเหตุผลเชิงจริยธรรมที่อาจแตกต่างกันใน 4 ระดับ ได้แก่ (1) ระดับที่ 1 ชั้นไม่มีจริยธรรมและจิตสำนึก หมายถึง คำตอบที่แสดงเหตุผลเพื่อสนองความต้องการของตนเองเป็นสำคัญอย่างเด่นชัด (2) ระดับที่ 2 ชั้นการมีจริยธรรมและจิตสำนึกก่อนเกณฑ์ หมายถึงคำตอบที่แสดงเหตุผลเพื่อหลบหลีกการถูกลงโทษและหวังรางวัลหรือสิ่งตอบแทนให้แก่ตนเอง (3) ระดับที่ 3 ชั้นการมีจริยธรรมและจิตสำนึกตามเกณฑ์ที่กำหนดหมายถึง คำตอบที่แสดงเหตุผล เพื่อให้ตนเองได้รับการยกย่องจากผู้อื่นว่าเป็นคนดีหรือเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติตามหน้าที่และบทบาททางสังคม (4) ระดับที่ 4 ชั้นการมีจริยธรรมและจิตสำนึกเหนือเกณฑ์หมายถึงคำตอบที่แสดงเหตุผลเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมในระดับอุดมคติส่วนตัวและอุดมคติสากล

ชั้นนี้ให้ผู้เข้ารับการฝึก นำความรู้ที่ผ่านการคิด วิเคราะห์ วิจัยในชั้นที่ 2 มาเลือกคำตอบใดคำตอบหนึ่งด้วยตนเอง พร้อมกับอธิบายเหตุผลประกอบการตัดสินใจของแต่ละคน จากนั้นให้ผู้เข้ารับการฝึกแบ่งเป็นกลุ่มย่อย และให้สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนนำคำตอบของตนเองมาอภิปรายและแลกเปลี่ยนเหตุผลซึ่งกันและกัน เพื่อเลือกคำตอบและอธิบายเหตุผลของกลุ่มอีกครั้งหนึ่งและให้แต่ละกลุ่มรายงานผลการตัดสินใจ และเหตุผลของกลุ่มให้กลุ่มอื่นๆ ได้ทราบด้วยอย่างทั่วถึง คำตอบที่แสดงเหตุผลเชิงจริยธรรมในแต่ละประเด็นปัญหา มีเกณฑ์ในการจัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมและจิตสำนึก ใน 4 ระดับดังกล่าวข้างต้น

4. ขั้นการสำรวจตนเองหรือประเมินตนเอง

ขั้นนี้เป็นการให้ผู้เข้ารับการฝึกได้ทำการประเมินพฤติกรรมของตนเอง จากแบบประเมินตนเองที่คณะดำเนินการฝึกได้จัดทำขึ้น ซึ่งจะครอบคลุมประเด็นการพัฒนา 10 ประเด็นได้แก่ การพึ่งตนเอง ความสนใจใฝ่รู้ การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ความรักและศรัทธาในวิชาชีพของตน ความมุ่งมั่นในการทำงาน ความมุ่งมั่นในการทำประโยชน์แก่สังคม การตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย การมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม และการยึดถือหลักธรรมในการดำเนินชีวิต

5. ขั้นการควบคุมตนเอง

ขั้นนี้เป็นการกำหนดให้ผู้เข้ารับการฝึก ฝึกกำหนดเป้าหมายของพฤติกรรม และให้การเสริมแรงแก่ตัวเองเป็นระยะ ๆ พร้อมกับจดบันทึกลงในแบบบันทึกพฤติกรรมที่คณะผู้ดำเนินการกำหนดขึ้น จากนั้นให้แต่ละคนเปิดเผยข้อมูล ความรู้สึกและประโยชน์ที่ได้รับจากการควบคุมตนเองให้สมาชิกในกลุ่มได้รับทราบ และให้ผู้เข้ารับการฝึกได้แสดงความคิดเห็นของตนตามแนวทางการควบคุมตนเองที่ได้รับการฝึกในครั้งนี้เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและจิตสำนึกให้ผู้อื่นและสมาชิกได้รับทราบ

1.4 ขั้นการประเมินหลังฝึกปฏิบัติ ซึ่งในขั้นนี้คณะผู้ดำเนินการจะทำการประเมินผลโดยใช้แบบประเมินและแบบบันทึกผลการฝึกปฏิบัติที่จัดทำขึ้น แล้วแจ้งผลให้ผู้เข้ารับการฝึกได้ทราบ

1.5 ขั้นการปรับปรุงการพัฒนา ขั้นนี้จะเป็นขั้นที่ทั้งคณะผู้ดำเนินการและผู้เข้ารับการฝึกจะได้มาอภิปรายและวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งเสนอแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาจิตสำนึก ทั้งในภาพรวมและเป็นรายบุคคลต่อไป

ตอนที่ 2

แบบตรวจสอบความเป็นไปได้ของตัวแบบการสร้างและพัฒนาจิตสำนึก
ในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

สำหรับการวิจัย

เรื่อง

การสร้างและพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของ
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต ตามทัศนะของประชาชน
กรณีศึกษา จังหวัดเพชรบุรี

แบบสอบถามสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง แบบทดสอบความเป็นไปได้ของตัวแบบการสร้างและพัฒนาจิตสำนึกในบทบาท
และความรับผิดชอบของ ส.ส. และ ส.ว. ในอนาคต ตามทัศนะของประชาชน กรณีศึกษาจังหวัด
เพชรบุรี จะมีอยู่ด้วยกัน 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับความคิดเห็น ในด้านความเหมาะสมหรือความเป็นไปได้ของ
โครงสร้างและองค์ประกอบของตัวแบบ และความเหมาะสมในการนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนา
จิตสำนึกของ ส.ส. และ ส.ว. ในอนาคต

ส่วนที่ 3 เกี่ยวกับข้อคิดเห็นที่เป็นข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขตัวแบบการ
สร้าง และพัฒนาจิตสำนึกของ ส.ส. และ ส.ว. ให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นทั้งในด้าน โครงสร้าง
องค์ประกอบ และการประยุกต์ใช้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / หน้าตัวเลือกที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

1. เพศ
 - (1) ชาย
 - (2) หญิง

2. หน้าที่หรือตำแหน่งการงานในปัจจุบัน
 - (1) นักการเมืองระดับชาติหรือท้องถิ่น
 - (2) นักวิชาการหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือสนใจด้านการเมืองการปกครอง
 - (3) นักวิชาการในโรงเรียน วิทยาลัย สถาบัน และ/หรือมหาวิทยาลัย
 - (4) นักหนังสือพิมพ์
 - (5) นักปกครองหรืออดีตนักปกครอง
 - (6) คณะกรรมการจัดการเลือกตั้งหรือที่เกี่ยวข้อง
 - (7) อื่น ๆ โปรดระบุ

3. ความสนใจในด้านการเมือง การปกครอง
 - (1) 1-3 ปี
 - (2) 4-6 ปี
 - (3) 7-9 ปี
 - (4) 10 ปีขึ้นไป

4. ระยะเวลาที่เคยดำรงตำแหน่งหรือทำหน้าที่ ตามข้อ 2
 - (1) น้อยกว่า 1 ปี
 - (2) 1-3 ปี
 - (3) 4-6 ปี
 - (4) 7-9 ปี
 - (5) 10 ปีขึ้นไป

- ส่วนที่ 2** เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นในด้านความเหมาะสมหรือความเป็นไปได้ของโครงสร้างและองค์ประกอบของตัวแบบ และความเหมาะสมในการนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาจิตสำนึกของ ส.ส. และ ส.ว. ในอนาคต
- คำชี้แจง** ขอให้ท่านพิจารณาความเหมาะสมหรือความเป็นไปได้ของตัวแบบการสร้างและพัฒนาจิตสำนึกของ ส.ส. และ ส.ว. ตามรายละเอียดในหัวข้อที่พิจารณาความเป็นไปได้ โดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

โปรดพิจารณาตัวแบบการสร้างและพัฒนาจิตสำนึกของ ส.ส. และ ส.ว. จากแผนภูมิหน้า 3

หัวข้อที่พิจารณาความเป็นไปได้	ความเป็นไปได้ตามระดับความคิด				ความคิดเห็น หรือ เหตุผลประกอบ
	มากที่สุด (4)	มาก (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
1. โครงสร้างหรือองค์ประกอบของตัวแบบ ในภาพรวมทั้ง 5 ขั้นตอน					
1.1 ขั้นที่ 1 ขั้นการเตรียมงาน					
1.2 ขั้นที่ 2 ขั้นการพัฒนา					
1.3 ขั้นที่ 3 ขั้นการฝึกปฏิบัติ					

หัวข้อที่พิจารณาความเป็นไปได้	ความเป็นไปได้ตามระดับความคิด				ความคิดเห็น หรือ เหตุผลประกอบ
	มากที่ สุด (4)	มาก (3)	น้อย (2)	น้อยที่ สุด (1)	
1.4 ชั้นที่ 4 ชั้นการประเมินหลังฝึกปฏิบัติ					
1.5 ชั้นที่ 5 ชั้นการปรับปรุงการพัฒนา					
2. การจัดลำดับตามโครงสร้างของตัวแบบ					
3. รายละเอียดในชั้นที่ 1 (ขั้นเตรียมการ)					

หัวข้อที่พิจารณาความเป็นไปได้	ความเป็นไปได้ตามระดับความคิด				ความคิดเห็น หรือ เหตุผลประกอบ
	มากที่สุด (4)	มาก (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
4. รายละเอียดในขั้นที่ 2 (ขั้นการพัฒนา)					
5. รายละเอียดในขั้นที่ 3 (ขั้นการฝึกปฏิบัติ)					
6. รายละเอียดในขั้นที่ 4 (ขั้นประเมินหลังดำเนินการ)					
7. รายละเอียดในขั้นที่ (ขั้นการปรับปรุงการพัฒนา)					

หัวข้อที่พิจารณาความเป็นไปได้	ความเป็นไปได้ตามระดับความคิด				ความคิดเห็น หรือ เหตุผลประกอบ
	มากที่สุด (4)	มาก (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
8. ในการนำตัวแบบนี้ไปใช้ในการพัฒนาจิตสำนึก ของ สส.และ สว. โดยภาพรวมทั้ง 5 ขั้นตอน					
9. ตัวแบบการพัฒนาความสามารถในเรื่อง การพึ่งตนเอง					
10. ตัวแบบการพัฒนาความสามารถในเรื่อง ความสนใจใฝ่รู้					

หัวข้อที่พิจารณาความเป็นไปได้	ความเป็นไปได้ตามระดับความคิด				ความคิดเห็น หรือ เหตุผลประกอบ
	มากที่สุด (4)	มาก (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
11. ตัวแบบการพัฒนาความสามารถในเรื่อง การประพุดคิดนเป็นแบบอย่างที่ดี					
12. ตัวแบบการพัฒนาความสามารถในเรื่อง ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ					
13. ตัวแบบการพัฒนาความสามารถในเรื่อง ความมุ่งมั่นในการทำงาน					
14. ตัวแบบการพัฒนาความสามารถในเรื่อง ความมุ่งมั่นในการทำประโยชน์แก่สังคม					

หัวข้อที่พิจารณาความเป็นไปได้	ความเป็นไปได้ตามระดับความคิด				ความคิดเห็น หรือ เหตุผลประกอบ
	มากที่สุด (4)	มาก (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
15. ตัวแบบการพัฒนาความสามารถในเรื่อง การตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย					
16. ตัวแบบการพัฒนาความสามารถในเรื่อง ความมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ					
17. ตัวแบบการพัฒนาความสามารถในเรื่อง การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม					
18. ตัวแบบการพัฒนาความสามารถในเรื่อง หลักธรรมในการดำเนินชีวิต					

ภาคผนวก ค.

1. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ จากแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
2. ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่าง 5 กลุ่มจำนวน 80 คน
3. ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจากการตรวจสอบความเป็นไปได้
ของตัวแบบการพัฒนากิจสำนึกฯ

ความคิดเห็นอื่น ๆ ที่ระบุเพิ่มเติมในแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การสร้างและพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
และสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต : กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรี

ข้อที่ 7 ปัญหาในการประกอบอาชีพของท่าน

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแม่บ้าน

- ทำงานพอมีกินมีใช้ ไม่ต้องมาขัง ถ้าประเทศไทยขจัดปัญหาคอร์รัปชันได้ก็คงจะดี
- สินค้าจำเป็นอย่างอื่นแพงเป็นอมตะ
- ควรมีรายได้เสริมให้ชาวบ้าน
- รัฐบาลไม่ค่อยช่วยเหลือเต็มที่
- วัดดูคืบในการผลิตสูง
- การเอาเปรียบกันของสินค้า
- ของแพงมาก

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการ

- การเอารัดเอาเปรียบ แบ่งชั้นวรรณะ
- การไม่มั่นใจในอาชีพที่ทำอยู่ (การเลิกจ้าง)

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นลูกจ้าง

- อายุมากแล้วแต่อยากมีรายได้บ้าง
- งานเยอะไม่ค่อยมีเวลา
- งานที่ทำให้เกิดความเบื่อ
- เรื่องงาน
- ไม่ยอมขึ้นเงินเดือน
- ส่วนมากจะเห็นพวกมากกว่าหน้าที่การงาน

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพ่อค้า

- ถูกการเอาเปรียบแก่บริษัทผู้ว่าจ้าง

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกร

- แต่คร้อน
- ไม่ค่อยมีเวลา
- ที่ดินทำกิน
- อยากให้ลูกเรียนจนถึงปริญญาตรี โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย เช่น ค่าเทอม ให้ช่วยเหลือลูกมีงานทำ

- น้ำเน่าเสีย
- น้ำมันแพง
- ไม่มีที่ทำกินเป็นของตัวเอง

ข้อที่ 8 ปัญหาสำคัญของท่านที่ต้องการให้ ส.ส. และ ส.ว. ช่วยเหลือมีปัญหาด้าน

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแม่บ้าน

- ค่าครองชีพสูงมากเกินไป
- ราคาสินค้า

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นราชการ

- เรื่องหนี้สิน เส้นสาย พวกพ้อง
- ขาดความยุติธรรม
- ถนน
- ธนาคาร
- ไม่ต้องช่วยเหลือให้บริหารประเทศให้ดีกว่า

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นลูกจ้าง

- สิ่งที่ ส.ส. ส.ว. พุคไม่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้
- พัฒนาบ้านเมืองให้ดี
- พัฒนาประเทศให้ดี
- ราคาสินค้าของทะเลตกต่ำ
- เมื่อตอนน้ำท่วมขาดทุนจากการปลูกพืชผลถ้าเป็นไปได้อยากให้หาเมล็ดพันธุ์พืชผักมาบริจาคให้เราบ้าง
- อยากให้เหลียวแลข้าราชการผู้น้อยบ้าง

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพ่อค้า

- ลูกจ้างชั่วคราวน่าจะมีค่าครองชีพให้สูงกว่า
- มึงงานทำ

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกร

- เงินทุนหมุนเวียนที่ไม่มีดอกเบี้ย ที่ต้องการช่วยเหลืออย่างจริงจังโดยไม่มีกฎระเบียบที่มากเกินไป
- ปัญหาตำรวจรีดไถ บ่อน หวย
- ใช้ไฟน้อย เสียค่าไฟมากเกินไป

ข้อที่ 9 ในความคิดเห็นของท่าน ส.ส. และ ส.ว. ที่ดีควรมีคุณลักษณะอะไรบ้าง

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแม่บ้าน

- มีความเกรงกลัวต่อบาปกรรม ปากตรงกับใจ และทำได้อย่างปากว่า
- ต้องพูดจริงและทำจริง ไม่ใช่ดีแต่พูด
- เป็นคนมีการพัฒนาสูง
- คิดจะเป็น ให้ดี ๆ
- พูดน้อย ทำมาก

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการ

- การเป็น ส.ส. หรือ ส.จ. ไม่จำเป็นต้องมีฐานะดี แต่ต้องมีอุดมการณ์ ซื่อสัตย์ สุจริต เข้าถึงประชาชน
- ไม่เป็นแกนนำ แบ่งกลุ่มในรัฐสภา
- หันมามองความจำเป็น ความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นให้มากกว่านี้
- มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล
- คิดก่อนทำ ทำให้มากกว่าพูด

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นลูกจ้างลูกจ้าง

- เบื่อทะเลาะกันเอง
- ติดตามผลงานของคนที่สร้างขึ้นจนมีผลสำเร็จ
- พูดจริงทำจริง
- พูดสิ่งใดให้รักษาคำพูด
- ไม่โก่งกิน

กลุ่มตัวอย่างพ่อค้า

- อย่าเห็นแก่ตัว
- เมื่อพูดอะไรกับประชาชนไว้ ก็ควรจะทำอย่างที่พูด
- มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ
- ทำตามคำที่พูดไว้ก่อนลงคะแนน
- ทำตามคำพูดที่เคยลั่นวาจาไว้
- ไม่โก่งกินบ้านเมือง

กลุ่มตัวอย่างเกษตรกร

- ไม่คดโก่งกิน
- ไม่เล่นพรรคเล่นพวก
- ต้องออกเยี่ยมประชาชนบ้าง เพื่อจะได้รู้ถึงปัญหาของประชาชน ในพื้นที่ชนบทบ้านนอก บ้านนา บางครอบครัวก็จะอดตายอยู่แล้ว
- ต้องมีความจริงใจที่จะช่วยเหลือประชาชน และต้องเจาะลึกหรือลงถึงประชาชนจริง ๆ เพื่อรู้ปัญหา และแก้ไขปัญหานั้นอย่างแท้จริง

ข้อที่ 10 ท่านทราบหรือไม่ว่าสภาพการณ์การเมืองไทยเป็นอย่างไร

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแม่บ้าน

- มีพวกห้องเห็นแก่ประโยชน์ของตนเอง และพรรคพวกเป็นใหญ่ นักการเมืองยึดแน่นแต่ประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง จึงทำให้ประเทศชาติถดถอย ต้องขจัดคนพวกนี้ทิ้งไปให้หมด
- คนเลวเยอะ ในรัฐบาล
- เอาเปรียบประชาชน

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการ

- มีอุดมการณ์แต่ไม่ทำตามอุดมการณ์ที่ให้ความหวังกับชาวบ้าน
- นักการเมืองเข้าใจการเมือง แต่ประชาชนส่วนมากไม่เข้าใจการเมือง

กลุ่มตัวอย่างลูกจ้าง

- รัฐบาลไม่ค่อยดี ตอนยังไม่ได้เป็นก็พูดจะทำนู่น ทำนี่ให้ประชาชน แต่พอเป็นจริง ๆ ไม่ค่อยทำให้
- มีการเอารัดเอาเปรียบมาก

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพ่อค้า

- รัฐธรรมนูญดีแต่ผู้บริหารไม่ดี
- แย่มาก ๆ เลย

กลุ่มตัวอย่างเกษตรกร

- นักการเมืองแต่ละคนจริงจัง
- ไม่มีความสามัคคีที่จะช่วยกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
- มีอุดมการณ์แต่มีไม่จริง
- การเมืองวุ่นวายมากเลย

ข้อที่ 11 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับพรรคการเมืองของไทย

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแม่บ้าน

- ไม่ค่อยมีสัจจะในคำพูด
- อุดมการณ์มีแต่เป็นตัวหนังสือ-คำพูด แต่ปฏิบัติจริงไม่ได้
- คำพูดของ ส.ส. ที่เขาพูดยังไม่สามารถทำงานได้ตามคำพูดและยังไม่มีการพัฒนา

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการ

- ช่วยกันบริหารมากกว่า
- ไม่มีสัจจะในคำพูดอุดมการณ์เยอะเกินไป

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นลูกจ้าง

- น่าจะยุบไปเลย (สภา)
- ในการจัดตั้งพรรคการเมืองน่าจะมีการควบคุมการจัดตั้งพรรคการเมืองให้มากกว่านี้ เช่น คุณลักษณะของพรรค และอายุของพรรคการเมือง
- คำพูดที่เคยให้กับประชาชนเป็นคำพูดลอย ไม่เคยทำให้เห็นจริงซักที

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพ่อค้า

- พุดมาก
- ขอบหาเรื่องทะเลาะกัน ทำไมไม่หันมาปรึกษากันระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายค้าน ไม่ยึดถืออุดมการณ์
- พรรคการเมืองมาก แต่ไม่ได้ช่วยกันพัฒนาประเทศเลย
- สนับสนุนไทยรักไทย

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกร

- ดอนหาเสียงนโยบายดี พุดดี แต่ทำไม่ได้

ข้อที่ 16 ในอนาคต การเลือกตั้งอาจใช้ วิธีกดปุ่มอิเล็กทรอนิกส์ แทนการกาบัตร ท่านเห็นด้วยหรือไม่

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแม่บ้าน

- ไม่เห็นด้วย เพราะคนแก่ ๆ จะทำไม่เป็น
- เห็นด้วย เพราะทำให้ไม่เสียเวลา สำหรับคนมีงานทำ
- อยากกากบาทด้วยมือของตนเอง
- ไม่ทำให้บัตรเสีย
- ถ้าเอามาใช้คนแก่ ๆ จะไม่เข้าใจ
- เห็นด้วย เพราะ เทคโนโลยีมีความทันสมัย แต่ควรให้ความรู้กับประชาชนมาก

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นราชการ

- ไม่เห็นด้วย เพราะอาจจะเป็นอันตรายกับตัวได้
- ไม่เห็นด้วย เพราะคนไม่ทันเทคโนโลยีสมัยใหม่
- ไม่เห็นด้วย เพราะการ โกงมีทุกรูปแบบ
- เห็นด้วย เพราะเทคโนโลยีทันสมัย แต่การให้ความรู้กับประชาชน มีการปฏิรูปการศึกษา
- ถ้าการกดปุ่มอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้ไม่สามารถ โกงคะแนน ได้ แต่ก็ต้องตรวจสอบบัตรประชาชนด้วย เพื่อป้องกันอีกที
- ไม่เห็นด้วย ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้
- ประชาชนยังไม่พร้อม

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นลูกจ้าง

- น่าจะนำเงินไปช่วยชาวไร่ ชาวนา
- อาจเป็นไปได้
- แบบเดิมดีแล้ว เพียงแต่คุมให้เข้มงวดกว่านี้
- ไม่เห็นด้วย ความยุ่งยากในการติดตั้งนอกจากลงทุนสูงแล้ว ประชาชนยากที่จะเข้าใจ แค่ขนาดกากบาทบัตรยังทำผิด แล้วเรื่อง โกง ยังไงก็ โกงได้
- ไม่เห็นด้วย เพราะคนรุ่นเก่า ๆ อาจยังใช้ไม่เป็น

- อะไรก็ได้ถ้าไม่เล่นพวก

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพ่อค้า

- ไม่แน่ใจ เพราะทราบดีว่าวิชาการคณปุม มีแผนปฏิบัติอย่างไรบ้าง ซึ่งยังไม่สามารถเปรียบเทียบว่าแบบไหนดีกว่ากัน
- ไม่มีความคิดเห็น เพราะมีความเข้าใจวิธีการเลือกวิธีเลือกตั้ง โดยใช้วิธีการคณปุมอิเล็กทรอนิกส์

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกร

- อิเล็กทรอนิกส์ยังไม่เข้าถึงประชาชนตามชนบท ทำความเข้าใจยาก ผิดพลาดง่าย ทำให้คนแก่ปวดหัว
- ถ้านำเอาแบบคณปุมอิเล็กทรอนิกส์มาใช้จะไม่เข้าใจ
- ไม่เข้าใจวิธีการ

ข้อที่ 17 ในความคิดของท่าน ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งอย่างไร

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแม่บ้าน

- ควรแจ้งเมื่อพบเห็น หรือการมีแนวโน้มการทุจริตการเลือกตั้งทันที
- เข้าไปมีส่วนร่วมต้องมีการคัดเลือก

7.2 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นราชการ

- มีส่วนร่วม เพราะความคิดหลากหลาย
- เข้าไปมีส่วนร่วมต้องมีการคัดเลือก
- ให้ข้อมูลการซื้อสิทธิ์ขายเสียง

7.3 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นลูกจ้าง ไม่มีความคิดเห็น

7.4 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพ่อค้า ไม่มีความคิดเห็น

7.5 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกร ไม่มีความคิดเห็น

ข้อที่ 18 ท่านคิดว่าจะมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยอย่างไร

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแม่บ้าน

- ร่วมมือกันพัฒนาประชาธิปไตย

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการ

- สมัครการเลือกตั้ง
- ให้ความรู้กับเด็กและประชาชน
- ให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นลูกจ้าง

- อยากรจะช่วยให้ข้อมูล เบาะแสเหมือนกันแต่กลัวอิทธิพลมืด

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพ่อค้า ไม่มีความคิดเห็น

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกร ไม่มีความคิดเห็น

ข้อที่ 20 หน้าที่ซึ่ง ส.ส. และ ส.ว. ไม่ค่อยได้ทำ ได้แก่อะไรบ้าง

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแม่บ้าน

- กำหนดไม่สนใจหารายได้ให้แก่หมู่บ้าน และไม่ค่อยทำอะไรเลย
- ควรมีการพบปะประชาชนให้มากขึ้น
- ไม่มี เข้ามาช่วยเหลือเลย ไม่เห็นหน้า ส.ส.เลย
- ให้ความรู้เกี่ยวกับการลงคะแนน
- ไม่พัฒนาหมู่บ้าน
- แก้ปัญหาของท้องถิ่นและพัฒนา
- ทุกอย่าง เข้าไปไม่มีอะไรเลย

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการ

- ไม่รู้ความเดือดร้อนของชาวบ้านอย่างแท้จริง

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นลูกจ้าง

- หัวหน้าผู้ใหญ่บ้านไม่ค่อยเสนอแก่ ส.ส. ส.ว. จึงทำให้ ส.ส. ส.ว. ไม่รู้และมาปรับปรุงซักก็
- ก็เห็นคืออยู่แล้ว
- พอได้เป็นแล้วก็มีแต่ประชาชนเข้าไปหาที่สำนักงาน ไม่เคยออกไปเยี่ยมเลย
- ไม่เคยเห็นมาดูแลประชาชน เห็นแต่ตอนเคยมาหาเสียง
- ไม่ให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนทางด้านต่าง ๆ

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพ่อค้า

- คืออยู่แล้ว
- ไม่เคยเจอ ส.ส. และ ส.ว. เลย เคยเจอแต่ตอนหาเสียง
- ไม่ค่อยได้ทำเกือบทุกข้อ

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกร

- ไม่ออกไปไหนเห็นอยู่แต่บางกอก ร้อนมั่ง
- ไม่ค่อยได้ทำอะไรเลย

ข้อที่ 21 ส.ส. และ ส.ว. ควรทำหน้าที่ใดเป็นพิเศษมากกว่าที่กำหนดไว้บ้าง

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแม่บ้าน

- ควรให้เข้าถึงประชาชนบ้าง
- ดูแลเรื่องการจ้างงานให้มากกว่านี้ ให้ลดราคาน้ำมันให้ถูกลง และหน้าจะจัดตั้งองค์การในการพัฒนาหมู่บ้านและประสานงานให้ประชาชนรับรู้เรื่องต่างๆ

- อยากให้มีการหารายได้ให้แก่หมู่บ้าน
- ใช้ให้มีงานทำต้องตอนนี้ประชาชนในหมู่บ้านตกงานกันมาก และไม่มีรายได้มาเลี้ยงครอบครัว
- ให้มีบทบาทในเรื่องของประชาชนให้มากขึ้น
- ทำอย่างที่ไม่เสี่ยง
- ช่วยเหลือความทุกข์ยาก
- ดูแลประชาชน พัฒนาประเทศ

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการ

- Control economic problem

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นลูกจ้าง

- อยากให้ดูแลเรื่องการว่างงาน
- เร่งรัดรัฐบาลให้ลดราคาน้ำมัน
- อยากให้มีองค์การพิเศษมาบอกว่าตอนนี้ ศ.ส. ส.ว. ทำอะไรอยู่บ้าง
- อยากให้บ้านเมืองเจริญมากกว่านี้
- อยากให้มีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเพื่อหารายได้เสริม
- การศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพ่อค้า

- เมื่อได้รับคัดเลือกช่วยมาเยี่ยมชาวบ้านบ้าง
- ให้ออกมาพบปะประชาชนบ้าง
- ควรพัฒนาตนเอง และพัฒนาไปพร้อมๆ กันให้สมดุลกัน

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกร

- ให้เงินประชาชนใช้
- เข้าถึงประชาชนได้มากที่สุด
- เข้าถึงประชาชนให้มากที่สุดเพื่อดูแลรายละเอียด ปัญหาของประชาชนในเขตชนบท
- รู้ซึ่งถึงความเดือดร้อนของประชาชน

ข้อที่ 22 เท่าที่ผ่านมา ท่านคิดว่า ศ.ส. ทำหน้าที่ด้านใดมาก

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแม่บ้าน

- ช่วยเหลือด้านสังคม
- ไม่ทำอะไรเลย ดีแต่ว่างอำนาจ
- ยังไม่แน่ใจ เพราะไม่ปรากฏผลงาน
- ไม่ค่อยแน่ใจ เพราะไม่เห็นผลงานปรากฏออกมาเลย
- ไม่เห็นทำอะไรสักหน้าที่

- ไม่ทำเลย
- ทำนิดหน่อยแต่ไม่มาก
- ไม่เห็นทำอะไรเลย
- ไม่ค่อยทำ
- หาผลประโยชน์
- ไม่มีหายาก
- ไม่ค่อยทำเลย ไม่เหมือนตอนหาเสียง
- ไม่รู้ ไม่เห็นเลย
- ไม่ค่อยทำกันเลย
- คุณภาพชีวิต

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการ

- ไม่แน่ใจว่าจะทำอะไร
- หาผลประโยชน์ให้กับตนเอง
- ไม่ค่อยทำหน้าที่ให้กับราษฎรภายในจังหวัดของตนคิดว่าสมควร ส่วนมากหาผลประโยชน์ใส่ตน
- ไม่ค่อยได้ทำ
- ไม่มีผลงานมากนัก
- คอยแต่จะหาผลประโยชน์ใส่ตนและพวกพ้อง แย่งกันคอร์รัปชั่น

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นลูกจ้าง

- อาย่าทะเลาะกันเอง
- หาเสียงแล้วก็ไป
- โกงกินหาผลประโยชน์ของประชาชน เช่น ถ้าได้เงินมากก็ทำถนน แต่ทำไม่ได้เต็มที่
- ไม่มีเลย
- ไม่ค่อยทำหน้าที่
- ยังไม่เห็นเลย
- เท่าที่ผ่านมามผมไม่เห็น ส.ส. และ ส.ว. ช่วยเหลือและมาดูแลบ้างเลย
- แข่งขันแก่งแย่งกันร่ำรวย
- น่าจะไปดูแลตามชนบทบ้านนอกกว่าขาดเหลืออะไร
- ที่ผ่านมายังไม่เห็นทำอะไรให้เห็นเลย จะรักษาผลประโยชน์ส่วนตนมาก
- ไปงานทุกงานที่ถูกเชิญหรืองานทุกงานที่อยู่ในพื้นที่ของตน และไม่ทราบไม่ปัญหาที่เกิดว่ามีอะไรบ้าง ควรแก้ไขอย่างไร
- พอได้รับเลือกตั้งก็เข้าไปกินเงินเดือน แล้วคอยช่วยเหลือพวกคนรวยเป็นส่วนใหญ่
- ยังไม่เคยเห็นผลงาน

- คค โกงประชาชน
- ที่สังเกตไม่ค่อยทำอะไรมากนัก ถ้าจะพัฒนาท้องถิ่นก็ไม่เห็นจะพัฒนาเท่าใด เพราะบางทีในเมืองแท้ ๆ ยังไม่มีไฟฟ้า น้ำประปา ทางเข้าหมู่บ้านยังเป็นหลุมเป็นบ่อ
- คอยหาโครงการเพื่อนำงบประมาณมาใช้ส่วนตัว
- ได้เป็น ส.ส. แล้วไม่นำมาพัฒนาตามคำพูด
- แย่งกันหาผลประโยชน์
- ไม่ทำอะไรเลย

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพ่อค้า

- ออกมาวิจารณ์เรื่องต่างๆมากเกินไป
- คิดเอาर्डเอาเปรียบ หาผลประโยชน์จากประชาชน
- ช่วยงานศพ
- ชอบไปเปิดงาน หรือเป็นประธานงานศพ
- ช่วยงานตามคำเชิญ
- ไม่เห็นทำอะไรเลย
- ไม่ค่อยได้ทำอะไรเลยสักข้อ เพราะได้เป็นแล้วก็หายกันหมด
- ไม่มี แก่งแย่งชิงดี อำนาจ บริหาร
- ไม่เห็นทำอะไร
- ไม่เห็นแสดงผลงานด้านใด
- มีผลงานน้อยมาก
- พัฒนาน้อยมาก

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกร

- ตอนนี้อยังไม่เห็นมาทำอะไรเลย
- ไม่เห็นทำอะไรด้านใดให้เกิดประโยชน์มากที่สุดแก่ประชาชนชนชั้นคนเดียว
- ไม่เห็นทำด้านใดมาก
- ทำอะไรไม่ได้สักอย่าง
- ไม่พัฒนาด้านใดเลย
- ไม่แน่ใจรู้สึกว่ามีบทบาทอะไรมากมายกับประชาชน
- แก่งแย่ง ไม่มีความสามัคคี เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นของประเทศ
- ไม่ค่อยได้ทำอะไรเลย พอได้เป็นแล้วหายกันหมด
- ไม่ค่อยได้ทำหน้าที่อะไรเลย ได้เป็นเห็นเจ็บกันหมด
- ไม่ค่อยจะทำ
- ไม่ค่อยเห็นทำหน้าที่ และความรับผิดชอบส่วนรวม
- เท่าที่ผ่านมาไม่เห็นทำด้านใดเลย

ข้อที่ 23 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการทำงานของ ส.ส. และ ส.ว.

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแม่บ้าน

- ควรมีการพัฒนาทุกๆ ด้านให้มากกว่านี้
- ส.ส. ควรจะออกมาปราศรัยพบปะประชาชนบ้าง
- ไม่มีผลงานอะไรมาพัฒนาให้เห็น

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการ

- เพราะยังใหม่อยู่ จึงยังไม่เห็นผลงานที่ชัดเจน

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นลูกจ้าง

- การที่สร้างที่นั่งรอรถยังไม่น่าสร้าง เพราะในตัวเมืองเพชร ไม่มีรถวิ่งรอบเมือง
- ทำให้ประชาชนลดค่าใช้จ่ายในครอบครัวมากขึ้น
- ไม่สนใจประชาชน

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพ่อค้า

- ดอนที่ยังไม่ได้ทำคดีแต่พอได้ตำแหน่งไม่เหมือนเดิม
- ควรจะนึกถึงหมู่บ้านที่ขาดการพัฒนาให้มากที่สุด
- ส.ส. ควรออกมาพูดคุยกับประชาชนบ้าง
- ส.ส. ส.ว. นิสัยแย่มาก
- ไม่ค่อยได้ทำ

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกร

- ดอนนี้ยังไม่เห็นหน้าเลย
- ต้องพยายามพิจารณาปัญหาของประชาชนที่ร้องทุกข์ให้มากที่สุดและแก้ไขปัญหา

ข้อที่ 24 หากว่า ส.ส. และ/หรือ ส.ว. แสวงหาผลประโยชน์จากตำแหน่งที่ตนเองมีอยู่ ท่านคิดเห็นอย่างไร

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแม่บ้าน

- ไม่อยากให้มีการคอร์รัปชันกันมาก และให้มีการตรวจสอบให้มากกว่านี้
- ไม่ทราบ คือ ไม่มีคนมาบอกเลย
- ควรไล่ออกและไม่ควรที่จะกลับมาทำหน้าที่ได้อีก ควรถูกปลดออกจากตำแหน่ง
- ไม่ควรให้ลงสมัครอีกต่อไป
- ไม่ควรเพราะให้เป็นตัวแทนให้กับประชาชนเมื่อมีปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น
- ไม่สมควรอย่างยิ่ง
- ควรตัดสิทธิ์ตลอดไป
- ไม่ควรมีสิทธิ์ใดๆ เลย

- ไม่ควรให้สมัครต่อไป ในเรื่องการเมือง
- จับประหารชีวิต

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นราชการ

- do the right thing at first

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นลูกจ้าง

- ควรลงโทษตามกฎหมายโดยไม่ละเว้น
- อยากให้มีการตรวจสอบการทุจริตมากกว่านี้

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพ่อค้า

- ทุกคนในประเทศน่าจะปรารถนาที่จะได้อายุและไม่ควรได้รับการยอมรับจากสังคม
- จริงๆ แล้วไม่สมควร
- อยากให้ ส.ส. ส.ว. นี้ถึงประชาชนบ้าง

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกร

- ส.ส. หาผลประโยชน์ 70 %
- ไม่สมควรเป็นอย่างยิ่ง และไม่น่าให้อภัย
- น่าจะให้ออกจากการเป็น ส.ส. ส.ว.
- อยากให้ลาออก

ข้อที่ 25 ส.ส.และ ส.ว. คนปัจจุบัน(ของจังหวัดเพชรบุรี) ที่เป็นอย่างนี้ ท่านคิดว่ามีจิตสำนึกเป็นอย่างไร

ในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแม่บ้าน ไม่มีความคิดเห็น

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการ ไม่มีความคิดเห็น

- ส.ส. มาพบประชาชนน้อยมาก

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นลูกจ้าง

- บางทีพูดแล้วก็ไม่ทำอย่างที่พูด
- ไม่ทราบไม่เคยเห็นผลงาน
- ทุกคนเข้าถึงประชาชนได้ดี แต่ควรช่วยเหลือประชาชนในเรื่องที่จำเป็นมากกว่าไปเป็นสปอนเซอร์ให้กับเรื่องบางเรื่องที่ไม่จำเป็น

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพ่อค้า ไม่มีความคิดเห็น

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกร

- เห็นองค์กรเพียงคนเดียวที่มีจิตสำนึกดี ช่วยเหลือประชาชนที่แท้จริง
- จิตสำนึกค้นหาเสียง ควรตรงกับการปฏิบัติ
- โกงเฉพาะ ส.ว.

ข้อที่ 27 ปัจจุบันท่านคิดว่าภาพพจน์ของ ส.ส.และ ส.ว.เป็นอย่างไร

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแม่บ้าน

- หวังประโยชน์ในหน้าที่การงาน ใช้การเป็น ส.ส. ส.ว. ในการหาอำนาจ เช่น ในการ โยกย้ายตำแหน่ง
- พูดอย่างเดียวไม่กระทำอย่างที่พูดไว้ ปัจจุบันดี มาก แต่ไม่ดีเท่าที่ควร ไม่เคยพบ ส.ส. เลย

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการ

- ลืมตัว หากความสบายจากความยากจนของประชาชน
- ดี

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นลูกจ้าง

- มีจิตสำนึกดี
- มีจิตสำนึก ในบางเรื่องที่ยังสรุปไม่ได้ แต่มีความรับผิดชอบอยู่บ้าง
- โกง
- ที่เห็นตอนนี้ก็คืออยู่แล้วแต่อนาคตไม่รู้
- โกง
- บางคนก็ดีบางคนก็ไม่ดี
- ไม่ช่วยเหลือประชาชนอย่างที่เคยรับปากไว้ก่อนการเลือกตั้ง

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพ่อค้า

- ส.ส. ค้ายาเสพติด

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกร

- ต้องปฏิบัติตนให้เสมอต้นเสมอปลาย เหมือนเวลามาหาเสียง
- มีความรับผิดชอบมากขึ้นหน่อย
- เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน
- หวังประโยชน์ในหน้าที่การงาน

ข้อที่ 28 คำว่าจิตสำนึก ท่านเข้าใจว่าอย่างไร

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแม่บ้าน ไม่มีความคิดเห็น

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการ

- ภาวะจิตใจที่สำนึกที่ควรหรือไม่ควร
- สำนึกที่ดี

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นลูกจ้าง ไม่มีความคิดเห็น

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพ่อค้า ไม่มีความคิดเห็น

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกร ไม่มีความคิดเห็น

ข้อที่ 29 กระบวนการสร้างและพัฒนาจิตสำนึกควรทำอย่างไร

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแม่บ้าน

- ทำในสิ่งที่ตนเองบกพร่องอยู่
- โดๆ กันแล้วยังต้องพัฒนาจิตสำนึกอีกหรือ ถ้ายังต้องให้พัฒนาอีกก็ลาออกซะ

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการ

- การสร้างจิตสำนึกขึ้นอยู่กับการทำงานของคุณคนที่มีความรู้สึกรู้สึกนึกคิดในตัวของบุคคลเอง

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นลูกจ้าง

- ต้องให้นักการเมืองฟังธรรมกันมาก ๆ ถึงจะดี

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพ่อค้า

- สอนตั้งแต่เด็ก ๆ
- ควรระบุบทลงโทษต่อผู้กระทำผิดให้รุนแรงมากกว่านี้

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกร

- ทำด้วยสามัญสำนึกของตนเอง โดยมีต้องให้ใครมาว่าก่อนถึงจะทำ
- มีบทลงโทษที่เด็ดขาดไม่เห็นแก่เงิน

ข้อที่ 33 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแม่บ้าน

- คำพูดที่เคยให้กับประชาชนไม่เคยทำได้เลย เวลามหาเสียงจะเจอหน้า พอเลือกตั้งเสร็จแล้วจะไม่เคยเจอหน้าเลย
- ให้ทำให้ดีเท่ากับทุกครั้งปฏิบัติงาน และทำให้แบบเสมอต้นเสมอปลายด้วย ไม่มีการคอร์รัปชันกันด้วย
- คำพูดที่เคยพูดไม่ค่อยปฏิบัติตามเลย พอมาหาเสียงที่ถึงพบหน้าก็ แต่เวลาไม่มาหาเสียงไม่มาให้เห็นหน้าเลย
- ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ปรับปรุงตัว ส.ส. และพัฒนาหมู่บ้านเกี่ยวกับ ประปา ไฟฟ้า
- ให้ ส.ส. ตั้งใจแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับบ้านเมืองมากกว่าชิงดีชิงเด่นและหาผลประโยชน์ใส่ตัว
- อยากให้มาดูแลคนในหมู่บ้านเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นมากกว่านี้
- อยากให้กำจัดปัญหาสาธารณสุขอย่างจริงจัง ไม่ชอบคนทำผิดกฎหมาย
- ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ให้ดูดี และสะอาดเพราะจังหวัดเพชรบุรีเป็นสถานที่ท่องเที่ยว
- อยากให้สนับสนุนกลุ่มแม่บ้านให้มีงานทำ
- อยากให้ ส.ส. ทำในสิ่งที่พูดไว้เสียที
- อยากให้เลิกบ้าอำนาจ ต้องการความเป็นตนเอง ช่วยกันปรึกษาหารือ ในปัญหาของหมู่บ้าน
- อยากให้หันมาช่วยกันพัฒนาประเทศมากกว่าพูดจาห้ำหั่นกัน
- ให้มาดูแลโทรศัพท์ตามบ้านนอกบ้างเพราะว่ามีแต่ตู้ไม่มีเครื่อง หรือ 4 กบ. มีตู้หนึ่ง (แต่ตู้ก็เสียด้วย)
- ให้มาดูแลน้องทำงานบ้าง (ส.ท.) ว่าวัน ๆ ทำอะไรกันบ้าง ไม่ใช่คอยแต่จะให้สิ้นเดือน เพื่อจะได้รับเงินเดือน
- ให้มาดูแลอุดหนุนให้สะอาด (ดูดี) กว่านี้
- ให้มีความกระตือรือร้นในการทำงาน และความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของตนเอง

- อยากให้พัฒนาหมู่บ้าน และดูแลความเป็นอยู่ของลูกบ้านให้ดีกว่านี้ ไม่ใช่ไปเองประมาณมาพัฒนาหมู่บ้าน แต่เอาไปใช้เอง
- คนเราควรมีจิตสำนึกในการทำงานและการกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้มากที่สุด ไม่ใช่คิดถึงตัวเองมากกว่างานที่กระทำ รับผิดชอบ ควรจะรู้ว่ากระทำสิ่งใดและไม่ควรกระทำสิ่งใด ควรรับฟังในความคิดของผู้อื่น ใช้อาความคิดของตัวเองเป็นใหญ่หรือถูกแต่เพียงผู้เดียวควรที่จะรับฟังผู้อื่นเพื่อที่จะได้ความคิดและข้อเท็จจริงเพื่อนำไปแก้ไขในสิ่งต่าง ๆ ได้ และจะได้สิ่งที่ดีที่สุด
- ส.ส. และ ส.ว. ควรจะมีบทบาทในความเป็นตัวของตัวเอง (ไม่เป็นขุนพลอยพยัก) มีความคิด แนวทางของตนเอง เคารพในการที่ประชาชนยกย่องให้เป็นผู้นำของตนเอง ตัวอย่างเช่นใน จ.เพชรบุรี ส.ส. ทั้งหมดเก้า หน้าใหม่กว่า 70 % หลังจากได้รับเลือกตั้งแล้วก็ไม่มาพัฒนาหมู่บ้าน จังหวัด อย่างที่เคยพูดไว้ นี่คงเป็นสาเหตุหนึ่งที่คนมาใช้สิทธิน้อยลง รวมถึงตัวข้าพเจ้าด้วย ซึ่งต่างจากช่วงที่กำลังหาเสียง ใหว่ทุกคนที่ผ่านมาโดยไม่ถือตัว แต่พอหลังได้รับเลือกตั้งแล้วอย่างหวังเลยว่าจะได้การกระทำเช่นนี้จากท่าน
- ในประเทศของเราควรมีจิตสำนึกกันได้แล้ว เลิกเห็นแก่ตัว
- ส.ส. ในบ้านเรา ควรจะทำการพัฒนา หมู่บ้านให้มาก ควรลดถือประโยชน์ของตนให้มาก
- อยากให้ ส.ส. หรือผู้ที่เกี่ยวข้องช่วยพัฒนาเศรษฐกิจให้ดี ควบคุมราคาสินค้าให้ดี อย่าแพง
- อยากให้ ส.ส. และ ส.ว. มาพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญให้มาคิดไฟ ช่วยเหลือในเรื่องราคาของพืชในไร่นาค้า พัฒนาท้องถิ่นให้ดีให้มีความเจริญ มาดูแลประชาชนบ้าง และให้มาพัฒนาหมู่บ้านด้วยมาคิดไป ทำถนนในซอยของหมู่บ้านให้ดี ส.ส. และ ส.ว. ออกมาเยี่ยมเยียนประชาชนบ้างให้ ส.ส. และ ส.ว. มาพัฒนาหมู่บ้าน ไฟฟ้า ถนน ให้ดี ควรให้ ส.ส. และ ส.ว. มาดูแลเรื่องไฟฟ้า ถนน

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นลูกจ้าง

- ควรปฏิบัติหน้าที่ให้ซื่อตรงกับประชาชน ทุกวันนี้ไม่เคยพบปะ ส.ส. ส.ว. และในความคิดของประชาชนถ้ามีปัญหากเกิดขึ้น ประชาชนจะต้องไปหาท่านแทน
- ทำงานให้ประชาชนเสมอต้นเสมอปลาย รู้จักหน้าที่ของตนเองว่าควรทำอะไรบ้างเพราะทุกวันนี้ ส.ส. ส.ว. ก็ทำดีอยู่แล้ว
- ให้ปฏิบัติตัวเองให้ดีกว่านี้ ทำงานเห็นแก่ประชาชนเป็นส่วนใหญ่
- อยากให้ประชาชนได้มีการตรวจสอบการทำงานของ ส.ส.และ ส.ว.
- อยากให้ ส.ส. และ ส.ว. จัดตั้งโครงการหางานให้บุคคลที่ไม่มีงานทำ
- ไม่มีความคิดเห็นเพิ่มเติมเพราะคิดไปก็ช่วยไม่ได้
- อยากให้บุคคลที่เป็นคนดีเป็น ส.ส. และ ส.ว.
- อยากให้ช่วยเรื่องหางานทำ
- อยากให้ ช่วยเรื่องการจ้างงาน
- ปัญหาการว่างงาน
- ช่วยรักษาผลประโยชน์ของชาวบ้าน

- อยากให้ช่วยเหลือการท่องเที่ยวของชะอำให้ดีขึ้น
- อยากให้ ศ.ส. และ ศ.ว. สนใจการทำงานมากกว่านี้ ไม่ใช่เอาแต่เงินเดือน
- กล้าได้กล้าเสียกับประชาชน
- ต้องการให้มาพัฒนาหมู่บ้านต่าง ๆ
- ให้มาช่วยพัฒนาปรับปรุงหมู่บ้านต่าง ๆ
- ให้มาช่วยพัฒนาปรับปรุงหมู่บ้าน สายไฟ
- ปัญหาเรื่องถนน ราคาสินค้า
- ไฟฟ้าตามถนน ไม่มี และเรื่องรายได้ และราคาพืชผล
- เรื่องการเงิน
- อยากให้มาพัฒนาถนน
- ช่วยเหลือด้านอาชีพ การว่างงาน
- ให้มาดูในหมู่บ้านเรื่องปัญหาต่าง ๆ
- ควรมาประชุม รับฟังปัญหาของประชาชน
- ควรพัฒนาท้องถิ่นให้ดีขึ้นที่ไม่โกงประชาชน
- ควรมีความเป็นกลางตั้งใจปฏิบัติงาน
- อยากให้ลงพื้นที่มากเหมือนตอนหาเสียง
- ให้เลิกทำในสิ่งที่ไม่ดี สิ่งไหนดีก็ควรทำต่อไปเลย และพัฒนาให้ดีขึ้น ๆ
- ต้องการให้ช่วยเหลือประชาชนอย่างจริงใจและตลอดไป ไม่ใช่ขอร้องให้ช่วยแล้วค่อยช่วยพัฒนาระบบการทำงานให้ดีขึ้นไป ช่วยเหลือประชาชนไม่ทิ้งขว้าง หมั่นสอบถามทุกข์สุขประชาชน
- ศ.ส. และ ศ.ว. เวลาได้เป็นไม่ค่อยสนใจประชาชนเท่าที่ควร
- ให้ทำจริง จริงใจต่อประชาชน และรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่
- พอได้เป็นแล้วไม่ค่อยสนใจลูกบ้าน
- อยากให้ตั้งใจในการทำงานและการปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต
- อยากให้ ศ.ส. และ ศ.ว. ได้คิดปฏิบัติทำงานจริงต่อประชาชน
- อยากให้ ศ.ส. หรือ ศ.ว. มาดูแลประชาชนช่วยเหลือพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น
- ให้ ศ.ส. หรือ ศ.ว. ได้คิดจริงทำจริง
- ให้ทำงานจริง และซื่อสัตย์
- ให้ช่วยเหลือแนะนำประชาชนให้ทราบพอได้รับเรื่องราวเกี่ยวกับประชาชน
- ควรดูแลประชาชนพอประชาชนได้เลือกเป็น ศ.ส. และ ศ.ว. แล้วควรทำงานให้ตอบแทนแก่ประชาชนบ้าง
- อยากให้ ศ.ส. และ ศ.ว. ปฏิบัติงานจริงทำจริงต่อประชาชน
- อยากให้ได้งบประมาณนี้มา อยากให้ ศ.ส. และ ศ.ว. กินน้อย ๆ หน้อย เพื่อที่จะนำมาพัฒนาในเขตชุมชนของเราให้ดีขึ้น

- อยากให้ระบบการทำงานแบบในปัจจุบันหายไป เอาความรู้ ความสามารถจริง ๆ เข้ามา โดยเฉพาะ เจ้าหน้าที่ ที่มาจาก การเลือกตั้ง
- อยากให้ ส.ส. และ ส.ว. มีความรับผิดชอบมากกว่านี้

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพ่อค้า

- มีการแก่งแย่งกันมากเกินไป มุ่งที่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม
- ควรมีการลงโทษแก่ผู้กระทำผิดโดยไม่เห็นแก่พวกพ้องหรือสินบนและตำแหน่งหน้าที่
- อยากให้เข้าถึงประชาชนให้มากกว่านี้
- ให้การพัฒนาทางด้านจิตสำนึกของ ส.ส. และ ส.ว. ควรจะมีการพัฒนาในด้านตนเอง ทางด้านเศรษฐกิจ และการแก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชน และให้ความไว้วางใจแก่ประชาชนอย่าเต็มร้อย และต้องช่วยเหลือได้ด้วย
- ส.ส. หรือพรรคการเมืองใดก็ตามควรจะเล็งเห็นความเดือดร้อนของประชาชนเป็นสำคัญ
- ต้องการให้ท่าน ส.ส. ส.ว. ช่วยดูแลราคาสินค้าให้อยู่ในระดับที่ราคาไม่สูง ไม่ต่ำเกินไป ไม่กดโกงชาวบ้าน
- ส.ส. และ ส.ว. ควรจะเข้าถึงประชาชนให้มากกว่านี้
- ควรจะได้มีการปรับปรุงอย่างจริงจังเพื่อให้ประเทศของเราพัฒนาเสียที่
- การสร้างจิตใต้สำนึกให้ตั้งงามอยู่เสมอ
- ในการสร้างจิตสำนึกควรสร้างที่ ส.ส. ส.ว. ก่อนอื่น
- อยากให้ ส.ส. / ส.ว. เข้ามาดูแลประชาชนให้ใกล้ชิดกว่านี้ ให้เหมือนกับตอนที่ก่อนเลือกตั้ง
- อยากให้ ส.ส. ส.ว. ดูแลประชาชน
- น่าจะมีรัฐบาล ไม่น่ามีฝ่ายค้าน มั่วถกเถียงกัน ปัญหาที่ไม่ได้แก้สักที

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการ

- ควรแก้ปัญหาอย่างแท้จริง
- อยากให้ ส.ส./ ส.ว. มาพบปะเยี่ยมเยียนประชาชน
- ส.ส./ส.ว. ควรปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตน
- ประชาชนควรตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและประชาชน
- ประชาชนควรเลือกตัดสินใจที่จะเลือกคนดีเพื่อทำงานต่อสังคม
- อยากให้รัฐบาลช่วยเหลือประชาชนเรื่องค่าครองชีพและสวัสดิการทางสังคม
- เป็นประโยชน์ที่ดีแก่สังคม
- ควรมาดูแลประชาชนบ้าง ว่าได้รับความเดือดร้อนเรื่องอะไรบ้าง
- การหาเรื่อง ควรนำนโยบายของพรรคมาหาเสียง แต่ที่ปฏิบัติกันอยู่คือ การนำเอาความเลวของคู่แข่งขึ้นมาโจมตีกัน
- ต้องร่วมมือกัน แก้ปัญหาทั้ง ฝ่ายค้าน และรัฐบาล แต่ที่เป็นอยู่ กลับคอยจ้องจับผิดกัน ต้องให้มองกลับหลังบ้าง
- ส.ส. ส.ว. ทุกคนควรปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องความซื่อสัตย์ และการเห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าของส่วนรวม

- ส.ส. ส.ว. ควรจะออกมาอภิปราย พบประชาชน บ้างในเรื่องสภาพปัญหาในชนบท (ไม่ใช่เลือกไปแล้วหายสาปสูญไปเลย)
- อยากให้ ส.ส. ส.ว. ร่วมกันทำความดีช่วยเหลือประชาชนโดยไม่คิดผลประโยชน์ และไม่เลือกว่าใครเลือกว่าทำกับใคร
- การแก้ไขปัญหาด่าง ๆ ต้องแก้ที่คนก่อนเพราะเป็นตัวสื่อในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ถ้าคนสามารถรู้สำนึกในหน้าที่ของตน ปัญหา ก็จะ ไม่เกิด
- อยากให้นักการเมืองมีพัฒนาการที่ดีขึ้นมาก ๆ เพื่อให้สังคมดีขึ้น
- การเมืองสำหรับประเทศไทย อาจต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนาทุก ๆ ด้าน ไม่ต่ำกว่า 10 ปี จึงจะเป็นแม่แบบการเมืองไทยที่สมบูรณ์อย่างแท้จริง ทุกวันนี้ ประชาชน จำต้องอดทนและทำใจ แต่ก็ยังดีกว่า ที่ต้องอยู่ในประเทศที่รัฐใช้อำนาจปกครองแบบเบ็ดเสร็จ
- อยากให้ ส.ส. และ ส.ว. ทุก ๆ ท่านเป็นคนดีประเทศชาติจะได้เจริญเสียที
- ผู้ที่เป็น ส.ส. และ ส.ว. จะต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีจริยธรรม คุณธรรมที่ดี มีความซื่อสัตย์สุจริต และพฤติกรรมยึดผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก เลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ร่วมทุกข์ร่วมสุขแก้ปัญหาพร้อมกับประชาชน เป็นตัวแทนของประชาชน โดยแท้จริง
- อยากให้ ส.ส. และ ส.ว. ทำหน้าที่ สุจริต และซื่อสัตย์ ต่อประชาชน และประเทศชาติ
- ส.ว. และ ส.ส. ควรมีความซื่อสัตย์ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เห็นแก่ภัยประชาชน เห็นแก่ประชาชนตาดี ๆ (รวมทั้งข้าราชการชั้นผู้ใหญ่บางคนตามกระทรวงต่าง ๆ)
- ควรเป็นแบบอย่างที่ดีของคนไทย ต้องรักษาดี เสียดสละเพื่อชาติ ต้องรักความเป็นคนไทย
- อยากให้ ส.ส. ส.ว. รักษาคำพูดที่ให้ไว้แก่ประชาชน และพัฒนาบ้านเมืองให้ดี และซื่อสัตย์ต่อบ้านเมือง

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกร

- อยากให้เข้าเยี่ยมประชาชนให้ทั่วถึง ไม่ใช่ไปเฉพาะตามงานต่าง ๆ
- อยากให้ ส.ส. และ ส.ว. เข้าเยี่ยมประชาชนให้ทั่วถึง
- อยากให้ ส.ส. และ ส.ว. พูดแล้วต้องทำด้วย
- อยากให้ผู้เกี่ยวข้องหรือ ส.ส. เข้ามารับฟังความคิดเห็นของชาวบ้านบ้าง ในเรื่องเกษตรกร เช่น ยาม่าหญ้าแพงมาก แต่ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวออกมาไม่ได้ราคาเท่าที่ควร
- อยากให้เข้าถึงประชาชนบ้าง ถ้าก็จะแสดงออกมีปากมีเสียงกับเขาบ้าง
- ให้มาปรับปรุงพัฒนาหมู่บ้าน 13 บ้าง ให้สมกับการได้เลือกเป็น ส.ส.
- อยากให้เข้ามารับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยเฉพาะในเรื่องราคาพืชผลตกต่ำ
- ให้เข้ามาฟังเรื่องหนี้สินของประชาชนบ้าง
- ให้เข้ามารับฟังปัญหา เรื่องการทำเกษตร เช่น ยาที่ใช้ในการทำเกษตร เรื่องปุ๋ย
- ให้กลับมารับฟังปัญหาของหมู่บ้านบ้าง ให้เหมาะสมกับการที่ได้เลือกไป
- ควรที่จะเข้ามารับฟังปัญหาของประชาชนบ้าง

ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างตามอาชีพ

เรื่อง

การสร้างและพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา
ตามทัศนะของประชาชน : กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรี

ข้อ 1 ปัจจุบันสภาพการเมืองในบ้านเราเป็นอย่างไร โดยเฉพาะบทบาทและพฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

1. กลุ่มแม่บ้าน

- ก่อนข้างไม่ดีเท่าไรนัก ประวัติของ ส.ส.และ ส.ว.ส่วนมากก็ไม่ค่อยเห็นดี
- ไม่มีบทบาทอะไรมากนักไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงจากเดิม นักการเมืองแสดงละครตบตา
- เศรษฐกิจแย่ พอได้ตำแหน่งแล้วไม่เคยมาดูแลในหมู่บ้าน
- มีการช่วงชิงอำนาจและประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง
- แล้วแต่นายกฯคนไหนจะมีนโยบายอย่างไร ราคาของก็ขึ้น ๆ ลง ๆ
- ไม่ค่อยทำหน้าที่ของตนเองเท่าที่ควร ส่วนมากจะหาผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่า
- ไม่เห็นจะดีขึ้นเลย มีแต่การซื้อเสียงโดยหวังผลประโยชน์ บทบาทยังมีน้อยมาก ให้ความสำคัญกับตนเองมากเกินไป โดยไม่เห็นความสำคัญของประชาชน
- ส.ส. ก็ดีเป็นบางคน ก็ไม่รู้ว่าคนไหนจะดีหรือไม่ดี แต่เราก็เห็นว่าบางคนเขาช่วยเหลือชาวบ้านดี
- การเห็นแก่พวกพ้อง การเอารัดเอาเปรียบสภาพทางการเมืองจึงไม่พัฒนาใครทำเด่นขึ้นมากก็จะไม่พอใจ
- ส่วนมากเป็นพวกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวเข้าไปยุ่งกับธุรกิจต่าง ๆ
- ดีขึ้นเรื่อย ๆ และจะนำพาเศรษฐกิจของประเทศกลับคืนมาเหมือนเดิม
- ยังไม่ดีเท่าที่ควร
- ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอะไร ตัวบุคคลก็เป็นคนเดิม ๆ เพียงแต่มีการย้ายพรรคเท่านั้นเอง

2. กลุ่มลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง

- มีความกระตือรือร้นมากขึ้นที่จะพัฒนาประเทศและมีการวางแผนนโยบายหลายอย่าง มีความรู้ดีกว่าดีขึ้น
- สภาพการเมืองในปัจจุบัน ไม่ค่อยดีเท่าไรนัก ส.ส. และ ส.ว. ไม่ค่อยมีบทบาทมากนัก ไม่ค่อยใช้หัวสมองให้มันเกิดประโยชน์เท่าที่ควร
- ส.ส.และ ส.ว. ควรมีบทบาทในการเป็นปากเสียงแทนประชาชน แต่ปัจจุบันยังไม่มี ส่วนมากได้เถียงกันในเรื่องส่วนตัวมากกว่า
- เศรษฐกิจตกต่ำ บ้านเมืองไม่ค่อยเจริญ เพราะนักการเมืองไม่ค่อยสนใจราษฎรเท่าที่ควร
- สภาพการเมืองดีขึ้นกว่าเดิม
- มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมากขึ้น ส.ส. และ ส.ว. มีการตั้งใจทำงานดีและผลงานมีให้เห็นมากขึ้น
- มีการซื้อเสียงเป็นส่วนมาก และมีการคอร์รัปชันกันมาก
- เหมือนเดิม ปัจจุบัน ส.ส. ไม่เห็นทำอะไรให้บ้านเมืองดีขึ้นเลย ความเป็นอยู่ของประชาชนแย่ลง ปัญหาการว่างงาน และยาเสพติดมีทุกวัน

- เลือกกันเข้าไปปีกว่าแล้วยังไม่เห็นมีผลงานอะไรที่เด่นชัดเลย
- เหมือนเดิม ยังไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง ทำงานเอาตัวรอดไปก่อน
- ศ.ส. และ ศ.ว. ยังเล่นพรรคเล่นพวกเหมือนกัน
- เหมือนเดิม ไม่มีการเปลี่ยนแปลง

3. กลุ่มพ่อค้า

- ก็เหมือนเดิม ๆ ที่ผ่านมา ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงไปกว่าที่เป็นอยู่
- ยังมีการโกงกินกันมาก อยู่ในสภาพเหมือนเล่นละครตบตาประชาชน ขาดความจริงใจ
- เศรษฐกิจตกต่ำ อยากให้มาช่วยด้านราคาพืชผักให้มีราคาดีขึ้น
- เล่นพรรคเล่นพวก ส่วนมากจะเป็นนักการเมืองที่ไม่แท้จริง มุ่งหาประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม ลืมนึกถึงประโยชน์ที่ตั้งไว้
- สภาพโดยรวม ๆ นั้นก็ยังมีขัดแย้งกัน บางครั้งก็วุ่นวายเกินกว่าชาวบ้านจะเข้าใจได้
- เหมือนการเลือกตั้งที่ผ่านมาเพราะเลือกตัวบุคคลเข้าไปในสภา แต่ผลงานไม่มีการเปลี่ยนแปลง
- คอร์รัปชัน แก่งแย่งกันและไม่ค่อยจะทำงานให้ประชาชนเท่าไร ความรับผิดชอบก็ไม่เห็นจะคิดเลขพอมหาเสียงพูดทุกอย่างให้คนชอบ
- ไม่มีบทบาทเท่าที่ควร ความรับผิดชอบก็ไม่มี ไม่มีกฎเกณฑ์ ไม่มีความเป็นมาตรฐาน
- คุณภาพรวมแล้วดีกว่าเก่า ส่วนเรื่องพฤติกรรมของ ศ.ส. และ ศ.ว. คู่มือมาก อาจเป็นเพราะสื่อมวลชนก็ได้ที่คอยจับผิด แล้วนำมาตีแผ่แค้นสังคม ทำให้ ศ.ส. และ ศ.ว. ไม่กล้าที่จะทำผิด
- คิดว่ากำลังเป็นไปในทางบวกมากกว่า ส่วนเรื่องบทบาทและพฤติกรรมของ ศ.ส. และ ศ.ว. ยังคงดำเนินงานได้ช้า มีแต่ทฤษฎี ยังปฏิบัติได้น้อย เนื่องจากขาดความสามัคคีกันในหมู่คณะ
- ยังไม่ดีเท่าไรนัก ส่วน ศ.ส. และ ศ.ว. ที่เข้าไปนั่งในสภานั้นก็เพื่อไม่ให้ตำแหน่งว่างเท่านั้นเอง

4. กลุ่มข้าราชการ

- เหมือนเดิม ๆ ที่ผ่านมา ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงมากนัก
- ในการประพดปฏิบัติรู้สึกรู้สีกว่ายังทำเพื่อส่วนตัวอยู่ ยังทำงานได้ไม่จริงจัง
- มีการพัฒนามาก ตั้งแต่ได้นายกทักษิณ
- ก่อนข้างวุ่นวาย ในสภา ชอบทะเลาะกัน ได้เถียงกัน ชอบใช้ตำแหน่งอำนาจหน้าที่หาผลประโยชน์ใส่ตัวเองและพวกพ้อง
- สภาพบ้านเมืองเราไม่เป็นที่น่าเชื่อถือสักเท่าไหร่ คือพรรคการเมืองขาดความรับผิดชอบ มีความเห็นแก่ตัว และพวกพ้อง กลยุทธ์การโกงทุกรูปแบบถูกจัดมาใช้ในการเลือกตั้งทั้งสองสภา
- ตอนนี้วุ่นวาย แต่รัฐบาลใหม่ทำงานกันจริงจังมากขึ้น
- การเมืองชอบเล่นละครให้ประชาชนดู
- ไม่แน่ใจว่านักการเมืองปัจจุบัน มีศีลธรรม รู้บาปบุญคุณโทษกันแค่ไหนเพราะแต่ละคนแสดงถึงความเห็นแก่ตัวและความอยากได้
- ตั้งแต่แบ่งเขต ศ.ส. รู้สึกว่าจะรับผิดชอบดีกว่าเก่า
- ศ.ส. ยังมีความคิดในรูปแบบเดิมคือเป็นลักษณะอำนาจนิยม มิได้นำและทำตามความคิดเห็นของประชาชน ตามความต้องการของประชาชน

- พฤติกรรมของ ศ.ส. และ ศ.ว. ยังเหมือนเดิมคือ หาผลประโยชน์ใส่ตัวเองเป็นส่วนใหญ่ ไม่ค่อยจะนึกถึงประชาชนเท่าที่ควร มีการแบ่งชั้นอำนาจเพื่อประโยชน์ของพวกเขาห้อง โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ของบ้านเมือง
- โดยรวมแล้วทำหน้าที่ได้ดี มีระดับปริญญาตรีมากกว่าแต่ก่อน
- พฤติกรรมของ ศ.ส. และ ศ.ว. ไม่ค่อยดี ต้องมีการปรับปรุงอีกมาก

5. กลุ่มเกษตรกร

- อยากให้มองในด้านดี มากกว่าด้านไม่ดี
- บทบาทของ ศ.ส. และ ศ.ว. ในตอนนี้คิดว่าไม่ค่อยมีบทบาทที่แน่ชัดอะไรมากนัก
- ในภาพรวมพัฒนาขึ้นมาบ้าง แต่ก็ต้องรอดูการทำงานของพวกเขาไปเรื่อย ๆ
- พฤติกรรมของ ศ.ส. และ ศ.ว. ยังมีการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกันอยู่ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้องของตนเอง
- การเมืองในสังคมไทยนี้มีความสกปรก มีมานานแล้ว คือมีการซื้อเสียงกันด้วย พอเข้าไปทำงานก็ต้องกอบโกยเป็นธรรมดา
- สภาพการเมืองไทยในปัจจุบันมีความซับซ้อนกว่าในอดีตมาก และไม่มีอะไรที่แน่นอนและยังมีความรู้สึกว่าการบริหารประเทศในตอนนี้ค่อนข้างแย่มาก ส่วนบทบาทและพฤติกรรมของ ศ.ส. และ ศ.ว. ก็คือ ดูแลทุกข์สุขราษฎร ออกกฎหมาย หลังจากเลือกตั้งมาจนถึงทุกวันนี้ยังไม่ทำอะไรดีขึ้นมาเลย
- ไม่ค่อยดี
- ไม่ค่อยดี ข้าวของแพง
- การเมืองบ้านเราจะต้องให้ความรู้อีกมากในชุมชน เนื่องจากในชุมชนไม่มีส่วนได้เสียโดยตรง ดังนั้นทุกคนจึงไม่ค่อยสนใจการเมือง
- ตอนนี้มันก็แย่ บทบาทหน้าที่มันไม่ดีเท่าที่ควร
- สภาพการเมืองไทยยังเหมือนเดิม ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอะไรมากนัก

ข้อ 2 ท่านคาดหวังอะไรบ้างกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา หรือท่านคิดว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาน่าจะทำอะไรให้กับท่านหรือชุมชนของท่านบ้าง

1. กลุ่มแม่บ้าน

- ทุกที่ที่ไปเลือกตั้งนั้นไม่เคยคาดหวังอะไร ที่ไปเลือกตั้งก็ไปใช้สิทธิ์เท่านั้น อยากให้ ศ.ส. หรือ ศ.ว. ทำในสิ่งที่ท่านพูดให้ได้
- อยากให้เขาได้มีการมาพัฒนาชุมชนของเราให้มาก อย่างเช่น ถนนหนทาง หรือว่าประปา บางบ้านก็เข้าไม่ถึง อยากให้ดูแลชุมชนที่พวกเขาได้ไปหาเสียงเอาไว้ แล้วจึงได้เลือกเข้าไปในสภา
- คาดหวังอะไรไม่ได้ เพราะขนาดตัว ศ.ส. และ ศ.ว. เองยังไม่มีความจริงใจให้กับตัวเอง แล้วจะให้ประชาชนไปคาดหวังในตัวท่านได้อย่างไร
- ให้ทำในสิ่งที่หาเสียงไว้ แต่ส่วนมากจะทำให้กับประชาชน ไม่ได้
- ควรมีหลักการพัฒนาประเทศหรือจังหวัด มีหลักนโยบายที่ดีและสามารถทำให้เหมือนกับที่พูดไว้พูดจริงทำจริง เพื่อให้ประชาชนเห็นว่าคนนี้ทำงานมีผลงานที่ดี ช่วยเหลือประชาชนอย่างจริงใจ แต่นี้ก็พอแล้ว

- ควรทำหน้าที่ให้ได้ความเป็นจริง และสิ่งที่เคยพูดไว้ว่าจะทำก็ควรจะทำตามที่พูด ควรจะพัฒนาชุมชนให้ดี
 - หวังว่าสักวันหนึ่งคนที่เลือกจะทำประโยชน์ให้กับท้องถิ่น แต่จริง ๆ แล้วไม่เห็นทำอะไรสักอย่าง จึงรู้สึกผิดหวังมากกับพวกมีเงินและอิทธิพล และขอให้พวกเข้าพ่อ เข้าแม่หมดสิ้นไปจากเมืองเพชร
 - ช่วยให้ได้ค่าครองชีพ
 - อยากให้เขาทำบ้านเมืองให้ดี ข้าวของก็ไม่แพง
 - อยากให้เห็นประโยชน์ส่วนตัวน้อยกว่าประโยชน์ส่วนรวมจะเป็นการดีอย่างที่สุด
 - อยากให้นางประมาณต่าง ๆ มาพัฒนาชุมชน เอามาแบ่งปันประโยชน์กัน
 - อยากช่วยให้เศรษฐกิจดีขึ้น
 - อยากให้มาดูแลประชาชนในเรื่องคนว่างงาน
 - ไม่ได้คาดหวังอะไรมาก
2. กลุ่มลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง
- ไม่ได้คาดหวังอะไรเลย
 - เราเลือกส.ส. ไปเพื่อให้เขาเป็นตัวแทนของประชาชน ไปทำหน้าที่ในรัฐสภาแล้วหลังจากนั้นให้พวกเขาพัฒนาชุมชน หมายถึงเอาเงินมาทำให้เป็นประโยชน์ ไม่ใช่เอามาโกงกินอย่างเดียว ส่วนวุฒิสมาชิกก็ไม่มีอะไรมากนัก ก็แค่ให้เข้าไปร่างรัฐธรรมนูญให้มันดีขึ้นเท่านั้นเอง
 - คาดหวังเพียงแต่จะให้ทำประโยชน์และพัฒนาชุมชนอย่างจริงจังดังที่ได้กล่าวไว้ในการหาเสียง มิใช่พูดแต่ลมปากแต่ปฏิบัติไม่ได้
 - ควรจะมาแก้ปัญหาความยากจน
 - ควรจะสามารถช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้และสามารถที่จะเป็นปากเสียงให้กับประชาชนในการประชุมสภาได้ ส่วนสมาชิกวุฒิสภานั้นควรมีประสิทธิภาพในการตรวจสอบรัฐบาลและออกกฎหมายได้ดีกว่าเดิม
 - ส.ส. ต้องคอยดูแลประชาชน ดูแลทุกข์สุขของประชาชน ส่วน ส.ว. มีหน้าที่ดูแลประชาชนเหมือนกัน ในขณะที่เดียวกันก็คอยดูแล ส.ส. อีกด้วย
 - ต้องทำด้วยใจ ไม่ใช่ทำเพื่อมาหาผลประโยชน์เท่านั้น
 - อยากให้สำนึกในการกระทำที่ไว้ใจกับประชาชน โดยก่อนการเลือกตั้งจะทำการต่าง ๆ ยังไม่เห็นเป็นรูปเป็นร่าง อยากให้เป็นตัวแทนในการดึงงบประมาณเข้ามาหมู่บ้านบ้าง
 - อยากให้ชาวบ้านมีงานทำ
 - มีแต่ ส.ส. ที่เห็นแก่ตัว แต่คิดว่าสักวันหนึ่งคงทำสิ่งดี ๆ เพื่อเป็นการตอบแทนแผ่นดิน
 - เคยหวังไว้มาก แต่ก็ไม่เคยสมหวัง
 - ให้ปฏิบัติได้จริง แต่งบประมาณจะถึงมือประชาชนหรือเปล่าก็ไม่รู้
3. กลุ่มพ่อค้า
- อยากให้มีการพัฒนาบ้านเมืองให้ดีขึ้น แต่ก็ไม่เห็นมีการกระทำ มีแต่คำพูด ควรจะลงมาดูแลประชาชนให้มากขึ้น และควรมีการตรวจสอบจากสมาชิกวุฒิสภาด้วย
 - อย่างหนึ่งก็คือ อยากให้กฎหมายศักดิ์สิทธิ์ โดยเฉพาะในสถานบันเทิง เช่น เซก คับ เพราะสงสารผู้ปกครองของเด็ก ๆ เหล่านั้น ที่อนาคตลูกหลานจะไม่เจริญ

- น่าจะพัฒนาในเขตชุมชนของท่าทางให้ดีขึ้น ตลาดได้รุ่งหรือตลาดการค้าในท่าทาง บางแห่งก็ยังมีน้ำเน่าเสียมากอยู่ อยากให้บำบัดให้ดีขึ้น
- ช่วยเหลือด้านถนน ช่วยซ่อมแซมถนนให้ดีขึ้น
- ควรรีกรถึงประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง
- ส.ส. มีหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญ แก้ไขปัญหาทุกข์สุข ความเดือดร้อนของชาวบ้าน ส.ว.มีหน้าที่ตรวจสอบความประพฤติของ ส.ส. การกระทำของ ส.ส. ว่าทำถูกกฎหมายหรือไม่ ถ้ามีการทำผิดก็จะมี การดำเนินคดีต่อไป
- อยากให้มี ความเจริญเกิดขึ้นที่หมู่บ้านของตน
- คนใกล้ชิดได้ แต่คนที่หลังไม่ได้
- อยากให้อาใจใส่กับประชาชน
- ไม่คาดหวังเลย คือตอนนี้ประชาชนก็ต้องพยายามปรับตัวช่วยตนเอง
- ให้กฎหมายออกมาแล้วนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยเฉพาะกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดน่าจะให้ศักดิ์สิทธิ์มากกว่านี้
- อยากให้งานอย่างเต็มความสามารถ เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อตัวเองและหน้าที่การงาน มีความรักกันในหมู่คณะ ตั้งใจทำงาน
- ควรกลับมาจัดเวทีชาวบ้าน พูดคุยกับชาวบ้านเพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศทางการเมืองให้คึกคักและดูมีค่า พร้อมถึงมานำเสนอนโยบายต่าง ๆ มารับฟังปัญหาและนำไปแก้ไข
- เป็นปากเป็นเสียงให้กับประชาชน ดูแล ถนน ไฟฟ้า ประปา
- ไม่คาดหวังอะไร อยากให้ดีกว่านี้ ตอนนี้เศรษฐกิจอะไรมันก็แย่ งานการก็ไม่มีการทำอะไร เศรษฐกิจตกต่ำของก็ถูก อะไรก็ถูก ซื้อเขามันแพง เวลาทำไรอะไรมันก็ไม่ได้ผล ทำมาขาดทุน
- หน้าที่หลักก็คือดูแลประชาชนของตนเอง อย่างเช่น ถนนหนทางไปไหนมาไหนก็ลำบาก

4. กลุ่มข้าราชการ

- อยากให้มีการต่อต้านยาเสพติดในชุมชนให้มากเป็นพิเศษ
- การที่เป็นปากเป็นเสียงกับประชาชน ส่วนใหญ่ยังไม่ถึงประชาชน
- ไม่หวังอะไรเลย
- ต้องสร้างแบบอย่างที่ดี เป็นผู้นำในทางการเมืองและเศรษฐกิจแบบเป็นรูปธรรมให้กับท้องถิ่น-จังหวัดของตนเองด้วยความมุ่งมั่น
- ออกกฎหมาย
- ไม่ได้คาดหวังอะไร
- อย่าเห็นแก่ตัว อย่าเห็นแก่ประโยชน์ส่วนน้อยมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม
- ทำหน้าที่ในการทำหน้าที่ของตนเอง
- ช่วยจัดหางบประมาณ บุคลากรและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ มาช่วยยกมาตรฐานการศึกษาของเยาวชนและทุก ๆ คนในสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในการวางระดับพื้นฐานที่ดีให้กับสังคม
- ออกกฎหมาย พัฒนาการศึกษ

5. กลุ่มเกษตรกร

- ไม่เคยคาดหวังอะไร

- ออกกฎหมายการใช้รถใช้ถนนอย่างจริงจัง
- ควรช่วยเหลือประชาชนให้มากกว่านี้ พอได้ตำแหน่งแล้วไม่ค่อยมาดูแลว่าอยู่กับอย่างไร
- ไม่คาดหวังอะไร ยึดหลักการตนเป็นที่พึ่งแห่งตน
- ขอให้ ส.ส. และ ส.ว. ทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด และจงนึกถึงประชาชนเป็นที่ตั้ง
- พัฒนาหมู่บ้านและเกษตรกรรมเป็นที่ตั้งและให้ความจริงใจ
- ให้มีความซื่อสัตย์ โกงกินกันน้อย ๆ หน่อย ไม่เช่นนั้นจะตกมาถึงประชาชนน้อยลง
- ช่วยดูแลชาวบ้านให้มากกว่านี้
- เราไม่เคยคาดหวังกับ ส.ส. และ ส.ว. ขอให้เขาสำนึกในหน้าที่ของเขาให้ดีที่สุดก็พอแล้ว
- อยากให้เขาทำให้สินค้าถูกลง
- ให้มาให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองแก่ประชาชน ท้องถิ่น ออกพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ
- ให้ทำหน้าที่ตามที่สัญญาไว้กับประชาชน และนำปัญหาของชุมชนไปแก้ไขอย่างจริงจัง โดยทำงานเพื่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
- อยากให้มาดูแลเรื่องเกษตร ราคาพืชผลไม่ค่อยจะดีนัก
- อยากให้ทำตามสัญญาที่ให้ไว้กับชาวบ้านให้ได้ก็พอแล้ว

ข้อ 3 ปัจจุบันสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในเรื่องอะไรบ้างและในอนาคต ท่านคิดว่าบทบาทและความรับผิดชอบเหล่านี้ควรจะเป็นอย่างไร มีสิ่งใดบ้างที่ควรเปลี่ยนแปลง

1. กลุ่มแม่บ้าน

บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในปัจจุบันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

- อยากรับผิดชอบในโครงการทุกอย่างที่มี
- มักรับผิดชอบแต่เรื่องส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม มีการกอบโกยเงินที่ควรนำมาพัฒนาประเทศนำเข้ากระเป๋าตนเอง
- ส.ส. มีหน้าที่ดูแลความเป็นอยู่ของประชาชน ส.ว. มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบส.ส. อีกทีหนึ่ง ว่า ส.ส. ทำงานได้ดีแค่ไหน แต่ปัจจุบัน ส.ว. ยังดูแลตัวเองไม่ได้ดี เช่น ข้าราชการเด็ก
- ช่วยเหลือราษฎรเวลาตกทุกข์ได้ยาก
- ส.ส. และ ส.ว. ไม่มีหน้าที่อะไร นอกจากหาการเสียงเพื่อเลือกตั้ง
- ต้องพัฒนาจังหวัดตัวเอง เพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีสามารถที่จะทำมาหากิน มีค่าครองชีพเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้
- ส.ส. และ ส.ว. มีหน้าที่ในการร่างกฎต่าง ๆ และทำตามกฎที่ได้ร่างไว้
- ส.ส. มีหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนและช่วยดูแลประชาชน
- ส.ส. มีหน้าที่พัฒนาประเทศและรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองได้รับมอบหมาย ส.ว. ทำหน้าที่ตรวจสอบให้ ส.ส. ทำงานดีขึ้น

บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในอนาคตของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

- ส.ส. และ ส.ว. ควรเปลี่ยนแปลงตัวเองให้มาก ๆ
- ส.ส. และ ส.ว. ควรใช้สมองของตนเองและใช้ความสามารถในการพัฒนาบ้านเมือง

- ไม่อยากให้ ส.ส. และ ส.ว. มีพฤติกรรมที่ไม่ดี เช่น เป็นคนขายยาบ้าเสียเอง
- ส.ส. และ ส.ว. ควรกล้าแสดงออกในสภา
- ส.ส. และ ส.ว. ควรปรับปรุงเรื่องการแบ่งพรรคพวก เพราะงานบางอย่างต้องทำโดยได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อให้พัฒนาประเทศได้รวดเร็วขึ้น

2. กลุ่มลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง

บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในปัจจุบันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

- ปัจจุบันหน้าที่ที่เหมาะสมแล้ว
 - ส.ส. มีหน้าที่คือเป็นตัวแทนของประชาชน นำความเดือดร้อนของประชาชนไปแถลงในสภา ส.ว. มีหน้าที่ ร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญ
 - ส.ว. มีหน้าที่ตรวจสอบดูแลการทำงานของ ส.ส. ว่าทำงานดีหรือไม่ มีการโกงกินหรือไม่
 - ส.ส. เป็นตัวแทนของประชาชนเพื่อเข้าไปในสภาและออกกฎหมาย ส.ว. มีหน้าที่ในการตรวจสอบกฎหมายให้ถูกต้อง
 - ควรรับผิดชอบความเดือดร้อนของประชาชน ดูแลรับผิดชอบเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับประชาชน
 - ส.ส. มีหน้าที่ออกกฎหมาย วางนโยบายต่าง ๆ ที่ทำให้ประเทศชาติเจริญ เป็นตัวแทนของราษฎร หาทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับชุมชน ให้ชุมชนและประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้า ส.ว. มีหน้าที่ถอดถอน ส.ส. ที่ทำความผิด

บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในอนาคตของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

- ส.ส. และ ส.ว. ควรมีความรับผิดชอบมากกว่านี้
- ส.ส. และ ส.ว. ควรช่วยเหลือราษฎรให้ทั่วถึงเป็นปากเสียงแทนประชาชนให้ดีกว่าเดิม
- ควรช่วยพัฒนาชุมชนและช่วยเหลือประชาชนให้มากขึ้น
- ควรมีความคิดที่จะพัฒนาบ้านเมืองให้มากกว่านี้
- ดูแลประชาชนให้เข้าถึงประชาชนมากกว่านี้
- ส.ส. และ ส.ว. ควรรักประเทศชาติให้มากกว่านี้ ตัดความมักง่าย เห็นแก่ได้ ออกจากตัวให้หมด
- อยากให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย ควรออกมาพบปะกับประชาชนที่มีความเดือดร้อน

3. กลุ่มพ่อค้า

บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในปัจจุบันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

- ต้องการความยุติธรรมในด้านกฎหมายรับผิดชอบบ้านเมือง
- ไม่ค่อยมาดูแลเลย
- ออกกฎหมายและไตร่ตรองการออกกฎหมาย ควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณของรัฐบาลให้ได้ประโยชน์มากที่สุด
- คิดว่า ส.ส. และ ส.ว. ไม่มีบทบาทความรับผิดชอบอะไรต่อประชาชน
- ส.ส. มีหน้าที่ออกกฎหมาย เป็นปากเสียงแทนราษฎร เป็นผู้นำเสนอปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไปพิจารณาแก้ไข ส.ว. ตรวจสอบ ส.ส. ให้ประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกที่ควร ถ้าส.ส.คนใดทำตัวไม่เหมาะสมก็ควรถอดถอนออก

บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในอนาคตของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

- ส.ส. ควรมีความรับผิดชอบให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

- อยากให้ลงมาดูแลประชาชนให้มากขึ้น อย่ามัวแต่อยู่ในพรรค
- อยากให้เอาประชาชนไปมีสิทธิ์ออกเสียงในสภาบ้าง
- ควรเปลี่ยนแปลงแนวคิดให้มีบทบาทบ้าง
- อยากให้ช่วยเหลือให้เศรษฐกิจดีขึ้น อยากให้เขาทำให้ข้าวของถูกลง
- ควรมีความเป็นธรรม ไม่เห็นแก่ตัว ควรเปลี่ยนแปลงนิสัยการเมืองเก่า ๆ การแบ่งพรรคแบ่งพวก
- ควรพัฒนาประชาชนให้มากขึ้น

4. กลุ่มข้าราชการ

บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในปัจจุบันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

- ส.ส. มีหน้าที่ให้เสียงสนับสนุนในการออกกฎหมาย
- ส.ส. เป็นปากเสียงให้กับประชาชน ดูแลทุกข์ให้กับประชาชนและควรมีความจริงใจที่จะช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน
- ส.ส. เป็นผู้ออกกฎหมาย หรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อประเทศ ส.ว. มีหน้าที่ กลั่นกรองกฎหมาย ให้ข้อเสนอแนะ หรือท้วงติง ให้ความเห็นชอบก่อนจะดำเนินการขั้นต่อไป
- ส.ส. ทำหน้าที่บริหารบ้านเมือง ส.ว. มีหน้าที่ช่วยสอดส่องดูแลพฤติกรรมของ ส.ส.
- ส.ส. มีหน้าที่เป็นปากเสียงแทนชาวบ้าน ส.ว. มีหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของ ส.ส. เพื่อให้ ส.ส. ตั้งใจทำงานให้มากกว่าที่เป็นอยู่
- ส.ส. และ ส.ว. มีหน้าที่เข้าไปตักตวงผลประโยชน์ส่วนตัว

บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในอนาคตของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

- ส.ส. ควรลงมาดูแลประชาชนให้มากกว่านี้ ส.ว. ควรตรวจสอบการทำงานของ ส.ส. ให้ดีว่าทำงานดีแล้วหรือยัง
- ควรเปลี่ยนแปลงบทบาทและพฤติกรรมเรื่องการทำเพื่อประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม
- ส.ว. ควรดูแล ส.ส. ให้ทั่วถึงมากกว่านี้
- ส.ส. ควรตั้งใจทำงานให้มากกว่านี้และทำแต่สิ่งที่ดี ๆ
- ส.ส. และ ส.ว. ต้องปฏิบัติตนให้บริสุทธิ์ใจมากกว่าปัจจุบัน และควรเปลี่ยนแปลงจิตใจของตนเองให้เหมาะกับรัฐธรรมนูญใหม่
- ควรนำข้อเดือดร้อนของชาวบ้านไปแก้ไขให้เป็นรูปธรรมมากกว่านี้ ในทุก ๆ เรื่อง

5. กลุ่มเกษตรกร

บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในปัจจุบันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

- ส.ส. มีหน้าที่ดูแลความเป็นอยู่ของประชาชน ส.ว. มีหน้าที่ตรวจสอบความประพฤติของ ส.ส. อีกทีหนึ่ง และมีหน้าที่ออกกฎหมายควบคุม ส.ส.
- ส.ส. มีหน้าที่ ดูแลทุกข์สุขของประชาชน คอยช่วยเหลือหรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นของประชาชน ส.ว. ทำหน้าที่ ตรวจสอบการทำงานของ ส.ส. เกี่ยวกับการทุจริต และเป็นผู้ออกกฎหมายบางอย่าง
- ส.ส. และ ส.ว. มีหน้าที่ให้ประชาชนกินคืออยู่ดี ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพของชาวไร่ชาวนา หรือเกษตรกรมาให้ดีขึ้น
- ส.ส. มีหน้าที่บำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชนและรับร่างรัฐธรรมนูญ ส.ว. มีหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญ และร่างกฎหมายให้มาบังคับใช้กับประชาชน

- ออกกฎหมาย ควบคุมการทำงานของรัฐบาล
- ส.ส. และ ส.ว. มีหน้าที่ทำทุกอย่างให้ประเทศชาติเจริญรุ่งเรือง

บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในอนาคตของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

- อยากให้ ส.ส. เข้าหาประชาชนให้มากกว่านี้จะได้รับรู้ปัญหาอย่างแท้จริง
- อยากให้ ส.ส. และ ส.ว. ลงมาดูแลทุกข์สุขของประชาชนให้มากกว่านี้ อยากให้วางแผนเรื่องอาชีพของเด็กที่จบการศึกษา ส.ส. ควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองใหม่
- ส.ว. ควรสัมพันธ์กับชุมชนบ้างเข้าถึงชุมชน การศึกษา ควรรู้ความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ควรใกล้ชิดต่อประชาชน
- ส.ส. และ ส.ว. ไม่ควรเห็นแก่ตัว ไม่เข้ามากอบโกย
- ควรดูแลประชาชนให้มากกว่านี้ ควรมีการตรวจสอบส.ส. และ ส.ว. เกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่ดี

ข้อ 4 ท่านคิดว่าในปัจจุบันและอนาคต ประชาชนควรมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไร โดยเฉพาะการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเพื่อที่จะส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย

1. กลุ่มแม่บ้าน

- ถ้าประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมือง จะทำให้ ส.ส. และ ส.ว. ได้รู้ว่าประชาชนต้องการอะไร
- ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่แล้วคือ การเลือกตั้ง แต่ควรเปิดเวทีประชาธิปไตยให้ประชาชน ได้มีโอกาสพูดแสดงความคิดเห็นด้วยก็ดี
- มีส่วนร่วมในการเลือกตั้งอยู่แล้ว
- เวลามีการเลือกตั้งอยากให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งให้มากกว่านี้
- ช่วยควบคุมดูแลการเลือกตั้งให้บริสุทธิ์ ยุติธรรม ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- อย่าเสียสิทธิ์ในการไปลงคะแนน
- ในอนาคตเยาวชนไทยจะมีความรู้เพิ่มขึ้น ทุกคนก็จะสามารถเลือกผู้แทนที่ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพในการทำงาน
- เลือกคนดีก็พอใจ ถ้ามีการแจกเงินก็ควรรับไว้ แล้วใส่ให้คนดีที่เขาไม่แจกเงิน แต่เขามีความสามารถ
- ควรไปเลือกตั้งทุกครั้ง
- ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการรับรู้การทำงานของนักการเมืองในทุกเรื่อง ไม่ใช่เฉพาะบางเรื่อง เพราะอยากเห็นผลงาน ถ้ามีการเลือกตั้งบ่อยๆ ประชาชนจะเบื่อกว่าเลือกแล้วก็อยากได้คนดี
- ให้มีส่วนร่วมในการประชุมบ้าง
- อยากให้ประชาชนช่วยกันเลือกคนดีเข้าสภาให้มากกว่านี้

2. กลุ่มลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง

- ไปเลือกตั้ง
- ได้ช่วยเลือกคนดีเข้าไปในสภาหรือไม่ก็ร่วมณรงค์ให้เลือกคนดี อย่าเลือกคนบ้าเข้าไปโกงกิน แต่ในจังหวัดเพชรบุรีนั้น ถ้าจะรณรงค์คงเป็นไปได้ยากเพราะเมืองเพชรบุรีประชาชนยังห่วงกลัวอิทธิพลอยู่มาก
- มีส่วนร่วมโดยมีสิทธิในการไปเลือกตั้ง อย่าเห็นแก่เงินที่เขาแจกในคืนหมาหอนเพราะจะทำให้ได้ ส.ส. และ ส.ว. นำเข้าสภา

- ประชาชนจะต้องไปเลือกตั้งตามหน้าที่ที่กฎหมายได้บัญญัติไว้โดยเลือกคนดี ไม่ขายเสียง
- ต้องให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการเลือกตั้งให้มากขึ้น
- ช่วยทุกที มีอะไรก็ลงคะแนนทุกที
- เคยเป็นกรรมการการเลือกตั้ง
- ดูได้จากการใช้สิทธิใช้เสียง
- เป็นหูเป็นตาเมื่อเกิดการทุจริตเกิดขึ้น
- ที่ผ่านมาไปมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง

3. กลุ่มพ่อค้า

- ได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบและไม่ควรมีการซื้อเสียงและเห็นแก่พรรคพวกมากเกินไป
- ก็ควรไปใช้สิทธิ์เลือกคนดีเข้าไปในสภา
- อยากให้มีตัวแทนลงไปในแต่ละหมู่บ้าน ให้บอกกับประชาชนในหมู่บ้านหรือตำบลนั้น ๆ ว่าการเลือกตั้งเป็นอย่างไรและอยากให้ทุกคนออกมาใช้สิทธิ
- ประชาชนมีความรู้มากขึ้น ทำให้การเลือก ส.ส. และ ส.ว. ได้คนมีคุณภาพขึ้น
- ควรไปใช้สิทธิใช้เสียงให้มากขึ้น
- ประชาชนควรเป็นหูเป็นตาเลือกคุณากรเมืองที่ดูแล้วเป็นคนดี มีความรู้ ความสามารถ ซื่อสัตย์ สุจริต เข้าทำงานแทนตนเอง ไม่เลือกหรือสนับสนุนนักการเมืองที่มีอิทธิพล ทำตัวเป็นเจ้าพ่อ ค้ายาเสพติด
- เลือกคนดีที่มีความรู้เข้าสภา ไม่เลือกอิทธิพลเหมือนแต่ก่อน นี่แสดงให้เห็นถึงการกระตือรือร้นในการพัฒนาประชาธิปไตยอยู่แล้ว
- รับรู้ในเรื่องการเมือง
- รณรงค์ให้มีการเลือกตั้ง ควรมีเวทีเลือกตั้ง และให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น

4. กลุ่มข้าราชการ

- ไปเลือกตั้ง
- ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง วิเคราะห์ผลงานของ ส.ส. และ ส.ว.
- ควรสังเกตผู้ที่จะโกงการเลือกตั้ง
- อยากให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งมากขึ้น เช่น เป็น กรรมการเลือกตั้ง ในอนาคตอยากให้ประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้จัดการเลือกตั้งเอง
- จิตสำนึกที่รู้จักหน้าที่ตัวเองที่ทำอยู่และทำให้ดีที่สุด
- สามารถเรียกร้องสิทธิและสามารถลงคะแนนไม่ไว้วางใจผู้แทนได้ อยากให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอกฎหมาย และแสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจหรือกำหนดโทษผู้กระทำความผิด
- ต้องไปเลือกตั้งทุกครั้ง เลือกคนดี มีศีลจะ ยุติธรรม
- ควรมีการปูพื้นฐานประชาธิปไตย โดยเฉพาะในหมู่นักเรียน
- มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเลือกตั้ง เช่น กรรมการการเลือกตั้ง

5. กลุ่มเกษตรกร

- อยากให้ประชาชนได้มีโอกาสใกล้ชิดกับ ส.ส. และ ส.ว. ให้มากกว่าที่เป็นอยู่
- ควรมีการกระจายเสียงให้ประชาชนทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

- การพัฒนาจิตสำนึกอาจพัฒนาได้ยาก
- ควรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ก่อนออกไปทำงาน
- ควรเลือกคนที่มีประสิทธิภาพเข้าทำงาน
- ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมทางการเมืองคือ ใช้สิทธิใช้เสียงของตน การรับเงินคนหนึ่ง แต่ไม่ควรไปลงให้คนนั้น
- ส่วนร่วมในการเลือกตั้ง และเป็นหูเป็นตา ว่ามีการซื้อเสียงหรือขายเสียงหรือไม่

ข้อ 5 ปัจจุบันภาพพจน์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเป็นอย่างไร และท่านเข้าใจว่าอย่างไร เมื่อมีคนพูดถึงจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา

1. กลุ่มแม่บ้าน

ภาพพจน์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในปัจจุบัน

- ไม่ค่อยดีเท่าไรนัก หลังจากได้รับการเลือกตั้งแล้วไม่ทำในสิ่งที่ตนได้หาเสียงไว้ในตอนแรก และเขาเป็นผู้ริเริ่มในการทำสิ่งผิด ๆ เช่น การพนัน หรือสิ่งผิดกฎหมาย
- มีทั้งแง่ดีและไม่ดี
- ภาพพจน์ของ ส.ส. และ ส.ว. หน้าใหม่ ก็ค่อนข้างดีคลบ
- ส.ส. นั้นเข้าไปทำหน้าที่ในสภา ก็เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ใส่ตัว
- ภาพพจน์ของ ส.ส. และ ส.ว. ไม่โปร่งใสเพราะเข้าไปมีแต่จะโกงกินกันทุกคน ทำให้เศรษฐกิจตกต่ำและไม่มีใครรับผิดชอบ
- ภาพพจน์ของ ส.ส. และ ส.ว. แย่ลงทุกวัน
- ไม่ค่อยดีนัก มีแต่ความวุ่นวายให้เห็นกันประจำ

จิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา

- อยู่ที่ตัวของ ส.ส. และ ส.ว. โดยที่ประชาชนไม่สามารถทำอะไรได้เลย
- จิตสำนึกของแต่ละคนก็คงจะต่างกันไป เช่น นายกรัฐมนตรีที่บริหารประเทศ จิตสำนึกก็น่าจะสูงกว่าคนปกติทั่วไป
- ควรนึกและคิดว่าเข้ามาทำอะไร เพื่อใคร และทำอะไร ประโยชน์ตกอยู่กับใคร

2. กลุ่มลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง

ภาพพจน์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในปัจจุบัน

- ยังไม่ดีเท่าที่ควรจะเป็น
- เป็นไปในทางที่แย่มาก
- เป็นไปในทางที่ไม่ดีนัก อาจดีคลบเป็นส่วนใหญ่
- ไม่ค่อยดีเท่าที่ควร ไม่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน
- ในปัจจุบันไม่ดีนักเพราะนักการเมืองส่วนใหญ่หาผลประโยชน์ใส่ตัว
- ไม่ดีเท่าที่ควร เพราะไม่มีการช่วยเหลือประชาชน
- ภาพพจน์ยังมีอิทธิพลในการเลือกตั้งอยู่
- ดีกว่าสมัยก่อน
- แย่ลงเรื่อย ๆ

- เรียบง่ายไม่โคตรค่น แต่ในเรื่องผลประโยชน์ แบ่งพรรคพวก กอบโกยผลประโยชน์อยู่
- ไม่มีดี ทะเลาะกัน โกงกิน
- ไม่มีมีข่าวในแง่ไม่ดีมาก

จิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา

- ไม่ขอกล่าวเพราะทุกคนข่มขู่ตัวเองดี
- ควรมีจิตสำนึกที่ดีเพราะ ได้รับเลือกจากประชาชน
- เป็นเรื่องเฉพาะบุคคล

3. กลุ่มพ่อค้า

ภาพพจน์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในปัจจุบัน

- ควรมีความเป็นกลาง ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
- ไม่ค่อยดีนัก
- ภาพพจน์เดิม ๆ ยังเบ่งบารมีอยู่
- ไม่มีดีเลย ไม่สมกับตำแหน่งที่ได้มา
- กอบโกยผลประโยชน์เข้าตนเอง สนิมนี้ถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองที่ต้องรับผิดชอบ
- มีการซื้อเสียงเป็นส่วนใหญ่
- ไม่มีดีเลย
- ดีกว่าเก่า
- ดีพอใช้ได้
- บทบาทก็ไม่เห็นมีอะไร
- ไม่ค่อยดีนักในหลาย ๆ เรื่อง

จิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา

- น่าจะมีจิตสำนึกที่ดีในการทำงาน
- ต้องรู้จักประโยชน์ส่วนรวมโดยไม่มีประโยชน์ส่วนตัวมาเกี่ยวข้อง
- เป็นเรื่องเฉพาะบุคคลซึ่งแต่ละบุคคล ไม่เหมือนกัน

4. กลุ่มข้าราชการ

ภาพพจน์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในปัจจุบัน

- ควรลบภาพเก่าๆออกให้หมด เรื่องในการมีอำนาจหรืออิทธิพล บารมี มีลูกน้อง
- ภาพพจน์ตกต่ำ ทำเพื่อประโยชน์ส่วนตนมาก เป็นผู้ริเริ่มในสิ่งที่ผิดๆอย่างเช่น การสร้างบ่อนในเมืองไทย
- บทบาทความรับผิดชอบยังน้อยเกินไป
- ยังไม่ดีขึ้นเพราะนักการเมืองที่เข้าไปหวังกอบโกยแก่ประโยชน์ส่วนตัวอยู่ ไม่ได้ดูแลทุกข์สุขของประชาชนอย่างแท้จริง
- ส.ส.ยังเหมือนเดิมแต่ ส.ว.ดีขึ้น

จิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา

- ควรมีการดูแลประชาชนให้มากกว่านี้และไม่ควรยุ่งกับสิ่งผิดกฎหมาย
- ยังไม่ดี รู้สึกว่ายังปกป้องกันกระทำในสิ่งผิดๆอยู่

- ไม่ดี ความคิดเห็นยังขัดแย้งกันอยู่
- การป้องกันเสมือนเรื่องจรรยาไม่ใช่อันบังคับ
- น่าจะหมายถึงความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองในการปฏิบัติหน้าที่ส.ส. และส.ว.

5. กลุ่มเกษตรกร

ภาพพจน์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในปัจจุบัน

- ไม่ค่อยดีนัก ที่ได้เป็น ส.ส.และ ส.ว.ส่วนมากจะมาจากการซื้อเสียงเป็นส่วนใหญ่
- น่าจะเป็นปากเสียงแทนประชาชนในสภาส่วนของสมาชิกวุฒิสภาก็ไม่มีอะไรมาก
- ส.ส.และส.ว.มีทั้งคนที่ดี ตั้งใจทำงานอย่างจริงจัง และคนที่ไม่ดีที่หวังแต่จะกอบโกยเงินต่างๆ
- ไม่ดีนักเพราะเห็นแก่พวกพ้อง และไม่เห็นความสำคัญของเกษตรกร
- ส.ส.และส.ว. มีทั้งดีและไม่ดีปนกันกันไป
- อยู่ไกลเกินกับประชาชน ควรแจ้งความเป็นมาทางการเมืองให้ประชาชนทราบ
- มีความรู้สึกความเป็นไทย 100%
- ไม่ดี ทะเลาะกันและไม่ช่วยเหลือประชาชน

จิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา

- ไม่ดีเพราะถ้าดีก็ไม่มีซื้อเสียงเกิดขึ้น
- ไม่ขอตอบ
- ควรมีมากกว่าตนเพราะท่านควรคิดถึงชาวบ้านไว้ก่อน
- มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น แต่ไม่ทราบว่าดีขึ้นแค่ไหน

ข้อ 6 ท่านเข้าใจว่า จิตสำนึก หมายถึงอะไร เราจะพัฒนาจิตสำนึกของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาอย่างไร โดยเฉพาะในเรื่องบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ

1. กลุ่มแม่บ้าน

จิตสำนึกหมายถึงอะไร

- ทำดี คิดดี ทำตัวดี
- การคิดในทางที่ดี ความรู้สึกในทางที่ดี
- ความรู้สึกที่อยู่ภายใต้ความนึกคิดของแต่ละคน จิตสำนึกของแต่ละคนมีทั้งดีและไม่ดี ไม่มีใครดีพร้อมไปหมดทุกอย่าง
- ความซื่อสัตย์ที่ส.ส.และส.ว.มิให้ประชาชนไม่ดีเท่าที่ควร
- ความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อบุคคลอื่นจะทำการพัฒนาจิตใจที่ดีได้
- ความคิดหรือจิตใจส่วนเล็กๆของเขาว่าเขาจะมีความคิดและความรับผิดชอบ ถ้าในแง่ของสังคมเขามีความคิดและความรับผิดชอบในด้านสังคมและช่วยเหลือประชาชนอย่างไรบ้าง และเป็นสิ่งที่ดีมีผลประโยชน์ร่วมกันในการพัฒนาประเทศ
- การคิดในสิ่งที่ดี มีความคิดที่รับผิดชอบที่ดี และสามารถทำในสิ่งที่คิดว่าดีต่อส่วนรวม
- ความคิดของแต่ละคน โดยการกระทำตามความคิดจะห้ามไม่ให้เขาทำผิดจรรยาบรรณของส.ส.
- ความนึกคิด หรือความคิดในทางที่ดี
- การกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเมื่อทำแล้วประโยชน์จะเกิดขึ้นกับใคร

การพัฒนาจิตสำนึกของส.ส.และส.ว.

- คงทำไม่ได้ แต่อยากให้พวกเขาได้ทำในสิ่งที่พูดไว้
- คงทำได้ยาก พวกเขาต้องพัฒนาตัวเองก่อน
- คงเป็นไปได้ยาก ทั้งส.ส.และส.ว.คงต้องพัฒนาตัวของตัวเองเพราะความรู้สึกของแต่ละคนอยู่ในใจ เพราะฉะนั้นเราคงจะพัฒนาใครไม่ได้
- ไม่สามารถไปพัฒนาจิตสำนึกของส.ส.และส.ว.ได้ แต่เราควรดูที่ตัวเราก่อน ไม่ควรที่จะอ่อนน้อมถ่อมตนในลักษณะที่ว่ารับเงินเข้ามาในเวลาที่เขาขายชื่อเสียง
- เราสอนเขาไม่ได้ แต่สิ่งที่เราจะทำได้คือควรเลือกคนดีเข้าสภา
- ไม่มีใครสามารถจะพัฒนาได้นอกจากตัวส.ส.และส.ว.เอง
- ทำได้ยาก ควรให้เขาเป็นคนทำเองมากกว่า

2. กลุ่มลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง

จิตสำนึกหมายถึงอะไร

- ความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง
- ไม่เข้าใจความหมาย
- การกระทำ หรือการนึกคิด ที่มาจากการทำงานของสมองเป็นสิ่งสำคัญ เพราะฉะนั้นการทำสิ่งใดๆก็ตามต้องให้สมองสั่งการออกมาจึงจะทำได้
- ความรู้สึกนึกคิดที่ดี อันเป็นพื้นฐานของมนุษย์ ส.ส.และส.ว.ควรมีจิตสำนึกในการใช้อำนาจหน้าที่
- ความคิดที่ดีจากจิตใจของตนเอง
- การกระทำของบุคคลที่อยู่ลึกๆของความคิดโดยนึกถึงบทบาทความรับผิดชอบและหน้าที่ที่จะทำ
- การรับรู้ การรู้สึกในบทบาทและหน้าที่ของตน
- ความรู้สึกนึกคิดและทำในสิ่งที่อยู่ในศีลธรรม
- การกระทำที่ดี

การพัฒนาจิตสำนึกของส.ส.และส.ว.

- ไม่สามารถเข้าไปพัฒนาจิตสำนึกเขาได้
- อยู่ที่ตัวคนของพวกเขา ต้องเริ่มจากตัวส.ส.และส.ว.เอง
- ต้องแล้วแต่สมองของแต่ละท่านจะสั่งการอย่างไร
- เราจะพัฒนาจิตสำนึกของคนอื่นไม่ได้ เราควรมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองก่อน
- ส.ส.และส.ว.ต้องมีตัวกระตุ้นในตนเองก่อน
- ถ้าเขาไม่คิดจะพัฒนาก็คงเป็นไปได้
- เลือกคนดีให้มีอำนาจหน้าที่แทนคนไม่ดีและทำให้คนที่ไม่ดี หหมดอำนาจหน้าที่ที่จะทำงานต่อไป
- ขึ้นอยู่กับตัวส.ส.และส.ว.เอง
- คงพัฒนาไม่ได้

3. กลุ่มพ่อค้า

จิตสำนึกหมายถึงอะไร

- การมีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานที่ทำอยู่ให้ดี ไม่ว่าจะป็นอาชีพใดๆ
- จิตสำนึกนั้นต้องเพิ่มคุณธรรมให้มากกว่านี้ เข้าวัดรักษาศีล

- คงจะไปพัฒนาเขาไม่ได้เพราะแต่ละคนมีพื้นฐานไม่เหมือนกัน จิตใจแต่ละคนต่างกัน
- ความคิดความเข้าใจ
- สามัญสำนึกในด้านที่ดีที่ส.ส.และส.ว.ควรจะทำหรือรับผิดชอบต่อหน้าที่ให้ดีที่สุด
- หมายถึงทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เป็นประโยชน์และแนวทางในอนาคต
- อยากให้มีจิตสำนึกที่ดีไม่โกงกิน อยากให้ช่วยเหลือประชาชนอย่างจริงจัง
- ความนึกคิดความรับผิดชอบ คุณธรรมชนิดหนึ่ง มีในสังคมมนุษย์
- ความรู้สึกนึกคิด ในเรื่องดีๆ
- รับผิดชอบ พุดจริงทำจริง
- การประพฤติตนเป็นคนดีและทำในสิ่งที่ดี ๆ

การพัฒนาจิตสำนึกของส.ส.และส.ว.

- ควรมีความรับผิดชอบ ในหน้าที่ของตนเองและมีความรู้ในการพัฒนาชุมชน
- การที่เราจะพัฒนาจิตสำนึกของส.ส.และส.ว.นั้นเรากระทำได้โดยเป็นหูเป็นตาให้ คูการกระทำของเขา ถ้าทำดี สมัยหน้าก็เลือกเขาอีก ถ้าทำไม่ดี สมัยหน้าก็ไม่ต้องเลือกเขา
- ให้นึกถึงประชาชนให้มากขึ้น พัฒนาให้ชาวบ้านไม่เดือดร้อน ให้มีงานทำ

4. กลุ่มข้าราชการ

จิตสำนึกหมายถึงอะไร

- คิดในทางที่ดีและกระทำดี
- ความคิดที่ถูกต้อง ที่ดีในด้านศีลธรรม และสังคม
- จิตสำนึกของแต่ละคนไม่เหมือนกัน
- มีความคิดที่ดี
- จิตที่ดีใคร่ครวญอยู่ตลอดเวลาและทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดี
- คิดดี ทำดี หวังที่จะพัฒนาประเทศด้วยความจริงใจ
- การตระหนักถึงสิ่งที่ควรทำหรือไม่ควรทำ ความรู้จักว่าอะไรผิด รู้จักอะไรถูก รู้วิธีรู้ชั่ว
- คิดเรื่องรับผิดชอบต่อหน้าที่
- การระลึกถึงสิ่งที่เราปฏิบัติและหน้าที่ความรับผิดชอบที่ดีมาก เป็นประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง
- มีความรักประเทศชาติ ไม่ใช่รักพวกตนเองหรือรักผลประโยชน์
- ความรู้สึกในตัวบุคลากรนั้น

การพัฒนาจิตสำนึกของส.ส.และส.ว.

- เราไม่สามารถช่วยพัฒนาได้เพราะท่านก็มีจิตสำนึกที่ดีและไม่ดี คงทำได้แค่เพียงดูเท่านั้น
- อบรมให้รู้จักบาป บุญ ควรจะมีเรื่องศาสนา
- เราไม่สามารถที่จะหยั่งรู้จิตสำนึกของสมาชิกได้
- ถ้าผู้ใดมีความคิดที่ไม่ดีก็ควรปรับปรุง
- การปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบให้ดีที่สุด
- รับผิดชอบต่อหน้าที่ให้มาก ๆ
- ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลเราไปพัฒนาเขาไม่ได้

5. กลุ่มเกษตรกร

จิตสำนึกหมายถึงอะไร

- การกระทำที่ดี
- ความสำนึกในหน้าที่ของแต่ละคน
- ความนึกคิดที่อยู่ข้างในของแต่ละคน ย่อมมีทั้งดีและไม่ดีต่างกันออกไป
- การที่เรารู้ตัวเองเป็นใคร มีหน้าที่ที่จะต้องทำอะไรให้กับสังคม ควรทำหน้าที่รับผิดชอบประชาชนให้ประชาชนยกย่องว่าเป็นผู้นำที่ดี
- จิตใจในความรับผิดชอบ
- ต้องคิดให้ดีไว้ก่อน ควรคิดก่อนทำ
- มีความรู้สึกรับผิดชอบ กล้าทำดี
- การรับรู้ ทำในสิ่งที่ดี ๆ การรู้สึก ว่าตนเองกำลังทำอะไร โดยไม่ต้องให้ผู้อื่นบอก
- มีความรับผิดชอบต่อสูง ช่วยเหลือประชาชน
- คือการทำในสิ่งที่ดี

การพัฒนาจิตสำนึกของ ส.ส. และ ส.ว.

- คงไม่สามารถพัฒนาได้
- ไม่สามารถพัฒนาได้ พวก ส.ส. และ ส.ว. ต้องพัฒนาตนเอง
- คงทำได้ยาก
- ปฏิรูปการศึกษา เทคโนโลยี อย่างนำนักการเมืองที่เห็นแก่ตัวมาพัฒนาประเทศ
- การเลือกแต่คนที่มีความประพฤติดี ไม่สนับสนุนนักการเมืองที่มีอิทธิพล

ข้อ 7 ท่านลองเสนอแนวทางการพัฒนาจิตสำนึกของ ส.ส. และ ส.ว. ในประเด็นต่อไปนี้ว่าจะพัฒนาอย่างไร

- 7.1 การพึ่งตนเอง
- 7.2 ความสนใจใฝ่รู้
- 7.3 การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
- 7.4 ความรักและความศรัทธาในวิชาชีพ
- 7.5 ความมุ่งมั่นในการทำงาน
- 7.6 ความมุ่งมั่นในการทำประโยชน์แก่สังคม
- 7.7 การตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย
- 7.8 การมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ เช่น การประหยัด การเลือกใช้สินค้าไทย เป็นต้น
- 7.9 การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
- 7.10 หลักธรรมในการดำเนินชีวิต

1. กลุ่มแม่บ้าน

7.1 การพึ่งตนเอง

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ทำงานโดยไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทน มีความมั่นคงให้ความช่วยเหลือเมื่อประชาชนเดือดร้อน ควรใช้ความรู้ความสามารถของตนเองเป็นที่พึ่ง ควรมีความคิดเป็นของตนเอง และแยกแยะได้ถึงสิ่งที่ควรและไม่ควรทำ ควรทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองก่อนที่จะพึ่งพาผู้อื่น เช่น เมื่อเกิดปัญหาในการทำงานควรหาทางแก้ปัญหาด้วยตนเองก่อน หากไม่สามารถแก้ปัญหาได้จึงค่อยให้ผู้อื่นช่วย ตำแหน่ง ส.ส. และ ส.ว. ที่ได้มาควรได้มาจากความสามารถของตนเองไม่ใช่การซื้อเสียง

7.2 ความสนใจใฝ่รู้

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรศึกษาเกี่ยวกับอาชีพที่สามารถนำมาให้ผู้ตกงานนำมาปฏิบัติได้ มีความสนใจและกระตือรือร้นในการใฝ่หาความรู้ ส.ส. และ ส.ว. ควรรู้จักชุมชนที่ตนเองรับผิดชอบอยู่เป็นอย่างดี ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และหาหนทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ไม่จำเป็นต้องมีการศึกษาสูง แต่ทุกอย่างที่ ส.ส. และ ส.ว. ใฝ่เรียนใฝ่รู้ ต้องสามารถนำมาพัฒนาชุมชนได้ ควรใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการช่วยค้นหาความรู้ต่าง ๆ ควรมีความสนใจใฝ่เรียนใฝ่รู้ในทุก ๆ ด้าน และพยายามหาความรู้ และข้อมูลข่าวสารเพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา ต้องเป็นผู้ที่ทันโลกทันเหตุการณ์ ควรสนใจปัญหาที่เกิดขึ้นกับบ้านเมือง แม้ว่าปัญหานั้นจะไม่เกี่ยวกับตนเองหรือเกี่ยวกับชุมชนที่ตนรับผิดชอบ ควรสนใจฟังความคิดเห็นของประชาชน ไม่ควรฟัง ความคิดของตนเองเป็นหลัก ควรสนใจแก้ปัญหาทุกข์ - สุข ของประชาชน

7.3 การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ควรพูดจริง ทำจริง และสิ่งที่ทำต้องมีความถูกต้อง มีความมุ่งมั่นในการขจัดความยากลำบากของราษฎร ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี กระทำสิ่งที่ดี รู้จักพัฒนาจิตใจ ประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อประชาชนทั้งต่อหน้าและลับหลัง ควรช่วยเหลือประชาชนอย่างเต็มที่ อย่างไม่เห็นแก่ความยากลำบาก มีความรับผิดชอบสูง ส.ส. และ ส.ว. ในปัจจุบันยังมีความประพฤติไม่ดีเท่าที่ควร

7.4 ความรักและความศรัทธาในอาชีพ

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรมีความรักและความศรัทธาในอาชีพนี้อย่างจริงจัง โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน มีความซื่อสัตย์ สุจริต ไม่คอร์รัปชัน ทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด และมีความรับผิดชอบต่อความจริงใจต่ออาชีพ และสำนึกไว้ตัวอยู่ตลอดเวลาว่ากำลังทำอะไร

7.5 ความมุ่งมั่นในการทำงาน

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรมีความมุ่งมั่นในการทำสิ่งที่ดีเพื่อประชาชน เช่น ทำประโยชน์แก่สังคม ควรปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ตามที่ได้รับมอบหมาย ควรตั้งใจทำงาน มีการวางแผนและเรียงลำดับปัญหาที่ควรแก้ ก่อน - หลัง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ไม่ล้มเลิกการแก้ปัญหากลางคัน พยายามทำให้ดีที่สุด มีความขยันหมั่นเพียรและทำงานอย่างจริงจัง ควรมุ่งมั่นทำงาน ให้เหมือนกับสิ่งที่ได้พูดไว้ตอนหาเสียง

7.6 ความมุ่งมั่นในการทำประโยชน์แก่สังคม

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ให้ความสำคัญกับประชาชนก่อนตนเอง ควรหาเวลาเพื่อพบปะพูดคุยกับประชาชน ทำให้ราษฎรหายจากความยากลำบาก สิ่งใดที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมควรปฏิบัติเป็นอันดับแรก ควรเสนอตัวเข้ารับใช้สังคม โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เช่น ช่วยเหลือกิจการงานบุญ งานกุศล

7.7 การตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรดูแลรักษาอารามให้มีสภาพดีคงเดิม ควรรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามไว้ ควรเป็นตัวอย่างที่ดีต่อประชาชนในด้านวัฒนธรรมไทย ควรอุดหนุนสินค้าไทย และใช้ของไทย ควรอนุรักษ์ ส่งเสริม และสนับสนุน ศิลปะวัฒนธรรมไทย ไม่ควรรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาปฏิบัติ

ตามจนหมด ควรอนุรักษ์ด้วยการแต่งกายโดยใช้ผ้าไทย เพื่อให้เป็นตัวอย่างที่ดี ควรอนุรักษ์ศิลปะวัฒนธรรมท้องถิ่น

7.8 ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ

มีประเด็นย่อย ๑ ที่เสนอได้แก่ ประหยัด ใช้จ่ายอย่างถูกวิธี เลือกใช้สินค้าไทย นิยมไทย ควรจัดการประชุมที่ทำเนียบ ไม่ควรจัดประชุมแบบสัจจร เพราะเป็นการเปลืองงบประมาณ

7.9 อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

มีประเด็นย่อย ๑ ที่เสนอได้แก่ ควรช่วยกันดูแล และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ควรณรงค์ให้ช่วยกันปลูกต้นไม้ ควรพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นกว่านี้ ปฏิบัติตัวเป็นผู้นำ หรือเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชน ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

7.10 หลักธรรมในการดำเนินชีวิต

มีประเด็นย่อย ๑ ที่เสนอได้แก่ ใช้หลักพระพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิต ทำวันนี้ให้ดีที่สุด ควรมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเอง และผู้อื่น ควรทำความดี คนเป็นที่พึ่งแห่งตน ควรพึ่งพาตนเองก่อน

2. กลุ่มลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง

7.1 การพึ่งตนเอง

มีประเด็นย่อย ๑ ที่เสนอได้แก่ ในการปฏิบัติงานใด ๆ ควรใช้ความรู้ความสามารถและสติปัญญาของตนเอง ควรดูแลตนเองให้ได้เสียก่อนที่จะไปทำหน้าที่เป็นตัวแทนของผู้อื่น เช่น การขับรถไปทำงานเอง ไม่จำเป็นต้องมีรถตำรวจนำหน้าขบวน ควรพึ่งพาตนเองก่อนที่จะไปพึ่งพาผู้อื่น ควรทำงานด้วยความมุ่งมั่น และยึดมั่นในอุดมการณ์ หรือแผนงานที่ได้วางเอาไว้ ควรทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โดยไม่มีการแบ่งพรรค - พวก ควรให้ ส.ส. และ ส.ว. พัฒนาการพึ่งพาตนเอง โดยจัดให้มีการอบรม และทำการลงพื้นที่ที่ตนเองคิดจะลงสมัครรับเลือกตั้ง เมื่อจบการอบรมแล้วควรมีการประเมินผลการอบรม ถ้าผู้ใดไม่ผ่านการอบรมก็ไม่อนุญาตให้สมัคร ส.ส.

7.2 ความสนใจใฝ่รู้

มีประเด็นย่อย ๑ ที่เสนอได้แก่ การศึกษาถึงหน้าที่และความรับผิดชอบที่ตนเองปฏิบัติอยู่ให้ดี ควรมีการศึกษาสูง ควรมีความใฝ่เรียนใฝ่รู้อยู่ตลอดเวลา ควรแสวงหาข้อมูล ข่าวสาร ข้อมูลทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ให้ทันเหตุการณ์ เพื่อนำมาพัฒนาประเทศ ควรศึกษาวิชาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำมาพัฒนาบ้านเมือง

7.3 การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

มีประเด็นย่อย ๑ ที่เสนอได้แก่ ส.ส. และ ส.ว. ควรมีความซื่อสัตย์สุจริต โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองก่อนเป็นอันดับแรก ปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับการเป็นผู้นำ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ตัว ส.ส. และ ส.ว. ครอบครัว และคนรอบข้าง ต้องมีความประพฤติดีและไม่ทำผิดกฎหมาย ควรประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี เช่น เป็นคนเสมอต้นเสมอปลาย การทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด

7.4 ความรักและความศรัทธาในวิชาชีพ

มีประเด็นย่อย ๑ ที่เสนอได้แก่ ส.ส. และ ส.ว. ควรมีความรัก ความชอบ ความซื่อสัตย์ มีความรู้ความเข้าใจในอาชีพนักการเมืองที่ตนทำอยู่ รวมทั้งควรมีจรรยาบรรณในการทำงาน การแสดงความรัก และความศรัทธาในวิชาชีพ สามารถแสดงออกได้ โดยการทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด

7.5 ความมุ่งมั่นในการทำงาน

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรมิจิตสำนึก ความมุ่งมั่นตั้งใจทำงานให้บรรลุเป้าหมายและจุดประสงค์ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ ประชาชน ในเขตความรับผิดชอบของตน ควรปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีกว่าเดิม ไม่ควรเห็นแก่ประโยชน์ของตนและพวกพ้อง ส.ส. และส.ว. ในปัจจุบัน มีความมุ่งมั่นในการทำงานไม่เท่าที่ควร ดังเห็นได้จากประชาชนที่มีความเดือดร้อน ยังไม่ได้รับความช่วยเหลือเท่าที่ควรจะเป็น ควรทำหน้าที่เป็นผู้แทนและเป็นปากเสียงให้กับประชาชนให้ดีที่สุด เพื่อไม่ให้ประชาชนที่เลือกท่านเข้าไปผิดหวัง ควรตั้งใจทำงานให้มีผลงานให้ประชาชนเห็น

7.6 ความมุ่งมั่นในการทำประโยชน์แก่สังคม

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ เริ่มจากตนเองก่อน ทำสิ่งที่ดีและถูกต้อง เพื่อประโยชน์ส่วนรวมไม่ใช่ประโยชน์ส่วนตัว ควรทำการสร้างถนนทางเข้าหมู่บ้านและคิดไฟตามถนน

7.7 การตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทยและไม่ควรนำวัฒนธรรมตะวันตกมาใช้ในประเทศมากเกินไป การอนุรักษ์ไม่ควรทำเพื่อภาพพจน์ของตนเอง ควรส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยโดยการหาโอกาสเผยแพร่ความเป็นไทยให้ชาวต่างชาติรู้จัก พื้นฟูศิลปวัฒนธรรมไทย เช่น การช่วยกันบูรณะวัดใหญ่สุวรรณาราม

7.8 การมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือยจนเกินไป เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน เลือกใช้สินค้าไทยเพื่อเป็นการส่งเสริมภูมิปัญญาไทย เช่น การแต่งชุดที่ทำจากผ้าไหมไทย ส่งเสริมและรณรงค์ให้ประชาชนมีค่านิยมที่ดีในการใช้สินค้าไทย กินของไทย ใช้ของไทย เที่ยวเมืองไทย ส่งเสริมให้มีการส่งออกสินค้าไทยไปขายยังต่างประเทศให้มาก

7.9 การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ เริ่มจากที่บ้าน ปลูกฝังตนเอง และลูกหลานให้รักธรรมชาติ รณรงค์และพัฒนาหมู่บ้านต่าง ๆ ที่ตนเองรับผิดชอบอยู่ รักษาสภาพแวดล้อมที่ดีอยู่แล้วให้คงอยู่ตลอดไป ไม่ให้ถูกทำลาย ควรเห็นสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด

7.10 หลักธรรมในการดำเนินชีวิต

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ คนเป็นที่พึ่งแห่งตน ยึดหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า อริยสัจ 4 เบญจศีล เบญจธรรม ซื่อสัตย์สุจริต

3. กลุ่มพ่อค้า

7.1 การพึ่งตนเอง

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ในการทำงานต่าง ๆ ควรทำด้วยตนเอง ใช้สติปัญญาและความรู้ของตนเองที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดต่อประชาชนและประเทศชาติ ต้องมีการพัฒนาและปลูกฝังและพัฒนาตนเองให้พึ่งตนเอง ในการทำสิ่งใด ๆ ควรลองทำให้เห็นผลด้วยตนเองก่อน ต้องมีการเตรียมพร้อมอยู่เสมอ พร้อมทั้งจะรับปัญหาต่าง ๆ ไม่ควรหันไปพึ่งคนอื่นก่อน ควรจะคิดและถามตนเองก่อน สมมติว่าประชาชนมีเรื่องเดือดร้อนมากก็ควรถามตัวเองก่อนว่าจะแก้ปัญหาได้ไหม ถ้าไม่ได้ค่อยปรึกษาผู้อื่น

7.2 ความสนใจใฝ่รู้

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ สนใจหาข้อมูลและหมั่นทำการบ้านให้มาก ๆ ควรรู้ข่าวสารทั้งในและต่างประเทศ การปกครองและพัฒนาประเทศ รู้ถึงวิธีการเข้าถึงประชาชน ควรสนใจหน้าที่การงานให้มากกว่านี้ อยากให้ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นให้มากกว่านี้ ต้องชวนขายหรืออาศัยแนวทางผู้นำท้องถิ่นหรือจากต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ให้ ศ.ส. และ ส.ว. เป็นผู้เฝ้าอยู่ตลอดเวลาก้าวทันตามเทคโนโลยีสมัยใหม่ พึงแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ทันกาลตามเทคโนโลยี การศึกษาคุณธรรม ควรจะสำรวจข้อมูลความเป็นอยู่ของประชาชนเพื่อจะได้นำมาแก้ไขต่อไป

7.3 การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรยึดบุคคลในสังคมเป็นแบบอย่างและแนวทางในการปฏิบัติตน เช่น นายชวน หลีกภัย เป็นแบบอย่างในการให้ความช่วยเหลือประชาชน ควรวางตัวและทำตัวให้เหมาะสมกับฐานะ อยู่ในศีลธรรมอันดีงามไม่คดโกง ทำแต่สิ่งที่ดีให้ผู้อื่นนับถือยกย่อง ส่วนการกระทำบางอย่าง เช่น การทะเลาะกันของ ศ.ส. และ ส.ว. บางท่าน คิดว่าเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีและต้องมีการปรับปรุง

7.4 ความรักและความศรัทธาในวิชาชีพ

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรมีความรู้ในอาชีพนั้น อยากให้เขารักในหน้าที่ของเขา ควรทำงานให้สมกับงานที่ทำ อยากให้นักถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองให้มากกว่านี้ ต้องเข้าใจพื้นฐานของวิชาชีพนั้นที่จะทำเป็นอย่างนี้จะได้เป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ดี ต้องมีความซื่อสัตย์ในอาชีพที่ทำ ไม่คอร์รัปชัน พึงทำงานด้วยใจรัก มีความรักในอาชีพที่เราทำ ควรประกอบอาชีพอย่างสุจริต ไม่มีการคดโกง

7.5 ความมุ่งมั่นในการทำงาน

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ มีจุดมุ่งหมายในการทำงาน ตั้งใจทำงานให้ดีที่สุด ตั้งใจทำงาน มุ่งมั่น ขยัน ควรทำงานให้สมกับงานที่ทำ เห็นผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นที่ตั้ง ตั้งใจทำงานของเราให้เกิดประสิทธิผล ต้องรักอาชีพที่ทำ พึงทำงานให้สำเร็จให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ มีความตั้งใจ ความขยันหมั่นเพียร ควรจะตั้งใจทำงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมาให้ดีที่สุด

7.6 ความมุ่งมั่นในการทำประโยชน์แก่สังคม

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรจะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมให้มาก ไม่ควรเอารัดเอาเปรียบกับประชาชน ควรลงพื้นที่ไปและแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของประชาชนให้ได้มากกว่านี้ และต้องรวดเร็วทันเหตุการณ์ ขึ้นอยู่กับกาลเทศะตนเองเพื่อประโยชน์ส่วนรวม การสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม

7.7 การตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรรู้จักถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทยให้มากยิ่งขึ้นและอนุรักษ์ไว้ ควรรักษาประเพณีไว้ ควรลดการใช้ของนอก ต้องอนุรักษ์ให้ความสำคัญกับศิลปวัฒนธรรมไทย เป็นคนรักชาติ ทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อประเทศชาติ ควรรักษาเอาไว้เพื่อให้ลูกหลานต่อไป ไม่ควรนำเอาค่านิยมของต่างชาติเข้ามาใช้

7.8 การมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ การประหยัด การเลือกใช้นสินค้าไทย ควรมีการส่งเสริมให้ใช้สินค้าไทยให้มาก ๆ อยากให้เขาช่วยเน้นกลุ่มแม่บ้านสตรี รู้จักใช้ของไทยให้มาก ๆ รู้จักออกออมในเรื่องการใช้จ่ายมากขึ้น ต้องปลูกฝังหรือเป็นแบบอย่างในการรักชาติไทย ต้องตระหนักอยู่เสมอว่าเราเป็นคนไทยต้องรักไทย รักประเทศไทย การเลือกใช้ในสินค้าไทยโดยไม่ต้องนำของนอกเข้ามาในประเทศไทย ควรมีการรณรงค์ให้ใช้สินค้าไทย ดังคำขวัญที่ว่า กินของไทยใช้ของไทย เที่ยวเมืองไทย

7.9 การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ให้ช่วยดูแลรักษาธรรมชาติให้คงเดิมไว้ โดยไม่ให้มีการตัดไม้ทำลายป่า ควรเริ่มพัฒนาแม่น้ำเพชรบุรีมากขึ้น ดูแลสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ควรอนุรักษ์ต้นไม้ไว้ ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และส่งเสริมทรัพยากรธรรมชาติ ปลูกฝังให้เป็นที่รักธรรมชาติ เป็นคนสร้างมากกว่าที่จะเป็นคนทำลาย ต้องรักและหวงแหนในบ้านเกิด ให้มีการออกกฎหมายที่รัดกุมมากกว่านี้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของคนในบ้านเมือง เพราะปัจจุบันประชาชนบางส่วนก็ยังไม่รู้จักรักษาสิ่งแวดล้อม

7.10 หลักธรรมในการดำเนินชีวิต

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ใช้หลักอริยสัจ 4 ควรใช้เวลาไปทำบุญหรือเข้าวัด ถือศีล 5 พยายามทำสิ่งไหนต้องมุ่งมั่นทำให้สำเร็จ ยึดหลักสังคหวัตถุ 4 เบญจศีล เบญจธรรม มิคณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ยึดศีล 5 เป็นแนวปฏิบัติ

4. กลุ่มข้าราชการ

7.1 การพึ่งตนเอง

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ทำงานดี โดยไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ควรร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่ม ควรทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด ควรลงพื้นที่ด้วยตนเอง และทำความเข้าใจกับประชาชนด้วยตนเองมากกว่าอาศัยหวัคคะแนน ควรศึกษาจุดอ่อนและจุดแข็งของชุมชน ควรทำความดีไม่ชื่อเสียง

7.2 ความสนใจใฝ่รู้

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรดูแลปัญหาเรื่องยาเสพติดเป็นพิเศษ เพราะเห็นว่ายาเสพติดเป็นสิ่งที่ทำลายอนาคตของชาติ ควรร่วมใจกันทำงานเพื่อประชาชน ไม่ควรเกี่ยงให้เป็นหน้าที่ของคนใดคนหนึ่งในการแก้ปัญหา ส.ส. และ ส.ว. ควรมีการศึกษาสูงและควรเรียนจบทางด้านการพัฒนาบ้านเมือง เพื่อให้ตรงกับหน้าที่การงานที่ต้องรับผิดชอบ ควรมีความสนใจใฝ่เรียนรู้ในทุกด้าน ค้นหาข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ เพื่อให้ทันเหตุการณ์ด้วยการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ต่าง ๆ

7.3 การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรประพฤติตนตามบุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ดี เช่น ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ คุณชวน หลีกภัย ควรทำอย่างที่พูดหาเสียงไว้ให้ได้ ควรทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่ เยาวชนและประชาชน ควรเป็นผู้ประพฤติดีงาม ทั้งกาย วาจา ใจ เช่น ไม่พูดคำไม่สุภาพ ไม่พูดโกหก และใช้ภาษาไทยให้เหมาะสม ควร ละ - ลด - เลิก อบายมุขทุกประเภท

7.4 ความรักและความศรัทธาในวิชาชีพ

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ส.ส. และ ส.ว. ควรรักและศรัทธาในอาชีพ ไม่คิดคดโกงในหน้าที่การงาน ควรมุ่งมั่นในการทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนให้สมศักดิ์ศรีและเสียสละในทุก ๆ ด้าน ทำงานในหน้าที่ให้เกิดผลดีมากที่สุด ควรกล้าแสดงออกและเปิดเผยการทำงานที่ไม่ถูกต้องของ ส.ส. และ ส.ว. ที่ทำผิด ต้องมีความซื่อสัตย์ ไม่ชื่อเสียง

7.5 ความมุ่งมั่นในการทำงาน

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรพัฒนาบ้านเมือง ไม่ควรฝักใฝ่อำนาจและอิทธิพล ควรทำงานโดยไม่มีหวังสิ่งตอบแทน และควรปฏิบัติหน้าที่ให้เหมาะสมกับตำแหน่ง ควรอุทิศตนให้เป็นคนของประชาชน ด้วยการเสียสละกำลังทรัพย์ กำลังกาย กำลังสติปัญญา เพื่อพัฒนาท้องถิ่น และประเทศไทย ควรใช้วิชาความรู้ที่เล่า

เรียนมาในการพัฒนาประเทศและในการทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ควรทำตนให้ประชาชนรัก ควรปฏิบัติงานให้มีผลงานปรากฏแก่สาธารณชน

7.6 ความมุ่งมั่นในการทำประโยชน์แก่สังคม

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรร่วมมือกันพัฒนาจังหวัดเพชรบุรีให้ดีขึ้น ไม่ควรเห็นแก่ตัว ควรเห็นแก่บ้านเมืองเป็นสำคัญ ช่วยกันต่อต้านยาเสพติด ควรพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเจริญ เช่น ช่วยขุดคลอง ทำถนน ควรแบ่งเวลาเพื่อพูดคุยกับประชาชนบ้าง ควรเป็นผู้นำในการทำประโยชน์ให้แก่สังคม ด้วยการเสียสละในทุก ๆ ด้าน ควรทำประโยชน์ให้แก่เด็ก และสตรี เช่น ปลูกศาลา และสนามเด็กเล่นให้แก่เยาวชน ควรช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส โดยทำเป็นหน้าที่อย่างจริงจัง ออกกฎหมาย และปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม

7.7 การตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย เช่น บูรณะวัดเก่าและอารามหลวงให้มีสภาพดี ควรเปิดโรงเรียนสอนดนตรีไทยเพื่อให้เด็กรุ่นหลังเรียนรู้ เป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมไทยอย่างจริงจัง ควรใช้ของไทย กินของไทย และช่วยเผยแพร่วัฒนธรรมไทย แต่งกายด้วยชุดที่ทำจากผ้าไทย ควรพูดและใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ไม่ควรใช้ภาษาอังกฤษปนภาษาไทย ควรอนุรักษ์วัฒนธรรมเก่าแก่ เช่น ไทยทรงดำ เอาไว้

7.8 การมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ประหยัด เลือกใช้สินค้าไทย โดยมุ่งเน้นกลุ่มหมู่บ้านที่มีการจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง ควรมีการตั้งกลุ่มให้แก่หมู่บ้าน เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ควรสร้างค่านิยมให้คนไทยรู้จักใช้ของไทย และเก็บภาษีสินค้าฟุ่มเฟือย ใช้สื่อแนะนำการใช้ของไทย ประชาสัมพันธ์ให้คนไทยใช้ของไทย รณรงค์ให้มีการใช้ผ้าไทย ด้วยการใช้สื่อประชาสัมพันธ์และใส่ให้เห็นเป็นตัวอย่าง

7.9 การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรช่วยพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น ควบคุมเกี่ยวกับของเสียที่โรงงานปล่อยออกมาทำลายสิ่งแวดล้อมให้แ่ลง ควรสร้างสวนสุขภาพหรือสถานที่นั่งเล่นเพื่อการพักผ่อน ควรมีการพัฒนาทำความสะอาดสถานที่สาธารณะบ่อย ๆ ควรจัดทำแผนพัฒนาสิ่งแวดล้อม และหาสิ่งต่าง ๆ มาทดแทนสิ่งที่กำลังจะหมดไป ควรเป็นสมาชิกหรือองค์กรเอกชนทางด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ช่วยกันอนุรักษ์ป่า ซึ่งเป็นที่อยู่ของช้าง

7.10 หลักธรรมในการดำเนินชีวิต

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิต เช่น อริยสัจ 4 สิด 5 พรหมวิหาร 4 ทิศาทำดี เศรษฐกิจพอเพียง มีศีลธรรมในใจ มุ่งมั่นในการทำงาน รู้จักเสียสละและรับใช้สังคม มีศีลธรรมและจริยธรรม

5. กลุ่มเกษตรกร

7.1 การพึ่งตนเอง

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ส.ส. และ ส.ว. ควรทำทุกสิ่งทุกอย่างด้วยตนเอง ควรช่วยเหลือความเดือดร้อนของชาวบ้าน ใช้ความรู้ของตนเองที่มีอยู่อย่างเต็มความสามารถและเต็มใจให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ควรใช้ความรู้ความสามารถให้ดีที่สุด ไม่ควรพึ่งแต่ความคิดของผู้อื่น แต่ในกรณีที่เป็นความคิดของชาวบ้านก็ควรจะนำมาปรับปรุงและประยุกต์ใช้ ไม่ควรทำตัวแบบไม่ชอบถามไม่เข้าหาประชาชน ไม่ทุจริตในหน้าที่การ

งาน ต้องมีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่ว่าจะคิดจะทำสิ่งใด ๆ ต้องใช้ความสามารถของตนเองเป็นหลัก ต้องอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง มีการช่วยเหลือตนเอง เช่น การทำงานด้วยตนเอง ไม่ใช่แต่ลูกน้องให้ทำงานให้

7.2 ความสนใจใฝ่รู้

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรสนใจเอาใจใส่ชาวบ้าน ช่วยพัฒนาหมู่บ้าน ควรสนใจประชาชนมากกว่านี้ ควรช่วยเหลือและสนใจประชาชน ความสนใจใฝ่รู้เป็นสิ่งจำเป็นมากที่สุดเพราะถ้าไม่มีความรู้ก็ทำงานต่าง ๆ ไม่ได้ ควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากที่ตนเองมีอยู่อย่างสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะป็นงานหรือไม่ใช่งานของตนเองก็ตาม ต้องตามเทคโนโลยีให้ทัน ส.ส. และ ส.ว. ที่คิดจะต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ตลอดเวลา เพื่อที่จะนำความรู้ดังกล่าวมาพัฒนาประเทศ ควรสนใจประชาชนว่ากินคืออยู่ดีหรือไม่ สนใจหาข้อมูลและทำการบ้านที่ได้รับมาว่าจะปฏิบัติอย่างไรและแก้ไขตรงไหนบ้าง

7.3 การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ไม่พบว่ามีใครเป็นแบบอย่างที่ดีเลย นักการเมืองบางคนมีพฤติกรรมที่ไม่ดี เช่น มีการทะเลาะวิวาทกันในสภาทั้ง ๆ ที่เป็นญาติพี่น้องกัน หรือ กรณีที่ ส.ว. กระทำชำเราเด็กเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำเพราะจะเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีให้แก่ชาวบ้าน คิดว่าไม่เป็นแบบอย่างที่ดี ต้องมีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ทำแต่สิ่งดี ๆ ทั้งต่อหน้าและลับหลังประชาชน เพื่อให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นและยกย่องว่าเป็นคนดี การแสดงนโยบายอะไรออกมาควรทำให้ได้ ต้องคิดทั้งกาย วาจา ใจ มีความรับผิดชอบสูง พูดว่าอย่างไรน่าจะทำอย่างนั้น ประพฤติตนให้อยู่ในศีลธรรมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ประชาชน

7.4 ความรักและความศรัทธาในวิชาชีพ

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรศึกษาวิชาชีพของตนให้ถ่องแท้ ยึดมั่นในอาชีพของตนเองที่ทำอยู่ในขณะนั้น ในด้านความรักและความศรัทธาในตัวเองสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีตอนก่อนเลือกตั้งและเมื่อเลือกตั้งไปแล้วความรักและความศรัทธาก็จะค่อย ๆ หดหายไป อย่าทำตัวให้ชาวบ้านรักเฉพาะก่อนเลือกตั้ง ควรจะทำให้ชาวบ้านรักตลอดไป ส.ส.ส. และ ส.ว. ทำหน้าที่แทนประชาชนทั้งประเทศก็ควรทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด ไม่คอยแต่หวังผลประโยชน์ ต้องมีจรรยาบรรณของนักการเมืองที่ดี ต้องทำงานด้วยความตั้งใจ ต้องทำงานด้วยใจรัก ให้ทำงานมีหลักแหล่ง ต้องมีความรู้ในอาชีพนั้น ๆ และรู้ถึงปัญหาในชุมชนนั้นเป็นอย่างดี

7.5 ความมุ่งมั่นในการทำงาน

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ต้องมีความมุ่งมั่นในการทำงานเพิ่มขึ้นจากเดิม เพราะปัจจุบันไม่มีให้เห็น ต้องขยันทำงานที่ได้รับมอบหมาย ทำอย่างจริงจัง มุ่งมั่นให้สำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ทุก ๆ ด้าน เพื่อให้งานเรียบร้อยและราบรื่น ควรจะมาพัฒนาหมู่บ้านหรือพัฒนาชาวบ้าน ต้องทำงานให้บรรลุตามนโยบายที่วางไว้ ทำงานด้วยความสุจริต ยอมรับปัญหาแล้วนำมาแก้ไข ตั้งใจทำงานมีความขยันหมั่นเพียร ต้องตั้งใจทำงานซื่อสัตย์สุจริต

7.6 ความมุ่งมั่นในการทำประโยชน์แก่สังคม

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ การทำประโยชน์ให้แก่สังคมยังไม่เป็นที่เด่นชัด ต้องทำงานให้ตรงเวลา ควรช่วยเหลือและสนับสนุนเมื่อประชาชนได้รับความเดือดร้อน ประชาชนไม่ต้องการแค่ความเจริญหรือวัตถุเท่านั้น แต่ต้องการให้ ส.ส. และ ส.ว. มาดูแลความเป็นอยู่หรือพูดคุยพบปะกับชาวบ้านมากกว่า ต้องเสียสละเวลาส่วนตัว พึงเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก หรือออกพบปะลงพื้นที่ ถามความทุกข์ - สุข ของ

ประชาชนบ้าง ช่วยเหลืองานของชุมชนเมื่อมีโอกาส พัฒนาหมู่บ้านให้มีความเจริญมากขึ้นกว่าเดิม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ให้มองส่วนรวมมาก่อนสิ่งอื่นใด

7.7 การตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ยังไม่มีการรณรงค์ด้านศิลปวัฒนธรรมไทยอย่างจริงจัง ควรอนุรักษ์ของเก่าแก่เอาไว้ให้คนรุ่นหลังได้ดู ส่งเสริมและตระหนักในศิลปวัฒนธรรมเพื่อให้คงอยู่คู่ความเป็นไทย ส.ส. หรือ ส.ว. บางท่านที่ทำเพื่อจะ ได้รับผลตอบแทนควรทำทุกอย่างด้วยความบริสุทธิ์ใจ ต้องมีจิตสำนึก รักชาติ รักไทย ส.ส. และ ส.ว. พึงสำนึกอยู่เสมอว่าเราเป็นคนไทย ดังนั้นต้องมองค่าของศิลปวัฒนธรรมไทยและเผยแพร่ให้ชาวต่างชาติได้รับรู้ ควรมีการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยนี้ไว้ให้ดีและมีการส่งเสริมให้ปฏิบัติ

7.8 การมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ อยากให้ ส.ส. และ ส.ว. ช่วยกันใช้สินค้าไทยให้มาก ๆ ไม่นิยมแต่สินค้าที่มาจากต่างประเทศ ใช้จ่ายควรพิจารณาจ่ายสินค้าที่ควรซื้อก่อน ทำตัวเองให้เป็นผู้ดำเนินการประหยัดคอคอมใช้จ่ายอย่างจำกัดและคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือยหรือหุรหรงนเกินไป ใช้แต่สินค้าที่ผลิตในประเทศไทย ต้องการให้ ส.ส. และ ส.ว. หันกลับมาใช้หรือกินของไทยบ้าง เช่น การกินข้าวกับน้ำพริกปลาทุ และไม่ควรไปยึดติดกับของที่มาจากต่างประเทศเท่านั้น ต้องกิน ใช้ เที่ยว ในเมืองไทย ส.ส. และ ส.ว. ควรทำตัวให้เป็นแบบอย่างกับประชาชน กินของไทย ใช้ของไทย ควรส่งเสริมให้ใช้สินค้าไทยและควรมีวิชการแนะนำให้ความรู้แก่ชุมชนนั้น ๆ

7.9 การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ อยากให้ ส.ส. และ ส.ว. ดูแลเกี่ยวกับการตัดไม้ทำลายป่า และออกกฎหมายเรื่องการนำช้างเข้ามาเดินในเมืองเพราะช้างควรอยู่ในป่า ควรมีการปลูกต้นไม้ไว้ริมถนนเพื่อจะได้ดูร่มรื่น คอยสอดส่องดูแลเรื่องป่าชายเลน เรื่องการตัดไม้ทำลายป่า การพัฒนาสิ่งแวดล้อมมันต้องมาจากเด็ก ๆ ให้ชาวบ้านรวมกลุ่มกันแล้วคนทิ้งป่า ป่าฟังคน สิ่งแวดล้อมทำให้ดีขึ้นแค่นั้นหมู่บ้าน ส.ส. และ ส.ว. พึงเป็นแม่แบบในการอนุรักษ์และพัฒนาสร้างหรือเขียนโครงการต่าง ๆ ที่เป็นการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ยังไม่เห็นมีเลย ควรจะดูแลสิ่งแวดล้อมและมีการอธิบายให้ประชาชนเข้าใจในสิ่งแวดล้อมมากกว่านี้ ว่าสิ่งแวดล้อมมีประโยชน์กับคนอย่างไร โดยไม่ให้มีการตัดไม้ทำลายป่า

7.10 หลักธรรมในการดำเนินชีวิต

มีประเด็นย่อย ๆ ที่เสนอได้แก่ ควรใช้พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ยึดมั่นในหลักจริยธรรมและความซื่อสัตย์เพื่อให้ชีวิตมีความสุขและประสบความสำเร็จในชีวิต ควรยึดหลักทางสายกลางในการดำรงชีวิตเนื่องจากปัจจุบันเศรษฐกิจตกต่ำ คนเป็นที่พึ่งแห่งตน ควรยึดธรรมะเป็นหลักธรรมในการดำเนินชีวิตจะเป็นสิ่งที่ดีที่สุด ควรทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุดโดยยึดหลักธรรม เช่น พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 หลักอริยสัจ 4 สิล 5 เป็นต้น เมื่อทำหน้าที่ของตนเองอย่างสุดความสามารถแล้วก็จะเกิดความสุขตามมา

ข้อ 8 ในความคิดของท่านการสร้างจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาควรมีประเด็นใดบ้าง และมีขั้นตอนอย่างไร

1. กลุ่มแม่บ้าน

- ควรเป็นคนดีรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ในคำพูดของตน

- ขยัน ซื่อสัตย์ในการทำงาน
- ปลุกฝังให้ ส.ส. และ ส.ว.มีความรัก ความอยากช่วยเหลือประชาชนไม่ยึดตนเองเป็นที่ตั้ง
- รับผิดชอบต่อหน้าที่ให้ดีที่สุด
- ซื่อสัตย์สุจริต มองเห็นความเดือดร้อนของประชาชน
- รับผิดชอบ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ปฏิบัติตามความสามารถ
- สร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนและสังคม ส่งเสริมความรู้ด้านการเมืองให้แก่ประชาชนอย่างเข้าใจ รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นตัวแทนของประชาชน ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ควรมุ่งเน้นผลประโยชน์ของประชาชนเป็นอันดับแรก
- มีความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติตนให้ดีเหมือนตอนที่หาเสียงเอาไว้

2. กลุ่มลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง

- สุจริต ขยัน ซื่อสัตย์ ใส่ใจประชาชน
- ความซื่อสัตย์ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่จะกระทำสิ่งใหม่ ๆ
- ควรรู้จักทำงานในหน้าที่ให้สมกับตำแหน่ง
- กระทำการใด ๆ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ทำสิ่งที่ได้สัญญาแก่ประชาชนไว้ ไม่คอร์รัปชัน
- อยากให้มีสำนึกที่ดีต่อหน้าที่ และทำประโยชน์ให้กับส่วนรวมมาก ๆ
- คิดก่อนการกระทำ
- ต้องทำตามที่ได้ว่าไว้ในนโยบาย
- ซื่อสัตย์ต่อตนเอง
- ต้องอบรมเพื่อให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่

3. กลุ่มพ่อค้า

- ขยันและซื่อสัตย์ในหน้าที่การงาน
- เน้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นพิเศษ
- อยากให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่มากกว่าเดิม
- ไม่คอร์รัปชัน ทำหน้าที่ที่ตนเองได้รับให้ดีที่สุด เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน มีความสามัคคี
- เริ่มสร้างจิตสำนึกโดยเริ่มจากการที่ประชาชนเลือก ส.ส. และ ส.ว.เข้าไป ควรเลือกคนดี
- ขอมอบรับในสิ่งที่จริง ควรรับผิดชอบต่อส่วนรวมทั้งฝ่ายค้าน และรัฐบาล
- การสร้างจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบต่อ ส.ส. และ ส.ว. ประเด็นความรู้และจริยธรรม
- ควรมาพัฒนาแก้ไขความเดือดร้อนในเขตที่ตนรับผิดชอบอยู่
- ควรมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ นำไปประยุกต์ให้สอดคล้องกับตัวเอง

4. กลุ่มข้าราชการ

- มีความขยัน ซื่อสัตย์ในหน้าที่การงานที่ตนเองรับผิดชอบอยู่
- การพัฒนาจิตสำนึกควรเริ่มจากการควบคุมตัวเองก่อน
- ส.ส. และ ส.ว. ช่วยกันพัฒนาในสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ขึ้นมา
- มีความรับผิดชอบต่อ พุดจริงทำจริง ไม่คดโกงใคร

- ต้องทำวิทยากรในการผลิตที่ใหม่ ๆ มาให้ประชาชน มาให้ประชาชน พร้อมทั้งอบรมในวิธีการใช้ที่ถูกต้อง ในด้านการอาชีพ ต้องทำตัวเป็นผู้ประหยัด ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย
- ขยัน ซื่อสัตย์ ไม่โกงกิน
- เสียสละ เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ไม่เอาเปรียบเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน มีความยุติธรรม
- รู้จักหน้าที่ของตนเอง ปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุด ปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างที่ดี
- มีความซื่อสัตย์ ขยันและอดทน

5. กลุ่มเกษตรกร

- ขยัน ซื่อสัตย์ อดทนทำหน้าที่ให้ดีที่สุด
- ควรมีความคิดเป็นของตนเอง และมีความรับผิดชอบให้มากกว่านี้
- มีความมุ่งมั่นที่จะทำประโยชน์ต่าง ๆ ให้กับสังคมและประเทศชาติ ทำในสิ่งที่ถูกต้อง
- ยึดมั่นในอาชีพของตน มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ สุจริต เทียบธรรม วางให้เป็นกลาง
- ต้องมีการวางแผนการทำงาน กำหนดวัตถุประสงค์ของงานที่ทำ ต้องตรวจสอบและประเมินผลงานที่ทำอยู่ตลอดเวลา
- มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรู้ความสามารถ ต้องรู้ถึงปัญหาในชุมชนนั้น ต้องตั้งใจทำงานและพัฒนาชุมชนนั้น ๆ

ข้อ 9 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ถ้าขั้นตอนในการพัฒนาจิตสำนึกจะประกอบไปด้วย

- 9.1 ขั้นการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องนั้น
- 9.2 ขั้นฝึกการคิด การวิเคราะห์และวิจารณ์
- 9.3 ขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
- 9.4 ขั้นการสำรวจตนเองหรือประเมินตนเอง
- 9.5 ขั้นการควบคุมตนเอง

ขั้นตอนเหล่านี้จะเริ่มจากขั้นไหนก่อน และท่านจะเพิ่มเติมหรือเน้นขั้นตอนไหนเป็นพิเศษหรือไม่อย่างไร

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับประชาชน 5 กลุ่มอาชีพได้แก่ แม่บ้าน ลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง พ่อค้า ข้าราชการ และ เกษตรกร จำนวนกลุ่มอาชีพละ 2 คนต่ออำเภอซึ่งมีจำนวนถึง 16 คนทั้งจังหวัดเพชรบุรี โดยได้ผลสรุปเกี่ยวกับขั้นตอนในการพัฒนาจิตสำนึกของ ส.ส. และ ส.ว. ว่าควรมีขั้นตอนอย่างไรดังนี้

1. กลุ่มแม่บ้าน ได้เสนอขั้นตอนในการพัฒนาจิตสำนึกของ ส.ส. และ ส.ว. ไว้ดังนี้
 - ขั้นที่ 1 ขั้นการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องนั้น
 - ขั้นที่ 2 ขั้นการควบคุมตนเอง
 - ขั้นที่ 3 ขั้นฝึกการคิด การวิเคราะห์และวิจารณ์
 - ขั้นที่ 4 ขั้นการสำรวจตนเองหรือประเมินตนเอง
 - ขั้นที่ 5 ขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

2. กลุ่มลูกจ้างหรือผู้รับจ้างได้เสนอขั้นตอนในการพัฒนาจิตสำนึกของ ส.ศ. และ ส.ว. ไว้ดังนี้
 - ขั้นที่ 1 ขั้นการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องนั้น
 - ขั้นที่ 2 ขั้นการควบคุมตนเอง
 - ขั้นที่ 3 ขั้นการสำรวจตนเองหรือประเมินตนเอง
 - ขั้นที่ 4 ขั้นฝึกการคิด การวิเคราะห์และวิจารณ์
 - ขั้นที่ 5 ขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

3. กลุ่มพ่อค้าได้เสนอขั้นตอนในการพัฒนาจิตสำนึกของ ส.ศ. และ ส.ว. ไว้ดังนี้
 - ขั้นที่ 1 ขั้นการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องนั้น
 - ขั้นที่ 2 ขั้นฝึกการคิด การวิเคราะห์และวิจารณ์
 - ขั้นที่ 3 ขั้นการสำรวจตนเองหรือประเมินตนเอง
 - ขั้นที่ 4 ขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
 - ขั้นที่ 5 ขั้นการควบคุมตนเอง

4. กลุ่มข้าราชการได้เสนอขั้นตอนในการพัฒนาจิตสำนึกของ ส.ศ. และ ส.ว. ไว้ดังนี้
 - ขั้นที่ 1 ขั้นการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องนั้น
 - ขั้นที่ 2 ขั้นฝึกการคิด การวิเคราะห์และวิจารณ์
 - ขั้นที่ 3 ขั้นการควบคุมตนเอง
 - ขั้นที่ 4 ขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
 - ขั้นที่ 5 ขั้นการสำรวจตนเองหรือประเมินตนเอง

5. กลุ่มเกษตรกรได้เสนอขั้นตอนในการพัฒนาจิตสำนึกของ ส.ศ. และ ส.ว. ไว้ดังนี้
 - ขั้นที่ 1 ขั้นการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องนั้น
 - ขั้นที่ 2 ขั้นฝึกการคิด การวิเคราะห์และวิจารณ์
 - ขั้นที่ 3 ขั้นการสำรวจตนเองหรือประเมินตนเอง
 - ขั้นที่ 4 ขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
 - ขั้นที่ 5 ขั้นการควบคุมตนเอง

แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวมตามความคิดเห็นของกลุ่มอาชีพทั้ง 5 อาชีพ จำนวน 16 คน ปรากฏว่า
 ขั้นตอนในการพัฒนาจิตสำนึกของ ส.ศ. และ ส.ว. เป็นดังนี้

1. ขั้นที่ 1 ขั้นการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องนั้น
2. ขั้นที่ 2 ขั้นฝึกการคิด การวิเคราะห์และวิจารณ์
3. ขั้นที่ 3 ขั้นการควบคุมตนเอง
4. ขั้นที่ 4 ขั้นการสำรวจตนเองหรือประเมินตนเอง
5. ขั้นที่ 5 ขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ข้อ 10 ท่านคิดว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่ดี ควรมีคุณสมบัติอะไรบ้าง

1. กลุ่มแม่บ้าน

- เป็นคนดี ซื่อสัตย์ พุดจริง ทำจริง เข้าใจประชาชน
- มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่จะทำในสิ่งใหม่ ๆ
- มีความซื่อสัตย์ มีความขยัน มุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ มีความคิดแปลกใหม่ในการพัฒนาประเทศ สร้างความมั่นคงให้กับประเทศชาติได้
- ซื่อสัตย์ยุติธรรม มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่
- เห็นประโยชน์ของประชาชนเป็นส่วนใหญ่ ไม่คดโกง ไม่เป็นผู้มีอิทธิพล
- การพึ่งตนเอง มีความสนใจใฝ่รู้ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความมุ่งมั่นในการทำงาน ทำประโยชน์แก่สังคม พัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น ซื่อสัตย์
- มีคุณสมบัติที่ดี มีคุณธรรม อธิษาศัยดี รับฟังเหตุผล พัฒนาบ้านเมือง ไม่โกงกิน อนุรักษ์ธรรมชาติ รับผิดชอบต่อสังคม
- มีความรู้ มีการศึกษาสูง มีความซื่อสัตย์ สามารถนำความเจริญมาสู่ประชาชน ส่งเสริมการทำมาหากินของประชาชน ไม่โกงกินบ้านเมือง ดูแลเอาใจใส่ประชาชนให้มาก
- ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ไม่เห็นคเนื้อยในการทำงาน ไม่ท้อแท้เมื่อพบปัญหา ไม่หลีกเลี่ยงปัญหา ไม่โยนความผิดให้คนอื่น ไม่เป็นผู้มีอิทธิพล
- เป็นคนดี มีความจริงใจ รับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน

2. กลุ่มลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง

- ขยัน ซื่อสัตย์ ใส่ใจประชาชน
- ขยันและมุ่งมั่นในการทำงาน อดทนที่จะศึกษาและแก้ปัญหาต่าง ๆ
- ซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร ตรงต่อเวลา ช่วยเหลือประชาชน
- มีความซื่อสัตย์ ไม่คดโกง ไม่เห็นแก่ประโยชน์ของตนเอง
- ให้ความสำคัญต่อความเดือดร้อนของประชาชน
- ซื่อสัตย์ จริงใจกับประชาชน
- มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ มีความรู้ความสามารถ ขอมรับความจริง ตั้งใจทำงาน
- พร้อมทำงานของตนเองด้วยใจรัก
- ซื่อสัตย์ในตนเอง เป็นปากเสียงให้กับประชาชน
- มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความขยัน

3. กลุ่มพ่อค้า

- ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความขยัน ซื่อสัตย์สุจริต
- แก้ไขเรื่องการศึกษา ควรให้มีการอบรมศีลธรรมกันตั้งแต่เด็ก
- มีความขยัน ซื่อสัตย์ ซื่อตรงต่อหน้าที่ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- ซื่อสัตย์มีความรับผิดชอบต่องานที่มอบหมายให้
- ไม่คอร์รัปชัน ทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด ขอมรับความคิดของผู้อื่น มีความคิดว่าตนเองเป็นคนไทย
- มีจิตสำนึกกับประชาชนบ้าง

- ต้องเป็นคนดี
- มีคุณธรรม จริยธรรม กริยามารยาทเสมอต้นเสมอปลาย เป็นผู้แสวงหาความรู้ตลอดเวลา ทำงานด้วยใจรัก ไม่คอรัปชั่น
- มีความมั่นคงและสุจริตในตนเอง ไม่กินนอกกินใน คคโกงประเทศและประชาชน
- มีความสามารถในการเข้าหาประชาชน เป็นกันเองกับประชาชน

4. กลุ่มข้าราชการ

- ไม่คคโกง ขยันและซื่อสัตย์ในหน้าที่การงาน
- มีความรู้
- เป็นคนดี พุดจริง ทำจริง ไม่คคโกงใคร
- จริงใจต่อการทำงาน และประชาชน
- การศึกษาคดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สภาพการเงินดี เพื่อจะได้ไม่คคโกง
- มีศีลธรรมจรรยาบรรณ เสียสละอย่างแท้จริง เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความรับผิดชอบ และความยุติธรรม
- ไม่โกงกิน ไม่คอรัปชั่น ไม่โกงกิน
- ซื่อสัตย์ต่อตนเอง ซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น เป็นผู้เสียสละ มีอุดมการณ์ และใฝ่ดี
- เสียสละ ซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่อหน้าที่ มีคุณธรรม
- ทำคุณประโยชน์ให้ประชาชนมากที่สุดเห็นประเทศชาติสำคัญ
- ซื่อตรงต่อสิ่งที่ตนได้รับมอบหมาย

5. กลุ่มเกษตรกร

- เป็นคนดี ซื่อสัตย์สุจริต
- มีความสนใจใฝ่รู้ สนอกสนใจประชาชน มีความรู้ความสามารถ เป็นที่รู้จักและประชาชนนิยมชมชอบ
- ความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่
- คุณสมบัติ ขยัน ซื่อสัตย์
- มีความซื่อสัตย์ เทียงตรง มุ่งมั่นพัฒนาประเทศชาติ บึกบั่นหลักประชาธิปไตย วางให้เป็นกลาง บึกบั่นในวิชาชีพของตนเอง ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมให้มากเท่าที่ควร
- จริงใจกับประชาชน ไม่โกงกินบ้านเมือง
- ไม่ควรใช้อำนาจมากเกินไป มีความอ่อนน้อมกับประชาชน คุณแลชนบท
- มีความรู้ความสามารถ ไม่คอรัปชั่น ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ จริงใจ มีความเสียสละ
- มีความรู้ความสามารถ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ซื่อสัตย์สุจริต มีคุณภาพ ไม่คอรัปชั่น ทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อประเทศชาติ
- เป็นคนดี ซื่อสัตย์ เป็นคนดี
- ไม่เสพยาเสพติด
- ซื่อสัตย์ต่อประชาชน มีความริเริ่ม มีความขยันในการทำงาน มีความรู้ในสังคมนั้น ๆ

ข้อ 11 ท่านมีความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่น ๆอะไรบ้างที่เกี่ยวกับเรื่องการสร้างและพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคต

1. กลุ่มแม่บ้าน

- ให้เข้าถึงประชาชนเป็นเพื่อนที่ดีของประชาชน คิดดี ขอให้ช่วยประชาชนทุกครอบครัว
- อยากให้ ส.ส. เล่าถึงสิ่งที่ได้ไปประชุมในสภาให้ประชาชนฟัง
- ส.ส. และ ส.ว. มาช่วยเหลือประชาชนให้มากกว่านี้
- มีการฝึกอบรม การพัฒนาจิตใจของ ส.ส. และ ส.ว. เพื่อให้มีจิตใจเอื้ออาทร
- อยากให้ทำงานเพื่อชุมชน ไม่ใช่ทำเพื่อตนเอง และแก้ไขปัญหของสังคมที่เกิดขึ้นให้ได้
- ส.ส. และ ส.ว. มีจิตสำนึกที่มากกว่านี้โดยการคำนึงถึงชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมากกว่าที่จะหาผลประโยชน์ให้แก่ตัวเอง
- ทำวันนี้ให้ดีกว่าเมื่อวานแล้วสิ่งดี ๆ ในอนาคตจะตามมาเอง
- มีแค่ความจริงใจ รับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์
- เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว
- ทำงานเพื่อชุมชนมากกว่าตนเอง และแก้ไขปัญหของสังคมที่เกิดขึ้นให้ได้
- มีจิตสำนึกที่มากกว่านี้ โดยคิดถึงความเป็นอยู่ของประชาชนให้มาก
- มีความจริงใจ รับผิดชอบต่อบ้านเมืองอย่างจริงจัง

2. กลุ่มลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง

- ควรปลูกฝังเรื่องคุณธรรมในการเป็นคนดี
- ทำงานด้วยการไตร่ตรองปัญหาต่าง ๆ ให้ดี
- ทำงานให้สังคม ไม่หวังสิ่งตอบแทน
- ควรมีกฎหมายให้รัดกุมมากกว่านี้ เพื่อได้ควบคุมความประพฤติของ ส.ส. และ ส.ว.
- ควรมีความสามัคคีในหมู่คณะ
- ทำงานด้วยใจรัก ทำงานเต็มความสามารถ
- ต้องมีการอบรมก่อน

3. กลุ่มพ่อค้า

- ช่วยดูแลทุกข์สุขของประชาชนให้มากขึ้น
- มีความซื่อสัตย์ อดทนประชาชนที่ได้รับความลำบาก
- ให้ยึดประชาชนเป็นที่ตั้ง
- ควรลดภาษีให้หมด เมื่อเข้าไปประชุมในสภาควรทำหน้าที่ให้ดีที่สุด
- มีความจริงใจในการเข้าหาประชาชน
- นำเสนอทุกข์สุขต่าง ๆต่อสภา
- ฟังสำนึกอยู่เสมอว่าตัวเองเป็นใคร มีหน้าที่อะไร ทำหน้าที่นั้นให้เต็มความสามารถ ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ฟังร่วมกันแก้ปัญหาชาติ

4. กลุ่มข้าราชการ

- ควรประพฤติในสิ่งที่ดี อย่าคิดขายยาบ้า ยาเสพติดเสียเอง
- ส.ส. ที่ไม่ดี ส.ว. ก็ควรตัดทิ้งไป แล้วเลือกคนใหม่เข้ามาแทน

- ควรทำในสิ่งดี ไม่หวังสิ่งตอบแทนให้มากนัก ควรทำงานให้สมกับตำแหน่ง
- ให้คำนึงถึงประชาชน สังคม ประเทศชาติมากกว่าคิดถึงแก่พวกพ้อง ญาติพี่น้องหรือบริวาร
- ควรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความคิดที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จ ควรระลึกอยู่เสมอว่าทำอะไรให้คิดถึงประชาชน
- ดูแลทุกข์สุขของประชาชนอย่างแท้จริง
- ต้องมีศรัทธาในการเป็น ศ.ส. และ ศ.ว. มีจิตใจบริสุทธิ์ในการปฏิบัติหน้าที่ รับผิดชอบต่อกฎหมายที่ของ ศ.ส. และ ศ.ว.
- ความรู้คู่คุณธรรม คุณธรรมนำคุณภาพ

5. กลุ่มเกษตรกร

- เป็นคนใจซื่อ มือสะอาด
- ควรออกมาเยี่ยมเยียนประชาชนบ้าง
- ควรเอาใจใส่งานอย่างจริงจัง
- อยากรู้อยากเห็นความเดือดร้อนของประชาชนมากกว่านี้
- ควรกลับมาเล่าหรือพูดคุยถึงเรื่องต่าง ๆ ที่ไปประชุมมาให้ประชาชนได้รับรู้บ้าง
- มีสำนึกตัวเองก่อนว่าตัวเองมีความพร้อมเพียงพอหรือยังกับหน้าที่และตำแหน่งที่จะไปทำ
- ต้องปฏิรูปการเมือง ต้องให้นักการเมืองที่มีคุณภาพมีความพร้อมที่จะทำงาน
- ได้ช่วยดูแลความเป็นอยู่ของประชาชนให้มากกว่านี้ และช่วยพัฒนาประเทศให้ดี ให้มีเศรษฐกิจที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของตัวแบบการพัฒนาคณะ
ในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของ ศ.ส. และ ศ.ว.

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเป็นไปได้ของตัวแบบการพัฒนาคณะฯ นี้ได้เสนอแนะข้อคิดเห็น
ในประเด็นและรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. โครงสร้างหรือองค์ประกอบของตัวแบบในภาพรวมทั้ง 5 ขั้นตอน
 - 1.1 ขั้นที่ 1 ขั้นการเตรียมงาน (ไม่มีข้อเสนอแนะ)
 - 1.2 ขั้นที่ 2 ขั้นการพัฒนา
 - ควรเปลี่ยนขั้นตอนที่ 2 เป็นขั้นตอนที่ 1
 - ขั้นนี้ตั้งชื่อว่า"ขั้นการพัฒนา"ซึ่งอาจสื่อความที่ผิดไปจากกิจกรรมจริง ควรจะใช้ชื่อที่สื่อความหมายตรงกับความเป็นจริงมากกว่านี้
 - 1.3 ขั้นที่ 3 ขั้นฝึกปฏิบัติ (ไม่มีข้อเสนอแนะ)
 - 1.4 ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินหลังฝึกปฏิบัติ (ไม่มีข้อเสนอแนะ)
 - 1.5 ขั้นที่ 5 ขั้นการปรับปรุงพัฒนา (ไม่มีข้อเสนอแนะ)
2. การจัดลำดับโครงสร้างของตัวแบบ
 - ควรรวมเรื่องจิตสำนึกเอาไว้ด้วย
 - ตอบยากเพราะมีลำดับใหญ่และลำดับย่อยอยู่
3. รายละเอียดในขั้นที่ 1 ซึ่งเป็นขั้นเตรียมการ
 - การสร้างขั้นตอนการพัฒนาคณะของ ศ.ส. และ ศ.ว.เป็นเรื่องที่สำคัญ
4. รายละเอียดในขั้นที่ 1 ซึ่งเป็นขั้นการพัฒนา
 - ขั้นพัฒนามีถึง 10 ตัวแบบแต่ละแบบอาจจะไม่ประสบความสำเร็จ ต้องมีการพัฒนาในรูปแบบนั้น
5. รายละเอียดในขั้นที่ 1 ซึ่งเป็นขั้นฝึกปฏิบัติ
 - มีความเป็นไปได้มาก เว้นแต่การมีจิตสำนึกอย่างแท้จริง
6. รายละเอียดในขั้นที่ 1 ซึ่งเป็นขั้นประเมินหลังฝึกปฏิบัติ (ไม่มีข้อเสนอแนะ)
7. รายละเอียดในขั้นที่ 1 ซึ่งเป็นขั้นการปรับปรุงพัฒนา
 - ควรจะมีการกระทำอย่างต่อเนื่อง
 - ลูกศรที่ย้อนกลับไปนั้นดูเหมือนว่าจะปรับปรุงขั้นตอนใหม่หรือไม่ แต่ข้อความในข้อ 1.5 หน้า 7 ดูเหมือนจะปรับปรุงพัฒนาเฉพาะจิตสำนึกที่ยังบกพร่องอยู่
8. ในการนำตัวแบบนี้ไปใช้ในการพัฒนาคณะของ ศ.ส. และ ศ.ว. โดยกรรวมทั้ง 5 ขั้นตอน
 - เพื่อการคัดสรรผู้เสนอตัวในขั้นต้นเสียก่อนที่จะปล่อยให้กระบวนการของการเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว
 - ควรเอาไว้ในข้อ 2 การจัดลำดับโครงสร้างของตัวแบบ
9. ตัวแบบการพัฒนาความสามารถในเรื่องการพึ่งตนเอง (ไม่มีข้อเสนอแนะ)
10. ตัวแบบการพัฒนาความสามารถในเรื่องความสนใจใฝ่รู้
 - เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การพัฒนาตนเองเสียก่อนที่จะนำพาประชาชนไปในทิศทางที่ถูกต้อง
11. ตัวแบบการพัฒนาความสามารถในเรื่องการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

- แบบอย่างของผู้นำต้องคำนึงถึงให้มาก เพราะปัจจุบันวัยรุ่นและเยาวชนมักมองหาต้นแบบของตนเองในอนาคต
- 12. ตัวแบบการพัฒนาความสามารถในเรื่องความรักและความศรัทธาในวิชาชีพ (ไม่มีข้อเสนอแนะ)
- 13. ตัวแบบการพัฒนาความสามารถในเรื่องความมุ่งมั่นในการทำงาน
 - ตัวแทนประชาชนในอนาคตต้องทำงานที่ร่างกายและจิตใจ
- 14. ตัวแบบการพัฒนาความสามารถในเรื่องความมุ่งมั่นในการทำประโยชน์แก่สังคม (ไม่มีข้อเสนอแนะ)
- 15. ตัวแบบการพัฒนาความสามารถในการตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย
 - ควรจะให้ ศ.ส. และ ศ.ว. เป็นผู้กระทำอยู่เป็นนิจ
- 16. ตัวแบบการพัฒนาความสามารถในการมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ
 - ควรจะผสมภูมิปัญญาชาวบ้านเข้าไปด้วย
- 17. ตัวแบบการพัฒนาความสามารถในเรื่องการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
 - ควรให้ ศ.ส. และ ศ.ว. เป็นผู้กระทำเองและกระทำอย่างต่อเนื่อง
- 18. ตัวแบบการพัฒนาความสามารถด้านหลักธรรมในการดำเนินชีวิต
 - ควรจะมีการให้ลงพื้นที่ไปปฏิบัติให้มาก ๆ
 - ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมักเกิดจากนักการเมืองขาดคุณธรรมเป็นส่วนใหญ่

สำหรับข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีดังต่อไปนี้

- นักการเมืองที่ลงเล่นการเมืองควรปรับปรุงตัวตลอดเวลา ควรปลูกฝังสิ่งที่จะพัฒนานี้ให้อยู่ในใจนักการเมือง
- ช่วยประชาสัมพันธ์แผนภูมิแสดงกรอบแนวคิดหลังการสร้างและพัฒนาสังคมต่อไป โดยภาพรวมแล้วดีที่สุด
- วิธีการที่จะให้ ศ.ส. และ ศ.ว. เข้ามาสู่กระบวนการสร้างและพัฒนาจิตสำนึก ๆ คืออะไร (การวิจัยครั้งนี้ อาจไม่ได้มีขอบเขตครอบคลุมถึงประเด็นนี้ แต่ถ้าไม่มีวิธีการดังกล่าว ตัวแบบที่สร้างขึ้นก็อาจจะไร้ประโยชน์เพราะไม่ได้ถูกนำไปใช้ให้ดีที่สุด)
- ตัวแบบที่สร้างขึ้นตามแผนภูมิตำแหน่ง 3 นั้น หากพิจารณาในแง่ของความสมเหตุสมผล (ตรรกะ)แล้วน่าจะเป็นไปได้ แต่เพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจนคงจะต้องนำไปทดลองเพื่อพิสูจน์ว่าใช้ได้จริง มีผลตามต้องการจริง โดยทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักการเมืองระดับอื่น ๆ เช่น ระดับท้องถิ่น หรือบางองค์ประกอบของจิตสำนึกก็อาจจะทดลองกับคนทั่วๆ ไปได้
- ชั้นที่ 3 การฝึกปฏิบัติ 5 ขั้นตอนนั้นไม่แน่ใจว่าเป็นขั้นตอนตามหลักวิชาหรือทฤษฎีใด เพราะมองดูแล้วเหมือนจะแยกอิสระกันได้บางข้อ (ไม่เป็นไปตามขั้นตอน) โดยเฉพาะขั้นตอนที่ว่าด้วยการควบคุมตนเองและขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม กระบวนการสร้างและพัฒนาจิตสำนึกน่าจะมีทฤษฎีหรือแนวคิดรองรับ